

БОРИС АПРИЛОВ

ДАЛЕЧНО ПЛАВАНЕ

(3 повести)

/"Далечно плаване", "Плаващата мансарда", "Овъркил"/
Издателство "Български писател", София, 1988
Редактор: Ивайло Дичев (първо издание)

ДАЛЕЧНО ПЛАВАНЕ

Далечината е в тебе. А. Джефри

1.

Зърнах я, когато се показва високо, чак в най-горната площадка на стълбището, до палмата, онази палма, която общинската управа не без гордост вкопава всяка пролет и изкопава всяка есен до казиното с наивното намерение да внуши на курортистите, че Бургас е нещо като средиземноморски град. Карела Алечкович спря там, от този момент тя напусна пространството на моето въображение и влезе в полезрението ми като реален образ. Започна да се суети, не можеше да не се посуети малко – м чудесното утринно спокойствие тя искаше да види и морето с далечините му, а същевременно и терасата на казиното, където снощи бе танцувала с мен. От дълбочината на пейзажа – искам да кажа от пясъчната ивица и кабините за събличане – наблюдавах изнизващата се по стъпалата плът и тръпнех, направо се попикавах от страх: към мен се приближаваше биологично торпедо в копринена рокля и аз, седемнайсет и половина годишен, се задъхвах от лекомислената си постъпка снощи да я поканя на пътешествие. Все още имаше време за бягство, на нея ѝ предстоеше да слезе по сто и петдесет стъпала, да премине през няколко каменни площадки, все още разполагах с достатъчно секунди да се спася. Вместо да предприема обаче тази решителна, а защо не и героична стъпка, аз продължавах да стърча върху пясъка. Беше ясно, че тази игра е невъзможно да се играе само с разсъдък, към нея ме тласкаха ранни младежки копнежи, ергенски пъпки, смътни амбиции да докажа нещо на себе си и околните; знае ли човек какво точно е туй – тичане към женския идеал или нещо друго; и само като си помисля, че някои автори биха го отнесли към тиковете за продължение на рода, бих полудял от радост.

Цялата нощ не бях спал, истина ви казвам, не можах да мигна до зори. Усещате ли как бързам, правя го от вълнение, вълнувам се дори в момента, когато пиша туй, на двайсет и седми февруари хиляда деветстотин осем десет и пета година, четирийсет и седем години след събитието, май че толкоз измина от септемврийската вечер на хиляда деветстотин трийсет и осма година, когато седях с други трима хлапаци в морското казино, на вино и сирене. Тогава сме разговаряли за момичета и за Достоевски – лъжехме се и за момичетата, и за Достоевски – гимназистите обикновено бъркат от комплекси както за жените, така и за Достоевски; чоплехме братята Карамазови, а бяхме чели само "Престъпление и наказание"...

В дъното на терасата собственикът съедини и подреди три маси. Клиентите се оказаха осем жени и двама мъже. Като мернахме толкоз свободни дами в заведението, на нас ни се стори, че въздухът се сгъстява, това го усетиха всички мъжкари в

ресторанта, отваряха се възможности за танцуване, пламваха смътни надежди, дори лампите заблестяха по-ярко, оркестърът засвири по-смело, водещият инструмент, акордеонът, се уголеми, нещо важно се зароди и изплува край масите, този път то не дойде от градината, не и от морето, нито от носталгичното лятно небе, то се зароди вътре в нас, то накара ставите на интуицията ни да пропукаат. В следващия миг наскочахме, втурнахме се към групата, не дадохме възможност на гостите да поръчат вечерята си.

Жените не се поколебаха особено; и ние бяхме нахални, но и те зарязаха кавалерите си нетактично; към дансинга ги дърпаха лятната плазма на нощта и румбата. Не виждах кого държа в ръцете си, пълна мъгла, тя се оказа половин глава по-ниска от мене, косата ѝ се допираше до лицето ми, гърдите ѝ докосваха ризата ми, дланта на дясната ми ръка притискаше съдбовно гърба ѝ; дланта на дясната ми ръка тогава изричаше много заклинания, най-главното от тях се свеждаше до нещо простичко и ясно: “Коя си ти, откъде се взе изведнъж, но която и да си, аз тебе не ще те дам повече никому, нито доброволно, нито насила, ще се бия до последна капка кръв за присъствието ти, ще падна мъртъв в краката ти, но разбери, няма и няма да те отстъпя.” Повтарям, не можех да видя покорителката си, само я усещах, обхванат от сладострастния ток на тялото ѝ. Можех да виждам лицата на другите жени, те се мяркаха и чезнеха пред очите ми, понякога чувах гласовете им, което означаваше, че колегите гларуси не са такива хапльовци като мен, те вече разговаряха. От гласовете на непознатите жени подразбирах, че са чужденки, говореха на български с катастрофален акцент. Кои бяха те? Що за пришълци?

След румбата оркестърът щеше да потъне в тангото, това го знаех предварително, нетърпеливо очаквах момента и щом той настъпи, притиснах неизвестната към гърдите си.

– Мога да ви разходя по море. – Гласът ми се оказа смачкан, полепнал с хрипове. – Предлагам ви пътешествие. – Представях си как очите ѝ гледат над рамото ми. – До острова.

– Какъв остров?

– Има едно островче.

В мълчанието ѝ нещо в непознатата ѝ за мен душа се съпротивляваше.

– Кога?

– Когато искате.

– Тук сме от три часа.

– Когато кажете.

– Зърнахме морето от прозореца на влака.

– Утре сутрин?

– Само мен ли каните?

– Всички! – Гласът ми гръмна в ухото ѝ. – До един! Цялата група! Но нямам такава лодка.

– С лодка ли?

– Само за двама.

– Само за двама – повтори тя след мен, навярно искаше да си го представи безпогрешно на български, да вникне в стойността на израза “само за двама”, а това означаваше, че трябва да проумее какво ще се случи в утрешния ден – предстоеше ѝ да рискува в открито море с малка лодчица и непознат хлапак, искаше се от нея да даде отговор във времетраенето на едно танго.

– Може.

Малко остана да попитам какво може, думичката ме срази; думичката намери най-пустинните пространства на душата ми, разсея мрачините в тях, изпълни ме с

щастие, материята, от която бях съставен, се разруши, изгубих теглото си, олекнах, искаше ми се да оставя достижението си сред дансинга, да хукна в нощта и да душа хора...

Карела Алечкович спря на втората площадка, приближаваше се много-много бавно, даваше ми още възможност за отстъпление. Вече я виждах само от кръста нагоре, над парапета и листата. Тя не можеше да не спре, в Белград нямаше къде да види подобен сребрист път по морето. Сега нейните колеги по славянска филология спяха в хотела, а нея утрото я възнаграждаваше за ранното ставане: милиони чайки кълвяха коравите блясъци на водата, няколко лодки край тях вадеха попчета, в пристанището мучеше параход – наоколо се изреждаха все лениви събития.

Трябваше да се съблека. Навлякох банските си гащета. Ризата, панталона и обувките навъртах в калпазански пакет, пакета мушнах в импровизираното шкафче под бака, там поместих и ученическата си чанта. Ученическата чанта съдържаше две топли пити, от фурната на ул. “Богориди”, и половин килограм салам от колбасарница “Будапеща” на главната. Снощи, след късното си прибиране от ресторанта, все пак успях да открадна някой лев от дрехите на спящите родители. Легнах, но така си и останах с отворени очи, утрото ме завари загледан в тавана. Въртах се, тръпнех, обмислях действията си, думите си, изграждах арката, под която предстоеше да мина – едър и здрав клондайкски тип, макар и на седемнайсет години, понесъл на ръце двайсет и две годишното крехко същество с думите: “Богове, аз съм по-голям бог от вас!”

Тя тръгна по стълбището.

Все още имах време да избягам; вместо да избягам обаче, побързах да изнеса веслата от стаята на спасителите. Погледнах кораба си – нищо му нямаше, хубав кораб, стори ми се прилично чист и бял, с няколко черни букви; струпани на носа, те комбинираха най-великото от всички велики имена за лодки – “Чайка”, – название за чудо и приказ, оригинално, издаващо молекулярната интелигентност на стопанина.

Но лавината продължаваше да се свлича към мен. За тогавашните ми представи Карела Алечкович олицетворяваше не само една сексуална корпорация, но и “жената-всичко”, “жена-завинаги”. Едва сега вече мога усмихнато да заявя, че всъщност завоеванието ми е представлявало плагиат на хубавица, многократно размножен ксероксен екземпляр, досадно разпространен по градовете, но за грозноватичкото учениче като мен, което при това упорито търси женския си идол в живота – хе, защо да говорим! – достатъчно бе наличието на огромните ѝ гърди.

– Чудесна лодка! – извика Карела Алечкович.

И друг път съм имал случай да ви говоря за първата ми собствена лодка, знам, че ми вярвате, класическият читател е като кучетата – притежава безпогрешно обоняние за истината. В случая съм мазохистично навит да ви разказвам за това, което се е случило, честно – като ви заявявам, че Карела Алечкович е издумала тези думи при появата си на плажа, значи е произнесла точно тези думи. Думите диалози в повествованието нямат буквален еквивалент, но вие, като читатели, на които съм спечелил доверието, знаете, че смисълът им се покрива изцяло. Е, ще дойде време, ще разберете къде ви изневерявам, но аз и тогава не ще ви лъжа, все ще намеря начин да ви подсказва лъжата: ако се наложи да надуя случката тенденциозно, за да постигна по-силно звучене.

– Чудесна лодка! – Тя примижа срещу слънцето, това сякаш я подсети, бръкна в чантичката си и измъкна тъмни очила. – Закъснях ли?

Как да ѝ кажа, че е закъсняла, когато хич не съм се и надявал да дойде, как да ѝ обясня, че ми е като дар от небето, помислих да захвана някаква подобна сага, но колкото и да бях зелен, предпазвах се – можех да се удавя в блатото на изреченията,

беше ми се случвало. Обгръщах я с поглед, прониквах в нея, поглъщах настроението ѝ, диханието ѝ. За съжаление сивокафявите ѝ очи – да, те не бяха нито сини, нито зелени – изчезнаха зад очилата, отсега нататък се лишавах от светлината им, освен когато сваляше очилата да пече клепачките си или да се къпе. Възприемах новата си познайница като пространство, далечина, като нещо, за което трябва да се боря, да го завоювам, но и да го отстоявам, ако се наложи да жертвувам живота си. Това нещо не го мислех, чувствувах го, усещанията пълзяха в мен, обсебвах ме, правеха ме щастлив и нещастен – всичко беше дамгосано с неизвестността.

Сега-засега обаче се намирахме в реалността, стъпили на пясъка; на девет метра от нас морето създаваше орхидеите си, въздухът бе и тежък, и лек, наситен с гъстата си мидена миризма.

– Бански имате ли?

– Не, откъде-накъде бански, нямам.

Заех се да ѝ обяснявам, че в моята лодка може да се пътува само по бански костюм, в тази плаваща ивица тип “каяк” да си облечен е немислимо, ставаш вир-вода. Разбра веднага и все пак откъде да вземе бански, те не са дошли в България да се къпят.

Направи ми впечатление, че Карела Алечкович не се развълнува много:

– Не мога ли по сутиен?

– Как по сутиен?

Тя вдигна роклята и я преметна през главата си, остана по комбинезон – тогава жените носеха комбинезони, – бялнаха се краката, видях леко загорели рамене.

– Така може ли?

– Може.

Карела Алечкович видя сметката и на комбинезона си, плажът се напълни с гърдите ѝ, наблизо изкрещя гларус.

– А така?

Ликувах, слабо е да се каже – радостта ме разнищваше, формулата “жена до себе си” вече не ме тормозеше, имах жена до себе си, беше реална, жива, дори много жива, със замах разчупваше преградите, натриваше носа ми, червях се заради провинциалната си изостаналост. Само за секунда тя се превърна в другар и помощник, започна да тика заедно с мен лодката, насочихме “Чайка” към морето, скоро носът ѝ докосна водата. Неповторим момент, велик, завоювах непристъпен замък, в чиито достолепни шкафове и ракли се съхраняват неподатливи за съхраняване тайни; бях навикнал да гледам полуголи жени на плажа, но тази до мен беше почти гола – има разлика между жена в бански костюм и жена по сутиен и пликчета, – моята жена беше почти гола, моето момиче, моята Рут, трябваше да направя и невъзможното, но да се превърна в нейния Мартин Идън.

Огледах още веднъж багажа, подредих го по-старателно, поканих гостенката си да седне, поставих веслото в ръцете ѝ, показах ѝ как да гребе: по възможност да не вдига перата високо. Изтиках каяка изцяло във водата, наместих се отзад, косата на пасажерката ми пламна пред мен като кипарис при залез, затворих очи и поех няколко пъти въздух, загребах, партньорката безпомощно се извърна към мен да се включи в ритъма, забележителен миг, секунда на превъзходството ми над нея.

2.

Когато вечерта предложих на българистката от белградския университет Карела Алечкович да я отведе на остров Света Анастасия, не подозирах какво точно предприемам, на този остров дотогава не бях и стъпвал. Не знам дали Света Анастасия е вплетен много сполучливо в орнаментиката на Бургаския залив, така или иначе

парчето от скала и пръст стърчи на две мили от града и възбужда въображението. Като гребец от ял-шесторка са ме отвеждали няколко пъти до острова, но инструкторите садистично държаха да го заобикаляме, не се отбивахме, връщахме се без почивка в спортната база, претренирали, с празни очи, отнесли оттам само спомена за един фар и една манастирска сграда. Така че в този ден ми предстояха две премиери – да бъда близо до жена и да стъпя на остров.

Закалени в състезателните “шесторки”, моите плешки вършеха работата си добре, гребяха, тласкаха бялата изострена категоричност на каяка напред. Нямах чувството, че навлизаме само в морето, ние се връзвахме в света, съставен от светли води, светло небе, светли птици и стопени в собствената си нестабилност заливни очертания, над които слънцето се гърчи в собствената си недостоверност. Което виждах пред себе си – част от лодката, веслата, раменете на момичето, – също ми се струваше недостоверно. Къде отивах, да ме пита човек, и то само няколко дни преди започването на учебната година?

Не знаех къде отивах, не исках и да знам, разумът ми агонизираше, просто недоумявах как все още мога да забелязвам някои подробности от пейзажа, защото освен розовите копчета на розовия сутиен аз виждах и рибарите чиконтаджи. Те отеляха попчетата от кукичките и поглеждаха към нас. Съвсем ясно знаех какво мислят, боях се, че всеки момент могат да хвърлят към нея серкме от мръсни думи. Но можех ли да връхлетя срещу тях, бях ли готов за бой? Можех да връхлетя, бях се подготвил и психологически за това, тогава ме люлееха ветровете на други настроения, считах, че човек трябва да живее гордо, да отстоява достойнството си докрай, дори с цената на живота си. Сега, когато пиша тези редове, продължавам да мисля, че човек трябва да живее гордо, но не и да рискува чак живота си. На шестнайсетгодишна възраст аз се бих с един Любомир, Любомир Христов, съученик, по-късно той изчезна в боевете при Драва. Обявих му дуел чрез ръкопашен бой заради обида, нанесена ми по обед. Дуелът се състоя вечерта към десет, на пуст плаж, където само звездите ни бяха свидетели. За достойна ръкопашна битка, според разбиранията ми тогава, аз считах размяната на поредни удари, но се оказа, че противникът ми не е бил на същото мнение – със серия на вихрени юмручни попадения в лицето той ме повали бързо на пясъка, устата ми се напълни с кръв, двете ми устни отвътре цъфнаха. Веднъж паднал на земята, според регламента, аз бях победен. Криво-ляво се надигнах, загребах вода с шепи от морето, тя фосфоресцираше между пръстите ми като течен огън, устата ми усети балсамната ѝ целебност. Както би трябвало да се предположи, Любомир Христов ми помогна да се пооправя.

Ето защо твърдя, че него ден се приготвих за саморазправа с рибарите, така ме бяха възпитали книгите, не става въпрос само за Джек Лондон. Тогава четях много.

Чиконтаджиите преглътнаха мръснишките си изрази, “Чайка” вече се измъкваше край тях и докато се стараех туй да стане по-бързо, пасажерката ми изненадващо престана да гребе, постави веслото си върху фалшбордовете и зяпна в риболовните им манипулации. При това положение нямаше начин Кирливия да не бръкне в панталона си; Кирливия едва ли щеше да пропусне такъв удобен момент да се погаври. Слава богу, разминахме се и с тази опасност, избягна се необходимостта да замахна с греблото, бях решил твърдо да разцепя главата му на две, да сплескам гуреливото му брадясало лице, от което поглеждаха мътножълти очи, огледала на поразения му от пиене черен дроб.

След като напуснахме тази микроскопична сфера на непоетично мислене, ние отново останахме сами сред ослепителната струя на пейзажа, само че аз напразно се стараех да преместя погледа си от копчетата на сутиена. Вие, изглежда, не знаете как се седи в лодка “кайк” – седи се един зад друг, предният гребец не може да види

задния, но задният гребец, ще не ще, завира поглед главно в гърба на предния, така че на вниманието ми винаги се натрапваха косата, раменете кръстът и пъклените копчета на розовия сутиен; за бедрата, стегнати в розовите пликчета, не искам да говоря, но добре е да се знае, че макар и седемнайсетгодишен, като Вертер, аз бях същевременно и куче на пристанищния квартал, понесло въздействието на полубездомници като Търмұша, Кобилара и Панãгото; сред слънчевия рай на уединения каменен вълнолом с тези хъшлаци прекарвахме голи по цели дни, къпехме се, гълтахме сурови стриди и се отдавахме на безплатното, най-достъпно за тогавашната ми възраст удоволствие – устройвахме състезания с играчките си; победител излизаше винаги Кобилара; от облия топъл камък, където седяхме, той прострелваше с еманацията си тръбата на “Стандарт ойл къмпани”, отстояща на метър и десет сантиметра.. Това го казвам, за да се поразкрия още мъничко, току-що бях преживял периода, когато хъшлакът у мен се готвеше да удуши мечтаещия юноша, но въпросният юноша се противопостави, помогнаха му хаотичните светове на книгите, в техния океан аз ту потъвах като жертва, ту изплувах с амбицията сам да разкажа нещо на читателите, разбира се, в никакъв случай истината., само лъжата; готвех се да сервирам на хората серия подражания на Бромфийлд, Вики Баум и Ремарк; какво да сторя, имах ли вина? Тогава те, главно те, се разпореждаха с литературните ми закани.

Свежото празнословие на деня ни поглъщаше неусетно, за Карела Алечкович изненадите се навързваха последователно, понякога те идваха по две, например английският кораб “Салли” от Ливърпул по някое, по някое време се изравни, близо до нас, с влекача “Левски”; влекачът буксираше шалан с павета от каменоломна Атия. Дежурното стадо от делфини все още се бавеше, то така и не се появи до острова. Неявяването на делфините приех като лична обида, липса на късмет, делфините щяха да ми предоставят възможност да изрека повечко думи, ами че аз се чудех за какво да говоря по пътя, ние се движехме, кажи-речи, мълчаливо, беше ме завладяло чувството, че пасажерката на моя кораб избягва да води по-дълъг разговор с мен, което сигурно не се дължи на друго освен на възрастовото ѝ превъзходство. Най-много проклинах тая пуста разлика в годините.

От гледна точка на корабоплаването остров Света Анастасия представлява сквернословие, пречка по пътя през залива към Бургас, система от опасни плитчини, но за окото и духа той е естетическа опорна точка, надежда за нещо приятно, да речем, че в безостровното Черно море туй късче от суша би се оказало като споричка за поникването на още островчета.

Промъкнах лодчицата между кея и фара, форщевенът се вряза в пясъчната бърничка на плажчето. Останахме известно време неподвижни, нито пасажерката, нито аз намирахме за уместно да напускаме “Чайка”. Обхванати от приятна отмалялост, ние седяхме по местата си и сами не знаехме какво гледаме; бих казал, че просто долавяхме нещата, по-точно, присъствувахме на пиеса без конфликти и действащи лица, нещо като гатанка или пък сфинкс, той питаше: “Какво искате? Накъде? Смятате ли, че така трябва да бъде?” И прочие. През цялото плаване дотук, по-точно от нощта, докато будувах и се въртях в леглото, аз си внушавах смелост точно за този миг, догато ще докоснем брега; обещавах си да нагазя във водата, да се усмихна и да вдигна пасажерката си, копнеех да я понеса на ръце, така ставаше у Зжек Лондон и у Вики Баум. Преценявах шансовете за успех, надявах се тя да не зарита, да потърси допълнително опора у мен, да обхване врата ми с ръцете си. Моментът беше настъпил, продължавахме да седим по местата си и аз наистина се запитах, не че не се запитах, да се заема ли с туй трескаво замисления план, на което си отговорих, че постъпката ще прозвучи глупашки – действителността ми се натрапваше с малко по-сериозни тонове: лодката беше направена от твърдо дърво, гащетата ми бяха проядени от молци, на

косата ѝ потръпваше някаква сива перушинка, по пясъка лазеха рачета, копчетата на сутиена бяха дамгосали със синичко кожата ѝ, между скаличките встрани някой се беше изходил, макар и отдавна (надявах се, че само аз виждам това). Веднага се отказах от замисъла си – нелепост наистина.

Гларусите не трепваха, какво бе туй самочувствие, навярно знаеха, че не отиваме при тях. Напуснах лодката, нагазих до колене. Карела остана на мястото си, напрягаше се да види колкото може повече, нагребваше от първото впечатление, в тази светлина островчето приличаше на умряло; сиротно и никому ненужно, то натрапваше твърдите си очертания без организация на линиите, само фаровата кула и къщичката към нея не се подчиняваха на някаква геометрия, останалото се крепеше да не падне, поддържаше го неясен исторически инат – държеше се манастирската сграда, държаша се каменният кладенец със стряхата, камбанарията, църквичката; видя ми се чудно как е възможно това при тези ветрове и вълни – бучка захар сред водата. Изгазих на сушата, замагнах рязко с веслото, забих го в пясъка, но докато забия и второто, първото весло тупна в краката ми, изложих се, не можах да поставя категорична точка на плаването дотук. Залових се с дрехите и провизиите, измъкнах ги, но какво да правя с тях, къде да ги дяна, не беше ли по-добре да си останат в шкафчето?

– В лодката са на сянка – обади се Карела. – Защо ги вадиш?

– Роклята. – Дирех начин да спася авторитета си. – Ще се измачка.

– Остави роклята, виж какво е хубаво, това манастир ли е?

– Манастир е, женски, само за жени.

Карела завъртя бавно глава да обхване пейзажа, раменете ѝ станаха златни, косата ѝ златна, перушинката към нея ме отведе при райските птици, сочната ѝ тропическа уста изпращаше към мен ухания на карамфили. По набразденото пясъчно дъно бягаха рачета, светлосиви пустинничета препускаха през всекидневие си заедно с къщичките, завъртя се блясък от рибки, приличаха на иглички; Карела посегна, блясъкът се превърна в мълния и изчезна, а Карела се засмя по детски и ме погледна с очи, които сега не изглеждаха толкоз бедни на багри.

3.

Бях посмял да си представя и други неща, например как я нося на ръце по цялата суша; обикаляме, показвам ѝ всяка подробност, чак до вкаменения пиратски кораб; всичко знаех аз от рибарските приказки и от статиите за острова; но пасажерката ме изненада, заяви, че ще легне на пясъка и с това сипа вода в огъня. В онези години жаждата да опозная всеки кът на залива бе не по-малко силна от стремежа ми да изградя до себе си вярната на кипящата у мен мъжка същност приятелка. Оставих херцогинята да се пече на пясъка, изкачих се на пристана, оттам на платото, отгоре видях трогателната белота на лодката, розовото тяло на спътницата ми, размаханата за приветствие ръка. Има господ, въздъхнах възторжено аз, докато махах за отговор, има господ, да знаеш, ти не си вече оня неопределен и грозноват младеж, не е като да нямаш, имаш с кого да си говориш, да ходиш по острови, а това естествено ще стане и в писмата, които ще си разменяте отсега нататък; туй малко ли е, да пишеш и да чакаш писма!... Закрачих гордо. Чак тогава ми стана ясно колко оскъдно съм бил информиран за острова. Подробностите се оказаха решаващи, те ме поразяваха, влизаха в сърцето ми; да си се вглеждал, да речем, в църквичката от морето е едно, съвсем друго е обаче да разглеждаш отблизо камъните, гредите, дъските и керемидите, които я съставят, да не говорим за плочниците пред вратата, за сенчестия свод, за прохладната и тъмна вътрешност на постройката, претъпкана със старинни книжа, ковчежета и икони. Обиколих навсякъде, добих все пак някаква представа за самотните, обречени на опустошения здания, но без да се спирам където и да е, нищо

не надарих с предполагаемото време, само си обещавах, горях и се заклевах да дойда повторно, сам; и удържах на думата си – върнах се по-късно там не един, а двайсет пъти, натам ме зовеше споменът за най-далечното плаване в моя живот.

Безпокоеше ме усещането, че съм неразбран, не биваше да се губя дълго насам-натам, копнежът ме свличаше към пясъка, там лежеше едно нещо за убеждаване и подчиняване, то трябваше да разбере, че имам стремеж да се втурна към света като вестител на силната личност и добротата, да напоя всекидневието на хората с разказите си и със зараждащите се по загадъчен начин репортажи за скитниците от най-тъмните ъгли на пристанищния ареал.

Но Карела Алечкович бе захвърлила сутиена си. От скалите съгледах големите ѝ сферични гърди. Малко разногледни, зениците им сочеха към различни паралели на света и – първото разочарование: полусферите не се извисяваха както трябва, бяха оклюмани, тогава още не знаех, че в подобна поза тази част от женската анатомия малко нещо издиша.

При тези обстоятелства нямаше начин да сляза при херцогинята си, налагаше ми се да изчакам. Карела не можеше да лежи там без сутиен цяла вечност, знаеше, че ще се върна. Почаках известно време, дявол знае колко, може би половин час, тогава няха часовник, но нищо не се промени. Извиках, приканих я към кладенеца, без да я виждам, попитах дали не ѝ се пие вода. Карела ми отвърна, че не ѝ се пие вода. Повторих въпроса си, тя повтори отговора си. Ясно, можех да се приближа. Озовах се на скалата, погледнах към пясъка. Карела ми махаше възторжено, сутиенът лежеше до чантата ѝ.

След като се убедих, че ме викат настойчиво, тръгнах, гърдите ѝ ставаха все по-големи, стараех се да не гледам в тях, но ги виждах от ясно по-ясно, тяхната достоверност ме плашеше, приличаха ми на реални призраци.

- Няма ли да се къпем?
- Разбира се.
- Ами хайде, къде се бавиш?
- Трябва да разгледаш острова.
- Има време.

Ами да, предстоеше ни много-много време, един обед и един дълъг следобед, а може би и цялата нощ, може би още един ден, и още един ден, можехме да останем на острова, докато наскубем и изядем всички миди и всички стриди от скалите наоколо, изобщо започваше моето време, времето на доказването, часовете, в които ми предстоеше ролята на Том Сойер.

Изправих се на кея, след като се уверих, че съществувам в обсега на вниманието ѝ, скочих прилично с глава, вложих умението си (хиляди скокове преди това) да не вдигна пяна зад себе си. Може би съм успял, но ако съм успял, оценила ли го е? Зарях се в дълбочината, не бързах да се върна в сухия свят, продължих да се забивам надолу, а подир туй се плъзнах по дъното, изчезнах в сенките на водораслите; там се притаих, бях сигурен, че горе вече се тревожат за мен: какво му стана? Удави ли се? Когато пресметнах, че нервите на публиката сега са разбити, изскочиш шумно на повърхността.

– Не мога отгук – суетеше се Карела Алечкович. Целият мой спектакъл бе отишъл на вятъра. – Каж ми откъде да вляза.

- От плажчето – насочих я аз. – По пясъчното дъно.

Бях пред нея, тя беше клекнала на кея, гърдите ѝ ме заплашваха; не, немислимо е повече, накрая Карела би трябвало най-сетне да разбере, че така няма да върви, време е да постави проклетия си сутиен на мястото му.

- Има ли островни животни?

– Няма – засмях се аз. – Влизай! Не искаш ли да скочиш оттук?

Спокойно се върна на плажчето, нагази и се отпусна. Заобиколих кея и я посрещнах. Плуваше като удавник, пазеше да не намокри косата си, страхуваше се и да не глътне вода.

Отказах се от предварителния си замисъл да отскоча до хоризонта и да се върна, вече знаех, че няма да шашна никого, Дулцинея не даваше пукната пара за подвизите на своя рицар.

Приседна върху носа на лодчицата, беше мокра, миришеше на прохлада, наведе глава и затърси мидички, емайлирана от слънчевата светлина, Карела Алечкович отново ми се стори недостъпна, питах се по какви физически закони мократа обвивка я отдалечаваше от мен и възстановяваше предимствата ѝ.

– Голям поет си имате, Гребесто. – Забравих да ви спомена, тя избягваше да си служи с името ми, още при потеглянето от бургаския плаж сутринта побърза да заяви: “Ти си гребест, за мен си гребест, ще те наричам Гребесто.” На нея туй прозвище ѝ хареса. – Обичам Ботев. Ти харесваш ли го? – Не успях да отвърна, тя бързаше, чоплеше пясъчната жаравя, отделяше ефектните черупки и оцветените камъчета. Зад косата ѝ подскачаха цветистите зърна на морето, в дремливата носталгична далечина на късното лято прозираха къщите на града и пристанищните хамбари.

До този миг навярно виждах, но не приемах или не желяех да приема за факт, че Карела Алечкович не може да ме изненада с дълги крака, прасците ѝ бяха тромави; сега обаче приех тия недостатъци безрезервно, побързах да прибавя към тях и новооткрития неин недостатък – предразположението ѝ към Ботев. Поне да не беше го заявявала. По него време скиторех из чуждоземни литературни “салони”, подобни хвалби към който и да е наш, ако ще той да е Ботев, бих добавил, особено Ботев, посрещях с тъничка, но нарочно неприкрита усмивка. Събеседничката ми не забеляза усмивката, тя не бе и допуснала, че някой може да си позволи подобно кощунство; докато отделяше скъпоценните си пъстри камъчета и охлюви, Карела ми цитираше; в орхидейния блясък на моя необикновен ден бях принуден да изслушам няколко Ботеви куплета от една словенка, та тя не бе могла да проумее, че нейният гребест преди малко бе направил едно не толкоз обикновено гмуркане, на нея едва ли ще ѝ се случи да види в Белград или Люблина такъв подвиг.

– Гладна съм.

Пренесохме се на кея, тя се прибра в сутиена си, разгънах хартията, постлах я на цимента. Карела се зае с колбаса, нарязя го неочаквано грубо, замириса на истински унгарски салам, а как бях гладен, боже мой, как бях гладен! Начупихме питките и се изправих пред единствения проблем: как да се удържа; с тоя мой глад можех да рухна пред очите на любимата си; кое ми гарантираше, че няма да загрухтя?

– Сега ще ядем здравата!

– Какво?

– Гладна съм като прасе. Гребесто, никога не съм била по-гладна в живота си.

Ти?

– А.

– Какво а?

– Не мога да кажа същото.

– След това гребане? И след гмуркането? Ти изчезна и ме изплаши. Пък да взема да ти викам Гмуркача, а?

Гълтах питата, гълтах салама, виждах се отразен в тъмните стъкла на очилата ѝ, слънцето нагриваше раменете ми, в древния омайващ въздух и тишината се чувствувах като истински покровител, признат вожд на племето; в такъв въздух и в такава тишина наистина могат да съществуват и красотата, и щастието, да се замислят десетки

житейски сражения – предстояха ми още завоевания, сега вече светът би трябвало да ми се предаде, съзирах се богат и известен, тръгнал по земното кълбо, от влак на влак, от параход на параход сред заспалия мир на джонките, навсякъде с Карела Алечкович, а като корона на всичко изгряваше видението за тръстиково щастие край морето или аржентинска хациенда, но най-властно от всичко ме притегляше идилията под страстните мигли на палмите, там, да речем, южно от Паго-Паго, да я заведа с голяма гемия, щом стигнем, да опожаря гемията, след това да взема любимата си на ръце, да я отведе до рекичката, да обруля няколко кокосови ореха.

Трошици от питата светлееха на коленете ѝ, трошици бяха паднали и върху пликчето ѝ, точно там, където започваше Заливът на голямата мечта. Тези трошици ме върнаха в реалността, спомних си как снощи бях концентрирал цялото си хлапашко умение, как измъкнах от джоба на спящия си баща пари за хляб и салам. Ами ако не бях успял? Там е работата, че всичко се подреждаше добре, дори бяха забелязали продължителното ми изчезване под водата, зараждаше се надеждицата да бъде наречен Гмуркача.

4.

Когато разгледахме острова изцяло и пихме вода от кладенеца, отведох херцогинята си на северната страна, където сега е ресторантът. Тук брегът е най-висок, на едно местенце долу вълничките се размиваха в гигантска каменна вана, тя прилича на корабно корито и според легендата представлява вкаменен двумачтник. Пиратите нападнали манастира и ограбили златото му, но щом потеглили, висши небесни сили му пратили буря, халите разпарцалили ветрилата, оголили реите и хвърлили кораба върху скалите, където същите сили го вкаменили.

Карела Алечкович стоеше загледана в логиката на легендата, долу вълничките подрипваха между вкаменените бордове, моята принцеса може би се напрягаше да отхвърли истинността на историята по простата причина, че ето нă, размерите на реалните кораби превишават няколко пъти размера на анатемосания кораб.

– Благодаря ти, Гмуркачо, доволна съм, че снощи се срещнахме. Сега колегите ми скучаят по улиците, никой от тях не подозира за преживяването ми. Ще мога ли да им го предам? Това е удивително, по-интересно от София.

По-интересно от София. Трябва да се помисли. Тогава София изпращаше светлината си към мен, оттам идваха учебниците, вестниците, книгите. София ми доставяше филмите, превеждаше ми ги, напечатваше надписите им, Радио София ми подаряваше мелодиите на Дюк Елингтън и Ъруин Бърлин, омайваше ме с изпълненията на Алис Фей, там се намираше военното училище, мечтата ми, тъй като можех да постъпя в него с мизерен бал, като син на военноинвалид, но то не ме прие; в София се намираше и американският колеж, там изчезваха богатите ми приятели, от тях научавах, че някога на света са живели хора като Уолт Уитмън и Джон Милтън. Как е възможно туй късче скала да е по-интересно от София? Какви ми ги бърбе тая моя любима?

Копнежът ми да я грабна и понеса се възпламени наново, този път бях решил твърдо, че ако я отнеса, като нищо ще си позволя своеволието да допра бузата си до косата ѝ. Карела Алечкович се облегна с длан на голото ми рамо и повдигна крака си. Видях цялото ѝ ходило, опипваше го с пръсти, търсеше трънчето, оказа се, че трънче няма, тя потърка петата си навсякъде и стъпи с двата си крака на земята; дланта ѝ слезе от рамото ми, целият кипях, бях се превърнал в бутилка с щастие.

– Карела, не си ли отново гладна?

– Не, но мога да ям повторно. – Не знаеше да се засмее ли, или да не се засмее. – Нима остана нещо в хартиите? – Хвърли око на часовничето си. – Минали са три часа.

Толкоз беше часът – три, както казваха някога спасителите от плажа: мидено време. Докато херцогинята ми се забавляваше в плитчините – изследваше движението на пясъчното дъно, – аз открих гостоприемна скала само на човешки бой под водата. Гмурнах се няколко пъти, натрупах купчина миди до огнището – всички бяха едри и тежки. Последва онова приятно събиране на съчки, оказа се, че да събираш съчки с Карела Алечкович е забележително удоволствие, тя се вживя в дейността си и поработи здравата.

– Мисля, че ще стигнат и за утре.

– За утре?

Този път херцогинята ми се засмя:

– Какво ни пречи.

Главозамайваща приятелка, държи се простичко, не създава проблеми, точно когато се канех да я питам дали няма да дойдем и утре.

– Пък не съм видяла и делфините.

Докато нажежавах ламарината за печенето и обгарях рибените мазнини по нея, хвърлих поглед на морето – нищо, къорав делфин. Последва ново приятно занимание – подреждането на мидите върху ламарината. Карела видя как го правя, оставих я да довърши, а аз се заех да изтривам ракушките по черупките. По ламарината падаха водорасли, засъскаха, това бяха първите ухания на пиршеството.

– Тук има ли къде да ноцуваме?

Проява на импулсивност? Необмислени думи?

– Под навеса... Целият манастир е празен.

Лекомислен отговор от моя страна.

– Да бяхме взели поне пуловери, така ще измръзнем.

– А и четки за зъби не носим – забелязах аз. – Тъй би казал Съмърсет Моам.

Изфукването ми с Моам и този път не намери отклик, преди това няколко пъти се опитах да пробутам името му, но ударих на камък. Карела имаше само понятие от него.

Мидите започнаха да се отварят, сега върху огъня зацвърчаха соковете им. Няколко черупки зяпнаха като макове, разпукаха се изведнъж, както се казва, с трясък – в бисерните дънца на долните черупки вряха белите ядки с черните точки на онова, което се яде.

– Не! – заяви неочаквано Карела Алечкович. – Няма.

– Какво няма?

– Да се върна в Белград. Нито в Люблина. Аз и без туй не зная какво съм: сръбкиня, словенка, унгарка или австрийка. Някой ме убеждава непрекъснато, че имам и българска кръв.

5.

Излезе малко вятър, вълничките ни удариха в борд точно като се изхвърляхме на бургаския плаж. Едно зайче се преметна през фалшборда, намокри гашетата й. Карела Алечкович стъпи на пясъка и се опипа, после се втурна да гони веслото си, пообърка се. Заповядах й незабавно да излезе от морето, настигнах отдалечаващото се от нас весло, насочих лодката с тикане към брега и чак сега помолих херцогинята си да ми помогне. Изтеглихме “Чайка” на пясъка, по навик огледах небето, нищо особено, можехме да я оставим тук, нямаше опасност от усилване на вълнението. Измъкнах дрехите от шкафчето, изтръсках ги по няколко пъти, но не се оправиха. Херцогинята облече роклята си, обу се. Опакована и с чантичка в ръка, тя се превърна отново в мадамче, само че сдъвкано. Доколкото схванах, не й пукаше, друга на нейно място би

запитала сто пъти как изглежда, но тя се въздържа – дразнеше я само подмокрянето. Обаче намери цаката му, херцогинята смъкна гачетата и си ги прибра в чантата.

Вгнилочния плажен здрач Бениамино Джили пееше своята “Торна пичина миа” – може би цитирам грубо, – песента заливаше чрез високоговорителите не само морската градина и казиното, озвучаването я доставяше и долу, при кабините и мостика, сакън да не бъде ощетен някой откъм музика. Но не се дразнехме, трябва да ви призная, че слушахме с удоволствие, това се считаше за шик – младост.

Карела Алечкович ме помоли утре да отплаваме един час по-късно, малко да си доспи. Изпроводих я до първата тераса на стълбището, мечовете на разните екзотични растения пробуждаха мрачината и в тази обстановка се случи нещо непредвидено – херцогинята ме целуна там, където завършва устата ми и започва бузата. Побягна. Като се върнах при лодката, струваше ми се, че мога да я изтегля като перце до кабините. Смъкнах банските гачета, ритнах ги весело и затанцувах гол, този път под ритъма на “Ай роу”, танцувах и навличах панталона, губех равновесие, падах на пясъка, вирвах крака, изправях се и продължавах да се обличам, не обръщах каквото и да е внимание на мокрите си крака, обувах чорапите, обувах обувката, въртях се по оста си, развявах ризата си.

Мисля, че тогава не тръгнах, а политнах, крила ми бяха веслата. Щом прибрах дреболиите от оборудването на “Чайка” в помещението на спасителите, останах само с ученическата чанта в ръце. Чантата ми се стори неповторима, скъпоценност, в тези минути просто я обожавах, дори я прегърнах и целунах, но защо – и до днес не мога да си обясня.

Пред казиното се бяха накупчили сума ти приятели, нула внимание обаче, сториха ми се жалки махленчета. Глупачките, разбира се, продължаваха да не ме забелязват. Минах гордо по главната алея като собственик на лодка; кой друг, кажете, кой друг ученик по това време притежаваше собствена лодка; но имаше и по-важни неща – принадлежеше ми и едно женско същество, съставено от сума ти нации.

По него време живеях много далеч, предстоеше ми да прекося града от самия изток до самия запад, от морето до езерото, може би двайсет минути вървене, ако не и повече – време да маршируваш и да пееш. Пеех. Но изтрезнявах. Постепенно идвах на себе си. Това нещо “до утре” ме занимаваше сериозно. Защо до утре? Къде е писано, че не мога да видя моята Карела довчера? Достатъчно е само да отида в казиното, групата им ще бъде там, ще танцуваме отново, този път ще я притисна плътно, време ми е да стана по-смел: когато двама се обичат, те са заедно, притискат се, дори нещо повече. Докато скитахме днеска по острова, на мен ми беше хрумнало да вечеряме в казиното, мечтаех да се покажа пред публиката. Но за тази работа са необходими пари, мъжът покорява, но плаща и сметките в ресторанта. В далечното бъдеще ми предстоеше да имам много пари, луди пари, така си мислех и бях абсолютно сигурен в туй, но точно нея вечер няха, нито пък разполагах с нещо за продаване, а и да разполагах, кога да продам, от вечерните часове до сутринта се простираше само една нощ, за почивка, за сън, да се наспя и да тичам на срещата.

Преди да кривна към бащината къща на “Цар Самуил” 88, минах край фурната на вуйчо, на “Гладстон”. В оскъдното осветление на фурната вуйчо Йовко четеше вестник “Утро”. Топлината от непродадените още хлябове дремеше във въздуха, тук господствуваше такова ухание, каквото никоя френска фирма за производство на парфюми не би могла да постигне, макар че е светотатство на сравняване: ухаеше на труд и убедително човешко спокойствие. Неизбежното щурче пееше. В стаичката над пекарнята пееше чиракът. Неравният му глас на непогражданен още селски момък не нараняваше спокойствието, той нямаше сила за това, нямаше и самочувствие, чиракът притежаваше неизчерпаема енергия само да копнее през всички свободни часове,

обикновено за едни и същи клиенти, зърваше ги през прозорчето и това му беше достатъчно. Момъкът си пееше, но вуйчо така и не го чуваше, той чуваше само грохота на света, с всичките му тревоги и сътресения – от Китай до Испания, от България до нова Зеландия; тогава аз, облепен със захарта на лъжелитературата и холивудските филми, препусках по заглавията на вестниците като сляп и не разбирах какво се крие зад въпросите му.

– Как смяташ, ще си намеря ли майстора?

Така разговаряше вуйчо ми.

И ме предизвикваше да кажа:

– Кой?

– Франковецът.

Не казваше Франко, казваше франковецът.

А аз мълчах, нищо не знаех.

– Как смяташ, мусолиновецът ще се скара ли с Него?

Смътно долавях, че може би зад Него се крие Хитлер, отговорих:

– Труден въпрос.

– Кой знае – смееше се с очите си вуйчо ми, о, как се усмихваше той само с тези свои хубави недоверчиви очи, той се съмняваше с тях, обещавахе, отричаше – всичко правеше с очите си. – Не се знае дали въпросът е труден. Ти ги познаваш, нали се размесихте. Мислиш ли, че знаят всичко?

Ха сега де, кой да знае с кого съм се размесил.

– Нали им носиш да ти ги печатат там.

Аха, носех им по нещичко и ми го печатаха, туй означаваше, че вуйчо Йовко се досещаше от някои репортажи за ранните ми журналистически приключения и както беше наивен – а според мен само се правеше на такъв, – той може би допускаше, че редакторите на трите местни вестника знаят повече от него; не знаеха, разбира се; вуйчо се отличаваше с по-висока вродена интелигентност от тяхната; изключвам Светлозар Ловджиев от “Бургаски фар”. Дори сега трудно намирам критерия за истинска оценка, но все ми се ще да вярвам, че вуйчо Йовко представляваше цялостна, почти съвършена личност, и все още не мога да проумея в кое главно се осъществяваше той – като фурнаджия, в най-идеалната форма на тази професия, произвеждаше чудесен честен хляб за хората; или като чувствителна струна на човешките и обществените пулсации.

Когато нея вечер преминах в територията на щурчето, чирака и четящия в дрезгавината брат на майка ми, бях поразен от осезаемостта на далечния техен свят, този свят нямаше нищо общо нито с мокрите гащички на словенката, нито с неспокойния ми стремеж да намеря пари за ресторант и за повторно плаване до острова. Влизах тук комай само при нужда. Той знаеше за какво мога да го посетя, аз знаех, че той знае, на всичко отгоре знаех още, че той знае колко пъти бях изтръгвал от него пари с обещание да му ги върна, а не му ги връщах. Бях сигурен, че ще ми даде някаква сумичка, но преди това щеше да ме разпъне на кръст в дълъг-предълъг разговор – появявах се в удобен момент, в най-дълбоките му и отчаяни часове на самота. Усетих настроението му в доловимото напрежение, то се изяви в погледа му, излезе напред, извън привлекателната статичност и прекалената белота на лицето му, живяло без каквото и да е досег със слънцето, отразило може би бялото алхимическо сияние на брашното. Жизнената прецизност на този човек се изявяваше бавно, трезво, ще ми се да употребя и думата мъдро; подобни личности обикновено се появяват някъде и понякога, за да защитят легендата за човека, неговата висока естетическа неприкосновеност. Тогава трябва да е бил на петдесет, беше най-красивият представител на рода ни, живееше сговорно с бездетната ми вуйна Манда, домъкнали

се от мраморната гръд на Странджа – оттам прииждаха тогава всички мои лели и чичовци, баща ми и майка ми, дядовците и бабите – от Малко Търново и Лозенград. Нея вечер вуйчо Йовко се усмихваше с благородното си притворство в сивожълтата дрезгавина и ме запрати в дивите хайдушки поляни на разговора.

Едва в полунощ успях да напусна фурната. Парите обаче бяха в джоба ми. Прибрах се заспал у дома. Вече нямаше време за нищо освен за чаршафите. Плъзнах се по коравината на леглото и се вмъкнах в копринения пашкул на мечтанията, със сладостни предчувствия за утрешния ден. По някое време се събудих от страх да не съм е нещо разтопил. Нищо ми нямаше. Усмихнах се в тъмнината и заспах отново.

6.

От седем сутринта стърча до лодката и гледам нагоре към казиното. Карела Алечкович би трябвало да се покаже отдавна там, да се “съедини” с палмата, после да се отдели от нея и да се понесе към мен. Горе се появяват посетителите на септемврийския плаж, десет минути преди това се натръшват съблечени край мен – преподаватели от италианското и немското училище, близначките на немския консул с всичките им лунички, унгарският консул господин Зенович, английският консул мистър Кендъл, художникът Задгорски, семейство Сярови – трийсетина фанатици на късното слънце. Телата им имат цвета на шоколада. Цяло лято съм бил на открито, но сравнен с тях, приличам на снежинка и как да си обясня тая работа, никак не ми е ясно.

Шкафчето на “Чайка” тая сутрин е приютило няколко изненади, освен салама и питките в него съм затворил две бири, две пасти два лимона за мидите и въдица – днес ще наловя малко попчета. Само че кога ще дойде най-сетне херцогинята, приближава девет, ако се появи сега, ще тръгнем с два часа закъснение. Все пак в това се крие и някакво преимущество – всички тия шоколадови тюлени ще видят с очите си каква кинозвезда отнасям към хоризонта. Останали са ми гулдени и за вечерта, дори за другия ден, изглежда, че ще се танцува здравата, финансовата ми мощ ме прави дързък, ами че то било съвсем друго, като си имам пари, усещам как ставам и по-красив. Мидите ще бъдат залети с лимонов сок, ще се пие бира, ще ядем попчета и ще лапаме горещото им печено месо; това са все деликатеси, за мангизлии. Най-същественото обаче се състои в туй, че си имам далечен замисъл, в него се крие нещо наистина пъклено и коварно – донесъл съм ученическия си шинел и два пуловера; този път ще настоя сериозно да пренощуваме под навеса на църквичката. Горката Карела, няма къде да ми избяга, цяла нощ е това, не може да не отделим малко време и за целуване. Призори, след като сме се нацелували, ще я взема най-после на ръце и ще я понеса към морето. Все пак ще видим, можем и да не бързаем толкоз рано за морето, каквото реши тя, за нея туй е първото преживяване на остров (трябва да помисли, че за мен тия приключения са едва ли не всекидневие). По-нататък ще ѝ дам да подразбере, че колкото и да съм авантюрист по отношение на жените, все пак най-после съм си намерил и аз майстора, дори нещо повече – направо съм се превърнал в неин подчинен. Подобни победи правят жените горди. Постепенно ще дойде подходящият момент за най-важното, то ще се случи някъде на острова или докато танцуваме в казиното: направо ще ѝ предложи нещо като женитба, тя да си определи по-точно какво, ала да бъдем свързани за цял живот, с вярност до смърт, ако е възможно, ще го подпечатаме с клетви.

Не искам това – денят няма никакво право да се изнизва, часовникът няма право да сочи десет! Трябваше да потеглим преди три часа! Ами че какво означава туй: времето лети, Карела Алечкович закъснява и както е тръгнало, ще гребем в най-голямата горещина. Нещо се е случило, може би нещо я възпира, някаква от глупава по-глупава подробност. Каква ли е тя? Какво ли би станало, ако изтърча до центъра на

града и проверя? Но къде точно? Знам ли? Не, трябва да чакам тук, само тук, ще тръгнем от това място и цялата работа вече не може да се размине без преспиване на острова, от ясно по ясно, ще падне голямо целуване. И всички тия мъртви под фасадния си шоколадов тен известни жители на града ще умрат от завист, като видят как отнасям под носа им една голяма жена с една малка лодчица; те ще гледат дълго от пясъчните си леговища как изчезваме, стопени в разточителната предесенна нежност, сред предпазения от излишни жестове пейзаж.

Стрелките на плажния часовник продължават да се придвижват, усещам нахалния им ход, но се правя на равнодушен, все едно че са замръзнали на седем и петнайсет, да речем; какво са петнайсет минути, в края на краищата какво са и три часа. Нима не беше тя, която ме целуна и изтича нагоре към звездната здрачевина? Ще чакам още, колкото си искам, мога да стърча при вярната си лодка и до вечерта.

Както и стана, моля ви се, дочеках и мъркването.

Несъзнателно проследявах изреждането на по-малките и по-големите събития наоколо; те бележеха развитието на деня – от завръщането на лодките до вечерните разходкаджии по мостика. Лодката на Кирливия се прибра първа от сутрешната чиконта, привързаха я в края на мостика, оттам долетя гранясалият му пиянски глас, сякаш се караше без прекъсване, нанизваше чевръсто с двамата помощници рибите на връзки за продан и псуваше; за какво псуваше този човек, никога не можеше да се разбере. За разлика от Кирливия собственикът на втората лодка, Олелебатето, мълчеше. Сътрудниците му също мълчаха. Разсъблеченото до кръста тяло на Олелебатето гъмжеше от несвързани по тематика и жанрово изпълнение татуировка. Татуировките присъствуваха върху тъмната му кожа без каквото и да е творческо равновесие, нито опит за някакво композиране – главно женски тела с натрапчиво подчертани делти и гърди. Край грубите им лица се стичаха още по-груби къдрици, изобщо жените от харема на Олелебатето с грозотата си можеха да съблазнят само войници от известния по него време чуждестранен френски легион в Северна Африка. И дати, естествено; много дати, съставени от неграмотно нанесени цифри, точки, удивителни – датата на постъпването, да речем, във флотата и датата на уволнението, датата на влизането във флотския затвор и датата на излизането – все от този род.

Лежащите на плажа бездействуваха не само върху пясъка, но и в мислите си. Една гостенка на немския консул – беше се съблякла по-късно от другите – от време на време сядаше върху хавлията си и наблюдаваше поразеното от безветрието море. Виждах лицето ѝ в профил, виждах острия ѝ прегърбен нос, търсех липсващите ѝ гърди. Чувствителното ми сърце се свиваше при мисълта за равното, по принуда дълбоконтравствено старомоминство, което я очакваше. Виждах островърхите къщички на баварско градче, чувах стъпките на госпожицата по уличките и страдах, може би колкото нея, така откликвах в младежките си години при подобни находки. Добрият господин Зенович – никога не ще го забравя, трудно се изтрива в съзнанието подобна приятна и сякаш необходима за града личност, която не е сторила никому зло – дремеше в познатата му сладостна премала, а слънцето продължаваше да върши известната си вече работа върху кожата му; тогава никой и не мислеше да свързва продължителното нагриване нито с рака, нито със склерозата, беше времето на сладострастни незнания и заблуди, блажено време и за мен, не само защото бях млад, а защото мислех, че едно момиче каже ли “утре идвам”, то ще дойде непременно на срещата.

Когато при лодките приготвиха рибните наниз за продаване, по стълбището се спуснаха двама стражари с бели куртки, бели шапки и черни карабини. Водеше ги цивилното ченге Димо. Подобно нещо не бях виждал никога на плажа. Стражарите огледаха кабините за събличане, пръснаха се между плажуващите, взираха се в нас,

тримата търсеха някого. Отидоха си. Сякаш не беше се случило нищо – плажуващите си трупаха слънчевата енергия, рибарите си понесоха рибите към града, а аз продължавах да чакам Карела Алечкович. Пукаше ни на нас всички там какво може да стане по него време из света. Към петнайсет часа си отиде художникът Задгорски, останалите – трупове.

Кирливия и Олелебатето се върнаха обратно с хората си. Движеха се като преяли и препили. Отвързаха лодките и излязоха на следобедната чиконта. Вече подухваше, морето се беше пораздвижило. Към мостика се приближиха делфини, заиграха се, никой не ги забеляза, мисля, че само гостенката на немския консул им обърна малко внимание. Шведски параход напусна пристанището. Появи се директорът на Италианската банка, не му знам името, знам го само по физиономия, много бял, къде се беше дянал този господин цяло лято, знае ли човек какви са пътищата на по-знатните бургаски граждани? Притичаха голи циганчета. Отначало бяха две. Цамбурнаха се във водата. Като се показаха, на мен ми се сториха три, а после четири или пет. Пак се цамбурнаха, останах с впечатление, че се цамбурнаха пет, но на повърхността излязоха само три. По-право – четири или две. Ха сега де, колко бяха отначало, колко станаха после, колко се цамбурнаха и колко излязоха, като се има предвид, че накрая към дрешките се затичаха само две. Нямах настроение да се занимавам с губещи се циганчета, чаках Карела Алечкович. Накрая едно от циганчетата започна да пишка и да пее. Близначките на немския консул проявиха тактичност и изтичаха в морето. След малко излязоха от водата три. Като се вгледах по-старателно, какво да видя – едното е циганче. Включих го в сметката, то и двете на пясъка правеха три парчета. В цялата работа имаше някаква загадка. Това ме интересуваше слабо, чаках Карела Алечкович...

Лодките се върнаха отново, този път от следобедна чиконта. Облякох се. Плажът беше пуст, всички го бяха напуснали отдавна. Взирах се в здрача, все ми се струваше, че ще притича някое от циганчетата. Огледах небето, нищо особено, “Чайка” можеше да остане на мястото си, този път заредена с храна, бира и топли дрехи. Отворих стаичката на спасителите – спасители отдавна нямаше, беше им свършил сезонът, – наведох греблата, проврях ги през входа. Как да ви кажа, при други обстоятелства навярно бих преживял момента съвсем различно, но сега видях само очите, а може би исках да видя само тях, лицето му никак не ме интересуваше, то ми се загуби изцяло от вниманието, възприемах единствено очите му, те също сезираха в мен и може би бяха сигурни, че в следващия миг ще последва нещо нежелано. Изправих греблата в ъгъла, по този начин дадох възможност на човека, ако поиска, да ме нападне отзад, а същевременно му демонстрирах и доверието си. Днес още си мисля за този мой жест и постоянно се убеждавам, че тогава направих достатъчно – подказах му, че няма да го издам, какъвто и да е той – крадец или убиец.

7.

Вече седях на маса с чиста покривка, близо до палмата, листата ѝ в светлината на белите глобуси бяха придобили по-осезаема восъчна бутафорност, но както и да ги иронизирам сега, тогава те ме отпращаха в тихоокенските атоли, виждах се като капитан на шхуна – продал съм вече копрата, седнал съм в крайбрежния ресторант, полъхът разсейва дима на лулата ми, укулелето ме гали с тоновете си, очаквам само да дойде крайната точка на далечината: лъкът, тетивата и стрелата на живота ми – гладката хавайка Карела Алечкович.

Най-после българистите пристигнаха, този път те бяха придружени от д-р Болгуров и други интелектуалци. Насядаха. Много дългата маса беше подредена специално, намирисваше на официалност, мрачни сили се вклиняваха между мен и

хавайката. Но къде е тя? Тя все още не се мяркаше. Какво ли може да ѝ е попречило? Скочих, изтичах до тоалетната, повъртях се малко наоколо, никой не се появи, върнах се на терасата, огледах масата на д-р Болгуров, слава богу, Карела Алечкович още липсваше. Туй ми даваше известно предимство; отново излязох, застанах на алеята; отсега нататък никой не можеше да влезе в ресторанта, без да го види.

Почаках около час; в тия шейсетина минути притъпените ми сетива все пак успяха да доловят далечни обезпокоителни сигнали, но тогава не им обърнах достатъчно внимание, едва по-късно, когато развитието на историята ме тласна в най-интимната зона на моя живот, осъзнах, че съм се запътил към обезличаването си. Ето нà, не помислих кога съм се втурнал към българистите, нито кога съм дръпнал за рамото предполагаемата нейна приятелка.

– Карела болна ли е?

– Какво?

– Къде е Карела?

Смях.

– Кажете къде е Карела? Защо не е тук?

Към смеха на предполагаемата нейна приятелка се присъединиха смеховете на още няколко колежки.

– Кажете в кой хотел сте?

Този път не ме дразнеше толкоз смехът на югославянките, повече ме дразнеха възмутителните погледи на д-р Болгуров и местните негови сателити – ако трябва да бъда справедлив, – все кротки и добронамерени иначе хора. В споменатия вече момент обаче разбрах, че до тази дълга маса с преполовени бутилки не бива да оставам нито миг.

Бързах по “Богориди” към Главната; къде отивах – не знаех; гонех само класическия център на града, вътрешен глас ми повтаряше, че там и само там би могло да започне и да завърши всичко, каквото и да е то: раждане, смърт, любов, изневяра, раздяла, убийство – съществен елемент според мен от стандартното мислене на провинциалиста.

Колкото аз се движех бързо, толкоз всичко край мен ми се струваше застояло, гипсирано; улиците, градът, минавачите бяха сковани от катастрофален паралич, замръзнали като восъчни макети и кукли.

Само една кола, само един спортен форд с открит гюрук се плъзна нито бавно, нито бързо край мен. Махна ми ръка. Бодър женски глас извика, прободете ме през гърдите, излезе през гърба ми:

– Гмуркач!

Карела Алечкович се беше извърнала честно към мен с вдигната ръка до момента, в който фордът на индустриалецът Д. В. Я отнесе в загадката.

Градът оживя и хората се раздвижиха; мина евреинът Шимон с портативната си сергийка, дебел мъж и дребна жена с криви крака се караха по семейному, брадясал несретник повръщаше вино върху бордюра, градският часовник показваше осем и половина, тънък бензинов остатък витаеше във въздуха на чистата септемврийска вечер. Но раздвижената и озвучена картина се смрази отново, усетих се повторно сам сред декора, потънал до гуша в мизерията на отчайващо несправедлива, безчовечна дисквалификация. Усетих още, че съм готов да вдигна юмрук, щеше ми се да се закая някому, да произнесе проклетие или пък да скоча от висок прозорец на тротоара.

Тръгнах.

Какво друго – тръгнах; нямах особен избор, в главата ми бе напрегнато от мисли и емоции, а никакви възможности да действам, да предприема нещо. Можех само да вървя привидно без определена посока, банално състояние, единствената ми версия бе

тази – да се движа, навярно духът ми е разчитал, че през време на вървенето ще му хрумне нещо по-добро. Извървах няколко пресечки, уличката с липите ме изведе в хубавия квартал. Спрях пред бялата фасада на новоизградена двуетажна къща – рязък контраст на другите жълти старинни къщи, – с метална ограда от прави железни пръчки, без орнамента, дворче с кипариси и гараж. За тази къща казваха, че била построена в арабски стил, защо казваха така, какво разбираха хората под арабски стил, не ми бе ясно.

Вратата се оказа заключена. Преди да опитам през оградата, натиснах портала за колите. Беше само притворен. Озовах се в двора. Изненада ме перверзен аромат на култивирани рози. Кипарисите стърчаха наоколо в стойки на лунатици. Май духаше вятър, тук той не се усещаше, но дърветата в съседните дворове вече шумяха. Входът на гаража зееше, вътре светеше слаба крушка. Шевролетът ме погледна в някакво тъпо очакване с фаровете си. Допуснах, че се чувства самотен без своя форд. Огледах се. Можех ли да извърша сериозна пакост? Върнах се в двора, преминах по алейката, изкачих няколкото стъпала до площадката.

Тогава пеньоарът се славеше като важна съставна част от бита на буржоазията, но жената не беше по пеньоар, разоръженото ѝ категорично тяло се вместише разкошно в копринена пижама с един от най-крехките нюанси на синия цвят. Тази нежносиня светлина прекоси стаята, застана до дъщеричката си и погали косата ѝ. Дъщеричката, изглежда, разбра какво се иска от нея, изправи се, последва целувка, докоснаха се две разглезени от приятен живот лица. Малката изчезна към спалнята си, майката усили музиката от радиото, отегчено прелисти филмово списание. Ръката ѝ се протегна към телефона, съпругата на Д. В. се усмихна в мембраната, видях профила ѝ, в нейното лице бе влюбен целият град, в устата ѝ блеснаха перлички. От корицата на списанието гледеше Марлен Дитрих – нищо в сравнение със стопанката на дома. Довтаса прислужничка, постави на масичката едри ябълки. На излизане прислужничката се размина с дъщеричката, вече по нощничка. Майката подаде слушалката, детето изрече нещо в мембраната и се засмя. Тук изтръпнах, но бързо разбрах, че не разговаря с баща си, изражението на лицето ѝ ми го подсказа. Слушалката се върна в ръката на майката, тя приключи разговора и ме погледна. Направих крачка назад, не последва нищо, домакинята отправи строги думи към дъщеричката си и я отпрати категорично. Разполови една от ябълките, после се отказа, загледа се в една котка, котката мина далече от нея, май че проявяваше враждебност, покачи се в креслото и изчезна от взора ми. Стопанката на дома отново разгъна списанието, движенията на крайниците ѝ си бяха все същите – сърнешки, – само че много спокойни, защитени с всичко, което я заобикаляше наоколо, и да ви призная ли – всяко нейно раздвижване предизвикваше невидими сътресения по тялото ѝ; трепет, който повишаваше кръвообращението в слабините на мъжа.

Слязох на плочника, нагазих в затревена земя, сега се намирах под отворения прозорец на стаята, всъщност хол, прозорецът се извисяваше високо над главата ми, но ясно чувах синкопите на кларнет; след като бях възприел беззвучната картина от дома на Д. В., сега търсех и неговите шумове. Не се чуваше обаче нищо друго освен изпълнението на Арти Шоу. В мрежата на прозореца се блъскаха комари, аз и комарите блуждаехме извън предпазната преграда; инсектите бяха безпомощни, не можеха да се промъкнат вътре, кръвта на красавицата беше недостижима за тях, но аз като нищо можех да изобретя нещо, само че се двоумях какво точно да извърша – да удуша детето или да изнася сърнището с нежносинята обвивка. Прислужницата объркваше сметките ми, тя не бе предвидена, нейната смърт ми се виждаше някак в повече, увеличаваха се и разстоянията – щеше да се наложи да търся стаичката ѝ в таванското етажче. Най-доброто разрешение за мен си оставаше изнасилването на

съпругата, без да пострада детето, без да умъртъвявам прислужницата. Проникването в хола е просто и ясно – през отворения прозорец; разкъсвам мрежата и край. В гаража бях зърнал някаква стълбичка, само че ножът, сервиран с ябълките, не ми харесваше, липсваше му внушителност, никакво острие, как да го насочиш към гърлото, как да заплашиш жертвата? Не, съпругата на Д. В. трябваше да ми се отдаде доброволно и с хъс, ако викне, да викне по други причини, не да търси помощ; тя трябва да отмъсти по най-първобитния начин на съпруга изверг. Той не е на вечеря с индустриалците на града, той сега се гаври с Карела Алечкович, защото има спортен форд, защото е красив като Кари Грант, и тенисист, и подвижен като тигър, но той е тъп, той не е чел нито Достоевски, нито Голсуърти, неговата жалка ранна младост не е била зареждана от физическата и духовната мощ на Джек Лондон, Д. В. никога не се е крил в трюма на параход, за да отплава за Америка, нито може да се гмурне на пет метра за стриди...

Сега пък Шопен!

Музиката от радиото продължаваше да стриже тишината, но върху нея неочаквано се насложи някакво пиано. Изкачих се повторно на площадката, ясно, в дъното на хола! В неговата чупка! Красавицата чоплеше по клавишите. Всъщност не знаех кой точно беше с нея, допуснах, че е Шопен, в ученическите години признавахме Бетховен, Вагнер и Шопен.

Котката слезе от креслото, лицето на домакинята се извърна към нея, котката и жената се вгледаха, жената разбра каквото трябваше, но аз, глупакът, не разбрах, не можах да се досетя и да се отстраня; жената остави клавишите на мира, изправи се, изчезна и отвори външната врата. Това стана под носа ми, котката се отри в краката ми. Вратата остана открехната, съпругата на Д. В. се върна при пианото, предостави ми неочаквана възможност да се вмъкна при нея. Можех да я изненадам откъм гърба; докато тя се занимаваше с тоновете, а радиото си тананикаше друго, можех да взема ножа от масичката, да го насоча към шията ѝ, но все още не бях измислил протичките и категорични думи на заплахата.

Тихо слязох по стълбите, оттеглих се в най-тъмното прикритие на храстите. Спечените летни листа на дърветата шумоляха вече остро, вятърът огъваше клоните. Котката търсеше подходящо място, започна да рови на метър от прикритието ми, клекна, призрачни облаци закриваха и откриваха части от звездното небе, лежах и ми се струваше, че сънувам, плавах в спокойствие, не усещах никаква горчивина в устата си, долавях шепота, хладината и миризмите на една от ония ноци на късното лято, когато метеорологическото време се променя и влива допълнителна жизненост в клетките на младите организми. Извитата като дъга котка се напъваше и страстно се доверяваше на земята, без да се интересува особено, че сценарият се озвучава не от кой да е, а от самия Шопен. В съседния двор се изкашля старец, напомни ми, че не сънувам, а участвам. Притворената врата се отвори изцяло, в рамката на входа бликна правоъгълник от мътна розова каша – светлината от дъното на хола, неубедителна, предразполагаща към престъпления. Секунда след това в розовата каша се очерта тялото на индустриалката, хем абстрактно, хем реално, изградено от невидимите си мускули, кости и кожа и от раздвижената от вятъра материя на коприната. Май че поклащането на пижамата бе онова, което повторно запали пожара в слабните ми. Дамата на този дом извика котката по име, котката не се отзова, напротив, отдалечи се, изчезна в плътната тъмнина и се показа отново, преди да влезе в гаража. Индустриалката слезе по стълбището, стопи се в мрака. Гласът ѝ повтаряше името на котката, той идеше към мен, накрая видението изплува от мрака, за да се покаже в здрача на отразената полусветлина. Изправи се близо до мястото, където бе драшила котката. Красивото ѝ безпомощно лице грееше като луна. Можех да протегна

ръка, да погали бедрото ѝ, можех да я притегля цялата към тревата, да се потопя в тази свежо узряла кайсиева долина на заобленост, дъхавост, изобилие.

Съпругата на Д. В. обходи двора и накрая се вмъкна в гаража. Котката издебна мига, изхлузи се, без да я забележат. Докато в гаража изговаряха името му, животното с достойнство – защо ми се струваше, че и с враждебност? – се върна в къщата. Гаражът безспорно беше най-удобното място за изнасилване на индустриалки, предизвикателството вече бе доведено до своята връхна точка, повече нямаше какво да ми пречи, предстоеше ми само да нахлуя вътре и да я сплескам върху цимента, Д. В. си го беше заслужил, око за око, зъб за зъб.

Индустриалката също се прибра, отново останах сам, господар на алейките, кипарисите, розите, гаража с шевролета и особено прозореца, който ме отвеждаше в интериора на богатския дом. Сновях насам-натам, бих казал – сраствах се с имота, спокоен от усещането, че все пак имам някакви права над него. Прозорецът угасна. Няма го вече мъркането на радиото, няма го и Шопен, възбудата ми омекна, уморен ли съм? Не знам – чакам от шест часа сутринта, от зори съм на крак и чакам, сигурно приближава полунощ, а аз продължавам да чакам, осемнайсет часа се вирам да зърна някого – хайде, когато чаках херцогинята, както и да е, но какво чакам сега?

Внезапно нощта се превърна в ден, градината светна – фордът застана нетърпеливо пред портала, докато Д. В. отваряше, после колата се вмъкна в двора. Д. В. затвори и доколкото разбрах, заключи портала. Скрит в моя храст, разтреперан от ярост, видях как фордът влезе в гаража си. Чух стъпките на Д. В., струваше ми се, че ще полудея. Високата му фигура в летен костюм се появи пред стълбището, изкачи се леко по тях, отключи. Д. В. изчезна в къщата си.

Е? Какво сега?

8.

До този ден, четиринадесети септември, хиляда деветстотин тридесет и осма година, не бях изживявал такова събуждане. Усетих реалния свят едва като зърнах двата крака в легена. Преди това ръката на майка ми навярно дълго е побутвала рамото ми:

– Стани.

Сигурно не съм реагирал.

– Събудѝ се.

Може би съм се обърнал на другата страна, може би, това са само предположения.

– Отивай да отваряш.

Толкова съм чул.

– Баща ти не е добре.

Някоя думичка, изглежда, се е промъкнала до съзнанието ми.

– Хайде, съмва се.

Изглежда, съм подочул нещо, все пак разклащането на рамото се е отразило, аз съм слязъл от леглото, дори съм се пооблякъл – нищо не съзнавах до момента, в който не видях краката на баща ми в легена, дебели и бели, покрити със зараснали и незараснали рани, особено левия крак – тогава там се възпаляваха няколко огнища на некадърно извадени или направо недоизвадени частици от снаряди. Бащина му работа, балканска му война.

Мама ми напомни, че е пет часът, според сънливите ми изчисления бях спал четири часа. Четирийсет ми трябваша, за да се съвзема.

– Времето се променя – обясняваше мама – и раните на баща ти...

Щях да отвърна “знам”, но не отвърнах, по този начин преглътнах първата дума за днешния ми ден.

Поех кесийката с дребни и едри монети, поех ключовете на великия семеен бизнес, който хранеше баща ми, майка ми, братчето ми и мен. Неволно погледнах татко. Пълното му, отпуснало се вече от хапване и пийване тяло седеше на кревата по бели, навити гащи. Татко мълчеше, необяснимите тогава за мен болки го гризяха. В тази поза съм го виждал не един и два пъти, в същата поза вечер той обикновено ни четеше от новоизлезлите свитъци на “Мъртвите сибирски полета”, а по късно и от “Тарибалди” – първият, роман в петдесет и пет, а вторият, в шейсет и две брошури. Но туй – някога. По времето, за което ви говоря, и да имаше такива четения, едва ли можеха да разчитат на моето участие.

Излязох в тъмнината несъбуден. Земята ме всмукваше към себе си. Проклинах всичко, проклинах и родителите си. Дори парите в джоба не оправяха настроението ми, макар че утринните часове, в които понякога ме пращаха да отворя павилиона, винаги са ме възбуждали с обещания за предвидени и непредвидени радости. В други случаи, докато измина дългото разстояние от къщи до павилиона, аз пеех, пеех по разбираеми и неразбираеми причини; тържествувах от внезапната си автономия и заради икономическото си възмъжаване – предстоеше ми да си присвоя двадесетина лева от бащините. Този път обаче намеренията ми бяха други, бях се надявал на повече сън, после щях да потърся Карела Алечкович. Бях решил да обходя централната част на града, да проникна в сносните хотели, на всичко отгоре си имах и утеха – югославската група заминаваше довечера – предстоеше ми призрачна битка, виждах се като скитащо куче, ръмжащо за статуквото от ония, кажи-речи, библейски отношения между двама ни, в несмуцаваните часове на нашето островно щастие. Като си представя само – тогава единственият въпрос за мене беше да понеса ли, или да не понеса херцогинята си на ръце; да не говорим за брилянтната секунда, в която херцогинята ме целуна и изтича нагоре. Боже, колко хубаво беше!...

Павилионът представляваше осмоъгълник от дъсчени плоскости – миниатюрна крепост, която се отваряше всяка сутрин по тъмно и се затваряше в късна вечер. Отварянето на дюкянчето, поне по онова време, ми се струваше дълга и досадна дейност – отключваше се тежък катинар, след това ключалка, отвъртяваха се седем гайки отвътре, измъкваха се седем клина отвън, смъкваха се горните капаци, откриваха се седем прозорци и прозорчета. Зад стъклата в колонки бяха подредени всички български цигари. След разголването на барачката пристъпвах към изнасянето на вестниците. Върху предната външна козирка нареждах софийските и бургаските всекидневници, седмичниците и някои по-ефектни списания. Разпределях парите в чекмеджето. Вдясно от мен се намираще класборът за гербови и пощенски марки, картичките, пликовете, презервативите, изгледите от Бургас (преди всичко казиното с палмата) и много други дребни стоки, сега не мога да си ги припомня.

Осветен и нагизден, павилионът бе готов да посрещне клиентите си, преди всичко – пристанищните работници; спокойно можем да си ги наречем хамали, както си ги казвахме тогава; докери – никой не я знаеше тази дума. Застанали пред главния вход на пристанището, барачката привличаше със светлинката си прииждащите от тъмнината хамали. Бяха все грозни кашлящи мъже от дневната смяна, устремени към кейовете. Те идваха със свежи сили към мен да си купят цигари, а после пък хората от нощната смяна, вече омаломощени и обезсънени, пак се отбиваха да си купят цигари; така се въртяха дните. И едните, и другите оставяха левчета в чекмеджето ни или наблюдаваха как отбелязваме вересиите им в мизерно бележниче; в него, с бащиния полуграмотен почерк, бяха нанесени десетки имена.. Някои от тях все още дължат на баща ми. И той, и те вече са мъртви, но още не са се разплатили.

До обед изчетох списанията и подремнах, какво говоря – поспях здравата над чекмеджето, върху ръцете си, дори посънувах. В съня си обсебих кантората на Д. В. Отправих му някои заплахи като тази: Ако не Я оставите на мира, ще излея яда си върху жена ви!

Баща ми ме завари заспал. Не ми се скара. Навярно у дома долавяха нещо от вълненията ми. Отчетен към семейния бизнес, напуснах павилиона. Влязох отсреща, в “Корона”. Видът на гозбите ме замая, огледах подредените тенджери при входа на гостилницата. Готвачът бай Тодор знаеше коя ще избира и не се излъга. Докато чаках да ми сервират, обходих с поглед гарата с нейната кула, градинката, писуара, желязната ограда на пристанището с митницата и нашия павилион. Баща ми несръчно заради пълнотата си подреждаше стоката. Загриженото му лице се мяркаше зад стъклата. След малко той изнесе “Илюстрирана политика” и я закачи така, че да се вижда цялата цветна първа страница. Като се прибираше обратно, баща ми се облегна, май изчака да премине някаква болка, наведе се, тронаво разтри крака си. Дори през ум не ми бе минало да го питам нещо за болките, хич, какво си казвахме тогава ние? – щом е възрастен, да го боли; какво толкоз!...

Тя се появи бавно и лениво на тротоара, извървя мързеливо витрината на гостилницата от дясно на ляво; идваше откъм гарата, отиваше към пощата. Половината част от лицето ѝ, което виждах засега, събуждаше представа за невъзприемчивост и акварелно простодушие, дори за чистота; докарваше го малко на ваканция, на щастие. Карела Алечкович се движеше по улицата като същество, махнало с ръка на вечно изплъзващата се истина.

Все още не можех да зърна добре лицето му, но го познах по ръката, полегнала върху хълбока ѝ. През ония години в нашия град малко мъже бинтоваха китките на десниците си като Бъби.

9.

Сега срещаме мнозина като него, и то навсякъде, но май че в ония години той беше единственият за града ни – според зелените ми ученически представи – неразбираем, нелогичен; никога не можех да разбера как този двацет и три годишен гамен намираше кипящата точка, в която ще избухне скандалът, или по какви незначителни начини Бъби съумяваше, ако липсва повод, да създаде няколко повода едновременно, за да набие някого. Щом ги видях заедно, и то прегърнати, почувствувах импулс да изтичам до Д. В. – аз с моята хитрост на слабия, а той със силата на богатия да изтръгнем нищо неподозиращото момиче от лапите на монстъра. Но в същото време в най-коварната точка на съзнанието ми заработи подозрението, че двамата се люшкат в единно силово пространство, те просто се търсят и ако не се намерят сега тук, ще се съберат утре другаде. Тази изтънчена за тогавашните ми познания на човешката природа мисълчица се изпари обаче тъкмо заради своята изтънченост.

Карела и Бъби отминаха. Платих. Излязох, без да губя време. Те продължаваха проточеното си вървене. Беше много ранен следобед с невидимо слънце, без сенки, спарено такова, никакво време – часове, в които би могло да се очаква само пораждането на неочаквана мизерия или някаква вулгарност. Бъби пристъпваше с характерната си, твърде позната на всички ни походка, сякаш танцуваше самба или шареше по ринга. Рингът впрочем се очертаваше като единственото място, където Бъби се биеше регламентирано и където често го биеха. Не виждах лицето му, но можех да се закълна, че дори в този момент очите му търсеха да се заядат с някого. За нищо, за тоя, дето духа: Два пъти бях сърбал попарата му: първия път пред сладкарница “Албания” – спря се заедно с придружителите си, погали с пръст брадичката ми, заяви ми, че имам лице за шамари, и ме ступа; втория път ме налетя

сам в морската градина, пушихме със съученици в най-глухата алея, декларира, че не знае защо, но където и да ме види, ще си ме бие, не можел да си го обясни по какви точно причини – и пак ме ступа. Съучениците наблюдаваха, без да се намесят, всеки се радваше, че не той е жертвата, никога не съм и очаквал някой да ми помогне, знаехме, че при съпротива Бъби налита с глава. За главата му обаче да не говорим – чук!

Приготвих се да пълзя предпазливо след тях, бяха лесни за следене, глухи и слепи. Сигурно им предстоеше да извървят улицата до крайбрежния булевард. Бъби нямаше възможностите на Д. В., можеше да ѝ предложи само пейка с изглед към морето. Докато се потайвах зад гърбовете им, изненадващо си задавах въпроса какво ли би рекъл за поведението ми някой от героите на Джек Лондон, да речем Мартин Идън, и се гнусях от себе си. Но не мислех да се откажа от следенето. Да се явя внезапно пред тях? Това не смеех и да допусна – страхът ми от Бъби беше съдбовен. И все пак душата ми гореше от тайно и недостъпно за обяснение ликуване – в момента я виждах, а тя не ме виждаше, бях обхванат от сладостното тържество на човека, който може да малтретира във въображението си своя победител: Карела беше свършена, хваната на местопрестъплението, изобличена, тя бе потъпкала висшите ни чувства, беше паднала ниско, движеше се в центъра на града до Бъби с бинтованата китка, побойника на Бургас; та той едва успя да завърши механотехническото училище и сега от дъжд на вятър работи като стругар. Карела, Карела, как се осмели да прегазиш Гребца и Гмуркача, философа и поета, нима си забравила? Казах ти го от ясно по-ясно – вече ме печатат, признава ме не само “Вечерна поща”, но и “Бургаски фар”.

Неочаквано ми се изясни, че набирам все повече предимство. Д. В. виждаше Карела, виждаше и Бъби, но те не го виждаха. Обаче аз виждах и тримата, изобщо на главата ми се струпа голямо количество предимство, да оставим настрана, че имам честта да дележа поражението си не с кого да е, а с известния индустриалец, и атлетически красавец от игрищата на цариградския Робърт колеж. Д. В. следеше двойката с любопитство. Стори ми се, че това любопитство го забавлява, но дали пък в дъното на цялата работа не лежеше нещо друго? Сега можех да си позволявам известни луксове, например да не следя двойката директно, достатъчно бе да наглеждам лицето на богаташе. Това се осъществяваше все по-лесно. Д. В. слезе от насрещния тротоар и се изравни с мен, вървахме рамо до рамо, можех да го пипна, да го спъна или пък нещо друго, той си нямаше ни най-малка представа за моето участие.

Хубавото му мъжко лице, което ми напомняше за някакво животно, се усмихна. Подсказа ми, че се е случило нещо. Бързо погледнах към двойката. Развоят на събитията се променяше рязко. Бъби избърза и кривна във входа на четириетажния хотел “Виктория”.

– Е, да – прошепна до мен богаташът, за малко не се изкиска, обърна се и се отдалечи.

Бавно, бавно, с бързината на гъсеница Карела Алечкович продължи пътя си. Когато стигна пред входа на хотела, нито се замисли, нито се огледа – на това много разчитах, за да ме види, – най-естествено направи крачка вляво и изчезна.

Хотел “Виктория”, какво да ви кажа за хотел “Виктория”, което си помислихте – това е: влизаш –излизаш, по стълбището му пърхат оксигенираните сплъстени коси на богините, всички говорят грубо, не могат да се отърват от тромави задници и увиснали гърди, там всяка врата си има дупчица, това е шпионка, през дупчицата се наблюдава, за реклама на предприятието, а и сводниците контролират пчеличките си. Много ученици отнасят парите си в този хотел. По етажите на хотел “Виктория” съм срещал идеалната женска грозота, грубостта там цъфти в свършения си вид, но най-ме е изненадвала прямотата от този род: “Хайде, момче, плати-клати.” Посредниците и те същата стока – никакъв такт, липса на концепция, играят винаги с фалове. В същия

този хотел, когато ме заведе Васко К., през шпионката видях любов на хубаво момче с космат тритон, в мръсна стая с кирливо бельо, скърцащо легло, лазещи по стените дървеници и повърнах.

Двоумях се: да се кача или да не се кача: гнетеше ме Бъби, не дай си боже, не исках и да помисля какво би произлязло, само да ме зърне отнякъде. Но както се двоумях, така си бях и уверен, че ще се кача. Завидях на Д. В. колко високомерно и искрено се усмихна и отпраши! За подобен жест нямах сила. Смятах, че се е случило неаргументирано от съдбата недоразумение, исках да се срещна най-после по някакъв начин с херцогинята си, за да върнем песента в естествената ѝ гама, а все още не можехме и не можехме да се съберем; неведомо незачитане на хубавото между нас драматизираше напрежението, пречеше ни да застанем един срещу друг, да се вгледаме влюбено и да плюем в окото на демона.

– Ето го и момчето, което ни продава цигарите.

Каза го човек, беше глас.

На себе си ли го рече, на някой друг ли, не разбрах; озърнах се, не видях никого, в тъмното апендикснообразно коридорче нямаше хора. Далечен мръсен прозорец в дъното впръскваше полумрак от кладенеца на сградата. Стреснаха ме задъхани женски вопли. Вслушах се и се успокоих – никой не умираше; пореден опит на весталка да абсолютизира действията си.

Сега накъде?

Можех да тръгна напред, можех и назад, наляво, надясно, нагоре, по прашните стълби.

Намирах се в лабиринт, лабиринтът нямаше нищо общо с живота на светло: един замислен и реализиран по различен начин свят. Макар и мръсен, макар и неугледен, този сивосив сексуален лайнер “Виктория” пътуваше през времето повече като метафора, отколкото като действителност и ме респектиреше не само заради девиза, който понякога пораждаше у мен, че светът е такъв, какъвто ни го показва хотел “Виктория”, но и заради желязната схема на неговия привидно хаотичен бит. Малко по-свежото въображение би видяло тук много неща, от рая за далечните моряци и не толкова далечните цариградски гемиджии до платеното убежище на търговските пътници. Все пак лайнерът се врязваше във вълните на всекидневието, понесъл на борда си заедно с мрачния товар мъничко сладост, капчица признателност.

– Синът на будкаджията.

Този път зърнах бегло поне гърба на изчезващ човек, всмукна го врата. Чак пък такава известност!...

Ами да, хотелът отстоеше на петдесет метра от бащиния бизнес, изглежда, хората му са наши клиенти. Но кои точно бяха? Колко на брой? И парливият въпрос: баща ми идвал ли е тук?

Продължавах пътя си от врата на врата, поглеждах през дупчиците и се отдалечавах, оглеждах стаите. Долавях с гърба си някакво движение зад мен – мъж, жена, все някой преминаваше, шумно, на пръсти – оживлението си съществуваше, но в замяна на туй пък, прави ми чест, никой не обръщаше внимание на взирането ми през шпионките.

– Наско!

Така ме наричаха тогава.

От мрака изплуваха златни, навити нагоре мустаци, прецизно избръснато лице, златна побеляваща коса, сресана по хайдушки на път, подстригана, подредена. Показаха се очите, чистата риза, старомодна вратовръзка, евтин, но винаги изгладен и освежаван костюм. Бай Вельо.

Запомнил съм го с единия крак върху сандъчето за лъскане на обуща. Обущата прострелваха улицата с блясъка си. За него имам спомен още, че ако не разговаря усмихнато с параходния агент г-н Панайот Георгиев, ако не се шегува с Гошо Хашлака или бръснаря Кеворк и ако не убеждава певицата на бар “Македония” за нещо, което така и не разбрах – може би да му изпее някоя добруджанска песен, – винаги стои до сандъчето на циганина Валентин. Защо Валентин ли? Ами че на името на Рудолф Валентино; бяха му втълпили, че прилича на Рудолф Валентино.

– Трябва ли ти нещо?

Какво да му отвърна, какво да ми трябва, какво може да ми даде и какво общо има този най-благ от благите хора на пристанищния квартал с хотел “Виктория”, освен ако... Никога не съм знаел с какво се занимава, спретнат и златен, той купуваше цигарите си, пеейки, изгладен и чист, той въртеше верижката си и пееше, дали пък не е свързан с хотела? Ще пукна от изненада, ако се окаже една от едрите риби в аквариума, а не ми остава друго, освен да се разлея на земята от смях, ако се разкрие, че бай Вельо е главният сутеньор на хотел “Виктория”.

Тъй като забавих отговора, бай Вельо пипна непринудено джобовете си за цигари и изчезна като илюзионист. Нито при следващата ни среща на улицата, нито по-късно, където и да е, той не отвори дума за моето проникване в неговата сумрачна крепост.

10.

От строго очертаното по форма и почти винаги усмихнато човешко същество Карела Алечкович след събличането му на кревата бе останало да присъства само часовничето!

Първият порив ме подова назад, да се засиля и блъсна вратата с рамо, вече се намирах извън пределите на страха, трябваше да спасявам пристигналото отдалеч момиченце, което не познава страшилището на града и лековерно се е отпуснало в смъртоносните му ръчища; да, вече не ставаше и въпрос за страх, бях готов да се пожертвувам, ала в последната секунда, преди да се втурна, видях притворените очи и щастливата полуусмивка на жертвата.

Окото ми съсълзя, душеше ме отвращение. До този момент имах идеи, дори конкретен идеал, изработен любовно, с помощта на библиотечни умове, и какво – шаблонна развръзка, красавец с пари и здравеняк с осъзната приложна грубост ме бяха ограбили посред бял ден, в центъра на града. Станах малък, стопен в мухлясалите коридорчета на хотела, чувствувах се безпомощен, плачеше ми се, а не можех и да заплача, трябваше час по-скоро да изляза на въздух.

На улицата светлината си беше все така обилна, без наличието на слънцето. Край мен се движеха студени, жестоки хора, все великани, провирах се между тях като в гора, без посока, окото ми съсълзеше, нима съм заплакал?

Баща ми се бе навел към превръзката на крака си, сигурно наглеждаше раните си. Дори в тази поза, дори той ми се стори жесток и чужд. Влязох в градинката. Къде отивах? Надявах ли се на нещо? Нищо. Нищо. При подобни случаи нали знаете какво му остава на човек – да върви. Чувствувах се като дребна частица от деня, по-дребна от прелитащите мухи. При това положение вече се страхувах и от стрелкащите лястовици. Защо свих надясно? Какво ми пречеше да избира лявата посока на пристанището? Наляво бяха корабите, примамливите далечини. Надясно, в праха и миризмите на изтърбушените паламудни черва, дремеше рибната борса. Скапани гемии, натежали катранени лодки, клюмнали бараки, грамадни употребени вече траверси, купища гниещи мрежи – все сънлива пустота, без илюзии, без крясък, без надежда за крясък, безпаметна и безотечествена мизерия, населена със сенки.

Съгледах камък, седнах, привлече ме димът на горяща лодка; в огъня заедно с дървото изгаряха няколко поколения смоли, бои, морски червеи, изгаряше солта на тонове морска вода, изгаряше време, спомени, разговори, псувни. Къса дебелокожа ръка подреждаше остатъците от скапаната лодка върху жаравата. Мухи налитаха на два изкормени паламуда, паламудите чакаха да узрее жаравата. Тежък нисък човек, който имаше не само къси ръце, но и къси крака, щеше да опече и изяде паламудите – хората от тази част на пристанището навлизаха в райския период на годината, рибните пасажии идваха насам, голямо ядене предстоеше. Първо бях аз, седнал на камъка, после – огънят, накрая, между два на̀реда траверси – жилището на късия човек, който освен къси ръце и крака имаше и къс врат. Покривът на жилището се състоеше от трета купчина траверси – кацнала върху двете купчини траверси, така че спокойно бихте могли да назовете обитателя на подслона “хомо-траверс”. На борсата някой викаше, друг пееше, трети правеше опит да вкара в действие двигател на гемия, двигателят се обаждаше плахо и млъкваше, вместо него в небето писваха чайки, но не точно те писваха, а други, кацнали на земята, ония само се виждаха. Нямахме защо да поглеждам в “жилището”, представях си наредбата от стари дюшеци и гнили гемиджийски платна, две три консервни кутии за съдове, газена тенекия, стомна.

Не аз се вглеждах в късия човек, той се вглеждаше в мен. От време на време изричаше по нещичко с ръмжене, какво ми казваше, дявол знае; не му обръщах внимание, вторачен в огъня, мълчах. Това, изглежда, го изненада, хомо-траверс се стараеше да подразбере по какви точно причини му гостувам. Досега не бяхме разменяли нито дума. Знаех го, знаеше ме, продавах му цигари. Пристигна друг човек. Той беше висок. Крив. Рамото му беше извито на една страна, носът му голям, ушите му огромни, на дясната му ръка липсваха два пръста. Размениха си няма информация за мен: “Какво търси тук синът на будкаджията?” “Не знам, дойде и седна.” “Нещо каза ли?” “Само седна.” “Нищо, нека седи.”

Кривият човек излезе по-голям майстор, издърпа готовите въглени настрана и остави другите дъски да догарят. Върху въглените положи своите риби. Те бяха едри, истински, не като другите – циганки. Запалиха цигари. Кривият човек се изкашля, овърдаля огромна хрчка в устата си и я изстреля на един километър, пред френския пансион.

Замириса на печена риба. Кривият се надвеси към огъня. Реши да обърне рибата, но се отказа, стори му се раничко. Отвори уста да каже още нещо, но не сметна за нужно. Предпочете да почисти някакво петно на роклята си, а то – какъв смисъл, цялата рокля беше в петна. Забравих да ви кажа – късият човек беше жена, наричаха я Дан Колов, наистина докарваше на бореца Дан Колов.

Станах. В луксозната част на пристанището измуча параход. Моторът на гемията заработи ритмично и туй успокои въздуха. Отбих се в “Димитър”. “Димитър” е необичайно име за плавателен съд, но туй нямаше значение, на прогнилата и проядена от ракушка гемия ѝ беше писано да не се връща във водата; подпряна от страни с траверси, тя поддържаше равновесие и даваше подслон на двама души – единия не го познавах, познавах Мими, харесваше ми се, задето беше скитал по света и задето му предстоеше да замине за Соломоновите острови, само че не замина, Мими изчезна някъде, стопиха го гладът и мързелът.

Напуснах безлюдната гемия. Никак не се изненадах, като се натъкнах на Генко. Рисуваше акварел. Загърбил “аристократическата” част на пристанището, погледът му търсеше само дървените скели, прогнилите платна на гемииите, гробището на лодките и призрачното присъствие на бездомниците.

– Ви-виж кво ще ти кажа.

Не му отвърнах, оставих го да се учудва, позволих си да не му обърна внимание, беше с две години по-млад от мен, тогава той нямаше нищо общо с днешния Генко Генков, чиито картини се разграбват.

Стъпих на параходния кей, вървах бавно, пристанищните работници пъплека като мравки край мен, изкачвах се към търбусите на корабите, а после тичаха с товара надолу, железните хоботи на крановете се надвесваха колебливо, на тях закачаха големи бали суров каучук, балите се олюляваха и почти винаги създаваха впечатление за несигурност. Встрани, до склад номер две, бяха катурнати няколко разкъсани бали, от тях се продаваха листовете на чудесния продукт. Четири момчета, вместо да си откраднат, както правехме всички, се молеха наивно на митническия стражар. Митническият стражар се ядоса, изтегли от купчината четири листа и им ги раздаде. Три от момчетата офейкаха, остана Чочо, о, той така потъна в радостта си от придобивката – притисна краищата на листа и се помъчи да ги оправи още тук, после ги отпусна, сви листа на руло, погали релефните му пресовки, помири са го и отнесен от далечната тропическа миризма на каучуковото дърво, мечтателно се замисли за ползата от каучуковото фолио. По изражението на лицето му си личеше, че му хрумват едно от друго по-момчешки и екстравагантни приложения на ластичната материя, с която се беше сдобил. Тогава Чочо нямаше как да знае, че след години димитровградският драматичен театър ще носи неговото име.

Отново тръгнах – кокошка с отрязана глава, – насочих се към трапа на “Селе”, норвежки кораб, чист, макар че беше натоварен с едър рогат добитък. Животните бяха подредени, привързани, гледаха ме от клетките си с голямо като екран око; него наистина бих могъл да нарека огледало на сивата утайка. Ни едно от добичетата не помръдна опашка, мъртвило, само рогата изразяваха загадъчна форма на живот, но защо, как не можех да си обясня. И все пак долавях нещо топло от общата редица на душите им. Откъде ли бяха ги изтръгнали? Къде ли ги запокитваха? Гладка, неосъзната скръб бе завързана по протежението на палубите.

Изпълнени с любопитство посетители кръстосваха из кораба. По онова време, скимне ли ти, можеше да се качиш на който кораб си избереш, да го разглеждаш до припадък. Аз вървах, без да разглеждам, слизах, спущах се по всички възможни стълбички, завирах се из дупките на чудовището, тъй както дървениците се завират в цепнатините. Накрая стигнах до нещо, което задоволи намеренията ми; натиснах врата, отвори се, завъртях електрически ключ, светна микроскопична крушка. Мярнаха ми се подредени гумени ботуши, гумирани дрехи и шапки, цяла полъца с ръкавици, в най-тъмния кът зърнах маркучи и кабели, може би бяха сортирани по цолове; оказа се, че съм попаднал в едно от десетките складчета. Затворих. Ослушах се. Загасих лампата и отново се послушах, измина може би минута – плъхове не се чува. Запалих повторно лампата.

Заминавам, вече никога няма да се намеря сред моите хомо-траверс; след малко “Селе” ще вдигне котвата си; този въпрос, както и въпросът за Карела Алечкович ще остане в далечината, докато изчезне в облака на новите въпроси; новите въпроси се задават от обратната величина; след като отплаваме, след като ръцете ми се подуют от белене на картофи и миене на палубата. Заминавам, напускам България, родителите, братчето си Гошо, приятелите, “Чайка”, залива, който ме беше отгледал, вестника, в който вече печатах, градската библиотека, съпругата на Д. В. Това пък какво е, как да си обясня присъствието на тази дама в съзнанието ми?

Беше рано за плъховете, все още не налитаха, само притичваха, опознаваха ме, но докато ме възприемат съвсем, параходът ще понесе говеждия си товар по морето и ще изляза сред екипажа. Може би няма да ми обърнат внимание, само ще ми посочат кухнята, и там – до първото пристанище. Ааа, не така, не – тия плъхове са от друга

порода, направо са ме обкръжили. Замахнах с най-близкия до ръката ми капишон, гризачите се отдръпнаха, стараех се да им внуша, че няма да им се дам...

В полуосветеното пространство на складчето враговете ми се очертаваха като по-хладнокръвните, по-опитните, но и аз притежавах едно силно средство – възможността да отворя вратата и да избягам. Бягството от България тежеше в устата ми като отвратителна горчивина, но и ликуването ми, че ще накажа най-послед тая моя родина заради всичките нейни грехове спрямо младостта ми, подклаждаше намерението ми.

Колко ли е часът? Тъмно ли е, светло ли е навън? Параходът е натоварен, той е готов, какво чака? По корпуса му, по металните му клетки е спокойно, говедо някое само ако тупне с крак по палубата, частиците на “Селе” потръпват, трепетът преминава като мисъл от горе на долу, после отново тишина по всичките детайли на корабната конструкция. Имал ли съм хубави моменти в досегашния си живот? Сигурно.

Охо!

Усетих включването на машините – може би въображаема вибрация под стъпалата, – “Селе” скръцна, тишината се отпусна, плъховете изчезнаха, светлината угасна за част от секундата и се върна по-силна, дробовете и стомахът ми се сгорещиха, кисела тежест изпълзя към гърлото ми, завладя ме непринуден, дългоочакван страх. Най-послед бях успял, бях удържал, доживях и великия момент, всичко е вече факт, няма връщане. Стресна ме и сирената. Не можех повече да стърча сред складчето, седнах, оказа се, че и седнал не ми олеква – изопнах се по гръб, тялото ми се отпусна, отпуснаха ми се и нервите. Допрях длани до ушите си, затворих очи, правех всичко възможно да изляза извън времето, исках да спестя някои моменти. Плъховете зацвърчаха и се върнаха; ако се налага да бъде по-точен – запяха; искам да ви уверя, че някои от тях, пеейки, преминаха през краката ми.

Де ще ти зная колко време съм прекарал в тази поза. Задвижи се валът, заработи витлото, но доколкото разбирах от потегляне на параходи, възетата все още не бяха отвързани. Това ме накара да се изправя; изведнъж осъзнах ужаса, в който потъвах, складчето ми замириса на мокър парцал, прониза ме чувството за порочна пустота, за пораснали нокти и умряло куче. Обичах ли Карела Алечкович – обичах, предоставяше ли ми се възможност да я видя тази вечер – предоставяше ми се; тогава какво диря тук, за какво ми е Америка, каква Америка, щом Карела Алечкович обитава обратната страна на глобуса? Големият плъх бе застанал между мен и изхода, ритнах го, той се удари във вратата, праметна се, изсвири с ранените си гърди, изплю кръвчица и започна да кръжи около мен.

Сирената – за втори път.

Напуснах складчето, тръгнах по стъпалата, изкачих се на първата площадка и оттук нататък не знаех накъде да се отправя. Все пак трябваше да бързам, а корабът правеше всичко възможно, за да ми попречи, усуква ме в мрежа от стълби и стълбички, те ме извеждаха или в машинното отделение, или на капитанския мостик, понякога ме въвеждаха в каюти, складове, каюткомпани, само не където трябва – на откритата палуба. Изкачвах се и притичвах все по-задъхано, почти изгубил надежда да се измъкна от капилярите на желязното чудовище. Блъсках се в хора и врати: отварях, затварях, равнодушни лица, равнодушно движение наоколо, понякога и смях, думи, изречени с равен тон, татуировки, руси перчемии, закачалки, закачалки, по които висят капитански шапки, шурмански прозорец, рул, компас, барометър; в лявата страна на прозореца се завъртя пристанищен склад; пак отляво маршируваха кранове; едва сега подразбирах нещо и се устремих в желаната посока; сивите жертвени очи на кравите, женствен привечерен въздух, в който се забърква сместа на скорошна метеорологическа промяна; все още не бяхме напуснали акваторията на пристанището,

изтичах към кърмата, стиснах здраво релинга, прекрачих го и видях водата под себе си, ужас – устремих се към нея, без да вложа каквото и да е старание, без стил, с краката надолу.

11.

Изплувах до вълноломната стена. Предпазливо се придърпах по опасващите я камъни, без да се нараня. Правех усилия да не повърна, отвратен от бледожълтото петно сред акваторията, която бях преплувал – говнени и какви ли не други параходни отпадъци проникнаха в косата, кожата и дрехите ми. Никаква представа за часовете на следобед, слънцето все още липсваше, във въздуха горчеше сивата му светлина, “Селе” беше изчезнал, пристанището гъргореше напрегнато. Нямах начин да се изтръгна от себе си, да хвърля облеклото и кожата си, да излетя от гадната си воняща обвивка. И тъй като водата край вълноломните отломъци ми се стори бистра, предпочетох да се върна в нея. Измих косата и лицето си, отърках с длани колкото можах дрехите.

Оставях влажна следа зад себе си, изнизвах се по целия пристанищен кей, провирах се между гъмжилото на хамалите, развявах ризата и фланелката, бързах, исках да ги изсуша, кажи-речи, за минута, пред Карела можех да се явя само сух. Стараех се да не мисля за времето, прекарано в мръсотията, но често и сякаш напук си го припомнях, натъквах се на подробностите, много подробности ми се насъбраха, докато прекосяхах противната ловна смрад и все пак благославях внезапния си порив да скоча от палубата, боже мой, на мен тогава страшно ми се живееше в България и само в България.

Барабите седяха по траверсите и вечеряха. Някои от тях имаха вид на господари; господари? Господари на какво? Да речем – на света. Всички вечеряха, всеки бъркаше с лъжица в дълбока консервна кутия, хранеше се с апетита на вечно гладните; на скитниците им даваха войнишка чорба, те посещаваха вечер казармата на “24-ти на Нейно Величество Елеонора полк”; дневалните пълнеха кутиите им от баките.

Кривия вече стържеше с лъжицата си дъното на кутията. Дан Колов обаче се хранеше мудно, почти замислено. Кривия не се смути от приближаването ми, той облиза внимателно алуминиевата си протрита на върха лъжица. Промъкнах се до огъня, придърпах съчки, съживих пламъка. Топлината погали тялото ми, притресе ме, май че бях настинал. Заградих огъня с траверси, на траверсите подредих ризата, фланелката, панталона, чорапите. Надявах се банският да изсъхне на задника ми. Помислих си и за сандалите, накрая намерих начина, изправих ги срещу топлината. Дрехите вече бяха наред, но не и аз, треперех, направо зъзнях, на няколко пъти чух зъбите си. Видях гаснещия ден, видях как кривият човек запалва фас, видях как все още хранещата се мъжка жена става златна от залязващото над рибната борса слънце. Златната пендара на слънцето, която накрая бе успяла да разсее въздушната кир, бе разполовена от покрива на един склад. Мокрите бански ме разхлаждаха. Без да мисля, аз се наведох и се вмъкнах в леговището на Дан Колов. В полумрака напипах корав миризлив дюшек, дървен кашон за риба, някакъв въшлив юрган. Легнах на дюшека, покрих се с юргана, потърсих с ръка наоколо нещо, което поне да наподобява възглавница, но не намерих. Тресеше ме, тресеше ме от студ и отвращение. Бръкнах под юргана и измъкнах гашетата си. Малко ме интересуваше къде ги запокитвам, мен ме тресеше, тръпнех, коленете ми се свиваха не по волята ми и се изпружинваха. Треската ме залюля до такава степен, че забравих отвращението си, дръпнах юргана

още, покрих се изцяло, в така създадения пашкул вибрирах и издавах звуци, които много напомняха скимтящо псе.

В пашкула между дюшека и юргана сигурно беше по-мръсно, отколкото в бледожълтото водно петно на пристанището, но докато скимтах в треската си, аз успях да повикам вътре Небето и Земята. Благословена Земя! Усетих я как долепва мекия си гръб към юргана, да, вижте какво, уверявам ви, че Земята се притискаше предано и майчински към мен с най-дивашко желание да ме стопли и тъй като това не можеше да стане толкова лесно през юргана, Земята отметна единия му край, пъкна се при мен и ме придърпа към себе си. Много топлина се изля от нея към мен, всичко друго беше изчезнало, остана само тази най-нежна от всички нежни топлини. Топлинните вълни прииждаха с плавни пулсации към тялото ми, те търсеха всички уязвими за треската места и ги поразяваха, наложи се до тялото ми да бъде допрян корем, после две огромни като гемиджийски платна гърди, а понякога усещах нечии уста. Устата си открадваше по някоя целувка от мене – младото момче, тя винаги търсеше врата ми и ключиците ми, но докато траеше треската, аз все още не разбирах какво е това нещо с голям топъл корем, големи топли овали, които успяха не само да ме стоплят, но накрая ме направиха и щастлив. Притихнал и унищожен, аз ги галех в тъмното, а всъщност яздех облаците и летях над света. Не разбирах и тази загадка – как магията, чрез която пристанищната проститутка Дан Колов бе успяла по недопустимо за нея нежен начин да ме превърне от ученик в исполин. Като си мисля за този случай, сега вече разбирам – видял съм и патил съм и разбирам, – в оня трескав час между мръсните юргани проститутката се бе превърнала в тиха майка, сестра и любовница, а и самата тя бе изтръгнала от мен гълъбовата нежност на юношата.

Доста се поцелувах в живота си и са ме целували, но мислите ли, че така лесно се забравят тия откраднати от шията и ключиците ми целувки? Никога. Тези целувки просто не й прилягаха, а тя си ги откъсна плахо и затова няма да ги забравя.

– Гашетата?

Дан Колов се изправи и излезе гола под звездите. Като се върна, тя се наведе над мен и ми ги подаде. Гърдите й ме удариха тежко по лицето. Воняха на отлежала нечистоплътност. Гашетата се оказаха сухи, топли.

12.

Крачех.

В нея вечер, на четиринадесети септември хиляда деветстотин тридесет и осма година, нахлух в перона на гарата – само на триста метра от мястото, където бях изсушил дрехите си – с шемета, че съм прегазил самата Джийн Херлоу и съм преминал в поляните на Арденската гора и всички хора са длъжни да се съобразяват с туй, в противен случай да вървят по дяволите, ако не искат да ги накажа с нещо по-лошо от презрението си. Но при все че бях разкрепостен, потънал до гуша в хъшлашкото си самочувствие, аз не можех и не можех да се отърва от усещането, че в тоя навярно най-забележителен ден ме е докоснало и божественото замайване; от постелята на жената горила аз бях отнесъл мъничко нежност, онази копринена паяжина, в която по-късно не можеха да ме обвият и най-фините кристиандиорки.

Зърнах я веднага, отдалеч, Карела Алечкович привличаше погледа най-силно от групата. Българистите стояха пред второкласен вагон на вечерния влак за София – тогава имаше и третокласни вагони – заедно с десетина изпращачи. Между изпращачите ме респектираха най-вече Стефан Станчев и Паулина Станчева, тогава тези писатели съпрузи живееха в Бургас. О, как ми се щеше да натрия муцунката на моята херцогиня, като й кажа, че само преди половин час съм я пратил по дяволите, че за мен тя не струва пукната пара, но как да стане това, как да се приближа? Доктор

Болгуров каза нещо смешно, всички се засмяха, най-много той. Светлозар Ловджиев разговаряше тихичко с ръководителя на групата; едва ли бих сгрешил, ако кажа, че са се питали, за кой ли път, ще има ли, или няма да има война. Всички около нея ми се струваха като безформени мъгляви абстракции. Заминаващата Карела Алечкович отнасяше образа си през границата, за да изчезне от живота ми завинаги, но аз стоях твърдо на перона и единственото, което ме възпираше да се вмъкна в пръстена на групата, бе, че все още не можех да намеря най-язвителните думи.

– Гмуркач! – Десницата ѝ се вдигна високо, херцогинята разкъса пръстена. – Гмуркачо!

Карела Алечкович ме притисна до себе си и целуна ухото ми, дори го сръфа, стори ми се, че иска да си го откъсне и отнесе в Белград.

– Къде се губиш бе, Гмуркачо, стопи ли се, не мога да те откроя!

Хвана ръката ми, поведе ме, минавахме през заминаващите и изпращачите, издърпа ме по стъпалата във вагона, наблъска ме в купето си и докато гледах осветеното ѝ от умората лице, слушах омайните ѝ думи за хубавия град Бургас и най-вече за чудесното Черно море, което съм ѝ разкрил по единствения на света начин, друг начин не съществувал, начинът на свалачите, на авантюристите, които съзират във всяка гостенка жертвата на мъжката си суетност, а на тия разглезени тарзановци и на ум не им минава, че жертвите се влюбват и страдат, че отпътуват съсипани.

Разбрахте ли?

Докато изричаше всичко това, дори не усетих как купето се напълни с нейни колеги, херцогинята говореше и ме целуваше, а влакът не се съобрази с положението, тръгна. Някъде към гара Българово или Камено, не си спомням точно, аз се поозърнах и пак, докато слушах замаяващите думи, си помислих, че ако дойде кондукторът все пак, имам двайсет и осем лева и ми хрумна какво би станало, ако този път не тя, а аз река да я целуна. Целунах я, Карела отвърна горещо на целувката, стана, отведе ме в коридора на вагона, беше крайно време да освободи мястото на колежката си.

В коридорчето си позволих да я целуна още няколко пъти, беше много сладко, сгъстено, наново полетях по света, заскитах от параход на параход, от хотел на хотел, видях как приятно запотени чернокожи носят куфарите ни към хотел “Улдорф астория”, мярна ми се хотел “Риц”, а пък докато диктувах адреса си и херцогинята го записваше, влакът спря на гара Айтос.

Слязох.

Обърнах се към прозореца.

Карела Алечкович имаше вид на жена, която ей сега ще скочи през него.

Случи се и това де – потичах, отначало заедно с влака, после подир него.

Спрях, извиках от болка, откъде се взе на пътя ми, женска горило, мръсно, защо ме прелъсти сред траверсите, кой ти даде право на тебе, проститутко никаква, да позориш седемнайсет и половина годишен юноша?

Отвратен от всичко и най-вече от себе си, плюх. Това плюване сякаш заличи мръсотията, пречисти ме и отвори достойни пътеки към цветните видения за Карела Алечкович.

13.

Осведомиха ме, че обратен влак има чак сутринта. Намирах се на трийсет километра от Бургас, изтощен, гладен, но много млад и най-важното – обичан. В опиянението си, че съм обичан, исках да сторя нещо необикновено, да скоча до небето или да заколя някого. Тридесет километра! Ами аз щях да си ги изкльопам с песен, да ги прелетя. Какво се бе оказало в края на краищата – беше се оказало, че Карела Алечкови е моя, тя си заминаваше моя, с адреса ми, освен туй листчето с нейния адрес

бе пъхнато в джоба на панталона ми; между нас предстоеше да се опънат хиляда и петстотин километра, това е вярно, не отричам, но какво са хиляда и петстотин километра, щом тя ме целуваше и ме оставяше с удоволствие да я целувам?

Надигнах лице към небето, исках да му се похваля, да се подиграя на звездите, но тях, разбира се, ги нямаше и хич не ми пукаше; какво, като ги няма? Разперих ръце встрани за полет, стига да исках, с тях можех да разроша облаците, но не пожелах – нека са си там, и те имат право на живот. Тръгнах и запях, беше тъмно, не знаех къде отивам, посоката не ме интересуваше, дремеше ми на мен къде ще отида сега, хич! Крачех и пеех.

Все пак нещо у мен е било будно, някои от сетивата ми са си останали на мястото, защото вървах косо на вятъра и го усещах как се усилва, същия вятър, очаквания от северозапад, понесъл като метла топлите септемврийски дни.

Заспивах, вървах, събуждах се, вървах и отново заспивах, наново вървах, не знаех вятърът ободрява ли ме, или ме унася; меко, забележимо само от мен сияние ме отнасяше към дома като в люлка – птичка в летящо гнездо, лодка някаква или нещо съвсем непознато от рода на катапултите. Понякога минаваше камион или кола, те тласкаха богата светлина пред себе си, обливаха ме с нея, превръщаха нощта в ден и изчезваха, за да стане край мен още по-тъмно, крачките ми да станат още по-тежки. И все пак ме теглеше към канавката, сухата прегоряла трева ме викаше. Наистина, да ме пита човек, защо всъщност тръгнах, какво ми пречеше да изчакам сутрешния влак, на айтоската гара имаше такава удобна пейка...

Помирисах лозе, син камък, тежки хрупкави зърна, усетих гладния зов на стомаха си, не бях слагал хапка в устата си от незапомнени времена. В тъмното бдеше невероятна светлинка. Застанала в дълбочината на нощта, тя сякаш нямаше нищо общо с действителността; откъде толкоз дълги кабели, нима съм вече близо до Бургас? Това, че сред лозето има светлинка и живот, нечие присъствие, ме накара да се поколебая, но все пак се отделих от шосето. Издрънча камион-таратайка, фаровете му осветиха високи култивирани лози. Нагазих в лозето. Затършувах между шумолящите листа. Напипах опъната тел, докоснах хладни гроздове. С върховете на пръстите си търсех нещо голямо и зряло, грозд с рехави зърна. Изляя куче. Определих, че лаят иде от посоката на светлинката. Запазих самообладание. Бях направил и избора си, гроздът безспорно обещаваше да бъде хубав. Впих пръсти в дръжката му, оказа се жилиста, забих ноктите си, задърпах нагоре, подръпвах надолу. Кучето си лаеше. Човешки глас питаше високо има ли някой в лозето. Не ми се разговаряше. Знаех, че всъщност никой не ме вижда, питаха ей така, наизуст. Но щом гроздът увисна в ръката ми, усетих, че до мен е застанал друг човек, а кучето, явно вече освободено от синджира си, тичаше към нас. То вече не лаеше, ръмжеше. Приближих се инстинктивно до невидимия човек, търсех спасение, едва не го прегърнах, пречеше ми пушката му.

– Пред мен!

Подчиних се. Пъдарят улови каишката на кучето.

– Хвана ли го?

Някой, застанал в светлината, се интересуваше дали съм вече хванат. Този, който ме водеше обаче, не му отговори.

– Хвана ли го?

Този, който ме водеше, продължаваше да мълчи, по всяка вероятност двамата имаха специални взаимоотношения, той не искаше да му отговаря нито в момента, нито когато и да е. На светло пъдарят се оказа пършив, кирлив човечец с окъсана риза и огромен цирей на врата. Пушката – и тя никаква. Другият – за него пък да не говорим – истинска фъшкия, пишман, че се е родил, само дето беше малко по-висок. От тях тримата кучето се оказа най-представително, красив вълк, чисти хубави зъби, широки

и могъщи гърди. Успокоих се, като го вързаха. Двете шушумиги стояха пред мен, а аз пред тях с чепката в ръце. Зърната й ми се видяха силни, кехлибарени, приятно опръскани с прах, чудесно десертно грозде, афузали.

– Да събудим ли господин Ганев?

– Не!

– Аз казвам да събудим господин Ганев.

След като се поинатиха още малко, двамата ме поведоха. Влязохме в антренцето на къщата, в антренцето имаше закачалка, на нея висяха работни дрехи, под закачалката стърчаха гумени ботуши. От антрето влязохме в нещо като хол със старинни столове и канапе, в средата – голяма маса и ваза с цветя. По стените бяха накачени фотографии в рамки. На две от тях фигурираше красив офицер с мустачки. Пършивият пъдар и фъшкията почукаха едновременно, обади се бистър глас, в никакъв случай на заспал човек. Пъдарят побърза:

– Крадец, господин Ганев.

– Разбрах – отвърна гласът, – почакайте.

Много ясно, че господарят на имота е чул преди това виковете, лая на кучето, караницата. След малко вратата на спалнята се отвори, кръстосах поглед с хубав позастаряващ мъж, да речем, на петдесет, висок и слаб, мъж ако не със стойност, поне със стойка; лице, набраздено от хубави ситни бръчици, светлосиня пижама с монограм. Пижамата зееше горе и сякаш преднамерено разкриваше подшийното пространство на гърдите, там, малко педерастки, блестеше медальон.

Той ме хвана под ръка, приятелски ме поведе навън, погледна грозда върху масата и ми нанесе много тежка плесница, с която едва не ме прати на земята. Олюлях се, успях да се задържа за плетения стол и като замагнах, направо разбих носа му. Съпротивлявах се, бих се, както подобава за избраника на Карела Алечкович, ала те нямаха милост тримата, не пожалиха нито една частица от лицето и тялото ми. Когато се строполих на земята, едва успях да зърна как човекът-фъшкия ме рита по главата с малките си немощни крачета, точно така – господарят му беше извадил от кладенеца кофа вода и плакнеше кръвта по лицето си, а мекерето ме риташе. По-нататък, ако кажа, че не помня нищо, ще ви излъжа, мога да добавя само, че почти не съзнавах реда на нещата, когато тримата ме пренесоха през лозето и ме хвърлиха в канавката.

14.

Влязох в покрайнините на Бургас след разсъмване от северозапад; живеях в тази част на града. Минувачите се вглеждаха в обезобразеното ми лице. Напипвах засъхналата кръв по косата си, боляха ме гърдите. По-късно се оказа, че имам вътрешни кръвоизливи, едно счупено и две пукнати ребра. Някой ме беше ритнал по опашката. В съдраната ми риза кръвта и прахът се бяха смесили.

Към училището “Братя Миладинови” бързаха деца, напомниха ми, че е първият учебен ден; както вървах, сгънат и нащърбен, се замислих за какво ли не, стана ми тъжно; в живота ми вече се събираха доста загуби, дори поражения, лично аз често се гледах в огледалото и се възприемах като величие, а фактите ми напомняха друго, достатъчно бе само да си помисля, че тази година се записах повторно в седми клас. Слава богу, поне сега, в момента, се прибрах да спя, а това сякаш бе най-важното нещо в живота ми; нищо, нищо друго не ме интересуваше, освен да измия кръвта от лицето си и да заспя.

Голяма изненада, заварих баща си у дома; обикновено той отваряше павилиона още в тъмно, какво търсеше този човек тук? Това най-малко влизаше в сметките ми. Оказа се, че търси мен. Отишъл, отворил павилиона, но започнал да се безпокои, върнал се у дома, искал да провери дали съм се прибрал.

– Тате, не ме бий! – помолих се аз. – Биха ме достатъчно.

Майка ми плесна отчаяно с ръце, баща ми наведе глава, не можах да се овладя, заплаках. Защо да не заплача – стоях пред тях пребит и прегънат, готов да рухна върху дъсчения, покрит с тракийски черги под – надеждата им, упованието им. Защо да не заплача – спях на дъски, поставени върху газени сандъчета, не си спомням имах ли, нямах ли дюшек, почти съм сигурен, че нямах, лягах върху черги. А в същото време бях член на английския клуб, довършвах реферат за Съмърсет Моам, бленувах за Хавайските острови, имах сносни дрехи и лодка.

Баща ми и майка ми мълчаха; приближих се до огледалото. Лошо. Едното ми око бе затворено, носът ми бе счупен и изметнат, зъбите ми при всички понесени удари бяха продупчили както горната, така и долната устна, ухото ми обрुлено, при долната му свитка усещах пареща болка, сигурно бе леко откъснато, две рани по шията и челото, друга парлива болка ме накара да скъсам остатъка от ризата. Ужас – рамото ми бе захапано. Не вярвах да е работа на кучето, но кой ли от тримата? Най-вероятно господин Ганев.

Измих се, подсуших се, майка ми наложи всичко със спирт, направих опит да се среща, но гребенът така и не успя да се провре през слепената ми от кръв и кал коса. Легнах. Майка ми и баща ми застанаха до леглото като при мъртвец. Татко не посмя да напомни дори, че днес е първият учебен ден, че трябва да се острижа. Извърнах глава, не можех да ги гледам в очите, погледнах през прозореца, навън мрачният вятър огъваше клоните на дюлята, плодовете на дървото се олюляваха, правеха ми знаци, по-право – заклинания, сякаш искаха да ми съобщят нещо. Да, те се стараеха да ми изпратят някакво послание, но какво, дявол да го вземе! – сега ми се спи и не мога да дешифрирам послания.

Стоп!

Край!

Скочих, навлякох нова риза и хукнах по улиците.

15.

Морето се бе оказало немилостиво, вълната – голяма, зайчетата не бяха зайчета, а синкавобяла гневна пяна, която се трупаше край брега. Там, където завчера бях оставил “Чайка”, сега стенеха въртопи от вода, пясък и водорасли. Огледах се, дали пък някоя рибарска душа не е изтеглила и моята черупка? Не, нямаше я между издърпаните до кабините лодки. Пожелаях да се уверя изцяло, поразходих се, потърсих още. Не. Очите ми повторно се върнаха на точката, където бях оставил съкровището си. Там вълните продължаваха да дъвчат пясъка. Лекичко росеше, така си росеше от снощи, по всичките трийсет километра от Айтос до Бургас, но истинският дъжд все не почваше и не почваше. Взирах се във водите, не знаех какво да предприема, великанът море стенеше и блъскаше челото си о брега.

Ръцете ми искаха да вършат нещо, но висяха тъпо надолу, трябваше да се съвзема, да предприема каквото и да е, някакво издирване, дявол знае – все пак лодката притежаваше положителна плаваемост (както пише в теорията на корабостроенето), така че би трябвало да се намира не другаде, а някъде до брега, тя не можеше да бъде на дъното, можеше да бъде само горе.

За всеки случай нарамих едно от греблата, представях си, че ще ми послужи, ако успея да изпразня водата от лодката, да приведа “Чайка” в някакъв ред, да си я прибера с гребане. Така смеех да вярвам в него ден и най-напред се отправих към Офицерския плаж. На Офицерския плаж се убедих, че морето върти и изхвърля всичко в обратна посока. Извървах отново цялото разстояние. Този път продължих по посоката на вълнолома, натам, където сега е хотел “Приморец”, така силно нарастваше у мен

убеждението, че логиката ми не е безпочвена. Видях няколко талпи и един дънер – стихията върдаляше и изхвърляше всичко плаващо в това запустяло и мръсно място на трънаци, кочини, изоставени бараки и буренясал релсов път. Някакво ченге с мека шапка даваше команди на двамата стражари. Стражарите влизаха в барачките и излизаха, те плюеха паяжини и отърсваха униформите си. Горките, поглеждаха шефа с надежда да преустанови най-после командите си, да се приберат, но шефът неуморимо им сочеше да продължават.

Трудно е да се определи какво точно изпитах в момента, когато отначало ми се мярна нещо прилично на кил – онази петметрова гръбначна греда, която започва от носа и завършва при кърмата, – а после зърнах и форщевена. Не ги разпознах лесно, “Чайка” се повдигаше тежко, само се поклащаше, покрита с тонове морска трева, чужда на апокалиптичната динамика край нея. Белотата ѝ сред мътилката ме прободеше като светлинка в мрака, лъч на надеждата, победа на доброто над злото. Оставих греблото на пясъка, стиснах здраво въжето, в съзнанието ми се сбори чак двете начала – да действувам веднага или да изчакам търпеливо. Хубаво би било да изчакам, това би подходило на всеки член на английския клуб и на лигата на говорещите английски в Бургас. Знаех добре, че морето, макар и развълнувано, в същото време представлява един педантичен организъм: от началото на бурята досега вълните са отнесли съкровището ми със себе си и са го върнали на брега поне сто пъти; как да ви обясня – туй влиза примерно в условно приетия закон за деветата вълна. Достатъчно е само да се почака.

Това не можех да приема. То бе чуждо на природата ми.

Съблякох се и понесох въжето към ада. Нагазих, пристъпих смело и май че повече отколкото трябваше смело, вълните се нахвърлиха върху ми, заляха ме и още като почувствувах колко мощно изтеглят краката ми към посоката на хоризонта, би трябвало да се вразумя. Не се вразумих, все пак бях си направил някаква сметка – понесат ли ме не по мое желание, на пътя ми непременно ще се изпречи корпусът на “Чайка”. Така и стана. А само два тласъка му бяха нужни на морето да отнеме земята под краката ми. Леко паникьосан, аз наградих лодката и сам не зная как, успях да прекарам ръце бързо ръце под фалшкила.

Оказа се, че това е идеалният начин да попадна в една доста неприятна ситуация – тръгнал да спасявам лодката, вече не ми оставаше нищо друго, освен да се държа за нея докрай и ако тя ме спаси, добре, ако не – многоточие. Без да ви се оплаквам, сами можете да разберете какви мръсотии прехвърляше през главата ми стихията в този ъгъл между вълнолома и плажната ивица, и какво бях принуден да плюя непрекъснато, ако знаете, че по принцип бурята струпваше всичко тук, включително отпадъчните води на главния бургаски канал. Много ми се насъбра наистина. Освен всичко друго достатъчно е да спомена, че в този ъгъл на пъкьла всяка година се давят по двама-трима души. След като се бях набутал лекомислено в драматичния ендшпил, увиснал с краката надолу, докато чаках милостта на вълните, без да съм напълно уверен, че ще бъда изхвърлен на брега, аз все пак върших някаква полезна работа – завързвах единия край на въжето за кнехтите. Това ставаше под обрънатата лодка, не виждах какво правят ръцете ми, но явно успяха: подръпванията доказваха, че възлите са сполучливи. За по-сигурно омотах и двата кнехта. Не ми оставаше друго, освен да чакам развитието.

Преди да докопам дъното с крака, “Чайка” си позволи известни капризи, тя например се обърна два пъти около оста си, но туй не ми донесе особени усложнения, само ми позволи да забележа, че скарата за сядане се е изръсила някъде. Ще я намеря, утеших се аз, след бурята ще ми се мерне по пясъка. Нагазих, вече само до кръста, бях

почти уверен, че приборът няма да ме издърпа към дълбочините, пузнах лодката и тръгнах, понесъл свободния край на въжето към сушата.

Продължаваше да роси, зъзнях; сушата ми се стори нещо много хубаво, дори великолепно, наблъскано с неподвижност и сигурност. Сега стражарите бяха тия, които дремеха, а цивилният с пистолета се губеше из кочините. Помислих си: на този свят всеки гледа работата си. Седнах да почина. Ръката ми продължаваше да стиска свободния край на въжето; това означаваше, че на другия край е привързано моето съкровище, то нямаше да отиде, не можеше повече да ми избяга. Задърпах. “Чайка” покорно се приближи до пясъчната ивица.

Седнах на бака, едва сега усетих, че гърдите ме болят много, тогава все още не знаех, че имам счупени ребра. Не се чувствах добре не поради умората, не поради безсънието – раните. Кърмата на лодката продължаваше да тъне в пяната на вълните, но оттук нататък ми се стори, че съм безпомощен, силите ми не стигнаха дори да проуча с поглед има ли, или няма възможност да привържа свободния край на въжето за нещо, каквото и да е то. С фланелката избърсах тялото си, облякох се полумокър. Отново седнах на бака, започнах да се обувам, все пак не ми беше чак толкоз студено, топлеше ме сполучливият завършек на работата, спасеният какъж лежеше предано под мен.

Бъби ли е това? Да, това е Бъби...

Тичаше към мен. Напредваше неубедително, неустойчиво, не само пясъкът, вятърът също му пречеше. Това важеше и за преследвачите, те също се приближаваха бавно. Неустойчивостта на тази черна фигура в живота ми в момента не бе само физическа, Бъби ми се стори уплашен – в ръката на единия от преследвачите проблясваше нож; двамата, които бягаха по петите му, бяха по-силни. Докато Бъби потъваше вече в ужаса, преследвачите долавяха пораждането на оная наслада, която изпитват всички преследвачи, когато догонват жертвата си. Щом ме видя пред себе си, бургаският побойник се стъписа и ми заприлича досущ на животно, ала в следващата секунда той сякаш ме забрави и се обърна. Нямаше време за губене, бяха го настигнали, на него му предстоеше да изневери неочаквано на принципа си – да застане сам срещу двама, а това означаваше направо гибел; преследвачите бяха бесни, готови на най-страшното и това ме правеше щастлив; драмата, която предстоеше да се развие пред очите ми, обещаваха коварни наслади за прегазената ми и стъпкана душа. Тогава забелязах една много важна подробност – единият от преследвачите, този, който бе решил да употреби ножа, бе обезобразен, сякаш виждах собственото си пребито тази нощ лице. Това ми подсказа, че след забързания ритъм ще последва светкавично разчистване на сметките – двамата просто връхлитаха, особено другият, здравият – великолепен, разлистен екземпляр с хубаво, спокойно лице, заредено с вътрешна, садистична енергия.

Бъби ме погледна още веднъж, този път за частица от секундата, мен той не ме броеше за живо същество, не влизах в сметките му. Доколкото можех да гадая, побойникът погледна над главата ми морето, преценяваше дали да влезе в него. И май че се реши. За Бъби вълните не представляваха особен риск. Малко преди да побегне в стихията, Бъби се обърна да зърне двамата и погледът му попадна на греблото. Наведе се дръзко, кажи-речи, пред носовете на преследвачите, вдигна го и се завъртя. От този миг нататък надеждата ми да видя пребит, дори убит, своя проклет враг се отдалечи. Бъби превърна греблото в оръдие с поразяваща ударна мощ. Докато го въртеше около себе си, той настойчиво се измести по-близо до морето. Веднага схванах съображението му – по този начин не можеха да го заобиколят; при по-продължителна самоотбрана той неминуемо щеше да се умори, така че бушуващата вода трябваше да се намира на две крачки от него. Какво щеше да прави този омразен тип в морето, не

знаех, предполагах, че като доказан плувец можеше да заобиколи фара, да влезе в пристанището и да се озове на кея при разтоварачите, сред тях имаше познати, може би и приятели, там никой не можеше да го убие. До този момент нападателите се държаха на безопасно за тях разстояние; макар и напрегнати, те даваха да се разбере, че събитията ще се развият спокойно и неизбежно фатално за притиснатия към водата, каквото и да е намислил и независимо от силите, с които разполага. Пресметнах, че двамата могат да разчитат на успех само ако рискуват. При опит да се влезе в кръга на развилнялото се витло обаче съществуваше опасност от смъртоносен удар по главата, една глава трябваше да се пожали, да рискува. Усетих, че везните на симпатиите ми се накланят към Бъби, защо – не ми беше много ясно, може би поради численото превъзходство на непознатите или пък заради жестоката мощ, с която Бъби се въртеше до жестокото разпенено море. Иначе нападателите бяха приятни мъже, грозеше ги само ножът. Какви са, що са, не знаех, виждах ги за първи път, не ми приличаха на бургазлии.

Бъби се стараеше да пести енергията си, той забави темпото, но сетивата му бяха изострени. При това положение с право очаквах отговора на нападателите – ще продължават ли да бездействуват, не, разбира се, те се постараха да изразят своята интелигентност, досетиха се какво да сторят – двамата се изтеглиха мъничко назад, озоваха се до купчина с камъни. И този път успях да разкрия намерението им, то се оказа страшно и ефикасно. Приклекнаха, напълниха ръцете си с камъни. Изправиха се, започнаха да замерят Бъби. Бъби инстинктивно извика, но тихичко, чух го само аз, после постави едно от перата на греблото пред лицето си. Бялнаха се прословутите бинтове около китките му. Заешката му устна се сцеди съвсем. Долната му устна кървеше, кървеше и челото му, не от сега, разбира се.

Камъните зафучаха, някои от тях удряха веслото, други попаднаха в перото на веслото. По едно време Бъби извика високо, чуха го и те. Помислих, че са го улучили фатално, огледах го – главата му все още бе недокосната. Беше ужасно, на негово място бих дигнал ръце, бих побягнал във вълните.

Но Бъби се хвърли рязко встрани и се приближи до мен. Градушката от камъни секна; някакво необяснимо или пък напълно обяснимо поведение на нападателите. Надеждите ми обаче се оказаха напразни. Двамата се наведоха и отново напълниха ръцете си. Използувах секундите и побягнах

Бъби изрева. Спрях се. Обърнах се към него.

– Ела!

В очите му – ярост, заплаха.

– Върни се!

Заплаках.

– На тебе казвам!

Извърнах се към непознатите, давах си сметка, че в момента и те са изненадани; питаха се ще се върна ли, или няма да се върна, и що за глупак съм, задето все още стърча в средата на бойното поле, вместо да драсна. Направих крачка към Бъби. Спрях. Що за човек е Бъби? Докога ще играе все демонското присъствие в живота ми?

Неочаквано го почувствувах зад себе си. Едната му ръка стискаше греблото, другата сграби и усукана ризата зад гърба ми.

– Не мърдай!

Бях превърнат в щит. Плачех и наблюдавах лицата на нападателите.

Този с хубавото лице изрева:

– Ти защо не избяга?

Битият ме обиди:

– Келеш!

Силната ръка зад гърба ме раздруса. Времето се проточи. Чаках. Въръжените с камъни трябваше да решат: ще ме пречукат ли по пътя към истинската си жертва?

Откъм барачките проблесна надеждица, стражарите, между тях вървеше непознат брадясал мъж с белезници.

– Димо!

– Сотире, ти ли си?

– Аз съм

Бъби ме раздруса.

– Какво правиш там? – извика ченгето.

– Тия искат да ме убият.

– Ми да те убият най-после!

Нападателите захвърлиха камъните, никой не може да каже какви бяха съображенията им, обърнаха се към града и си отидоха, преди това обаче заявиха тихичко, но много ясно, че ще дойдат повторно в Бургас, специално за Сотир. “Вече знаем името ти.” Отдалечиха се бавно, достойно, с това ми станаха наново симпатични, дощя ми се да изтичам и да ги върна, да убият накрая демона, да спасят не само мен, но и града от присъствието му.

– Какво става тук?

Цялата група се бе приближила до нас.

– Нищо.

– Защо лаеш?

– Някакви софийнци.

– Е?

– Нищо.

Арестуваният ме гледаше с изсушени от безсъние очи.

Останах толкоз сам, че почувствавах вълнолома като много близко до душата ми животно. Взех свободния край на въжето, опънах го до железопътната линия. Вързах го за релсата. Върнах се при съкровището си. Всичко ми се стори наред, вързано, осигурено, стабилно и много, много мое. Предстоеше ми утре да отида на училище, започвах за втори път седми гимназиален клас, понесъл в съзнанието си далечната коприна на реалност Карела Алечкович.

1985 г.

ПЛАВАЩАТА МАНСАРДА

1.

В един пролетен ден на хиляда деветстотин седемдесет и първа година напуснахме София с кола и се отправихме към Родопите. Шофираше Рангел Вълчанов, до него седях аз, а на задната седалка проблясваха очилата на Коко. По него време той не носеше контактни лещи. По-сетне вие ще познавате Коко като капитан Николай Джембазов, а още по-късно той ще заобиколи нос Хорн със своята “Тангра”, за да регистрира най-големия подвиг в нашата мореплавателска история.

Пътувахме с вдъхновение, смеехме се, Рангел имаше грижата за това, тогава и няхахме особени причини да не бъдем весели – приближавахме се към важен етап, зад гърба си отмятахме редица проблеми, нещо се отхвърляше към миналото. След около два часа можехме да стиснем ръката на една важна за нас личност, сега- засега обаче тази личност все още се намираше далече, преди всичко трябваше да стигнем на гара Септември.

Като стигнахме, паркирахме и зачакахме влака от Бургас. Цели четирийсет минути! Цяла вечност! Най-после влакът пристигна. В навалищата трудно открихме дребната фигура на Коста Никитов, облечен в тъмен костюм. Странно, Коста Никитов носеше чадър. По-късно щеше да ми се изясни – пазеше главата си от слънцето. Извънредно странен факт за един морски тигър, прочут състезател по ветроходство и още по-прочут майстор на плавателни съдове – ръцете му бяха изваяли цяла флотилия. Забелязах, че той е по-нисък, отколкото ми се е струвало, но в ония години възхищението ми от този човек бе така безгранично, че възприемах това като преимущество: просто го виждах как се катери по мачтите, промушва се между платна и такелаж, притичва светкавично по палубата.

Настанихме се в ладата и се отправихме към планината. Ношувахме в Пампорово. Вечерта в ресторанта на хотела развързахме приказките, много неща си разказахме, но главно слушахме Коста Никитов, в неговата уста някои истини около измайсторяването на една лодка звучаха като закони. Той споменаваше и името на баща си бай Никита, още по-известен корабостроител – главно гемии, – име, превърнало се вече в легенда; естествено, обречено на забравя, защото какво друго освен забвение може да очаква ония хубави времена на честните корабостроители, които с тесла и трион вършеха вълшебства? В морето вече рядко, но все пак може да се зърне как плава някоя тяхна гемия или пък на сушата как доизгниват проядени от червеи ребрата на стари скитници с известни някога имена. Стопят се и последните веществени доказателства, това, което е останало, тлее в паметта на стари моряци или рибари, но и то ще изчезне, а ще се намери ли някъде някой доброволец да документира поне частица от миналото? Няма такива! Участниците в гемиджийството, особено в гемиджийството с платна, са скарани с писането, пък и с четенето, така че тази епоха ще умре безславно и безпощадно и, да ви кажа правата, като пиша тия редове, плаче ми се. Защо, о, господи, защо е наредено така, че ония от бъдещето няма да вкусат сол от истинско море, да чуят плясъка на ветрило, направено от истински плат!

Веднъж в Созопол, спомням си, като да бе вчера, хайде да го уточним – през лятото на хиляда деветстотин седемдесет и четвърта, – далеч преди да стане капитан на “Кор Кароли”, Георги Георгиев изникна до кърмата на моя ветроход. Стоеше на кея и гледаше към мен. Аз се изтезавах с някаква отворена бутилка, в смисъл питах се мога ли, или не мога да започна, макар че бе горещо, а в горещо време не е прието да се отварят бутилки от тоя вид. Жоро ми се представи направо – капитан на пътническото корабче “Калиакра”, ей го там, на корабния кей, а после изрече горе-долу следното:

– Ние сме малко, ние сме толкоз малко на брой, че сме длъжни да се издирим и опознаем. – Направи ми впечатление, че едва забележимо заеква. – Значи това е “Ахасфер”, производство на Коста Никитов?

Отворихме бутилката, тя се оказа първата, на която е било орисано да изпием заедно. Жоро поглеждаше от време на време към кораба си и отбелязваше с тъга, че зората на ветроходството у нас не е документирана, а и сега се пропускат много факти.

– Ето – допълни той, – да вземем твоя “Ахасфер”. Струва ми се, че това е първата яхта у нас, поръчана на майстор; частно лице си поръчва, плаща си и му я построяват.

– Иначе щях да умра – отвърнах. – Бях полудял, нощем не можех да спя, напусках леглото и тръгвах да вървя, където ми видят очите; ако не тръгвах, сядах до масата и започвах за милионен път да чертая, все една и съща просъница – непременно с две кабинни, четири легла. Ако не чертаех, разтварях протритите от прелистване яхтенски списания, вирах се в снимките и търсех идеалния за мен вариант.

– Разбирам те – прошепна Жоро. – Аз съм по-щастлив от тебе. Във Варна има няколко яхти, които са ми винаги подръка.

Но и Жоро в него момент ремонтираше саморъчно един стар йолинкройцер, за свои лични нужди; беше открил захвърленото корито край язовир Искър. Да се разберем, говоря за хиляда деветстотин седемдесет и четвърта.

2.

Както винаги Рангел спеше непробудно, а аз се въртях в хотелското легло и мислех, мислех, все за другия ден. Сутринта закусихме в ресторанта, тръгнахме рано. Взирах се в боровите гори край пътя, снежните петна между дърветата ме караха да потръпвам от неприятния спомен за току-що изминалата зима. Планината ми се стори негостоприемна, сурова, сезонът горе беше такъв – нито зима, нито пролет. Най-последно влязохме в Девин и се връзахме в делника на градчето, но за кратко време, колкото да питаме къде се намира дъскорезницата.

Колко много трупи!... Отсечени борове, които идваха и се нареждаха пред кланицата си; безропотни, примирени, красиви, някои от тях още носеха нагнезден сняг в корите си. В дола шуртеше силна река. Подухвах премръзналите си пръсти, потичвах на място да постопя краката си и макар че наблюдавах отдалеч, стараех се да не пропусна нито една подробност от спектакъла. Защото какво друго освен спектакъл можеше да се нарече това, което Коста Никитов ни представяше! Той си набелязваше най-стройните трупи, приближаваше се към всяка една поотделно, оглеждаше ги за всеки случай по още веднъж, после отиваше към по-широката им отрязана страна, вглеждаше се в годишните кръгове, но не така, както предполагате, а задълбочено, мислеше си нещо и после – после най-неочаквано завираше нос в дървесината и я душеше.

– Хубавото дърво мирише на хубаво – заяви той, – а лошото дърво мирише лошо.

И така, като лазеше между купчините, като се взираше и помирисваше, постепенно и много бавно, не бих казал, че не и без тържественост, той отдели трупите, които му бяха нужни за построяването на две яхти – най-напред по споразумение щеше да изработи “Ахасфер”, а след това “Ани” на Рангел. Избраните трупи бяха довлечени при гатера, той ги пое с похотлива страст и ги превърна в дъски с нежен лимоновожълт цвят. Какво правеше в това време Николай Джамбазов ли? Николай Джамбазов през цялото време бе следвал Коста Никитов по петите, задаваше въпрос след въпрос, засищаше любопитството си, попиваше и трябва да ви кажа, че след няколко години той ни порази, като построи сам, с двете си големи ръце, “Тангра”.

Аз и Рангел стояхме край гатера от учтивост, като чисти работодатели, тъй като нямаше къде другаде да се денем.

3.

Родопската експедиция се оказа първата, но не и последната. По-късно посетихме Странджа, в корабостроителницата на град Мичурин открихме чудесно закривени дъбови трупи, точно такива му били нужни на Коста Никитов за форщевена на яхтата, имаше, разбира се, и прави, за кила, но първите се оказаха идеални и за ребрата. Заминахме и за Русе, там поръчахме да ни изтъкат специално, така нареченото сухарно платно. Такъв плат някога се е произвеждал само за нуждите на войската, вече никой не го употребява, само Коста Никитов се интересуваше от него, трябваше му необработен, както си е с мъха, така бил по-здрав, от него щял да скрои стаксела и грота – с други думи: предното и задното ветрило. На Коста Никитов му бяха нужни

триста метра (за двете яхти), поръчахме ги в завода, и то след непосилно тичане, чрез връзки в Министерството на леката промишленост. Министърът на вътрешната търговия ни отпусна плоска и валцована неръждаема стомана и може би най-главното – водоупорен авиационен шперплат, който трябваше да покрие палубите и кабините. Мисля, че е излишно да изброявам всичко, читателят може би ще се отегчи, не бяха един, нито два, бяха стотици и все дефицитни материали; успяхме да се снабдим с необходимото, но само заради популярността на Рангел Вълчанов, без неговото име развитието на събитията сигурно щеше да се проточи до безкрайност.

А така строежът на “Ахасфер” продължи само две години и два месеца. Период на изнемощяване. През тия години бях на път да загубя равновесието си, позволих от време на време на отчаянието си да ме навестява, допуснах да ме овладее омразата. Но и Коста Никитов ме намрази, намразихме се до такава степен, че нещата стигнаха до бой и ако не беше самопожертвувателната намеса на жена му Златка, която се хвърли като лъвица да ни разтървава, събитията можеха да се развият фатално. Явно губех търпение, а яхтата ми не искаше да се роди. Намесвах се десетки обективни и още повече субективни причини. Понякога си казвах така: сега ще изчакам цели три месеца и чак тогава ще се появя в Бургас, да видим какво ново е направено. Изчаквах, взимах самолета, пристигах в Бургас и вече съвсем нетърпеливо припвах към кейовете на яхтклуба, където бе работилницата му. Натискам вратата, работилницата затворена; поглеждам през прозорчето и какво да зърна – нито една нова дъсчица не е прибавена, всичко си стои, както съм го оставил. Къде ли е Коста Никитов? След продължително търсене го откривам все на абсурдни места, повечето пъти е направил главата и сладко-сладко говори, пленява всички с преживелиците си, едва ли има втори като него по крайбрежието с повече авантюри. Тогава той беше собственик на гемията “Богатир”, на две лодки и една платформа за сондиране на морското дъно. Тази платформа прехранваше него и семейството му. Нека се разберем, Коста Никитов е абсолютен продукт на морето, на взаимоотношенията между водата, сушата, ветровете и всички други капризи на времето; той не е далечен мореплавател, неговите схватки с щормовете са се състоявали, кажи-речи, до брега, но тия, които познават морските работи, знаят, че това не ги омаловажава и в никакъв случай не понижава степента на опасностите. Трябва да се води борба за спасяване на платформата, “Богатир” трябва да бъде прекаран през бурята до пристанището, непокътнат, разбирате ли – той храни жената и дъщерите; изобщо прехраната и пиенето излизат само от морето, Коста Никитов не може и да помисли за други източници. Е, той влиза в стихията и като състезател. Тук пък друга трагедия – все втори и все втори, пред него винаги се класира един и същи човек – Николай Александров-Никоса, обаче Никоса се състезава с италиански “лятящ холандец”, а летящият холандец на Коста Никитов е направен саморъчно от него. Зли езици твърдяха, че ако двамата национални състезатели разменят съдовете си, навярно ще се получи обратен резултат, но тава ще си остане завинаги в сферата на предположенията, към размяната никога не се е пристъпило и второто място ме е карало да гледам особено на тази орис – през цяла една състезателска дейност да бъдеш втори и нито веднъж първи, е, как да не го уважаващ този Коста Никитов и как да му се сърдиш, че вместо да ти работи поръчката, ниже омайните си думи за платна и бризи, а тайфата го слуша със зяпнали уста.

4.

Понякога съм склонен да мисля, че животът ми се дели на следните периоди:

времето на “Чайка”,

времето на “Сириус”,

времето на петметровата яхтичка тип “Йола” и

времето на “Ахасфер”.

Когато съм бил на две години, родителите ми са се преселили от Малко Търново в Бургас. Първият ми спомен от морето – четиригодишен, тогава бягах от дома и ме намираха на пристанището. При едно такова намиране майка ми ме уплаши добре, уж че ме хвърля от кея във водата. Представете си ужаса: плача надвесен над водата.

Когато бях пък в шести клас на бургаската реална гимназия, което ще рече на около шестнайсет години, закупих една русалка. Тогава русалки наричахме днешните каяци. Вече не си спомням кой ми я беше продал, знаех само, че в миналото е била собственост на Младен Марков, една друга морска личност; по-късно Младен Марков ще стане капитан от крайбрежното плаване. Слуховете говореха, че моята русалка е била строена в Румъния. И досега не съм разбрал това за комплимент ли се смяташе. Без да се колебае, разбира се, с юношеския си акъл кръстих лодката “Чайка”. Може би знаете какво представляват каяците – двуместно тясно и дълго изящество, в което сядаш сам или с някой друг. Въртят се едно или две гребла. В повечето случаи предното място се предоставяше на момичетата. Доста се поскитах с нея, имам и спомени, и снимки; от снимките винаги ме гледа собственото ми усмихнато и до болка младо лице, ръцете размахват греблото, а отпред е неизбежното момичешко присъствие. Бях грозен юноша, момичетата идваха и се возеха с удоволствие, но “Чайка” така и не можа да ми осигури поне една целувка, никакво сърдечно приключение освен една любовна драма. С тази лодка възмъжавах, правех мускули и прониквах в солената магия. Вадех я на стария бургаски плаж, оттам я бутах във водата, всяка сутрин започваше ново празненство – поглеждах сините коридори, по тях подскачаше слънчев блясък, потръпвах от младежки възторг, потеглях. Къде? Ами навътре, въпросът се свеждаше до единственото – да съм заобиколен от вода. После започнах да откривам не особено далечни, но съвсем непознати за мен брегове – на юг до остров Света Анастасия или нос Атия, на запад Отманли с неговите бисерни заливчета, а още по на запад – езерата. Там смущавах необичайни, невиджани дотогава от мен птици. Спокойно мога да кажа, че от пет до двайсет и пет годишната си възраст съм се чувствувал неотменна подробност от морето, влизал съм в него и съм излизал от него естествено, както го прави, да речем, едно раче. Как съм се научил да плувам и да боравя с лодки, не знам, знам само едно, че усещането за шеметно щастие, което те прави пиан, съм изпитвал само в морето. “Чайка” ми разкри простора, завоевателството, аз покорявах непознати, скрити за живеещия на сушата тайни – капризи на брега, пещери, пейзажи. Но никога няма да забравя един заспал сякаш есенен ден, над който се очертаваше ясно доловим знак за съдбовност. Бях сам, усещах мощ в ръцете си, размахвах греблото, от него се процеждаха светли топли капки, острият нос на лодката се връзваше сладко в гладката вода, разделяше я, край Чайка израстваха две калаени крила, вдишвах дръзко въздуха на моя собствен свят, на моята младост и макар да знаех, че напредвам само към устието на Мандренското езеро, струваше ми се, че така устремен, като нищо мога да изхвърча до Сингапур. Тогава в един неподлежащ на описание миг по-скоро усетих, отколкото чух някакво необяснимо неземно шумолене. Може би така ефирно шумолят крилетите на ангелите. Само след секунда слънцето се скри, шумоленето се засили, наоколо направо притъмня. Инстинктивно поставих греблото върху бордовете, вдигнах глава и видях, че над мен летят пеликани, хиляда пеликана се плъзгаха във въздуха и беше притъмняло като в параклис и продължаваше незабравимият шум на крилетите им, той никога няма да утихне в ушите ми, нито пък ще забравя как слънцето се показва отново, а облака от птици изчезна по посока на езерото. Бях на шестнайсет или седемнайсет, беше вероятно 1937 година, времето, когато над главата ти можеха да прелетят хиляда пеликана.

5.

Не му е сега моментът да описвам изброените периоди на живота си, ще го сторя, да речем, ако ми се наложи да пиша спомени, тук ви говоря за “Ахасфер”, най-голямото събитие в морското ми битие – малка плаваща къщичка, в нея възнамерявах да живея, дори да пиша, съпътстващата годините ми мечта, сега-засега – в грубите мургави ръце на майстора; той си играеше брутално с нея, надсмиваше ми се; като забавяше осъществяването ѝ, хвърляше ме в неопишуема паника; нито можех да пиша като хората, нито бях годен да се грижа за семейството си; на петдесет години аз се чувствах чужденец в заобикалящия ме реален свят и само купувах всичко необходимо и ненужно за оборудването, като се почне от пропанбутановия примус, та се стигне до най-дребните шегелчета. Шегели и талрепи например натрупах не за една, а за двацет яхти, днес още раздавам от тях на ентузиастите, които прекарват тази болест сега. Нощем се въртах в постелята и възкликвах: Боже господи, нима някога съм допускал, че ще мога да се оставя в ръцете на човек като Коста Никитов; един писател, който, ако не друго, е създал мъничко радост поне на младите читатели, сега се огъва в ръцете на случайно изпречил се на пътя му тип и няма, и няма отървяване. А колко лесно може да свърши цялата работа, достатъчно е Коста Никитов да прояви капчица добросъвестност, да се съсредоточи, още два месеца са му нужни, дори по-малко... Ах, кога ще вдигна ветрилата, та те не са и скроени, платът все още лежи на топ в омразното му жилище. Не зная какви проклетия съм излял върху себе си, задето навремето съм напуснал Бургас да ставам писател в София, можех да си живея цял живот край морето, сам да си измайсторя мечтата. И тичах, купувах компаси, трупах барометри, сакън, само туй ми липсваше, чунким не знаех по-добре от всекиго, че компасите и барометрите ще ми трябват най-малко от всичко; беше ми известно, че няма да пресичам Атлантика.

6.

И все пак в началните месеци на хиляда деветстотин седемдесет и трета година започна да ми се мержелее краят. При едно посещение в работилницата обиколих няколко пъти корпуса, проврях се в кабината и в рубката и се убедих, че отсега нататък няма начин да не стане; само най-нарочната злонамереност можеше да попречи. С Коста не разменяхме думичка, посещавах строежа само в негово отсъствие, което беше лесно, той винаги отсъствуваше. Трябва да ви призная, че си отдъгнах; каквото, ама каквото и да става отсега нататък, мечтата ми ще бъде реализирана, ако не по-рано, то до есента.

Върнах се в София, хукнах подир задълженията си, сутрин залягах над ръкописа, трябваша ми пари, нуждаех се от тях като никога. Така вървеше, докато един юнски ден някакъв познат ми се обади по телефона; осведоми ме, че пристига от Бургас, яхтата ми била на вода, плавала. След като зададох няколко въпроса, за да се уверя, че ми казват истината, аз се разтреперах, щеше ми се да изрева от радост, но запазих благоразумие и незабавно се отправих към околоръстното шосе. Там, зад ограда от храсти, в малка ниска къщичка под дърветата, самотно и, бих добавил, скотски живееше Николай Джамбазов. Какво значи самотно, при него винаги беше пълно с луди като мен! Казах му новината, той натисна газта на своя утрепан запорожец и начаса се озовахме в Княжево. Слава богу, Божидар Станоев като никога беше у дома си. Божидар Станоев е друга фигура, пленява те в първата минута. Най-важното за него е да помага всекиму, когато и да е, за каквото и да е. Лошото е, че едновременно се хваща за трийсет и девет дела, та не му остава време да свърши поне едното.

Божидар предложи да тръгнем на минутата с неговия фолксваген. Успях да отложам за утре. Смятах, че е редно да поканя поне един човек от семейството си. Тази жертва се оказа дъщеря ми Лора.

7.

Не знам съществува ли второ яхтено пристанище на света като бургаското. Добре защитено от ветровете, като се изключи южният, неговата неповторимост се състои в това, че мирише на лайна; в акваторията му се излива един от мръсните канали на града, водата му винаги прилича на боза. Тук никога никога не потапя тялото си освен при крайна нужда – да извади от дъното паднал инструмент, да откачи заплетено във фалшкила въже. И все пак от сутрин до вечер има оживление, шават хора, проблясват строините тела на яхтичките, белите ветрила.

“Ахасфер” лежеше добре във водата, привързан към шамандура, на стотина метра от кея. Божидар, Коко, Лора и аз го наблюдавахме безмълвно. Стараех се да не заплача. Взехме дежурната лодка и загребахме. Мисля, че първи на палубата стъпи Коко. Търпеливо изчаках да се качат и другите, който знае защо имах нужда да наблюдавам яхтата още, сякаш следях държането ѝ при всяко ново качване. Стори ми се малко лека, несериозна, но това бях почувствувал дълбоко в себе си, неосъзнато. Пък и не исках да придирям много. Беше ли готова? Беше. Имаше ли в нея рубка и кабина с четири легла? Имаше. За останалото можех да се погрижа допълнително. Какво бих могъл да правя по-нататък в живота си освен допълнения? Просто усещам как Божидар тръпне от нетърпение да дооборудва. Докато Коко се впусна да обследва всичко с критичния си поглед, аз само седях на кърмата и гледах към Бургас, града, който ме беше изкалъпил такъв, кажи-речи, никакъв: на петдесет и две години, вместо да си построя жилище като хората и да залегна в него до машинката, аз вършех тъкмо обратното – обръщах гръб на сигурната суша и се отдалечавах към вероломното, пълно с ядове и загуби, неуредено още за яhti море, където в най-добрия случай можеш да се измъкнеш само с неврастения.

Бургас шаваше някъде пред погледа ми, невидимо, съглеждах само автомобилите му, а най-вероятно така ми се е струвало, обаче тътенът на града се чуваше от ясно по-ясно, тътенът на града, в който бях израснал и неизлечимо заболял от лудостта да уловиш вятъра в платната си. Без да искам, си спомних тясната и дълга като копие “Чайка”, трмавата моторница “Сириус”, с която гонех паламудите, и петметровата безименна йола, която в продължение на шест години ми бе разкрила радостите на ветроходството.

8.

Коста Никитов пристигна с бутилка ракия и неизбежната тумба от предани обожатели. Прегърнахме се спонтанно, притиснахме се продължително и усетих стоманената коравина на мускулите му. Неволно си помислих какво ли би станало, ако жена му Златка тогава не бе застанала между нас да ни разтървава, дали нямаше да бъда убит с първия удар? Питомците му (с тях станахме тринадесет на борда) измъкнаха от рубката окъсани ветрила от “дракон”, вдигнаха ги, Коста Никитов освободи шамандурата и “Ахасфер” улови неуверено слабия вятър. Платната бяха кирливи и ми се струваше, че като се допира до тях, чистият източен бриз се замърсява. Както държеше руля, Коста Никитов подаде бутилката за отваряне. Потомците я отвориха и му я върнаха, но той подаде бутилката на мен. Този жест май изтри и последните остатъци на разменените обиди. В продължение на само на няколко секунди си представих трудния живот на този дребен, дори смешен на ръст, а иначе истински морски гигант; борбата му да оцелее заедно със семейството и

необходимите бутилки, а на всичко отгоре цял живот да бъде все втори, все зад гърба на презрения сухоземен софиянец, който бе и петнайсетина години по-млад. Ах, защо не се състоя тази размяна на яхтите! Сега е вече късно, експериментът никога не може да се осъществи, постоянните съперници вече не се състезават и ветроходните потомства никога няма да узнаят реалното съотношение на силите. Единият е наредил у дома си двайсетина купи за първото място, другият – двайсетина отличия за второто място. Кажете, това търпи ли се?

Бутилката пътуваше от ръка на ръка, аз стоях в кокпита до Майстора, но тайно успях да намеря погледа на Коко. Николай Джамбазов ми смигна незабележимо за другите, издебнах момент, приближих се до него и чух как изговаря тихо на ухото ми:

– Вървим добре, макар че платната не са оригиналните; яхтата е лека, подчинява се незабавно на руля и се катери достойно срещу вятъра. Интериорът е ужасен, но ще го подобрим.

Потомците на Никитовата ветроходна школа се изредиха да стискат ръката ми. От време на време проследявах браздата на килватера, после, като огледах контурите на брега, трепнах. Бяхме се озовали на онова място в морето, близо до Мандренското езеро, където преди повече от три десетилетия бях видял как над главата ми прелетяха хиляда пеликана. Сега небето ми се стори сиво, а и водата беше сива и вонеше. Дявол да го вземе, какво търсим тук, трябва час по-скоро да измъкна “Ахасфер” от клопката и да го поведе към чисти заливи.

9.

Но не се оказа лесно. Коста Никитов не желаше да се раздели със своето творение под предлог, че ветрилата не са готови. Той канеше нови хора всеки ден, искаше да покаже “Ахасфер”, ако не на целия град, поне на професионалистите. Изпитваше разбираема за мен творческа радост, такава радост сигурно облива писателя, довършил новия си роман. Досега от ръцете на този корабостроител бяха излезли гемии, лодки и състезателни яхтички, тази му беше първата туристическа яхта, а виж ти – движи се като състезателна.

Всеки ден излизахме и търсехме ветрове, все по-често плавахме сами – той и аз. Душата на Коста Никитов се оказа открита, лесна за проучване, бих добавил безинтересна; между нас не можеше да се породи някакво особено приятелство; като се изключи морето, ние нямахме друга обща тема, но с него си отдъхвах, беше ми приятно, все още го идеализирах, отъждествявах го с Хари Морган на Хемингуей. Ако някъде ми се наложи да потвърдя, че Коста Никитов е един от най-морските хора на нацията ни, няма да се поколебая.

Струва ми се, че той имаше пренебрежително отношение към моряшкия ми опит, за него може би си оставах само един писателствувач, някъде там, в столицата, глезльо някакъв, хрантутник и пр. Така поне мисля, сигурно съм повече, отколкото трябва, мнителен. И все пак след около една година най-после успях да изтръгна от студеното му достолепие нещо прилично на одобрение.

Движех се с хубав, почти силен източен от Созопол към Бургас. “Богатир” се изпречи на пътя ми. Магнах на собственика му и продължих пътя си. Но Коста Никитов се провикна след мен, искаше да го почакам. Извърнах се срещу курса си и обезветрих платната. Времето минаваше, а гемията все не се приближаваше. Зачудих се какво ли може да я задържи. Най-после “Богатир” се дотътри.

– Вземи ме на буксир – помоли се Коста Никитов. – Моторът ми прави въртели.

Извърших маневрата, както се полага, и хвърлих въжето право в ръцете му. Коста се завърза, но не определи дистанцията между двата съда, остави това на мен.

Прецених разстоянието и завързах, после се извърнах по посока на вятъра и “Ахасфер” започна да тегли гемията.

– Охо! – чух зад себе си гласът на собственика й.

– Каза ли нещо? – провикнах се аз.

– Добре, добре!

И усетих, че “Ахасфер” се втурва напред олекнал, Коста бе освободил буксирното въже и се смееше, моторът на гемията му работеше. Разбрах, че ме е подложил на малък внезапен изпит.

Притежаваше особено чувство за хумор.

Веднъж, като приставах на остров Болшевик, проявих небрежност, бях еуфорично настроен от чудесното пътуване, забравих, че трябва да се съсредоточавам, и позволих на яхтата да се чукне в кея. Два или три месеца след това, като минавах край сондата му с малък вятър, чух Коста да се провиква:

– И ако някой ден решиш да отидеш на острова, потърси го десетина метра в дясно!

Предчувствувах нещо, но за да му доставя удоволствие, запитах:

– Защо?

– Защото някакъв софиянец го ударил и го изместил.

Продължих пътя си, беше ми станало весело от хапливия му хумор и от факта, че заливът е пълен с негови агенти. Те са навсякъде, донасят му всичко, но като истински бургазлии предпочитат да преувеличават.

10.

Обръчът около мен се разхлабваше, усещах, че опекуният ми се готви да ме пусне на свобода. Новите ветрила бяха заели местата си. “Ахасфер” се бялна още повече. Копнеех за чистите води на юг, ние плавахме и там, но всяка вечер се прибирахме в миризливата акватория на ахтклуба. (По-късно, когато се прехвърлих в Созопол, закопнях за Бургас, созополското пристанище вонеше на нефта, водата му лъщеше мазно с метален блясък, котвата, въжетата и бордовете почерняваха като от катран.) Докато изчаквах обаче, аз не стоях със скръстени ръце, а товарех. Всичко, купувано и трупано с годините, пренесох с десетина брезентови чувала. Обзет от неизказана възбуда, разполагах вещите по шкафовете, пълнех всяко празно кътче. Ако ви изброя пренесените багажи, няма да ми стигнат и пет страници – от леководолазните и риболовните уреди през спалните чували, чаршафите и одеялата до тубите и кофите, но какво друго? Всичко! Всичко, каквото бихте могли и не бихте могли да си представите. Може би петстотин предмета.

– Ще потънем – забеляза Коста Никитов един ден, но не добави нищо повече.

Туй не ми попречи да продължа. Новодомец, мания за обзавеждане. Трупах, скатавах, подреждах гардероба, разпределях спасителните ризи, фиксирах компаси, провисвах бинокли, изправях книгите в библиотечката (там бяха всички мореплаватели от поредиците), тенджери, тигани, чинии, прибори за кафе (кафе се пиеше в индустриални количества), сервизи за водка и вино – стараех се да създам всички удобства в моята плаваща деветметрова мансарда.

11.

Един ден неочаквано ме удари минутно изтрезняване. Рекох си: Що за човек съм станал, намирам се в Бургас, това е градът, в който съм пораснал и възмъжал, защо не взема да изляза поне веднъж по улиците му, да срещна познат или приятел? Обръснах се и слязох на кея, извървах по наниза на няколко вагонни композиции, минах край гарата, после през пристанището и се озовах в градинката. На това място

ми трябваше малко време да намеря точката на моето “отстоене”. Чак тогава позволих на една сълза да се подаде от окоето ми.

Баща ми беше военноинвалид. Военноинвалидите някога имаха привилегиите да търгуват с цигари, марки и вестници. Притежаваха остъклени павилиончета, будки, в тях седяха почти неподвижно и продаваха. В тази дейност бях включен и аз, баща ми започна да ме оставя в малкото прозрачно затворче. Научих се да се справям. Нашата килийка в продължение на осем години се намираше на едно и също място – точката, върху която капна сълзата него ден, през минутното изтрезняване. (Тази точка се падна на баща ми по жребий, военноинвалидите теглеха жребий за местата на павилионите.) По този начин ми бе отсъдено да прекарам няколко години пред входа на пристанището; не става въпрос за днешния вход, а за някогашния, истинския. То бе важно стратегическо място. Освен че носеше необходимите за преживяване приходи на семейството, павилионът се бе превърнал в мой наблюдателен пункт, батискаф. Седях си вътре, изчитах всички вестници и списания и наблюдавах живота. Край мен минаваха пристанищните служители, хамалите, моряците, капитаните, гемиджиите, търговците на риба, персоналът на рибната борса, скитниците (о, тогавашните скитници!), митническите чиновници, митническите стражари, проститутките, пътешествениците. На двайсет метра от мен се намираше гарата, точно пред очите ми, с разтворените си врати зееха бар “Македония” и бар “Америка”, утрепаната гостилница “Корона”, претъпканият с ония жени хотел “Виктория”, десетки параходни агенции, зад гърба ми – един ламаринен писоар, до него – оживената градинка, сутрин пълна с презервативи. Всички новопостроени гемии в града бяха длъжни да минат край мен, за да влязат в морето; това ставаше с тикане по намазани с масло греди, с много шум и олелия, но се създаваше една незабравима празничност. Имаше и няколко кафенета, винаги пълни с бездомници, окаяни люде, снабдяваха се от казармата с чорба, донасяха я с консервни кутии и я изяждаха надробена; лъжиците им бяха протрити от употреба, алуминиеви. Знаех всичките прякори на проститутките, най-интересният прякор бе Дан Колов, жената, която го носеше, наистина приличаше на бореца Дан Колов, цената ѝ бе една кариока, кутийка с осем цигари. Горката жена, нямаше си нищичко, спеше под открито небе между купчините траверси на рибната борса; там спяха всички скитници, включително Мими. Мими е смешно име за скитник, на него по му подхождаше да му викат Зангадора или нещо подобно; имаше достойнство, плътен глас, блестяща руса коса, сини очи и пленителна бронзова кожа. Нито веднъж не ме завлече, давах му редовно цигари на вересия, забавяше, но не забравяше. Докато един служител в пристанищното управление, в когото се бях влюбил заради капитанската му шапка, когато се премести на работа в Русе, забрави, че ми дължи триста петдесет и пет лева. За тях, разбира се, баща ми не знаеше, родителите ми знаеха твърде малко неща за мен; те например и не подозираха, че много пъти съм затварял павилиона, за да скитам по пристанището и рибната борса; заставах до някой заминаващ параход и се колебаех до лудост да замина или да не замина. През есенните дни се изправях пред гемии, наоколо миришеше на паламуд, водата е гладка, прозрачна и призивна, време е поне за малки преживявания – идеше ми да тръгна към Созопол или Ахтопол, далечни-далечни пристанища, до тях се стигаше само по това призивно и сладко море, което при брега е пълно с вътрешностите на изтърбушени паламуди, а нататък разкрива чудесии.

Но да се върна в павилиона. Там четях до усмъртяване, продавах стоката слепешката, не вдигах очи от книгите и как не успяхме да фалираме още тогава, а чак след десетина години, още не може да ми се изясни. Сегашните павилиони ги затварят по светло, но тогава стоях до полунощ, влакът докарваше ежедневниците от София, продавах ги всичките, а после вървяха главно цигарите. Альшверишът се правеше от

хамалите, дошли за нощна смяна, и блуждаещите насам-натам моряци. В късните часове, за които ви говоря сега, животът в двата бара се нажежаваше; оксигенираната певица в бар “Македония” (абсолютна кръчма) вече пишеше и отскачаше истерично – от моята наблюдателница се виждаше всяка маса, изражението на музикантите – полудяването на моряците. Тези моряци отначало сядаха кротко, после се оживяваха, а накрая, при песента “Роземунда”, освен че пропяваха, но изчезваха за действителността. Обикновено тогава почваха и побоищата. От моя наблюдателен пункт съм виждал много битки, някои от тях се състояваха непосредствено до стъклата на нашия павилион, обстоятелство, което ме е приканвало често да напиша нещо върху психологията на тогавашните моряшки скарвания и схватките, които произтичаха след това; те са особени, те нямат нищо общо със сегашните кокошкарски свадни, при които се вадят и ножчета. Това, което ми се демонстрираше някога, бе като в забавена прожекция: спокоен замах на ръката, удар, и ето че се дава възможност на противника също да удари, понеже е негов ред, ставаше буквална размяна на юмруци, никой не бързаше за никъде, всичко се изработваше и се вършеше със замах, красиво: удрям аз – удряш ти, пак аз – пак ти, така се биеха шведите и норвежците, изобщо скандинавците; да ти е драго да гледаш, нямаше я днешната вихрушка на дребно. Спазваше се и численото равновесие – един срещу един, двама срещу двама. Падне ли някой на земята, болят се прекратява, липсват ритници по устата на падналия, помагат му да се изправи, в повечето случаи си подаваха ръце и спорът приключваше; прегърнати, се връщаха при певицата. Хубави битки бяха, нито веднъж не счупиха стъклата ни. Същото важеше и за бар “Америка” (абсолютна кръчма), само че там нямаше такава пищна певица. Единственото неестетично нещо – моряците обичаха да се изпикават пред витрината на бюрото за световен туризъм “Европа” на Йорданов. Какво ми казваха с това, така и не разбрах.

Чуйте нещо и за Гошо Хъшлака, гавроша на рибната борса. Появи се с песен още като юноша, от скитник израсна в гемиджия и така си го запомнихме, с песен на уста; така и умрял, казват, с песен на уста; млад, зелен, изгърбушен от мизерията, но с песен на уста. Мими също пееше; виж, с него не знам какво е станало; изчезна той, затри го животът някъде, но не вярвам да е стигнал до Хавайските острови, за които обичаше да бръщолеви. Боже мой, какво ли е станало с Мими?

Стоя на “точката”, усещам как се ражда и втората сълза, а имам толкоз много неща да си спомня за Бургас; стоя си аз на “точката” и по какво се различавам от Мими? Той мечтаеше за далечните острови, аз вече не мечтаех за тях, мечтаех само за едно – да бъда колкото може по-близо до разголената кожа на водата.

12.

Пристигна Рангел Вълчанов; струва ми се, че се беше откъснал от поредния си филм. Искаше да види “Ахасфер” и да проведе сериозен разговор с майстора за своята “Ани”. Вдигнахме ветрилата и тръгнахме безцелно. Към Рангел имах голям грях, именно аз бях този; той упорито и с право се съпротивляваше на ветроходната лудост, но случи му се да прекара две лета в моята йола и туй реши всичко. Човек никога не подозира откъде може да му се струпа тази беля, някои я наричат болест. Тогавя седяхме с него в кокпита и от време на време се споглеждахме. Рангел се чудеше как да започне разговора си с Коста. А аз какво можех да му кажа, как да му влея надежда, сам бях убеден, че неговата няма да се осъществи. Но ето че съм се излъгал. Не минаха нови четири години, и “Ани” влезе в морето. Тя бе по-усъвършенствувана яхта, с повисоки бордове и най-важното – имаше мотор.

13.

Най-после се изтръгнах от лапите на Коста Никитов. Това се случи на осми септември, три месеца след построяването на “Ахасфер”. Беше и Коко, простихме се мислено с Бургас, край на вонящото пристанище, хубав западен вятър ни подгони, посоката ни бе категорична – Созопол. Минахме край параходите от рейда, попадахме във ветровете им сенки, измъквахме се и продължавахме. Времето чудесно, само нещо във въздуха смущаваше. През септември и октомври човек никога не трябва да вярва на вятъра, нито пък да предвижда промените. Споменавам това, тъй като този ден се случиха точно такива неща... Към остров Болшевик силата на западния понамаля. Слязохме на кея, ние рядко подминавахме острова, там винаги имаше някой за виждане, ако не друг – фаропазача Стамат или пък Май Сяров. Май Сяров отдавна живееше в София, но искаш ли да го видиш, по-добре е да отскочиш до Болшевик. Той е един от малцината, които, ако се хванат сериозно, ще съумеят да отразят на книгата ерата на бургаското гемиджийство; познава материята добре и помни неща, отдавна забравени от мен.

Островът е свързан най-вече с юношеството ми. Май че споменах преди, посещавал съм го главно с моята “Чайка”. Стъпя ли на територията му днес, хваща ме яд на мен самия и както се казва, започвам да си блъскам главата заради огромното си тъпоумие, невежество и липсата на елементарна прозорливост. Помня неговото запустение, десетки години там не живееше ни човек, ни куче. Вратата на неповторимата манастирска църква зееше, полюшвана от вятъра; вляза ли вътре, потискаха ме отчаяните лица на светиите; иконите висяха безпомощно в полумрака и примирено чакаха бавната си кончина. Скъпоценни старинни книги и евангелия – на гръцки и църковнославянски език, – подвързани, илюстрирани, надписани от дарителите, в повечето случаи украсени с главозамайващи метални обковки, бяха струпани на олтара. Какво ли нямаше в старинната каменна църква, а аз в редицата посещения там гледах как всичко се руши, пред очите ми просто се стопяваха ценности и не можех, и не можех да проумея това. Жестока невежествена младост! Да не говорим за един хладен ден с остър вятър. На острова заварих чепарджийска група. Рибарите бяха насядали под неповторимия църковен навес. Бъбреха си, сръбвах си ракийка и се грееха на огън. Като погледнах, какво да видя – горят евангелия. С течение на годините, естествено, като свършиха томовете, дойде ред и на иконите. Сега често се вайкам и си викам: Говедо си, да знаеш, безпросветен тъпак и глупак; трябваше да отнесеш всичко, и книгите, и иконите, да ги присвоиш, нека после те съдят по създадените след десетилетия закони.

Докато разказвах тези истории на Коко, вятърът стихна още малко, налагаше се да отплаваме. Отвързахме се. Бяхме щастливи, свободни, придружени от сладостното усещане за осъществената мечта. Изобщо с Коко прекарвахме часове и дни, без да си омръзнем, темата на общата ни болест е безкрайна. Помня, времето за разговори не достигаше, случвало се е, отивах с него в завод “Витоша”. Там през време на нощното му дежурство (наблюдаваше за повреди в машините), продължавахме да си бъбрем до изтичане на смяната. Е, той обича да споменава често малката думичка “аз” и да се заканва със силни изрази на бъдещето, но както видяхме по-късно, заканите му се материализираха и “азът” зае мястото си в историята на българския яхтинг. Николай Джамбазов е човекът, който не само че осъществи, но и надхвърли призрачната висота на бляновете си.

По обед увиснахме, както се казва, като паяци между Атия и Черноморец. Пълно затишие, мъртвило. Обядвахме, приготвихме си кафе и бръщолевехме, бръщолевехме – нямаше свършване. Но нямаше край и затишието. Стояхме като забодени с карфица, като перличка върху емайлната гръд на морето. Който си няма мотор – чака.

– Предпочитам да чакам денонощия, но да не поставям мотор – заявих на Коко.
– Ненавиждам шума, не понасям миризмата на нафта.

Той знае това, декларираше с поне сто пъти, че никога няма да допусна подобен резил. Уви, десет години по-късно Божидар Станоев успя да се наложи и под претекст, че пристанищните наредби налагат това, той се промъкна в утробата на яхтата и монтира един италиански “акме”, удължи корпуса с един метър и увеличи матите на две, а платната на три.

Липсата на мотор често ми е докарвала излишни и неприятни преживявания. Веднъж ношувах на петстотин метра от фара на Приморско – не можеше и не можеше да се влезе в пристанището; друг ден, на път за Ропотамо, се гипсирах някъде към Змийския остров и край – какво можех, само да чакам. В замяна срещу тези неудобства каква е наградата – нищо не ти бръмчи, въздухът край теб и в кабината не вонят на бензин, върнал си се в пубертета на платната; легни си, поспи си и чакай. Е, пропускаш влаковете, самолетите излитат без тебе за София, но какво от това? Маневрираш дълго и се блъскаш като муха в лампа – но какво от това?

Тъкмо както си чакахме и губехме надежда, вятърът взе, че излезе, но обратен, точно срещу курса ни, при това – силен. Започнахме да лавираме. И какво лавиране, завоювахме метър по метър. По него време лавирането не ни отегчаваше, считахме го за мъжествена схватка с морето и нищо повече.

Колко мислите, десет часа ни бяха необходими да се вмъкнем в Созополския залив. Тук друга беда – абсолютно затишие, завет. Още два часа! Улавяхме случайни повеи. А как се въртахме около мигалката! Но не това вече ни безпокоеше. Тревожеше ни другото – в тъмната нощ към нас се бяха насочили два мощни прожектора. Те ни заслепяваха. Просто ни връщаха назад. Край нас витаеше необяснима тревога.

Накрая успяхме да се докопаме до кея. Там нещата се изусниха: чакаха ни въоръжени моряци и войници от граничните войски. Взели сме им акъла – гледат, през нощната тъмнина в пристанището се вмъква бял ветроход без име и без граничен номер, със загасен мотор и най-важното – без предварителна заявка, а както е известно, бреговата ни ивица понякога не представлява нищо друго освен граница на България. Дълго се двоумяха да ни арестуват ли, или да не ни арестуват. Надделяха морските – да не ни арестуват.

– Ще правим ли кафе – обърнах се към Коко, но той вече спеше.

Рухнах на другата койка, иначе можех да падна в кокпита.

14.

Вече сме жители на созополското пристанище, завързваме се там, където някога приютявах йолата. Споменах нещо за това пристанище, при спокойно време акваторията му блести от нафтови и маслени облагания, но е защитено, доказало се е през вековете и най-важното – оттук разстоянието до предпочитаните ми точки от южния бряг на залива се скъсява с девет мили. Едно е да блъскаш от Бургас до Ропотамо, съвсем друго е от Созопол до Ропотамо. Наистина, в Бургас хората се делят на неприятни и приятни, но карай да върви, ще гледаме да стоим повече в морето.

Но да оставим шеговитите намеци; Созопол както за мнозина, така и за мен се очертавал като жизнена стратегия на духа. С него съм свързан от ранната си младост. Всяка година по два пъти повеждах приятелите си съученици на поход до Ропотамо. Тогава отиването до реката, ако не ставаше по море, можеше да се нарича само поход. Мъничко корабче ни отвеждаше до Созопол, там нарамвахме багажа си и тръгнахме пешком, само този беше начинът и изминавахме осемнайсет километра до устието. Какви бяха тия километри обаче. Капвахме от умора Пясъците на дюните ни съсипваха и защо това? За да отидем там, където една малка, смешна за представите на

чужденците река извършва своя простичка магия. Тя ни привличаше наистина като магнит. Отивахме, дивеехме по няколко дни край нея. И всички до един, и петимата, хванахме малария, после се мъкнахме по маларични институти, инжекции, тресеше ни, най-младият от нас Коста Светлия почина, но продължихме да посещаваме устието, да откриваме всяка нова гънка на природата за първи път. И винаги се отбивахме при самотника Игнат, наречен от пресата Робинзон, гостувахме му в колибата край блатото Алепу, обезателно виждахме домашния му смок, който го бранеше от мишките. Очите на ловеца (той снабдяваше царската зоологическа градина с животни) бяха въоръжени със смешни многодиопротрови очила, а ръцете му с още по-смешна ловна пушка, май че някъде пристегната с ръждива тел. Но как убиваше тая пушка! По него време впрочем и слепите можеха да убиват дивеч, наоколо гъмжеше, имаше всичко, а сега – зловещо! Пред хиляда деветстотин осемдесет и втора година направих пешеходен преход от Аркутино до устието на реката, този път сам, но точно през споменатата година ме поразих ужасът, че пък съм свършено сам: нямаше пеперуди, нямаше бръмбари, нито веднъж не шавна гущерче, нито една змия във водата, само комари в листата на дъбчетата. Как мислите, какво ще стане по-нататък, какво ни предстои?

Пак в Созопол, в бившето морско училище на остров Св. Кирил, прекарах четири месеца, пратиха ни от бреговата артилерия на обучение в кандидатподофицерската школа. Бяхме като в затвор, духнеше ли североизточният, вълните заливаха вълноломната стена, а по нея единствено се отиваше в града. Помня, при един щорм два дни цялата школа бе откъсната от света. Помня и други случаи, когато ни пускаха в градски отпуск. Заставах на вълнолома, чакаш вълната, пробягваш и отново чакаш, дебнеш да се промушиш пред втората, третата и четвъртата вълна, не успееш ли – тежко ти, на секундата ставаш мокър, а не дай си боже стихията да те събори в предветрената част на стената. Живеехме под неизбежния подофицерски тормоз, скатавахме шинели, подреждахме шкафчета, миехме се в морето поради липсата на сладка вода, но бяхме млади, край нас се разстилал симфония от скали, пред очите ни мигаше синият безкрай и една реалност – близкият остров Св. Иван, – където провеждахме стрелбите с пушки. Почти всеки ден с маршировка прекосявахме градчето, за да отидем на учение, по кривите мрачни и осеяни с помийни ями улички гърмеше “Велик е нашият войник”, а свитите от войната хорица ни гледаха със студени очи, отдръпнати, уплашени и подгонени, ако щете, само заради това, че говорят родния си гръцки език. Щях да забравя, морето беше минирано, в него не се мяркаха кораби. В една студена, много бурна нощ откъсната от гнездото си мина експлодира във вълнолома. Експлозията счупи прозорците на градчето, няколко души в спалното ни помещение паднаха от леглата на пода, а вятърът побърза да нахлуе през дупките на счупените стъкла. Имаше и момичета тогава, през време на градския ни отпуск те ни гледаха от мрака на порутените си къщи и естествено нещо е пламвало вътре в тях, по необходимост нещо пламваше и в нас, но този контакт бе почти мистичен, да не говорим за отчаяното му безплодие. Над мръсното миризливо градче освен туберкулозата витаеше и пуританската строгост на родителите, на традицията. Така си кръстосвахме по уличките, шляехме се и ако някой тогава се намереше да ни каже, че вървим по пътеките на бъдещата курортна фурия, можехме само да му се изсмеем. Но имаше и вятърни мелници тогава, те стърчаха навсякъде, бяха стари, красиви и най-важното здрави. И те, горките, си отидоха, и те изгоряха, кажи-речи, пред очите ми, в продължение на годините успях да зърна как хората си откъртват от тях гориво, особено за варене на петмез.

Стори ми се невероятно да бъда събуден тъкмо от този шум, но като се ослушах, уверих се, че по обшивката се удрят вълнички. И къде, боже господи, отиде снощната свежа вечер? Какво стана с черното стъкло на морето, което отразяваше всички пристанищни светлини? Тогава си пиех нещо, почивах си и слушах разговорите на летовниците. Те разправяха, че не са виждали по-приятна вечер. Добре де, какво стана с нея? Ослушах се още и разбрах, че няма място за съмнения – това, което блъска по корпуса, е кипналото море. Но дори и не мислех да ставам, спеше ми се много. Обърнах се на другата страна и притеглих одеялото под брадата си. Отсега нататък и спях, и чувах шумовете, а те се усилваха, “Ахасфер” вече се полюшваше неритмично, по възможно най-неприятния начин. В полусън си мислех, че от няколко дни се каня да купя батерии за електрическите фенерчета и да дам чаршафите за пране. Изглежда, мисълта за чистите чаршафи ме е приспала отново, но не след дълго се събудих повторно, този път разтърсен от силни удари. Почаках, ударите не се подновиха и заспах, за да се събудя за трети път от няколко неизвестни труса. Явно, че в корпуса се блъскаше нещо, може би някоя съседна лодка. Щракнах фенерчето, но светлината му се оказа смешна и запалих свещта. Погледнах часовника – един и половина след полунощ. Силните удари бяха потънали вдън земя, останаха само неприятните отривисти покличания и непрекъснатите плесници на вълничките. Все пак изскочих навън. Северозападният, разбира се!... Духаше ли, духаше в тъмнината. И ръмеше. Горе нямаше нито една звезда, просто усещах присъствието на плътните облаци върху невидимото небе. Огледах бордовете. Нищо не се блъскаше в тях. Тогава? Какво ли е било онуй? Легнах, но веднага станах и отново запалих свещта. Глупако, от ясно поясно е, че имаше някакви удари!... Облякох една шуба. Мойто момче, щом НИЩО не се блъска в тебе, значи ТИ се блъскаш в нещо. Погледнах кърмата. Трябва да ви обясня още сега, че към кея се привързвам с кърмата, като използвам две въжета, а носовата част се държи за котва, която съм хвърлил навътре, така че яхтата е разположена перпендикулярно на кея. Наблюдавах кърмата и чаках... Разстоянието между кърмата и сушата намаляваше, стопяваше се, после изчезна съвсем и кърмата се чукна в кея. И още веднъж. Котвата е поддала!... Сигурно ще поддаде още и след известно време задната част на “Ахасфер” ще се разбие. Беше се случило най-нежеланото. Просто извиках от яд. Ръмежът се превърна в дъжд, вятърът се усилваше. Грабнах някаква шапка, защитих главата си, скочих на кея и подложих крак на металната лайсна, очертаваща ръба на кърмата. Едва успях да задържа корпуса. Яхтата подскачаше като див кон срещу мен и сякаш не искаше да знае за нищо друго освен за едно – как да се удари и да се разбие. Бях чувал за животни самоубийци, но поне до този момент не ми беше известен случай на самоубиец предмет.

Натисках с пета. Какво да предприема? Засега положението, както се казва, бе спасено, ала какво ще стане по-късно? Дъждът се усилваше и проникваше все по-дълбоко в шубата. Созопол се зъбеше срещу мен с няколкото си осветени от пристанищните светлини къщи. Тъй кротките снощи рибарски лодки сега лудуваха, но постоянните им мъртви котви гарантираха тяхната сигурност. Право срещу мен лежах осветените военни кораби, нищо не ги заплашваше, бяха у дома си, както и риболовните кораби, както и корабът на Червения кръст и огромната стара гемия. Вратата и капакът на люка ми бяха отворени, в кабината на “Ахасфер” валеше, а светлината на свещта примигваше, заплашваше да угасне. Можех да виждам чак до преградата на втората кабина. На тези прегради висяка картата на българското Черноморие, барометърът, хигрометърът и термометърът. На пода се търкаляше чашка за кафе, някаква лъжичка потракуваше по нея.

Кракът ми се мокри от дъжда, мъча се да покрия крачолът на пижамата с пеша на шубата. Шубата е много стара, два пъти съм се отказвал от нея, захвърлял съм я и

съм я връщал в кабината и ето, писано е било да се намеси в тази решителна, бих казал, направо съдбоносна битка за яхтата. Все още не мога да измисля нещо, нищичко не ражда мократа ми глава, но поне мога да затворя люка. Скачам на палубата и дръпвам силно капака; в кабината вече не вали или почти не вали, тъй като вратата е отворена и трябва да остане отворена. Оглеждам обстановката вътре. Нищо особено за безпокоене: свещта си гори и осветява най-обикновен безпорядък, характерен за всяка кабина. Бързам да се върна на кея. Заемам мястото си и започвам да наблюдавам придвижването на кърмата. Тя се придвижва към циментовия ръб постепенно, дявол знае по силата на какъв закон, за да се удари три-четири пъти, да се отдалечи и да започне новото приближаване. Чакам, наблюдавам и отново издебвам последната секунда да подложя крак. Но съжалявам – едва успявам да предотвратя удара. Това означава, че трябва да се намесвам отрано.

Нищо, ама абсолютно нищо не може да се направи, освен да се чака до сутринта. Когато ще се появят хората. Поне до пет или шест часа, за да опитам късмета си; все някой ще се съгласи да подпира малко вместо мен, а аз ще намеря лодка, ще отплавам до котвата, за да я изнеса далеч напред, да обезсиля напъните на вятъра. Необходимо е да изчакам някакви си четири или пет часа. Ще ги изчакам, разбира се, друг изход нямам, ще престоя така с опънат крак, ще извърша своя малък подвиг, но ще спася имуществото си, което е всичко за мен – моят дом, моята крепост!...

Поглеждам ръката си, часовника ми го няма, влизам в кабината и го взимам. Часът е един и трийсет и пет – пет минути откакто стоя на дъжда и вятъра; само пет! Майко моя, какво предстои да стане!... Оглеждам се, не се вижда никакъв човек, наоколо няма жива душа, само лампите, определени да осветяват пустоша, наречен пристанище. Вече се олюляват и риболовните кораби. Ударите върху петата ми стават още по-силни, за да устоя, трябва да ги посрещам отдалеч. Ужас, моят ветроход, който обичам с неестествена, фанатична любов, за който съм дал всичко на този свят – мечти, време и пари, – ми нанесе ненадеен удар по крака, след това се изплъзна и се стовари върху кея. Добре, извиках високо аз, много добре, изревах в нощта аз, удрай се, чупи си главата, щом ми правиш напук! Кърмата се бе отдалечила и може би очакваше своята девета вълна, яхтата сигурно събираше сили, но този път ще я оставя да се счупи, нека, щом ме издебва и ми се изплъзва!... Но не изпълних закана си – когато кърмата се втурна срещу кея, аз се намесих.

Гадно време, вятърът се извъртя и се превърна в чист северен, студеният дъжд ме удря по лицето, през шията вече се стича в тялото. Вдигам яката на шубата, но е късно – тя е мокра. Поглеждам към града. Десетина къщи до пристанището са нови, вътре спят много хора, почиват си блажено, защото е хладно, не ги безпокои горещината, телата им са сухи, лицата спокойни и може би щастливи. Да, само на няколко метра от мен хъркат поне триста души, а в целия град може би двацет хиляди. Мразя ги всичките и ги проклинам. Какво, никой ли няма да се втурне към мен? Градът в момента ми се струва като вселена, в която няма нито едно живо същество. Никой ли не иска да се затича към мен? Да извикам ли? Не викам, няма кой да ме чуе, пък и да ме чуе, ще хукне ли към мене в дъжда? Знаеш ли какво е да се събудиш от сладък сън и да се затичаш към нещо, което не те интересува? Представи си, че си ти, че спиш и чуваш вик за помощ. А?... Мръсен свят!... Добре де, за какво да идват, какво да спасяват? Яхтата? Какво е това яхта? Нещо свързано с безделието и удоволствието!... Както ТИ завиждаш на НЕГОВИЯ обширен дом, така ще ти завижда и ТОЙ... Спокойно! Подпирай с крак и чакай. Ще съмне, не може да не съмне, тогава ще склониш някого да виси вместо теб, а ти все ще помолиш за някоя лодка, да изнесеш котвата си.

Ударите по обшивката са лишени от каквато и да е последователност. Това е нещо като идеалната машина за измъчване, защото има ли нещо по затормозяващо от неритмичните звуци? Вали чак вътре в мен. В момента усещам как капе върху черния ми дроб. Зад вълнолома се надига голяма вода, която утре ще започне да го прехвърля. Краката ми са изтръпнали и мокри. Крачолите на пижамата са прилепнали към глезените.

Погледнах часовника – минали са още десет минути, половин час откакто браня своята осемнайсет квадратни метра територия върху вода. Трябва да издържа още осем пъти по половин час, което ми се струва невероятно, немислимо и най-важното – глупаво. Да, съгласен съм да правя подвизи, да речем, сред океана, но тук, на брега, в пристанището, само на няколко метра от хората? Иде ми да завия от гняв! Нима не съществува нито един човек, когото мога да събудя? Прехвърлям в мисълта си познатите, претеглям ги и ги изхвърлям от вниманието си... Тъмнината рязко се сгъстява, няколко лампи угасват, човечеството пести електроенергията си, отнема ми възможността вече да се справям и с часовника. Поглеждам циферблата. Да, нищо не се вижда, ето че спря да тече и времето... Той блъска яхтата отстрани, по целия борд, което е най-лошото. Друг е въпросът, ако успея да я извърна поне малко срещу вятъра, но не мога, това сега е немислимо без помощта на още един човек.

Вече се страхувам, че въжетата, които придържат кърмата към кея, могат да се скъсат от обратните напъни. Зарязвам позицията си и отново се вмъквам в кабината. Ох че приятно е тук – сухо, топло, има постеля, светлината на свещта е коледна, ето го и пропанбутановото огнище, запали го и кеф ти кафе, кеф ти чай. Но трябва да се бърза към кея; вълната, която условно наричам девета, приближава. В последния момент ми хрумва нещо, отварям шкафа и грабвам бутилката. Никак не ми се напуца кабината, но излизам и скачам на сушата. Безцеремонно сядам на мокрия цимент, протягам крак в очакване на удара и отварям бутилката. Но за какво бях влязъл в кабината? За въжета, глупако! Оставям бутилката и се връщам в кабината. Ровя се във въжетата. Намирам подходящо, грабвам го и бягам на кърмата, където привързвам единия му край. Другия край отнасям на кея, навеждам се, напипвам желязната халка. Сядам и протягам крак към яхтата. Същевременно посягам към бутилката. Първата глътка ми се стори гигантска, тя наистина се разля във вътрешността ми и ме затопли. Още една!... Нещо ми олекна. Още една... Нима наистина положението е толкова сериозно? Чак пък толкоз! Ами ако си легна и оставя нещата да се разрешат сами? Например тази метална лайсна не случайно опасва целия ръб на кърмата, затова е поставена – да посреща ударите, да пази с риск да се изкърти. Добре де, нека се изкърти и яхтата. По-добре тя, отколкото да хвана пневмония... Защото една пневмония е нещо по-различно от една изкъртена яхта... Това е лоша болест с лоши изненади. Прибирам бутилката, вмъквам се в кабината и смъквам шубата. “Вандреди трез”, което на български означава “Петък тринайсети”, препуска с огромните си бели стаксели през океана. Около тази яхта е топло, носят я пасатите, плъзгат се по ветрилата, скроени сякаш от модната къща “Карден”. Чак сега забелязвам, че корпусът на тази яхта е черен, той ми се мярна, докато навличах сух пуловер и бързах да вляза под завивката. Жан-Ив Терлен е бил сам-самичък върху трийсет и деветте метровия съд, но всичко около него е автоматизирано, или както Коста оня ден бе казал: това не е яхта, а перверзия!... Внимавай, доста си пиан, казвам си аз. Много ти е топло и си много пиан. Забрави да духнеш свещта, ти си толкоз пиан, че забрави да видиш дори колко е часът. С “Вандреди трез” можеш да прекосиш и ада, и пъкъла, и преизподнята, бе казал Коста.

Хубави и леки мисли посещават човека, когато си пийне, става му топло и, разбира се, зарязва глупавите пози като тази, да подпира някаква си яхта, с някакъв си крак. Ще крепиш яхта с крак! Как не! Откъде-накъде? На когото му е писано да се

разбие, ще се разбие. Слабото и немощното да си върви, да открива път на здравето и годното... Сладостното потъвах в съня, тъй както се потъва в снежната смърт. Малко преди да заспя, дочух ударите. Удря се, рекох си аз в полусън, щом ѝ е писано да се удря, ще се удря, няма защо да висиш там с протегнат крак като някое висящо същество, нали така?...

Стори ми се, че падам от леглото... Трас!... Ей, момчето ми, ставай и бягай навън! Не се излагай, по-добре умри от пневмония, но спаси мечтата си, дълга девет и двайсет и пет, широка два и шейсет. Скачам и навличам панталон, след туй – върху пуловера – гумирана мантия с капишон. Третият силен удар ме завари навън. Залитнах, не можах да се задържа и паднах. Ударих си главата в нещо, хванах се за удареното и бързо се прехвърлих на кея. Седнах за не знам кой път на цимента и протегнах крак. Металната лайсна бе полуоткъртена, а под нея махагоновият транец – наранен. Сърцето ми се сви. Огледах се отново – наоколо никой. Хораа, къде сте? Какво правите? Защо спите? Не виждате ли какво става с брат ви? Имуществото му се руши!... Никой, разбира се – жива душа! Само дежурните лампи на пристанището и безстрастната светлина на островния фар, който на равни трезви интервали мята заревото си над вълноломната стена. Пипнах главата си, пръстите ми се овлажниха с кръв. Ами вие там, военните, защо сте, а? Защо са ви тия големи кораби, когато на крачка от вас един мирен човек загива?... Дъждът се плъзга по гумираната мантия и се стича по краката ми. Водата в пристанището клопочи, тя е черна и само там, където отразява светлинките, пламва отровният ѝ блясък. Няма по-мръсно нещо от морето, гадно нещо е то; и то като бога – тъкмо когато си станал най-добър, ти се отплаща със зло.

Стори ми се, че някой минава по кея за пасажерските кораби.

– Другарюууу! – извика устата ми.

Дълго виках, но напразно, човекът мина и замина, без да ми обърне внимание. Може би думите ми бяха отнесени от вятъра, може би минаващото да не е било човек, по всяка вероятност не е минавал никой. Къде ще ходи по това време? Какъв кораб ще взема от пасажерския кей и закъде? Викал съм напразно, за тоя, дето духа. Взрях се в циферблата, нищо не се вижда. Влязох в кабината – два и четирийсет. Майко моя, нима течашото време е изчезнало и е останало само с метеорологическото?

Кракът ми вече трепери, сменям го, но и другият трепери, краката ми са уморени, а е необходимо да издържа още три пъти по толкоз. Мачтата потръпва, понякога се олюлява; някои от вантите свирят, падащото въже бие по кръстачката и всички тия шумове ме дразнят, защото са една зловеща аритмия на природата... Хрумва ми да рискувам. Какво ли би станало, дали няма да сполуча, ако изтегля яхтата по котвеното въже, да я отделя поне с половин метър от сушата? Минах по протежението на палубата и се озовах на носовата част. Наведох се и грабнах въжето. И изведнъж се разколебах. Това е може би най-глупавият вариант. Ами ако котвата се изплъзне още? Върнах се на моето си място и протегнах крак. По време на екскурзията до носовата част кърмата бе понесла още два удара. Слушай, мойто момче, казах си аз, защо ти е този съд? Нима удоволствието ти от скитането по море не се заплаща прескъпо само с това нощно бдене и с пневмонията, която ти се готви отвътре? Изобщо какво търсиш в морето? Подвизи ли? Това са глупости. В момента си заплашен, а човечеството се търкаля в топлото си легло.

И защо, да те пита човек, не се обърнеш за помощ към бай Лефтер лодкаря? Този човек винаги ще скочи от сън. Да бе! Как не се сетих досега. Тръгнах към градчето. Влязох в уличката, където беше тихо и дъждецът ръмеше приятно. Сушата е комфортно нещо, тук всичко си е уредено, закътано. Да не говорим за къщите, в които е още по-закътано, при тава – сухо и най-важното – нито един дом не се люлее, къщите

си стоят по местата, здраво забити в почвата, непоклатими во веки веков. Калдъръмът е мокър, мокри са лозниците над главата ми, през оградите надничат мокри смокинови листа, между тях – мокри плодове. Тази мокрота милва душата, в нея не можеш да се удавиш. Къде живееше моят спасител? Вървя и оглеждам старите някога, сега нови, но имитиращи старинност жилища и търся една фасада с котва. Брей, че тишина! И колко е топло, а? Разкопчавам мантията, смъквам капишона, дъждът, който роси по косата, ме ободрява. Ето я къщата. Бай Лефтер живее в мазето, заобиколен от сто хиляди предмета, събирани по плюшкиновски из бреговете и пристанищата.

Почуках на прозорчето.

– Бай Лефтере, ставай!

Спасителят не дойде лесно на себе си, но постепенно се оправи. Учуди го фактът, че духа силно и вали. Той си ляга в светло и помни времето от вчера, а вчера беше най-тихото време за сезона.

Разбираме се с няколко думи и бягам обратно на пристанището, сядам на кея и протягам крак, яхтата ме ритва злобно, чакам и се вирам по посока на пасажерския кей. Най-после там се появи познатата лодка за разходка. Моят спасител гребе, пести бензин, трудно се гребе срещу вятъра, едва напредва, но той пести бензин. Движенията му са сърчни, древни, при този човек в морето не могат да стават грешки.

Ето го, кажи-речи, пред яхтата. Лодката продължава да напредва бавно и малко косо. Оставих кърмата и притичах на носа. Бай Лефтер хвана котвеното въже и започна да се обира по него. Все към котвата. Пригответх се. Той се изтегли до края и измъкна котвата. Чух я как се удари в лодката му. После загреба навътре, по посока на военните кораби. Лодката се отдалечаваше. Най-после старецът пусна котвата на желаната далечина. Започнах да тегля въжето, чувствавах как този път лапите захапват здраво, усещах ги как се забиват. Яхтата се намираще вече на няколко метра от кея. Фиксирах котвеното въже и се върнах при кърмата, където фиксирах и швартовите въжета. Готово. Всичко беше о кей.

– Чуден човек си – взмути се моят спасител, – не разбирам защо се мъчиш, когато можеш да ме събудиш и – готово. Защо се трепеш като грешен дявол, нали за това сме хора, да си помагаме. В края на краищата – човешина.

Беше десети септември, два дни след като пристигнах в Созопол. Един ден след като Коко си бе заминал за София.

16.

Движех се несигурно, бих добавил – непохватно; вятърът се колебаеше, стихваше, прибираще се в загадъчния си недостъпен замък. Но все още имаше движение, то ми позволяваше криво ляво да се вмъкна в пристанището. Така и стана, накрая се промуших зад фара и под неприятното прикритие на вълноломната стена зачаках милостта на случайните повеи. Не бързах, нямах работа, нямах цел. Спокойно се долепих към кея. Никакви други кораби, само катерът на граничните войски. Няколко глупаци ловяха риба, бяха въоръжени със спининги, смешни с модерната си автоматика срещу дребосъците, които от време на време измъкваха. Пристанището на Мичурин винаги ми е харесвало, можеш да скочиш направо от борда, да се освежиш, водата е чиста. Колко пъти съм решавал да се прехвърля от Созопол в Мичурин! Но туй пристанище е застрашено от източния вятър, така са ми казвали, не можеш да оставиш лодката и да прескочиш за няколко дни до София, винаги си неспокоен.

Изкачих се по стълбището до града и още в първия момент се запитах какво търся тук. Не искам да твърдя, че Мичурин е неприятно място, напротив, но всичко в него ми е много познато и лишено от изненади. В подобни моменти човек неволно си спомня афористичната мисъл: “Ветроходството е най-трудният, най-бавният и най-

скъпият начин да се придвижите от едно пристанище в друго, където при това нямате никаква работа.” Влязох в бакалницата, след това в хлебарницата, на път за сладкарницата се отбих в книжарницата, там се взирах в заглавията. Не открих нищо. В тихия следобед последните летовници се шляеха пред пощата.

Старици в сиви дрехи, повечето от тях забрадени в черно, седяха пред домовете си. Вехтите им, спечени до болка земни лица напоследък са лишени от проблясващото някога в погледите им любопитство, няма го вече интереса в очите им, има неосъзната тревога, да не кажем, страх пред бъдещето. Стариците и малобройните старци вече са разбрали своята обреченост. Прокудени някога от Беломорска Тракия, те са населили черноморския бряг, заживели са в построени от тях или от държавата малки къщички-гнезда, в които са настанили посуда, деца, традиции. Градчетата и селцата са ги залютели в люлката на годините, на всекидневието. Звучат тракийски и странджански песни, животът тече в руслото си. И ето го курортния бум! Мамо, къщата ни е малка. Добре, сине, съборете я. Едно след друго падат гвездата, угасват пъстрите пламъци в градинките, днес тук, утре там – една след друга израстват триетажни сгради с по десет-дванайсет стаи, три бани, три тоалетни, двайсет и пет легла. Мамо, през лятото ще се посвием. Добре, сине, добре, дъще. Старците се завират в най-тъмните апендикси на жилището и сякаш изчезват, превърнали се в сенки. Привечер, преди залез, призраците изпълзват от скривалищата си, заемат столовете пред къщите и сякаш не виждат, не чуват. В стаите зад тях е светло, там шумят хора от други планети, по въженцата съхнат бански костюми, хавлии, касетофоните и радиото блъскат покоя, нараняват нежната и мила психика на дядовците и бабите, пронизващо пищят ватерклозетите, свистят душовете, бръмчат хладилниците, нощем под лозниците се пее на всички езици и отново касетофоните – небето над градчето се тресе, старците подскочат в бърлогите си, измъчени, обезсънени, да не говорим за патилата на тия, които са принудени да спят навън под навеса; всичко туй още повече засилва обидата и усещането им, че отдавна са ненужни. Сивата тъкан на крайбрежието – така наричам аз туй все още живуркащо малцинство, което не може да бъде скрито от погледите, – тази сива тъкан изплува привечер и опасва градчето, тя има цвят на прилеп, тази сива тъкан мълчи и крее пред пъстротата на автомобилите, федербалите, надувните дюшеци, топките, харпуните, плажните чанти и тоалетите на другоземците. Синовете, дъщерите и внуците сякаш не забелязват това, не съзнават колко са брутални. Мамо, ще ти постелем в мазето. Добре дъще. В мазето е тъмно и влажно, мазилката тук е още мокра, старите кости всмукват мрака, ставите болят, омършавелите тела се въртят върху одъра, а над главите им са се подредили десетки слънчеви, отдавна изсъхнали стаи. Но там е бизнесът на децата. Как да им направиш забележка, сам виждаш, че и те са се наврели в кухнята. Мълчи си и си трай. Така че сивата тъкан на Черноморието ни, съставена все от мили нежни душици, тлее и гасне в мъката си. Всяка къща си има своята черна пеперуда на входа, снимките от некролозите показват, че нежните душици ни напушат, отлитат от гнездата си огорчени.

А бизнесът все още не е показал истинските си зъби.

Понякога ми се дощява, както си вървя по асфалтираните улички на Мичурин или Ахтопол, пък и другаде, да се отбия две крачки встрани и да целуна скупчените върху тояжката ръце. Но туй си остава в сферата на минутната слабост, то се подава по-лесно на описване, отколкото на реализиране.

17.

Вечерях в ресторант. Нервиран, както се полага от келнерите, тръгнах бавно към пристанището. Неизказано тиха октомврийска нощ. Само далечен тътен на дискотека. Пристанищните светлини се отразяват в кристал. “Ахасфер” е осветен от тях, яхтата е

придобила нещо като призряна глазура, станала е още по гиздава и този път наистина ми заприлича на Мерилин Монро. Така са ми казвали: яхтата ти прилича на Мерилин Монро. Днес вече ми е ясно, че стройната източена линия на “Ахасфер” е остаряла, тя стои несериозно до десетките навъдили се модерни фабрични конструкции – тумбести, широки и дълбоки, но удобни за обитаване. А хубостта на Мерилин Монро не остарява, в нея е втъкана устойчивост срещу времето. Колко смешни ни изглеждат днес някогашните филмови звезди, прорязали небосклона с красотата си, ни е се чудим на какво сме се възхищавали; демодирани са те, демодирана е обстановката, дрехите, начинът на снимане. Само тя остава незасегната от коварството на времето, като произведенията на класиката, без да носи, разбира се, някакво особено послание, но очарова и сега, възприемаме я като съвременна.

Повъртях се в кокпита, па се мушнах в кабината и отворих една бутилка да си допия. В тия плаващи къщички ако не друго, поне се пийва добре. “Ахасфер” стои като закован, скитникът еврейн най-после е намерил покой. Фарът плюе светлинката си. Музика? Не. Вестникът, който си купил? Не. Остави се на самотата, подай пръстче на тъгата си, пък и не си и толкоз самотен бе, мама му стара, със сянката си ставате двама, какво искаш повече? Запалил съм свещ. Сянката ми шава край мен, гърчи се, пречупва се, изкорубва се. Тази вечер нощта ми е достатъчна, нямам нужда от фенер. Оскъдната светлина помага и на кинозвездата, тя напуска мисълта ми и сяда на койката. Мога да си я представя отлично, тъй като съм я виждал на живо през август на хиляда деветстотин петдесет и шеста година в Лондон, когато правеше рекламната си покупка от магазина за вълнен трикотаж на Риджънстрийт. Виж кой е там, оживи се внезапно жена ми и двамата пресякохме улицата. Обзалагам се, че никой не може да устои, дори Айнщайн, и той би пресякъл улицата. На тротоара пред магазина, малко преди да влязат в колата си, сияеха кожата, устните, косата, очите, ноздрите, раменете, краката – всички съставки на общността Мерилин Монро. Поразиха ни не те, а откритието, че тази жена на паважа е по-красива от екранната, какво говоря – тя просто пронизва. Усмивката, очите, устните, кожата са неподатливи, камерата не може да ги експлоатира докрай, все остава нещо недоизказано, което и тогава, докато я гледахме, оставаше недоловимо за мисълта, то е подвластно може би само на шестото чувство.

– Да ви наля ли?

Поклащане на косата, Мерилин Монро се настанява удобно срещу мен и оглежда обстановката. Наливам и благославям полумрака, гостенката ми няма да забележи, че чашата не е измита блестящо.

– Ще ме приемете ли за един месец при вас? – Този път глава поклащам аз. – Искам да избягам от всичко, навсякъде биха ме намерили, само тук не, искам да си отдъхна, да се наспя.

– Успокойте се – рекох аз.

Имах чисти чаршафи, но преди отплаването трябваше да закупя още трийсет горни и трийсет долни чаршафа от магазина и да ги занеса някъде, да избродират на всички ММ. Точно така, трийсет денонощия, трийсет чифта чаршафи. Ами храната? Какво да й купя за ядене?

– Целина! – отгатна мислите ми тя. – Целина, домати и няколко дини, разбрахте ли?

Естествено. Щом си казах “естествено”, усетих как ме пробужда мисълта, че кинохимерата не е вече жива, да, тя е в земята, тя се самоубила, но щом седи на койката...

– Наздраве!

Повдигам чашата си, гледаме се в очите. Какво ли си мисли за мен? Косата ѝ фосфоресцира. Ще те питам аз как ще фосфоресцираш след няколко дни без вана, кремове и масажи!...

– Ще се опитам да мина без тях – отговаря на мисълта ми Мерилин Монро. – Вие разбирате ли, аз съм скапана, иде ми да сложа край на живота си.

Плаче, разтърсва рамене, как ми се иска да положи длан върху рамото ѝ!

– Знаете ли – не обръщам внимание на хлипането ѝ, – присъствието ви тук ми подсказва факта за вечната неуловимост на идеята. Пламне ли идея в главата ми, напиша ли я, винаги, ама винаги ме заболява до смърт от това, че не съм изказал намисленото докрай, все остава нещо недоизказано и все не знам как да нарека това нещо, което не съм успял да разкрия. Туй сигурно важи и за екранния ви образ. Като ви гледам и сравнявам с екрана, въпреки магията на Холивуд идвам до усещането, че киното ви е длъжник, вие губите туй, което бихте могли да спечелите от реалния контакт с тълпата.

– Вземете ме – бърше сълзи тя, – ще ви помагам на палубата, ще ви готвя!...

– Е, щом ще ми готвите, съгласен! – успокоявам я аз и се изтягам на койката.

Какво пречи? Нещо ми пречи. Ставам и духвам свещта. Фиркан съм, но ще спя добре. Всъщност съм се излъгал, сънят не идва и не идва. Затварям очи и започвам да броя.

И чувам:

Кръц-кръц.

18.

Не бива така, това е удар под пояса! Но дали не съм се излъгал? Ослушвам се. Кръц-кръц-кръц... Лицето ми се налива с горещина, сърцето не може да си намери място. Да стана ли? Ослушвам се повторно. Къса пауза, а след това: кръц-кръц-кръц... Боже мой! Спускам крака на пода, сядам, ръцете ми обхващат главата, сещам се, че реагирам като жена, но нямам сили да се стегна. И колко бързо съм изтрезнял! Кръц-кръц-кръц... Дали пък не скърца въже? Излизам в кокпита, никакво въже, светът е като умрял, нищо не помръдва, линолеумът на морето някъде светлее, отразява мичуринските светлини; пристанищните лампи са угасени. Безсмислено е да се отдалечавам до кърмата, вън скърцането не се чува, не съществува. Сядам до руля. Ще ми бъде ли възможно да оживея, ще мога ли отново да се върна към предишните си радостни дни? Беше само преди пет минути, не повече от пет, едно нищо и никакво “кръц-кръц” обаче постави край на безгрижието. Възможно ли е? Трябва да проверя пак. Връщам се в кабината, слушвам се, чакам, чувам сърцето си, другото е тишина... И ето: кръц-кръц-кръц... До безкрайност. Секва и започва наново.

19.

Излязох на кея, покрусата ме поведе в нощта, трябваше да вървя, да се отдалечавам. Спокойно минах през пристанищната част на града, заобиколих покрай дъгата на залива и влязох в стария квартал. В далечината, върху гърбицата на брега, ми се мярна известната гръцка църква. С тази църква също ме свързва спомен. В едно мое скитане по тия места през 1961 година попаднах тук и бях поразен от отчайващото безотговорно отношение на местната общественост и гражданите към небезинтересното находище на реликви. Намерих портата отворена, вътрешността на църквата зееше, върху пода ѝ имаше слама, а на сламата лежах две магарета, криеха се от лъчите на горещото слънце. Прекрачих входа и ме залюля смях, а може би плач, по-вероятно и едното, и другото, беше хем комично, хем трагично: магаретата ме гледаха с отегчение, а зад тях свободно нахлулата дневна светлина блъскаше цяла

колекция от икони; дърво, натежало от плодове – на такова нещо ми заприлича църквата тогава. В Бургас написах гневен фейлетон по този повод и го поместих в “Черноморски фронт”.

На другата година ми се случи отново път със “Сириус” край стария квартал и ми хрумна да направя и аз един удар в живота си. Накарах Арон да се промъкнем между скалите. Морето беше спокойно, нищо не пречеше на намеренията ми. Арон Коен е брат на жена ми, все едно че ви говоря за Дани от “Тортила флет” на Стайнбек; тогава той се грижеше за движението на моторницата; от мотори не разбирах. Помолих го да ме чака, нарамих брезентов чувал и скочих на скалата. Спокойно се изкачих до църквата. Преди да се приближа до нея, си казах: “Ако вратата е затворена, ще се върна.” Добре, но вратата и този път беше широко отворена, просто ме канеше да вляза. Сламата жълтееше на пода, магаретата липсваха, огледах се и видях само едното – пасеше на източната страна. Трепнах от възбуда, пътят към големия удар бе открит. Влязох и огледах светиите. От кого да започна? Иконите една от друга по-хубави. Все големи. И толкова много, че ми налагаха поне десет слизания до “Сириус”, докато ги отнеса. Място за безпокойство нямаше, навън се стелеше запустение и безмълвие. Само гларусите. Но и те мълчаха. Вълнението ми идеше отдругаде – предстоеше ми да се докосна до едно съкровище. Но от кого да започна? А да бъде от св. Никола, той е покровител на морските труженици. Откачих иконата. В следващата секунда от нея заваля прах, св. Никола се изпари, изръси се на земята, в ръцете ми остана всичко друго освен изображението. Не помня дълго ли трая вцепенението ми, погледнах още малко дървенията в ръцете си и я захвърлих. Посегнах към втора икона. Щом я откачих, боята също се отлепи и се изръси на земята, но във въздуха остана облаче от пудра, виждах го ясно във обилната дневна светлина. Реших да се изхитря, отправих се към другата страна на помещението. И там се случи същото, богородиците, светиите и апостолите със сериозни лица се възнасяха, аз хвърлях ненужните рамки и накрая разбрах, че трябва да прекъсна грабежа, бях напълно убеден, че съкровището на църквата е поразено, но от какво, от нарушения режим във вътрешността? Може би през зимите тук шурти вода? Не знам, предоставям думата на специалистите.

Това приключение от времето на “Сириус” си спомних десет години по-късно, в нощта на покрусата, когато видях прочутата Василиковска църква на хълма...

Ами сега накъде? Реших да събудя Васил Станилов, да се наприказвам – гладкото море и космическата тишина ме влудяваха. Знаех как се отваря вратата на двора му, вмъкнах се и се озовах под навеса на вилата. В тъмнината напипах известната на мнозина маса от тежко дърво. Наместих се на пейката, все пак би трябвало да обмисля намерението си, изглежда, не е толкова лесно да събудиш човек и да го занимаваш със себе си. От масата намирисваше на риба, върху плота ѝ са изядени не един и не два кефала, край него понякога са сядали и двацет души. Вече не помня събудих ли сатирика, но помня разговора, който проведохме, както си бях седнал на пейката и облегнат на масата.

– Кажи, Ахо, какво те вълнува? – Ахо идва от Ахасфер, псевдонимът ми от стършеловия период. – Защо ме събуди?

– Случи се нещо непоправимо, в обшивката се появи червей.

– Сигурен ли си?

– Току-що го чух, той гризе дървото.

– Неприятно – забеляза сатирикът. – Как си допуснал?

– Не става въпрос за подводната част, там е чисто, не става въпрос за морски червей, а за дърводяд, сух червей, разбираш ли? Някъде над главата ми. Но скърца, дълбае, все едно че пробива душата ми.

– Къде точно?

- До покрива на кабината.
- Може би не е толкоз страшно.
- Засега не, но после?

Васил повдигна ръка, може би искаше да почеше главата си, но се отказа, навярно си е спомнил, че е шаблонно. Сетих се, че и аз трябва да го запитам нещо.

- Днес удари ли риба?
- Не съм излизал, посрещах гости... Над главата, викаш.
- Над койката.
- Ще го унищожиш. Да, ще го откриеш и ще го ликвидираш?
- Как?
- Не може да няма начин.

– Сигурно няма. – Бях готов да се вайкам. – Чувал съм, влезе ли веднъж червей в дървото, отървяване няма. Ще направи обшивката на сюнгер.

- Чудно, как е попаднал този червей, не подбирахте ли дъските?

– Ходихме чак в Родопите, Коста Никитов пълзеше и помирисваше, той познава дървото по миризмата му, дърветата миришат приятно и неприятно, нашите дъски миришеха само приятно.

- Какво ми говориш?
- Говоря ти, че дъските миришат приятно и неприятно.

Замълчахме. Васил като че се прозя. Изправих се и тръгнах в безгласната нощ. Вървах, вървах и стигнах до църквата. На вратата имаше катинар. Някой се приближи зад гърба ми. Защо да се обръщам, знам, че е магарето. Продължих пътя си, изправих се на ръба, под мен бяха скалите, още по-долу – морето; вляво – светлините на Мичурин. Нещо шумеше. Какво пък шуми? Нали е най-тихата нощ? В скалите се плискаха вълнички. Ами събуди се бе, Ахо!... Излязъл е вятър!

Това е вече друго, при тези обстоятелства мога да се прибера. Заспах и тръгнах край залива, заобиколих го по обратния път, спуснах се в кабината и легнах. Естествено ослушах се, но напразно, морето и вятърът бяха създали дълбоко подмолно шумолене, достатъчно да покрие скърцането на презрения дървояд.

20.

На сутринта вантите запяха – вятър от запад. Швартовото въже се превърна в струна, а яхтата потръпваше – жребец, надушил кобилка. Навлякох шубата и отидох в контролно-пропускателния пункт. Без да му мисля много, задавен от яростта си, направих заявка за Бургас, но как ще стане това срещу вятъра, не си дадох сметка; тайно се надявах на промени, през октомври ветровете менят посоките си по няколко пъти на ден. Отвързах се от кея. Докато вдигах грота, усетих удара върху котвеното въже – жребецът вече риеше пред себе си. Измъкнах котвата и се понесох. Не усетих кога вълноломната стена остана зад гърба ми. Стисках здраво румпела и се радвах на скоростта си, но, общо взето, настроението ми беше лошо, мисълта за червея в корпуса бе минирала съзнанието ми – край на спокойствието, край на радостта. За по-малко от три минути извърших простата манипулация с шкота и румпела, нагодих си полуавтомата. На него ме бе научил Коко. “Ахасфер” легна на курс към нос Емине, а аз се освободих, поне за един час. Пригответих конска доза кафе, напълних чашата и я изпих в кабината на топло. Порових в книгите, все някъде можеше да пише нещо за червеите. Оказа се, че никъде, сегашният морски свят не се интересуваше от тия животинки, живеем във времето на пластмасите, дървото все по-рядко влизаше във вниманието на яхтостроителите. Отново седнах на руля, бях паднал малко от курса. Коририрах. Край мен минаваха лодки, чепарджиите се връщаха в Мичурин с обидени лица, вятърът им бе изиграл лоша шега. Връщаха се и риболовните кораби; завиждах

им, имаха път само до Созопол, а аз може би ще лавирам до вечерта, предстоеше ми да прокарвам шевове по морето, до побъркване. Пътят ми е око петнайсет мили, но с този вятър ще ми се наложи май да правя четирийсет. За първи път съжалих, че нямам мотор; нали ви казвам – гневът ме душеше.

При последната точка от вряза на първия тегел, когато се намирах най-далеч от сушата, малко преди повръта, вятърът неочаквано предупреди, че си отива. Не мина половин час и той изпълни закана си. Отново, не знам за кой път в живота си, увиснах. Стана топло, отначало се показва някакво подобие на слънцето, но то узря и се превърна в истинско слънце. Раздвиженото море придоби ведър цвят. Захвърлих шубата. Наблизо мина самотен риболовен кораб, някой ме повика по прякор. Мина и замина. Да беше ме взел на буксир!...

Слънцето се изявяваше, небето край него стана златисто, облаците се оттегляха далече. Водата полегна, по нея мина светла жизнена ласка, сякаш огромно паламудно стадо излезе на повърхността за глътка кислород. Съблякох се и се джаснах. Поплувах малко наоколо. Като се отдалечих, погледнах своя осъществен блян. С чистата си бяла боя ветроходката ми заприлича на милосърдна сестра, истинска красавица, която дори не подозира, че е болна от неизлечима болест. Мъката ме притисна с познатата си хватка, издигнах глава над водата и с пълен глас отправих ругатня към Коста Никитов.

21.

Наистина, защо се случва така в живота и какво бе попречило на съдбата ми да подмине тази дребна подробност, да не инжектира микроскопичното червейче в корпуса на моята мечта? И защо е необходимо винаги да не достига нещо за пълното тържество на щастieto? Спонтанно бликналата ярост възбуди духа ми и задвижи отдавна ръждявали скрипци на съзнанието ми; с груба дивашка сила, с разтърсваща езическа мощ ме покори омразата, която накрая придоби сценариен завършек – виждах се как разтварям треперещи от гняв пръсти, докопвам шията му и стискам, докато езикът и очите изскочат от проклетите им дупки.

Заплувах към яхтата. Тя вече не беше кротката бяла хубавица отпреди няколко минути, а боен кораб на възмездието и наказанието. Войнствената ѝ красота ме зовеше на поход. Изхвърлих се от водата на кърмата, подсуших тялото си с хавлията и се облякох. Ето го и вятъра към града – най-послед ми провървя – духна толкоз, колкото ми трябваше, платната въздъгнаха, а вантите скръцнаха със зъби; “Ахасфер” усети, че му се възлага странната мисия и правото да наруши един установен ред – да попадне в зоната на граничната ситуация, да вземе участие в едно убийство, заедно с мен да сложи край на една несправедливост. Моравите призрци у мен, които дремеха във всяка човешка душа, се надигнаха, отвориха мътни гуреливи очи. След като омразата бе успяла да раздвижи изцяло енергията на същността ми, нататък, за собствената ми философия, се оказа по-леко. В края на краищата защо да не полудея, нима не мога да дам божествена багра на гнева си и да прекрача отвъд линията на досегашното си поведение? Нима ще бъде лошо, ако навляза в моравите пространства на друга житейска тоналност, на други, драстично различни от досегашните ми усещания и преживявания?

Пред мен се изпречи свят за покоряване, предоставяше ми се възможност да се превърна в господар на силни страсти, да разголя епично душата си в космическа тържественост, сред силно контрастни, бели и черни цветове. В света, който се втурвах да превземам, щях най-послед да бъда свободен, сладостно подчинен само на разтърсващи съзнанието емоции.

Да, приемам предизвикателството на съдбата, щом тя бе проявила мръсната си наглост да постави червей в ароматната ябълка на моето щастие!

22.

Морето се солидаризира с мен, промени се и неговото настроение, то почерня, но преди това почерня небето, над главата ми се струпаха железни, натоварени с гибел облаци. Превърнал се в чист северен, вятърът затъркаля яхтата пред себе си. Пред себе си той търкаляше и хиляди голи жени, на това ми приличаше пяната на вълните, на бели съблечени гърли, които се премятат с писъци по неравната повърхност, потъват и пак се появяват, безпомощни да прикрият голите си форми, безпомощни да се заловят за нещо. Огромната маса вода неудържимо се стремеше да изхвърли всички бели красавици на брега, изобщо да изтласка цялата водна пустиня на сушата, да удави де що срещне, да извърши всички възможни злодеяния. Заедно с морето препускаше и времето, но то ми се виждаше уморено въпреки вечността си, жизнените му сили ми се струваха изчерпани, в лицето на това време не се четеше никакво безпристрастие, липсваше строгият съдник, обратното – само жаждата за мъст и зловещото намерение да прояви пагубната си несправедливост, като помете с безстрастен замах не само некадърното, но и кадърното.

– И нека! – извиках към ветрилата аз. – Така ще бъде по-добре, щом възхваляваме и носим на ръце глутница бездарници, да ги удавим и тях; по-добре да изчезне всичко, иначе няма начин да бъдат унищожени хлебарките недоносчета, накичили се с щедро раздадените им ореоли...

И виждах как гневното море-време безпощадно дави плеядата почетени самодоволници, а те крещяха и се молеха да им вземат ореолите, но да им върнат живота и никак не ги утешаваше фактът, че до тях също умираха премълчаваните дотогава кадърни хора, за които знаеха, че са кадърни.

Омразата ми към един-единствен човек вече преливаше и се насочваше към човека изобщо. То се знае, може да се подразбере веднага, причислявах се към пренебрегнатите. Към естествено породената у мен мизантропия се прибавяше и ненадейно изплувалата, дявол знае къде спотаявалата се до този момент злост.

Стисках румпела и се вирах напред, но колкото и да се съсредоточавах, откривах само едно – светът се превръщаше в смес от плесен, тиня и ръжда.

23.

Нощта падна рязко, без здрачаване, на всичко отгоре липсваха каквито и да са брегови светлини, напразно търсех познатите фарови импулси – напред и вляво мержелееше една-единствена светлинка, но тя не премигваше, усилията ми да я вкарам в дузината познати характеристики на пристанищата и островите се оказаха безплодни. Погледнах компаса, той блуждаеше, стрелката му се бе освободила от притеглянето на Полярната звезда. И докато се досетя, че съм влязъл в шантавата област на рудниците, усетих под краката си и чух как флашкилът застърга по дъното. Тогава светлините на целия бургаски залив се запалиха отново. През уплахата ме поразиха кристално ясната мисъл, че съм заседнал в плитчините на Биволите. “Биволите” моряците наричат перфектно загладените и излъчващи гранитен блясък черни камъни, които в спокойно време се подават над водата и приличат на полегнали в морето биволи. Може да ги видите винаги пред нос Свети Никола. В техните плитчини са намерили гибелта си десетки кораби. В навигационните карти е нанесена магнитната аномалия на местността, но дали по тази или по “друга причина” корабите стават зян там? “Другата причина”, за която споменах, не е толкова невинна; упорито се носи от уста на уста, че нощем, в мъгла или в бурно време, светиниколци поставят измамни светлини на

подходящи места по брега, насочват корабите в плитчините и търпеливо чакат спасените екипажи да бъдат отведени до Бургас. Тогава светиниколци нападат безлюдните съдове и ги разграбват. Не бях ли подмамен така и аз от подобна светлина? Но тия събития са се случвали някога, когато селото не се е наричало Черноморец, а Свети Никола. Какво всъщност бе сполетяло “Ахасфер”?

Сега имам време да ви занимавам с минали събития и ще се върна повторно на тях, но тогава не ми беше до легенди и слухове; тогава аз направо скочих при платната и трескаво заработих. Както трябва да се очаква при такива случаи, гротът заяде, но все пак се справих, спасих яхтата от излишно по-силно накреняване. Вълните блъскаха корпуса, на моменти “Ахасфер” се накланяше застрашително и упорито се стремеше да загребе вода с левия фалшборд.

Не биваше да губя дори секунди. Започнах да се събличам. Ръцете ми трепереха от уплаха, пръстите отказваха да разкопчават, зъбите затракаха не от студ, а от възбуда. Спуснах се от подветрения борд и се гмурнах в абсолютната тъмнина. Разчитах на опипването. Намерих с пръсти мястото, където чугуненият фалшкил лежеше върху килим от нискостеблени водорасли и дребни мидички. “Ахасфер” бе легнал върху сравнително равния гръб на подводна канапа. Поех глътка въздух и се гмурнах повторно, с опипване се постарях да отгатна къде свършва скалата. Слава богу, между фалшкила и бездната нямаше повече от два метра. Това обаче означаваше, че незабавно трябва да се върна на палубата. Изхвърлих се по моя си начин от водата на кърмата и както постъпих през деня след къпането, подсуших се с хавлията. Навлякох вълнени дрехи. Преди да се затопля, както се полага, заех се да вдигна отново платната. Без вдигнати платна бях направо загубен, “Ахасфер” се олюляваше от тласъците на вълните и както предположих, отместваше се сантиметър по сантиметър към ръба на скалата. Без да ми е известно бързо или бавно, предстоеше му да се озове в дълбоката вода, а дълбоката вода означаваше каналът между Биволите и близкия бряг. Като казвам близкия бряг, разберайте двайсет-трийсет метра. В тях ми предстоеше да извърша (ако мога) няколко бързи маневри, да опитам късмета си. Ще успея ли да се измъкна? Как ще стане това в тъмнината, не знаех, но бях длъжен да се подготвя, бях длъжен да изчакам събитията с вдигнати платна, иначе как да се отърва, отивах право в брега.

Ветрилата попляскваха, стараех се да ги държа хем свободни, хем немного свободни, така поне мислех, че е правилно. Можех да опитам и друг вариант – да ги натегна за много силен крен, това положително би ме изгласкало от капана, но пусти страх, как да го преодолея! Разчитах на бавното придвижване към ръба на скалата, яхтата да се откачи и да потегли. И колко да чакам така? Кога ще настъпи моментът?

24.

Небесната алхимия сутринта ми поднесе един златен изток. Вятърът като да бе тръгнал на разходка върху лениво, наситило се на злодеяния море. “Ахасфер” лежеше килнат наляво, вълничките му нанасяха закачливи шамарчета. Войнствената красота на бойния кораб, тръгнал да отмъщава, се беше стопила. Загубил надежда, че вятърът може да я откърти от скалата, оглеждах плаващата мансарда с отчаяние. Щеше ми се да заплача неудържимо, на глас, както в детските градини. Ставаше все по-ясно, че в личната ми жизнена сфера всичко се разнебитва и рухва. Много близкият бряг, по който различавах подробности, да речем, като зрелите млечки между камъните, отвори уста и ме предупреди: “Слушай, наивнико, вече ми досаждаш, позволи ми да ти дам един съвет, я зарежи “разкоша” на морето и слезни в “мизерията” на презряната от теб земя; ритни каика си по задника, виж докъде я докара. Това е моето предупреждение,

днес те заметнаха върху скалата, но си невредим, утре може да ти се случи и полошото. Вслушай се в думите на старата си мащеха земя – плюй на лудориите!”

Обаче аз плюх по посока на брега.

Цяла нощ не бях мигнал, лицето ми се вцепеняваше от изтощение. Влязох в кабината и се опънах на лявата койка, заради наклона тя бе по-удобната.

Отворих очи към единайсет. Стоплих си малко кафе и излязох в кокпита. Не ми оставаше друго, освен да затопля този топъл октомври, слънчевият ден ми се натрапваше с умиротвореното си море, набръчкано от светъл като сребро бриз. На мен тогава ми бяха нужни не бризи, а силни плещести вълни – да разклатят корпуса, да го подигнат и запратят в тъмните дълбочини на спасението.

И все пак не можех да се въртя само в кокпита и да чакам, трябваше да измисля бързи и умни мерки, да докарам хора, много хора, да ги наредя като бурлаки по брега, да забият нозе в сушата, да усучат въже през рамо, да се напрегнат. Съзирах някаква надежда в разклащането на каика, в неговото издърпване, да влезе най-послед в дълбоката вода и да се сбъдне прословутото пожелание “три фута под кила”.

Залових се да помпам гумената лодчица.

25.

Обикалям по уличките на селото. От половин час се питам къде всъщност се намирам. Ако трябва да си призная искрено, почти съм сигурен, че се намирам в кошмар. Колко слабо съм познавал Черноморец! Защо? Заради глупавия ми страх от радиацията. Близо до това село, в чудесен, огромен пясъчен залив, между нос Свети Никола и нос Атия, се влива невинна микрорекичка. Тази рекичка идва от мина Росен. Тя има ръждив, понякога оранжев цвят, за нея казват, че е силно радиоактивна; водата ѝ в мината се използвала за флотация, а след туй най-безотговорно я отправят към морето. Споменатият залив е вълшебен, но почти безлюден. Казвам почти, защото през лятото съм виждал в него стотици наивници, предимно чужденци, които не могат да прочетат табелата “къпането забранено”; плуват, играят си безгрижно с вълничките, децата им крещат от възторг. Защото никой не ги е предупредил. Щом радиацията в повечето случаи е равнозначна на смъртта, какво да търся в село Черноморец?

Сега търся двадесетина здравеняци или един трактор. Не виждам обаче нито едното, нито другото; уличките са пусти, всичко край мен е забулено в сумрачина. Вече не знам колко пъти по половин час са изтекли и повече не става дума как да намеря двадесетина души или един трактор, а как да се измъкна обратно от капана. Струва ми се невъзможно. Поне да срещна някой, никой не се мярка по уличките. Кого да питам за изхода към пристана? Няма никакъв човек, няма и кокошка. Продължавам да вървя, казвам си – напредвам ли по надолнището, ще намеря пристана, където съм оставил милата ми надувна лодчица. Но уличките са прокарани по енигматичен начин; на най-ниската точка, дето трябва да се предполага, че лежи пристанището, не лежи нищо, изправяш се, да речем, пред къща и трябва да се връщаш обратно по нагорнището. Добре, връщаш се, но горе също няма нищо, отново къща и трябва да избираш – или наляво, или надясно Добре, каквото и да избереш, пак ще се върнеш на старото място. Напразно дириш площадче, няма площадче.

Почувствувах се уморен. Седнах направо на земята. Замислих се. Всичко бе започнало от този презрян червей. Той бе предизвикал гнева ми, гневът бе предизвикал омразата, омразата бе предизвикала яростта ми, яростта ме беше вкарала в своя бесен мрак и оттам се заредиха последвалите го нещастия – засядането върху канарата, а после – влизането ми в кафкианския лабиринт.

И къде в този хаос се намираше Майстора? Имаше ли начин да го открия? Ето, отново мисля за Него и забравям, че нямам възможност да изляза от селото.

Скочих на крака, взех един камък и го запратих в прозореца на най-близката къща. Стъклото се строши, шумът от чупенето се превърна в трясък, след туй настъпи познатата тишина. Но прозорецът се отвори. Показа се пресушено от пости и полска работа, леко докоснато от слънцето лице на жена със забрадка.

– Другарко – извиках, – вече полудявам! Кажете ми как мога да напусна проклетото ви село!

Лицето на жената изчезна, прозорецът се затвори.

Наведох се, затърсих втори камък. Но този път долу се отвори стара, опасана с ръждиви окови порта.

Пред мен застана нисък, навързан сякаш от мускули мъж с брадясало, широко кокалесто лице. Сплесканият му костелив нос заемаше логичното си положение между силно изпъкнали крайочия. Приказносините му очи гледаха по детски, светлината в тях се състоеше от истина и наивност. Нищо и никакъв шаячен панталон, без цвят; възкъсичък и възтесничък пуловер от груба прежда, с оръфано биѐ, продупчен от молци. Под пуловера стопанинът на къщата носеше риза без яка, също безцветна. Поведението му ме зовеше да вляза. Прекрачих под керемидения свод на портата и се озовах в дворче, което в никакъв случай не можеше да се назове градинка, макар че там растяха няколко хризантеми. На хризантемите им беше тясно да виреят в педята земя, между натуриите. Преди всичко, преди да зърна останалите предмети, в очите ми влезе вехта спасителна лодка. Вгледах се внимателно за надписа, но не го открих, беше наивно маскиран от дебела катранена мазка, така и не разбрах тази лодка на кой параход е принадлежала. Много бърчонки имаше, бяха навсякъде, ония весели качѐта от жълти липови дъски с още по-весели дървени обръчета. Помня ги от някогашните години, с тях в страната ни се внасяха маслини. В дворчето имаше и тенекиени кутии с надписи от топлите ширини на земното кълбо, пак за маслини. Докато си отговоря, съгледах спасителните пояси. Те лежаха един върху друг в преддверието на избата. Този път успях, разчетох надписа, беше името на италианския Кампидолио”. Изтръгнах. Ако ви се случи да разлистите стари броеве на “Бургаски фар” или “Вечерна поща”, не може да не ви направи впечатление описанието за гибелта на “Кампидолио”. Той бе завършил скитническия си живот в плитчините на Биволиите.

Но не това е краят, историята има свое продължение. Както се случва обикновено по силата на неписаната традиция, едноличният собственик или италианската параходна компания – мисля, че се именуваше “Лонд Триестино” – поръчва друг кораб и му дава същото име “Кампидолио”. Колко години е плавал и вторият “Кампидолио” по морските си пътища, не ми е известно, но в даден час и той се подчинява на съдбата си, отправя се към същите тия Биволи, нанизва се на същите плитчини.

И вече е въпрос на подробности дали от първия или от втория “Кампидолио” са плячкосани бърчонките, спасителната лодка и спасителните пояси; вероятно от двата. Нямах време да разгледам останалите трофеи, стопанинът ме поведе към избата. Придружени от характерната за подобни помещения миризма на мухъл, терпентин, старо дърво и паяжини, започнахме да се изкачваме към горния етаж. Направи ми впечатление, че стълбата не скърца, огледах я по-внимателно и какво да видя – корабна стълба.

Стаята, в която ме въведоха, се оказа просторна, но ми се натрапи несвършеното ѝ обзавеждане. Железният персон и половина креват заемаше обичайното си място. Ковьорът над кревата ми се стори сбъркан, изработката и цветовете май бяха скъсали корените си със селото. И креватът, и ковьорът обаче не можеха в никакъв случай да се вържат с шурвала, облегат на масата. Как е бил демонтиран този шурвал от командния мостик на парахода, само свети Никола можеше

да разкрие. И какво търси в тази стая, как може да се обясни присъствието на радиослушалките и корабния часовник? Мъртвите стрелки ми подсказаха, че и часовникът не върши работа. Огромната карта на света ме порази с удивителното си по техника и яркост оцветяване. Приближих се да разгадая произхода ѝ. Географските наименования се оказаха на английски. Гумирани моряшки манти и капишони се търкаляха пред краката ми. На пода береше душа персийски килим. В мизерен, кремаво боядисан кухненски бюфет събираше прах превъзходен винен сервиз. За да го разгледам по-добре, разместих два стола от неръждаема стомана и черна кожа. Отворих остъклените вратички на бюфета. В една от чашите гранясваше олио, в олиото плаваше кръстачка с тапички и фитил, стопанката в даден момент се бе принудила да импровизира кандило. Върху три грозни кухненски стола бяха скатани десетина одеяла. Разлистих ъглите им и открих предполагаемите инициали на латиница, но буквите бяха отчаяно преплетени и не успях да ги разгранича.

Влезе стопанката, тя внесе със себе си повея на древна тракийска кротост и съпружеска преданост. Носеше огромна табла за сервиране. Върху таблата потракваха кристални чинийки със сладко от зелени домати, кристални чаши с вода, сребърни лъжички и порцеланова кана. В каната сигурно имаше още вода.

Доколкото разбирах от обикновена човешка психология, собствениците на този дом се гърчеха в самотата си, по лицето на жената сякаш бе изразено чувството за вина заради нейната безплодност. Наистина, наоколо не ми се мярна дете, а и галерията от снимки не ми подсказа каквото и да е детско присъствие.

– Искам да се махна от селото ви – заявих. Поех чинийката и лъжичката. – Трябва да ми посочите пътя към пристанището.

– Лесна работа – рече мъжът.

– Лесна работа! – казах сякаш на себе си. – Три часа се въртя по илиците, лесна работа!...

– Няма страшно – успокояваше ме мъжът.

Доматчетата в моята чинийка бяха трички, захаросани, навярно сладкото е било приготвено по-миналото лято; то не ми се понрави, преглъщах.

– Селото ви има лоша слава – забелязах. Пиеше ми се вода, но се отказах, кристалът ми се стори недоизмит от предишни употреби на чашата. – Много лошо се говори за вас.

– Не знам – отвърна мъжът.

– Как да не знаете, не сте ли чували?

– Не.

– Доколкото ми е известно, бургаският съд се занимава само с вас.

– А!

Металната дантела, която обрамчваше таблата, с положителност бе позлатена; от плоскостта ѝ, между чашите и каната, надничаше одалиската на Енгър; наистина хубава жена, но прашна.

– Това например откъде е?

– Кое?

– Кормилото! – Посочих щурвала. – С него управляват параходите.

– Не знам – рече мъжът, – намерих го.

Посочих часовника.

– А това?

– Намерих го.

– Бе много лесно ги намирате тия хубави неща! – реагирах аз. – Кажете къде, и ние да си намерим.

– В селото – отвърна мъжът.

– И сервизите.

Мъжът поклати глава.

– Във всяка къща ли има подобни предмети?

Преди да отвърне, мъжът помисли.

– Не във всяка.

Чак сега той посегна към доматчетата. Захрупка с удоволствие. Докато той се занимаваше със сладкото, тръгнах да разглеждам снимките по стените. Много от тях бяха чудесно обрамчени. Особено една. Между рамката от слонова кост ме погледнаха благородна възрастна дама и достолепен мъжествен старец – забележителна, поживяла вече на света двойка. Дамата седеше в солидно тапицирано кресло зад тънкокрака, доказала расата си масичка. Вляво от жената стърчеше другарят ѝ. За разлика от други идентични снимки старецът не бе положил ръка върху рамото на дамата си. Беше подгънал десница под елегантна куртка без пагони. Пръстите на десницата стискаха без видимо напрежение стародавна флотска фуражка.

Постарах се да намеря кураж за ирония:

– Това са сигурно родителите ви.

– А!...

– Тогава кои са? – настоях аз.

– Не знам.

– А тази лодка?

Посочих надувната лодка. Тя лежеше върху медальона на килима, което ще рече – в средата на стаята. Греблата ѝ бяха подпрени на поомекналите бордове.

– Това нещо лодка ли е? – заинтересува се искрено мъжът и върна празната чинийка в подноса. Надвеси се над лодката. – С жената се чудехме какво ли може да бъде.

– И нея ли я намерихте?

– И нея.

– Къде?

– На пристанището.

Искрен човек.

– И я прибрахте?

– Ми какво да сторим?

– И да знаете случайно на кого е?

– Не знаем.

– Моя е.

Надувната лодка минаваше за най-функционалния придатък към “Ахасфер”. С нея излизах на плажовете. Мъжът гледаше ту лодката, ту мен.

– Беше на пристанището – настоя той. – Захвърлена.

– Не беше захвърлена, а оставена.

– Чакай сега, твоя ли е?

– Моя е!

– Не знаех – рече незаангажирано мъжът. – Ако си я оставил ТИ на кея, вземи си я.

– Ще си я взема, разбира се.

– Извинявай.

Това “извинявай” за малко не ме разсмя. Овладях се. Щях да се усмихна за първи път, откакто чух червея в корпуса и паднах в мрака на гнева.

Разположих греблата по-надеждно, подхванах левия борд с дланта на дясната си ръка и се изправих. За да не се допира лодката до пода, подгънах леко ръката си.

– Накъде да вървя?

- Към пристанището.
 - Къде е то? Три часа се лутам.
 - Надолу.
 - Какво значи надолу?
 - Спускаш се.
 - Добре, но като се спущам, уличката долу свършва без пристанище, а като продължа по другата, тя пък започва да се връща обратно.
 - Къде обратно?
 - Нагоре.
 - Трябва надолу.
 - Питам, къде е пристанището?
 - Където си оставил лодката.
- Магнах с ръка.

26.

И какво стана, отново вървя сред селото-инкрустация, в музейна светлина и тишина, само че този път натоварен, наказан да влача двайсет килограма, сякаш някаква неприкосновена сила ме подлага на допълнителни и увеличаващи се изпитания. Кога най-после ще намеря пристанището? Засега търся нещо, после ще търся заседналата, килната настрана яхта. О, веднъж да стигна до нея, да изпия едно кафе, да полегна, да се завия! Но какво стана с големия ми устрем? Бях тръгнал да изсипя гнева си върху майстора, да го убия и да го излежа – да докажа на света, че най-после се е намерил един човек, осъществил възмездието, поне един под небето е успял, отмъстил е на злото, което дръзва да минира щастието.

Къщите край мен са без прозорци, трябва да се вгледам, за да ги видя; зидовете на дворовете са без врати, трябва да се съсредоточа, за да ги открия. Небето е рехаво, безцветно, обезгларусено. Слава богу, мирише на море, носят ми долавя присъствието му, но къде е то?

Копнеех да видя жива душа, стига да не е някой от моите морави призраци, населяващи моравата селва на духа ми. Къде се дява мизантропията ми?

Този, който се зададе срещу мен обаче, не приличаше на призрак, призраците не носят шуби, главите им не са декорирани с шапки на норвежкия търговски флот.

Заставах на пътя му.

– Къде?

Онделните съставни части и техните най-прости съединения на този не толкова млад, но не и толкова стар човек бяха скрити под шубата. Между шубата и шапката надзъртаха свирепи черни очи, зееше разцепена от удар горна устна, в чийто отвор сговорчиво се потайваха два кафяви зъба.

– Къде отиваш, питам.

– Тази лодка е на Христо – рече човекът с шубата. – Къде я носиш? Тя е на Христо.

– Не е на Христо.

– На Христо е, той първи я видя и си я взе.

– А ти откъде си взе това?

Посочих газовата бутилка и котлона с двете гривни. На въпросните гривни сполучливо си правех кафето и гозбите. Целият пропанбутанов комплект беше в ръцете на непознатия светиниколец. Той ме наблюдаваше в упор, нещо преценяваше.

– От каква ли ги взе?

– Той беше захвърлен.

– Къде?

- Там.
- На Биволите!
- Аха.
- И как отиде?
- Имам си лодка, аз съм рибар.
- Тази шуба, тази шапка?
- Намерих ги вътре.
- В каика?
- Примигваше.
- Знаеш ли чии са? – казах.

Двата зъба ме гледаха и май се съвещаваха, сигурно се питаха този да го ударим ли с нещо по главата, или да не го ударим.

- Ние там си намираме много неща – отвърна гласът му.
- Откога?
- Баща ми си е намирал, дядо ми...
- И що маслини сте изяли!... Ти колко бъчонки си свил?

– Ние си ги намираме – каза гласът му, сякаш светиниколецът нямаше нищо общо с него.

- Сваляй шубата!

Двата кафяви зъба заспориха припряно – да го ударим или да не го ударим. Въпреки уплахата си стоях невъзмутимо срещу тях и привидно нищо не можеше да ме накара да отстъпя. Пропанбутановата печка, шубата и шапката бяха част от моето имущество, компоненти от моя плаващ минирай.

Светиниколецът остави печката на земята, свали шапката от главата си, съблече шубата.

- Сега ще ми кажеш ли как да се добера до пристанището? – запитах.
- Надолу! – той махна с ръка към посоката, от която се беше появил.

Не можах да му кажа какво мислех за неговото “надолу”, той си отиде, изчезна нагоре; музейният декор от мъртви къщи и огради го погълна.

27.

Но се появи друг. Носеше одеялата и възглавниците. Наложих се да поспорим: той твърдеше, че са негови, аз го уверявах, че са мои. Докато дискутирахме, оглеждаше струпаните наоколо вещи и те го разколебаваха. В даден момент опонентът ми хвърли товара си в общия куп, усети, че му олеква, и си отдъхна. Какво ли ми трябваше – взех, че му се скапах. Отвори една уста!...

Нарече ме неблагодарник, обиждал съм го, наместо да му благодаря, задето ми ги носи на крака.

Възразих му.

Той отново настоя, че ми ги носи наготово, направо от каика, просто ми ги поставя в краката.

Поисках да зная какво значи наготово.

- Без да си правиш труда.
- Благодаря ти.

Тогава той се отдалечи.

Но се появи друг, той ми остави тенджерите и тиганите.

Привечер, малко преди да се стъмни, на купчината легна последната задигната вещ – рамкираната снимка на “Вандреди трез”. Донесе я човекът с най-крвожадната външност, притискаше я нервно под мишницата си. Повлиян от свирепото му лице,

неволно огледах десницата му. Логично очаквах вместо пръсти да зърна кука. Предположенията ми обаче не се потвърдиха, човекът нямаше кука, имаше си ръка.

– Извинявай за проявеното любопитство – рекох, – но... само това ли... успя да...

– Закъснях – отвърна той, – днеска водих детето на лекар в Бургас. Като се върнах...

– Каикът бе ометен, викаш.

– Да.

– Само картината.

– За да не се прибирам с празни ръце.

Очите му шареха между покъщнината ми.

– Можеш да си я задържиш – оmekнах аз.

– А, моля ти се.

– Тогава избери си нещо по-интересно.

– Моля ти се!...

Отиде си, тесният му гръб с клюмнало дясно рамо хлътна в една от преките на лабиринта.

28.

Налагаше се да изпреваря тъмнината. Измъкнах от купчината един дунапренов дюшек и го разположих на земята. Подредих шестте одеяла като листа на баница. Върху дюшека разположих две пухени възглавници, до тях – електрическото фенерче и радиото. Съблякох пуловера си, останах по поло. Мушнах се под одеялата. Повъртях се наляво и надясно, а накрая се разположих по гръб. Туй положение ми се стори най-удобно за заспиване. Затоплих се. Ослушах се. Познатата, втръснала ми се вече тишина! И тъмнина, разбира се, къщите край мен не светеха. По едно време ми се счу шум, наподобяваше стържене, някой сякаш точеше острието на огромен нож, може и ятаган. Вслушах се по-съсредоточено – нищо, тишина. Изглежда – слухова халюцинация. Щеше ми се небето да се пооткрехне, да покаже някоя звездичка, мечтаех да се заловя за светлинка, разчитах да ми помогне, да освети поне една от нишките, да лумне някоя спасителна мисъл, да се задействува логическата верига на задачата. Въпреки тъмнината обаче вътрешният ми взор бе замрежен от сложен рисунък, в него нахлуваха съзвездия от орнаменти и арабески, развихрени линии и пунктири, млечни пътища и галактики, накрая погълнати от убийственото всмукване на една черна дупка. Погледнах в дъното ѝ – там весело и безгрижно като в детски трикфилм подскачаше мъничко, безкрайно симпатично червейче. То си подскачаше и подсвиркуваше, но само докато се появи злото, олицетворено от Майстора. Щом се появи Мастора, червейчето загуби безобидния си характер, в отворената и пееща дотогава устичка израснаха остри зъбчета, в оченцата трепна проклетия. Майстора се наведе, постави червейчето в дланта си и се огледа, търсеше къде да го пхне. Наоколо се появиха улици с големи сгради и къщички с градинки, автомобили, отрупани с плодове дървета, в канали и заливи плаваха кораби, дефилираха мебели и замъци от слонова кост.

Разнородността на тази фантастика не ми се хареса, нито символиката ми допадна, реалността крещеше по-силно от тях – едно мизерно червейче бе запратило на бърза ръка каика ми на скалите, а мен сред село Черноморец, легнал на улицата, обграден от вещите си, купувани и събирани с такава любов през годините...

Разсъних се съвсем и станах. Припуши ми се. Потърсих цигари. Някъде бях скътал една кутия за всеки случай. Две години откакто бях загасил последната цигара. И какво – започвах отново. Слава богу, не намерих кутията. Наметнах се с едно одеяло

и тръгнах по улицата, трябваше да се поразтъпча, да огледам все пак къщите, може би някоя светеше.

Никъде не светеше, така пропадна лудото ми решение за зачупя прозорци, докато ми отворят и допуснат до светлината. Говореше ми се с някого – в края на краищата не всички в това село са пирати и в още по-крайна сметка – не се ли бях отпуснал в топлата пазва на легендата, не плащах ли в момента заради склонността си да манипулирам с измислиците?

Върнах се и отново се сгуших под одеялата. Този път заспах и се събудих кой знае кога, от студ. Някой бе задигнал завивките, вече имах смътното усещане, че могилоката от вещите е изчезнала, протегнах ръка и не напипах радиото, нито фенерчето.

Затрещяха мотори.

Изправих се. Няма да ми е студено ли? – завивката беше паднала долу. Изтръпнал от страх, че може да ме сполети незабавно беля, излязох в кокпита. Успокоих се. Светлината ми дежуреше, фенерът висеше прилежно на бакщага. Това, значи, съм го предвидил вчера. Край мен врякаха лодките на чепарджиите от Черноморец. Сред гръмотевичния шум на моторите фигурките на хората ми се струваха жалки и особено мълчаливи. Никой не ми махна за “добро утро”, но и аз не магнах на никого.

29.

Бургас се потайваше в дъното на залива. Светлините му се скапваха, опръскани от напрежението на зората. Откъм Отманли блъвна нов залп, ново ято от лодки. Всичко се устремяваше към паламудните стада. Засега стадата плаваха само във въображението на рибарите, по-точно – в спомените им. Погледнах още веднъж към тъмната повърхност на морето. Цимент! Върнах се в кабината. Запаших свещ. Вдигнах завивката от пода. Налях в чашата няколко грама. Неочаквано се почувствувах човек. Намирах се на каика си. Той беше здрав, плаваше, имуществото му си беше разположено вътре по най-удобния начин.

Изпразних чашата и сипах още един пръст.

Къде бързаш, собственико? Накъде си се засилил? На кого ще отмъщаваш. Защо позволи на дивашката си ярост да те превземе? Добре, че ветровете ти помогнаха. Ветровете се погрижиха да не стигнеш навреме, отправиха те в лабиринта на легендата, натикаха те в ръцете на светиниколци. Помисли си още веднъж, може би не бива да се дразниш и задето не ти обръщат внимание като писател. Ти си скромна пишеш машинка, в написаното от теб шават скромни мисли, радвай се, че си сред морето, разчупил си поне шаблоните на жизнената система.

Лодките отминаха, шумът на моторите отлетя с тях. Вслушах се в тишината, исках да доловя спящите хора на Бургас.

И дочух: скръц-скръц.

Той напредваше там и се хранеше без прекъсване, дълбаеше своите тунелчета в дъската, плетеше мрежата на разрушението, гризеше душата ми, вмъкваше се под най-дълбоките й пластове, събуждаше опасните й гибелни страсти, задрямали в подмолието на спотаения убиец. Какво програмно отношение сме си изработили към убийството! Човек поне веднъж в живота си трябва да разтегне докрай регистъра на битието си, да убие поне един себеподобен.

Захвърлих чашата, треперещ от страх, че ръцете ми няма да останат празни, за да обвия пръсти около шията му.

О, как ми трябва вятър сега!

Но този път вятърът не ме пощади, нахлу драматично и ме понесе право към бърлогата на злото.

30.

Коста Никитов седеше върху сандъче от гвоздеи. Дъсчиците на сандъчето някога са били ласкаво бели, ясно са личели жилките на дървесната нервна система и кръвоносните съдове, по които вместо кръв е пулсирала смола. Сега страните на сандъчето са потъмнели, по тях са останали отпечатъците на стотици човешки ръце, хората са придърпвали сандъчето, намествали са го удобно и са сядали на него, зяпали са действията на майстора. Уравновесеният посетител на това място може да седи с часове неподвижно, да следи хармонията от движения и творчество; неуравновесеният пък може да се откъсне от дразнителите си, да получи уроци по спокойствие. На кибика тук може да му се стори, че е попаднал сред строги математически и правилни форми, които замайват приятно главата му и го въвеждат в чертозите на фокусничеството. Теслата, трионът и рендето извършват неотменните си тайнствени заклинания, упойващо мирише на талаш и стърготини, трионът звучи като соната, иска ти се тези меки и сигурни удари на теслата да не секват, ако си имал главоболие, може да ти помине, а и болест някаква, мога ли да кажа каква, да ти се размине.

Точно срещу Коста Никитов, върху тежки мазни траверси, подпрян от двете страни с летви, за да не се катурне, лежи “Богатир”. Горката стара гемия, съвсем утрепана, в ракушки и водорасли, нито едно светло петънце по нея! Нещо от горната част на кубрика го нямаше, в подводната част на корпуса, отстрани, зееха две дупки – едната колкото кофа, другата колкото две кофи. Какво ли се беше случило? Господарят на старата дама мълчеше. Самият той беше скапан и опожарен; дребен, брадясал, с изпито сиво лице и изпъкнали повече от всякога скули. Погледът му беше угаснал, тъмен и подвластен на отчаянието.

Най-после ме погледна, както се полага, прониза ме с презрение, и в момент като този, когато нахълтах при него запъхтян и готов да стрелям.

– Тогава пълзеше, нали? – Старанията ми да се овладее отидоха на вятъра. – Лазеше по трупите и душеше! – Колко трудно ми беше да поема въздух. – Душеше и позираше! Правеше се на палячо! Взимаше акъла на непосветените!

Презрението в очите му се сгъстяваше.

– Спомни си! Там! В Родопите! Когато купувахме дъските!...

Известно недоумение.

– Когато ни правеше маймунджулуци!

Недоумението нарастваше.

– И какво се оказа? – Отсега нататък викането ми се превърна в крясък. – Оказа се, че в прехвалените ти и дълго подбирани дъски има червей! Разбра ли? Този червей сега дълбае каика и ще го направи на решето! Сърцето ми също ще стане решето!... Разбираш ли какво си направил?

Тъмното му кавказко лице се сви, стана ясно, че в следващите мигове ще се втурнем един срещу друг, но тъй като бях готов да го ударя с теслата, не се уплаших.

– Червей ли? – Гласът му в този момент се оказа смачкан, мидерен. – Червей в ахасфера?

– Да!

Замисли се, преценяваше думите ми.

– Ти чуваш ли се какво говориш?

– И въпреки туй червеят скърца там, чопли!

Замисли се още. Жилата, която се спущаше от лявата част на челото му до гърлото, поомекна.

– Аха, прояснява ми се. – Гласът му се поочисти. – Къде точно?
– Горе! – извиках с всички сили аз. – Под покрива на кабината!
– Представям си колко ме мразиш. – Гласът му отново потъмняваше. – Намразил си ме силно, ядосвал си се, не зная как не си се задавил от гняв. Напразно си ме мразил, напразно си пръскал отрова, Ахо.

– Стига пози, миличък мой, известно ми е, че се готвиш отново да ме баламосаш. Не знам кога, но яхтата, с която се фукаше пред целия град, ще се разпадне!

– Няма да се разпадне. – Коста Никитов се канеше наистина отново да ме срази с някоя от формулите си: – Сега си спомням: двете кници под покрива ги направих от отлежали дъски. Нищо чудно да съм ти цвъкнал и едно червейче. Но туй червейче не е опасно, Ахо.

Искрата на надеждата проблесна: Не е?

– То не се размножава, самичко е, няма с кого. Живее си в дъската и не върши бели. – Зяпнах. Топлата струя на надеждата се разливаше в тялото ми. Коста Никитов продължи тихичко и необичайно спокойно: – Каквото изяде до пролетта, това ще му остане. Напролет ще забележиш дупчица в борда. Горе!... Червейчето е излетяло през дупчицата.

– Как излетяло?

– Махай се от главата ми!

31.

Не вървах, а летях.

Бургас ми се струваше прелестен, град без кусури, хората – ангели; ако щете, вярвайте, но наистина ми се искаше да ги прегърна, както в стиховете на ентузиастите.

Чудесното чувство за освобождаване от гнета на безмилостната съдба ме теглеше да посетя споменни места, например морската градина или сградата, където съм работил като библиотекар; исках да споходя всяко пътче, обвеяно от младостта, дори дебелите лелки, някогашните ученически фиданки, дулцинеите, които може би не знаеха, че съм ги обичал, нито са и подозирали, че съм дежурял пред жилищата им, но и да знаеха – все тая, тогава нямаше да благоволят.

Най-много ме теглеше към някоя маса с приятели и непременно – вино, никакви концентрати. Приятелите, разбира се, по това време на деня бяха на работа; оставаше само Христо Фотев, само той можеше да ме разбере, но с концентрати.

Влязох в клубчето на бургаските писатели. Оказа се хем отворено, хем празно. Седнах и придърпах няколко вестника към себе си. По особеното мълчание на стаята долових, че Христо Фотев ще се върне всеки момент – беше десет, най-късно до петнайсет часа можеше да се появи. Аз ще му разкажа нещо, той ще ми разкаже, че е роден в Инстанбул, и ще се разкрепостим.

Докато го чаках в мълчанието на празното клубче, мислите ми се върнаха към Коста Никитов. Горещ вятър полъхна в душата ми, сърцето ми клокна и ме заболя.

Той седи на сандъчето. Срещу него лежи гемията му. Двамата се оглеждат. Лицето на майстора, както вече се изразих, е подвластно на отчаянието. Защо? Може би заради дупките в обшивката на гемията. А какво е гемията за него? Всичко. Тя и сондата му са главните опорни точки на семейството му. С тях Коста Никитов осигурява прехраната; няма ли ги – катастрофа, без тях той е само една наведена към земята глава. Нещо бе сполетяло гемията, “Богатир” бе прекарал тежко премеждие, дупките отдолу крещяха ясно за това. На моя приятел сега му е мъчно, може би преживява непоносимо тежки минути, а за беля – при него няма нито един от поданиците.

Само аз го посетих, наругах го и си отидох, след като ми даде утехата си. Нещата ми отново се бяха оправили, отново се наместих в удобното си собственическо ложе, а опожареният Коста Никитов седеше срещу пробития свой “Богатир” и се чудеше откъде да започне. Аз седях в клубчето и се удивлявах на жестокостта си.

Станах.

Влязох в един магазин.

Купих две бутилки.

Помислих си за съпругата му Златка, тя се противопоставяше винаги на тия жестове. Какво да се прави обаче, прецених, ситуацията този път е малко по-различна.

Коста Никитов продължаваше да седи на сандъчето си, поражението го бе изгърбило съвсем. Приблжих се, поставих бутилките на такова място, че да ги забележи. Забеляза ги, разбира се, но не трепна и не ги удостои с внимание. Това ме размаза изцяло. Прилекнах и го прегърнах. Допрях лице до лицето му, усетих порасналата му брада, а после стоманата у него се затопли, тялото му поомекна, той раздвижи ръцете си и на свой ред ме прегърна. Страната ми усети студените му татарски сълзи.

1984 г.

ОВЪРКИЛ

1.

Александър скочи на “Психея” и освободи лодката, а пазачът на яхт-клуба загребва обратно. Александър седна в кокпита, запали цигара – както винаги, една цигара по навик въвн, преди да отключи.

Познава ги тези проточени юнски следобеди – приятно топли и приятно хладни, с рядко беден спектър от цветове; слънцето си е слънце, небето – небе, а морето – море. Няма облаци, няма вълни, всичко е равно, с претенции за вечност. Небето е светлосиньо, морето – малко по-тъмносиньо, а бреговете изглеждат като тънки загадки. Само параходите са точни и категорични – тежко подрънкват с веригите си, изхвърлят мръсна вода.

Както си пушеше, протегна ръка и погали десния борд на яхтата.

– Спокойно, Психея, аз съм.

Ключът влезе в ключалката, тя изквича, вратата се отвори. Прекоси предната кабина, премина във втората, отметна капака на люка. Наведе се над платната и видя снимката на Неси. Облегната на мачтата, Неси се усмихваше почти гола, а очите ѝ гледаха право в него с молба.

Александър изхвърли голямото и малкото платно едно след друго през люка. Като се провря след тях, той изскочи на бака и започна работата си. Завърза малкото платно за кнехта, после привърза другия му край за фаловото въже и прокара шкотите по определения им път край бордовете. Ето че малкото платно беше готово за вдигане и се зае с голямото. Най-напред наниза долната му част в процепа на гика, после завърза ъгъла му за фаловото въже, пристегна всичко, провери го и ветрилата бяха готови за вдигане.

Най-напред издигна малкото платно, след туй – голямото, после отвърза шамандурата, освободи яхтата съвсем и пусна шамандурата във водата. Вече е готов. Спокойно мина по дължината на борда, нямаше защо да бърза – липсваше вятър. Едва-едва го носеше някакъв полъх. Че се движи, разбираше само по шамандурата, тя се отдалечаваше. Вятърът се провираше на пориви през пролуките на корабите и вълноломната стена; тогава платната се опъваха и “Психея” се изявяваше. Гадно е да

седиш сред вонящо море. Като заобикаляше рейдовите кораби отдалече, “Психея” избягваше ветровете им сенки, но като се пазеше от ветровете сенки, пък се приближаваше към плитчините на рибното пристанище.

Александър изтича до бака и разгледа котвеното въже. На това тясно, обезветрено място котвата можеше да потрѣбва всеки момент.

Но късметът му проработи, появи се продължителен порив, яхтата проскърца и се понесе по пътя си, макар че – какъв път, никакъв път – сега-засега трябваше да се движи косо на вятъра и това бе достатъчно. Духаше все по-добре, вече все по-малко неща пречеха на бриза. Започна да разпознава момчетата в далечните ветроходки; тренираха усилено за предстоящата регата.

Състезателите влагаха в надпреварата всичките си амбиции, млади хора – вярваха в илюзиите.

2.

Небето беше много високо и много ниско, оскъдните светлини на звездите потъваха в морето. В тъмнината и светлината е немислимо да намериш началото и края. Но точно там, където се пресичаха началото и края, се намираще “Психея”. Платната висяха, в затишието бяха изчезнали дори посоките на света. Александър погледна часовника. Два след полунощ.

След деветчасово движение при умерен вятър ето го тук, на петнайсет мили от брега, нагнезден в абсолютната неподвижност. Това е то светът без човека, това би трябвало да представлява: безлюдност и мрачно безгрижие; в подобен свят никой не може да унизи някого, не може да почувствува мъка, нито да стане смешен, да трепере от страх пред смъртта или да страда от капризите на бѣбреците си. В подобен свят не могат да настѣпят и разочарования.

Отдалечен на петнайсет мили от човечеството, но с усещането, че е избягал на осемдесет хиляди, Александър продължаваше да носи светлосивия панталон, бялото поло и блейзѣра със сребърните копчета – изящен и елегантен, хармонично слят с яхтата и околната среда. По навик опипа лицето си, усети четката на брадата си и неволно помисли за самобрѣсначката в шкафчето. Разбира се, на хора в подобни ситуации им е все едно дали са брѣснати, но какво му пречи да се нахрани, щом в яхтата има запаси; нужни му са сили, мястото, което гони, се намира далеч.

Вече усещаше вятъра в ноздрите си, чувствуваше го в ставите си, бризът ще дойде с ароматите на Странджа и миризмите на хората, западният ще се появи – да, ще опъне платната, ще изнесе яхтата далеч от пътя на корабите. На това място е опасно, параходите се движат като слепи. “Психея” носеше светлините си, но големият и силният интересува ли се от светлинките на малкия?

– Аз съм неуправляем съд! – извика внезапно Александър. Той отиде на предната палуба и изговори срещу звездите: – Нямам мотор! Имам само платна! Защото обичам тишината!... И нежността!... Ако се насочите към мен, не мога да се спася! Разбирате ли, за да избегна удара ви, ми е нужен вятър, а няма...

Драсна клечка и я поднесе към дюзата, плечката пламна, замириса на газ. Като постави после джезвето на пламъка, той извика срещу хоризонта:

– Проклети кораби, заради вас не спя!

Няма нищо по-добро на този свят за човека от постелята в два часа след полунощ.

Какво ли прави сега Неси?

... Чакаха самолета, пиеха кафе в бюфета и Неси разправяше, че го познава от белетристиката му. Той слушаше. Добре де, готова ли сте да дойдете с мен? Защо не,

учуди се тя. С мен? Та аз съм на цели петдесет! Не може да бъде, отвърна тя и се усмихна.

Тогава Неси и не подозираше, че съществува “Психея”. Той я въведе в нея и цели пет години тя не излезе оттам. Голямата кабина с печката беше нейна, а той и пишештата машинка се преместиха в малката кабина...

Кафето кипна, заедно с това вятърът удари платната, “Психея” изстена, Александър изскочи с чашка в ръка, изви руля и премести малкото платно на левия борд, ветрилата направиха пеперуда, водата край бордовете засъска при маневрата, този шум го опияни, но при фордевинда настъпи старата тишина, макар че скоростта беше добра. Горещият ток на кафето го прониза и тялото му се събуди; болни и здрави органи – всичко настръхна от възбуда, така както се беше случило и с яхтата: всяка дъсчица, всяко нейно ребро, мачтата и гикът, двата тона чугун под кила, всеки болт и всяка обковка въздъхнаха, наместиха и като създадоха онази тайнствена спойка помежду си, тръгнаха на път.

Отегчителният фордевинд му омръзна, Александър сви настрана и върна малкото платно на мястото му. Новият курс го отклоняваше леко от пътя, но му предоставяше някои удобства. След няколко операции, които приложи към руля, той го превърна в полуавтоматичен, вече можеше да плава, без да се докосва до него. Допи студеното кафе, наведе се през борда, увисна и започна да мие чашката. Морето се плъзгаше под ръката му, пръски отскачаха до лицето му и както си висеше, Александър усети древния мирис на водата. Веднага след това си помисли дали да не се отпусне изцяло. “Психея” ще отmine и всичко ще свърши. Но знаеше, че теченията ще го върнат на брега, подпухнал и блед. Изправи се и влезе в кабината. Отвори шкафчето, постави чашката на мястото ѝ, прибра кафето и пристегна кранчето на дюзата. Светлината му се стори слаба, премести газовата лампа, усили струята. Вече можеше и да чете, но не смяташе да преминава към тази глупост, искаше му се само да погледа Неси. Вмъкна се в малката кабина, откочи снимката и я окачи върху картата на Черно море. Изпъната кръй мачтата, по бикини, Неси наподобяваше втора мачта...

...Една сутрин, като се събуди, направиха му впечатление две неща – че е хвърлил котва в Мичурин и че на срещуположната койка спи Неси. Разтърка очи, повдигна рамене. Когато се събуди повторно, Неси му сервираше чай.

– Разведох се – доложи спокойно тя.

– Но как влезе в яхтата? – запита той.

– Вече съм свободен човек и можеш да правиш каквото си щеш с мен.

– Не ми е ясно, ама никак...

– Снощи в самолета си казах: боже мой, колко много съм свободна!

– Как влезе, питам! – За да се увери, че това е невъзможно, Александър погледна през илюминатора – между яхтата и кея се простираше сто метра море. – Как си успяла? Кога?

– Каза ми, че не заслужавам свободата си, била съм най-голямата глупачка и ще си счупя главата. Мислиш ли, че ще си счупя главата?

– Детето за него, така ли?

– В Бургас наех такси и тръгнах да те диря по пристанищата...

– Но ако бях отишъл в Несебър?

– Ходих и там... Вики остана за него, просто му я подарих.

– Ще съжаляваш!

– И кой да предположи, че в Мичурин?... Хвърлил си котва далеч от пристана.

Виках, виках.

– Много се напих. Чакай, тук имаше хора. Къде са?

– Не знам, нямаше никой.

– Не може да бъде, беше пълно.

– Цялата нощ прекарах на кея, цяла нощ седя и гледам “Психея”. Мили, беше зловещо. Викам, а ти не отговаряш. Това е по-страшно от всичко останало.

– Толкоз да съм бил пиан...

– Призори заплаках.

– Разбира се.

– Помолих първата лодка, която тръгваше за риба, да ме отведе при теб, но не посмях да те събудя. И не можех – никога не си спал така.

– И вече... свободна?

– Извънредно.

– И успя да харижеш детето.

– Но имам тебе.

– Но защо чай? Кафе.

Неси взе чашата.

– Ей, ама ти наистина си свободна!... Но друг път избягвай да влизаш внезапно в яхти.

– Къде е кафето?

– По-долу... Хубав ден, нали?

– Обеща да ми я дава... Нося ти списанието... На мен ми хареса, знаеш ли?

Открих две печатни грешки.

– Не се намесвай в тези неща!

– Чашата догоре ли?

– Няма защо да се обиждаш!... Докато съм жив, ще ти повтарям, че си глупачка – скъса всичко зад себе си и просто хариза детето!... И за какво?... Ще се пукна от ярост – не мога да си спомня кой беше тук.

– Може би никой... Не виждам чаши.

– Тогава и аз не съм бил, защото не виждам и моята чаша. Сигурно съм пил другаде.

– А празната бутилка?

– Аха!... Добре, тогава кой ме е съблякъл?

– В тебе живеят двама души.

– Единият ме съблича, а другият ме облича. Боже мой, снощи тук беше фрашкано с хора. До тавана. По едно време се наредиха на опашка за клозета и върволицата стигна до кея... След малко ще те целуна. Да глътна две глътки.

– Искам веднага!...

– Не, мила, вече не мога да целувам при всички обстоятелства.

– Напил си се от мъка, че ме е нямало, нали? Обичам те!

– Ти си най-глупавата жена; двайсет и осем години разлика!

Тогава Неси се изправи и като го прегърна, каза му:

– Мили, разбери, този, когото оставих, е два пъти по-млад и два пъти по-красив, но искам да бъда с тебе. Ти си един свят. Е, добре ще е, ако си по-млад, но какво да правим, може би ще съжалявам и по всяка вероятност ще се случат лоши неща, но не мога – искам да обичам един свят, а не обикновен човек.

3.

В продължение на четири денонощия, като използваше западния вятър изцяло, а при източния държеше курс север-североизток, “Психея” се връзваше към най-откритата част на Черно море. През нощта на четвъртото денонощие обаче западният не се появи, просто забрави, че е негов ред. Повърхността на морето се заглади, а на другия ден слънцето запече отрано. Когато Александър се събуди, свали ветрилата и за

всеки случай метна плаващата котва във водата. Повече нямаше работа, можеше да си полегне отново за още един сън или пък в постелята да помисли по-задълбочено върху това, което му се бе появило. През нощта съдбата му се бе подиграла, подхвърли му идея за една пиеса. Александър цял живот дори не се е и сещал за пиеса... Той се зае с голямото платно, разположи го върху покрива на кабините и започна внимателно да го сгъва на няколко ката. Така положено, платното можеше да брани помещенията от прекалено нагриване... Ставаше все по-забавно с пиесата. Въпреки съпротивата му подробностите изникваха изневиделица, добиваха очертания, вливаха бодрост в тялото му, нареждаха се по местата си, очертаваха сюжета, провокираха една коварна, но привлекателна увереност, че може да учуди света.

Трябва да погледне към плаващата котва, съществуваше реална опасност баластовият метален кил да се омотае в нейното въже. Наведе се от носа. Сега-засега въжето беше о кей... В пиесата нещата просто зовяха да бъдат нанесени върху листовете... Когато привърза и руля, не му оставаше нищо друго, освен да се изкъпе. Прехвърли тръбната стълбичка през десния борд, съблече се и скочи във водата.

Мислеше си за това как ще се разхлади и как ще си поспи още, да навакса поне част от загубения през последните денонощия сън. Може да духне изведнъж. Макар и обезплатена, "Психея" ще отпрати с такъв успех, че ще стане по-комично от най-комичните филми...

Така се роди експериментът.

Водата му се стори по-бистра от всякога и пренаситена с кислород, може би тук тя си е винаги чиста, може би не е близък денят, в който морето ще заприлича на блато; хладът проникваше до сърцето. Дишаше леко, плуваше му се, без да се извърща; ще се обърне едва след като се умори – ако е лотария, да е лотария.

Отдалечава се, мислеше си той, "Психея" се отдалечава бързо, защото плувам бързо. Усещам сили, струва ми се, че мога да преплувам цялото море... Някога плувах с Неси. Тя се умилкваше около него като рибка и го молеше да отидат до края. Къде е краят? – запита той. Където свършват силите, отвърна тя, ще те прегърна и ще потънем. Защо? – поиска да знае той. Защото всичко е объркано, отвърна тя. За да избегнеш неудобната развързка, нали? Не почвай темата, помоли тя. Но и ти си имаш тема, рече той... Водата кипи, плъзга се по тялото му, мехурчетата се пукат край него и пръскат кислород. Колко ли се е отдалечил?... Не подушна ли? Този не е ли последният ден от живота му?... Та за какво мислех? За пиесата, разбира се. Малко късно е да се мисли за нея обаче – "Психея" е вече далеч.

Когато се обърна, Александър видя една бяла точка в далечината сред юнския ден – "Психея".

Заплува бавно и спокойно към нея; вероятност да се добере до стълбичката почти не съществуваше, разстоянието беше по-голямо от допустимото, на всичко отгоре теченията вършеха работата си. Но най-важното бе, че на север май се очертаваше онова тъмно нещо, което в деветдесет от сто случая се превръща в буря. Най-после краят! Един мъж, който не можа да се ожени и да стане баща, нито да напише нещо свястно, най-после поне ще успее да умре като хората. Всъщност, ако е въпрос за равносметка, какво му бе останало? Може да понася малко музика и малко книги – пет или шест заглавия – и една преданост, наречена Неси. Това го обижда, че той не е завършен дори като сноб.

Бялото петно "Психея" се приближава, изглежда, че няма вятър да го отнесе, или течение, или нещо друго и както върви, поне след половин час ще доплува до яхтата. И може би няма да умре, може би му е писано да изиграе шоуто си, когато "Психея" ще се спусне като хеликоптер със своя двутонен баласт, на хиляда метра дълбочина, сред зловонната сероводородна пустиня на Черно море, което единствено

от всички морета в света може да се похвали с такава особеност. Така както е боядисана, яхтата ще издържи поне осемстотин години на дъното, без да изгние. Мачтата ще стърчи нагоре, наоколо нито една рибка, нищо напомнящо за живот, само белият мавзолей с обковки от неръждаема стомана, пропанбутанова печка, лампи, барометри, шкафчета, компаси, бинокли и харпуни – всичко, необходимо на човека да живее далеч от хората, в една плаваща виличка. И снимката на Неси, разбира се. Ако някой някога успее да се провре в дълбините, ако погледне през илюминатора, ще види брадясалото лице на капитана, седнал пред шурманската масичка, нанесъл последните навигационни данни и прощалното изречение в корабния дневник. Какво е прощалното изречение, никой няма да узнае, защото при първия опит да се проникне в кабината яхтата и бледият капитан ще се превърнат в прах. Стой си, капитане, в кабината и не казвай какво си написал в дневника. Ако някога някой прочете книгите, които си оставил горе, и ако този някой изведнъж заяви на света, че в тях има зрънце от нещо, че между подражателството си вмъкнал и една своя мисъл – сигурно останала от детството, – запази присъствие на духа, капитане, остани си на дъното, защото и това, което са сметнали за лично твое, и то не може да бъде твое.

Слънцето се издигаше, водата край тялото му беше бяла, просто да я изпиеш, ръцете му загребваха механично и го тласкаха напред, въпреки умората, а ветроходът стоеше самотен в затишието и го чакаше...

Когато видя пръстите си върху стълбичката, Александър се уплаши – бяха прозрачни. Висеше на десния борд, не му достигаха сили да се издърпа нагоре. Потопен до шия, изведнъж му хрумна мисълта, че едно подобно приключение може да бъде превърнато в роман. Но какво ще каже читателят?... Читателят! Какво беше то? Творчеството се прави за шестима, важното е да се хареса на тях.

Бавно поставяше ходилата върху стъпалото и бавно преместваше ръцете си; извън водата тялото му натежа, при опита да прехвърли борда рухна, сякаш се изсипа и едва не падна обратно в морето. Дълго си почива, преди да натрупа сили за ново движение. Гърдите го боляха, кожата му се триеше в дъската на фалшборда, кървеше; най-после успя да се строполи в кокпита и заспа.

Събуди се късно следобед, без каквито и да е причини – нищо не го разтърси, нито го смути някакъв шум, просто отвори очи, беше се наспал. Болките не идваха от мускулите, а от кожата – цялата лява страна на тялото му бе изгоряла. Пропълзя в кабината и надигна бидона. Чак като се напи, сети се, че водата трябва да се пести. Отсега нататък започваше живот на самотен мореплавател.

Морето продължаваше да кротува, кротуваше и хоризонтът, никакъв полъх, никакви обещания за промени. Изгорените места го боляха остро, викаше от болки, но се обличаше – една риза, това означаваше преграда към по-нататъшните поразии на слънцето. Нахлузи панталон и се зае да сготви нещо за ядене.

Загреба вода от морето, напълни един съд и го постави върху печката, налагаше му се за първи път да готви макарони с морска вода и не знаеше какво ще произлезе. Всичко, прочетено по книгите за ветроходи, изпаднали в извънредно положение, се превръщаше в реалност. Докато чакаше увирането на водата, Александър измъкна въдичарските си принадлежности, отдели пръчката с митчела и към нейното влакно привърза чепарето за сафрид. По това време на годината водите гъмжеха от рибни стада, но дали ги имаше и тук?... Пусна оловото, десетте кукички изчезнаха след него. Ръката му усети ударите – издърпа осем парчета, докопа кофата и започна да ги хвърля в нея. Оказа се, че морето е пълно догоре, навсякъде – сафридите, които създаваха радост на дечурлигата по кейовете, бяха и тук. Благословена риба! Може да става на супа, пържена и печена. Тепърва му предстоеше да провери наличието на газ в бутилките. Докато изваждаше сребърните рибни гердани, напрягаше се да си спомни

дали нямаше някъде още една бутилка, непокътната, скрита за извънредни случаи. Водата увря, но той затвори дюзата, сега трябваше да лови до припадък, не се знае какво ще стане до утре. Когато напълни кофата, слънцето залязваше. Сети се нещо важно: условията за определяне на местоположението бяха идеални, слънцето се докосваше до чист хоризонт. Координатите подсказваха, че половината от пътя е вече измината. Още четири денонощия щяха да му бъдат необходими за другата половина, само да духне добре.

Запали отново печката, в тенджерата вместо макарони хвърли две шепи риба и петнайсет минути след това започна да лапа горещото месо на сафридите, а щом се насити, надигна бутилката с вино и я преполови.

Небето изведнъж се напълни с лекомислени звезди, а радиоприемникът изстреля бърз барабанен ритъм срещу тях; той се метна върху покрива на кабината – гъвкав като змиорка, затанцува. Брадясал, невчесан, вмирисан на риба и вонящ на вино, бос, с бутилка в ръка, страдащ от това, че човекът е преди всичко смешно същество, запя. Пееше заедно с радиото, танцуваше, провикваше се с мелодията, искаше да внуши на звездите чрез текста, че:

... под коравите устни на Джуди
се крие меко сърце.

В бутилката вече се поклащаха само сто грама вино, ала тежаха доста, накланяха танцуващия, а по едно време дори го събориха. Паднал на колене, с поглед, устремен право в очите на бога, Александър извика:

– На петдесет и пет години съм, господи! Разбра ли, ти, който си горе в небесата? На петдесет и пет години съм и не вярвам в теб, но не вярвам и в света, който си устроил, защото си го направил красив, а си го напълнил с мръсотии. – Александър успя да се изправи. – Виж и кажи – отричаш ли, че светът е красив? Виж какви звезди! А аз? Като плужек сред тях, пикаеш, нали? – Александър пикаеше и се вслушваше в струята.

4.

Нови три денонощия. Абсолютно безветрие. Александър чакаше търпеливо, почесваше сърбежите под растящата брада и се взираше в хоризонта, търсеше онова възсиво петно от прохладата и вятър. За три дни беше изял тонове сафрид; по едно време започна да ми се струва, че ако се отдалечи от себе си нощем, ще види как тялото му фосфоресцира. “Психея” сякаш не лежеше върху водата, а висеше в пространството като въздушен кораб.

Шквалът налетя на деветия ден от пътешествието, следобед. Александър се втурна навреме и както бе намислил предварително, пригоди голямото платно в кокпита да събира дъждовна вода за бидоните и кофите. Изсипа се яростна градушка. Докато наоколо всичко трещеше и се люлееше, той наблюдаваше как платнището се пълни с лед. Благословен шквал, отсега нататък животът започваше с рибарски чорби и кафета. Нямаше я горещината, нямаше я уморителната за очите светлина – денут се бе превърнал в нощ, раздирана от светкавици. Вантите пищяха, накачените по тях сушени сафриди отлетяха обратно в морето. Когато небето просветля, градушката се замени с дъжд. Дъждът имаше оранжев цвят и галеше с нежната ръка на месия. Александър пълнеше съдовете с лед и усещаше как полудява.

По-късно се случи нещо необичайно – вместо затишие след отминалата буря внезапно подухна североизточният. Александър зяпна, погледна мокрите ветрила и се втурна да търси резервните, но се отказа, залови се да постави мокрите. Плаващата котва бе изтеглена. След половинчасов труд “Психея” успя да се превърне отново във ветроход.

Вятърът не само че се задържа, но се усили. Александър седна при руля, решен да държи курс югоизток. Искаше да се спусне малко на юг, а през нощта да използва западния и с пълна скорост да отпраши право на изток. Ветрилата се опънаха, ветроходът заприлича на оздравяващ млад човек, прекарал тежко боледуване. Чуха се няколко пляска край бордовете, наоколо се понесе шепот от неизвестен произход, сърцето на “Психея” заработи, увлече в ритма си сърцето на кърмчията. Ръката му усещаше дърпането на платната, ухото му се вслушваше в шипенето – така се вслушва ухото след продължителна зима в песента на капчуците.

Щом фиксира курса си с полуавтомата, Александър напълни кафеничето с лед и го постави на печката. Облече полото, обу панталон и дори потърси гребена, но не можа да го намери и остави косата си несресана. Погледна огледалото, полюбува се на киселата си гримаса и отново почеса небръснатата брада. Запали цигара, запуши с небивала сладост – не му се щеше да си признае, но нещо у него непрекъснато му подшуваше, че последните дни пуши колкото си ще, яде пържено и солено, тъпче се с варива, напива се, изгаря на слънце и въпреки туй – нищо, като в детските години – сърцето не се обажда, нито бърбреците; органите се спотайваха, тялото му сякаш бе изчезнало, изявяваше се само при глад или при мисълта за Неси.

Ако Неси беше тук, щеше да прокара пръсти по несресаната му коса, за да повтори неизбежната си фраза: обичам побеляващи кичури... За нея той не е възрастен мъж, а субстанция. Да, от това приключение става роман, но и от онова хрумване може да излезе нелоша пиеса. Просто го сърбят ръцете да влезе в кабината, какво му пречи да започне в страниците на корабния дневник? Усещаше как се натрупва напрежението на първото действие: хората се събират, разглеждат се, опознават се, всеки косвено или директно задава въпроса на въпросите – как може да се добере до плажа, там някъде имало плаж, море... Много действащи лица, колкото побере сцената!

5.

Без да изрази особени колебания, североизточният побърза да се развие според характера си – изостри се за няколко часа и на втория ден се превърна в щорм. Небето почерня, а морето побеля. Въпросите заваляха. Разпънат на кръст сред тях, Александър не знаеше какъв курс да предпочете, но за негова чест и за не по-малка негова гордост реши да не сменя платната, още по-малко курса, и продължи пътя си на байдевинд. От бял и строен ветроход “Психея” се бе превърнала в малка мокра кокошка, изчезваща в пяната и появяваща се в още по-жалък вид, сякаш питаше стопанина си докога ще се гаври със смъртта, защо не свие някое ветрило – да изчака края на стихията; не вижда ли как се напъват вантите и потрепва мачтата – след малко ще се строши на парчета, а платната няма да издържат нито по тъканта, нито по шевовете. Вълните падаха нагло върху палубата и се оттичаха. Освен горчивия вкус и хладната си мокрота те оставяха у Александър заплахата да го изтласкат през кърмата. Привързан по всички правила с предпазно въже, той участвуваше за първи път в подобна битка с морето; няма лъжа, няма измама – право срещу смъртта. Ванта ще се скъса, мачта ще се прекърши, през спойката на корпуса ще нахлуе вода, вятър всеки момент може да го смете от палубата, но той върви напред. Брезентовогумените доспехи не го спасяваха – водата проникваше чак до панкреаса му; освен това тя нахлуваше и в кабината, мокреше вещите, дрехите, уредите. Цяло денонощие без сън, в непрекъснато зъзнене, с напрегнато внимание и с настръхнали срещу новите опасности рефлексии, безсилен, но изплюл злобата си – вече почти щастлив.

Капитанът стоеше на поста си. Знаеше, че не съществува по-достойна смърт от тази, никога не беше се извисявал така. Беглите изчисление по пътя на размисъла му подсказваха, че се спуска доста на юг, че се отклонява от целта. Но какво от това?

Най-после се случи и онова – най-главното.

За него беше чел в книгите, но можеше ли да допусне, че ще го изживее? Мнозина от самотните мореплаватели – тези, които са оставали живи де – се кълнат, че не са сигурни всъщност да се е случвало.

Но ако се съди по майонезата? Какво търси майонезата по тавана на кабината? Как се е озовала там? Много ясно, таванът е бил д о л у и майонезата е паднала върху тавана...

Овъркилт беше факт, не съществуваше съмнение, тъй като Александър го преживя вън, а не вътре. Посрещна го на руля, успя навреме да пусне управлението и да се хване за леера, стисна се здраво, започна да участва във въртенето. Когато яхтата застана с мачта, сочеща дъното, а той – с главата надолу, усети тишината; беше го погълнала топлата утроба на морето, смътно дочу няколко слаби шумове, по всяка вероятност идващи от кабината, където се строполяваха секстантът, барометърът, тубите и всички останали подробности, натрупани през годините с такава любов... Сега паразитните организми, полепнали по кила, са учудени – така си мислеше обърнатият с главата към дъното капитан, – те с изненада наблюдават света и вдишват въздуха, който ги задушават. Някои от тези организми са видели тъмните облаци, други са почувствували вятъра, а на трети пък им е направило впечатление, че сухият свят е недружелюбен.

Колкото се отнася до него самия, утробата на морето му хареса, тя го топлеше като майка, притискаше го отвсякъде и го придържаше, ласкаеше го, не го пущаше да се върне в поднебесния свят.

Но фалшкилт, който ненапразно тежеше два тона, извърши своето – направи трика, за който бе определен – натежа и превъртя “Психея” около надлъжната ѝ ос. Палубата ѝ се измъкна заедно с капитана, заедно с хаоса от въжета и ванти; мачтата бе прекършена, върхът ѝ вече се влачеше край десния борд, където се плъзгаха и късовете от платната.

Голямото и малкото платно бяха свършили. Александър продължаваше да стиска леера, сякаш се страхуваше от второ обръщане. Нещо над очите го болеше, топла кръвчица премрежваше погледа му, но това, кой знае защо, създаваше впечатление за приятно усещане. На кое място и колко е ранена главата му, не можеше да се разбере и не туй трябваше да го занимава сега, когато очакваше втори овъркил.

Но той не последва.

В крайна сметка строшената мачта и разпокъсаните ветрила го предпазваха от второ превъртяване. Вече можеше да пусне леера, това се налагаше, ако не искаше да потъне – кокпитът бе пълен с вода. Тази вода ще се оттече, за това си има специално устройство, но какво да прави с водата в кабината? През левия борд продължават да плискат нови вълни. А сега открий, ако можеш, плаващата котва, намерил я сред всичките осем хиляди подробности. Ами да, трябва да се провери към голямата кабина. Започва да лази. Усети нещо под петата си. Мимоходом разбра, че е транзисторният радиоприемник. Край него плаваха много неща, но особено го заболя за бисквитите. Плаващата котва си плаваше. В кабината. Оставаше му да я измъкне през люка и да я преметне през носа на “Психея”, нещо не особено леко за изпълнение, сред водовъртежа и потопа. Измъчи го заплетеното въже. Наистина, има ли нещо по-тъжно от една плаваща котва, която плава в кабината? Не разполагаше нито с време, нито със спокойствие, не можа да разплете въжето докрай, трябваше да се задоволи само с половината от дължината му, което е все пак по-добре от нищо. Като предотврати с напън рязкото му опъване и щом го почувствува обтегнато, Александър почака да види как ветроходът се извъръща с нос към вълните, пушна въжето и се върна в голямата кабина. Пренебрегна помпата, започна да изхвърля водата с кофа. Леденото

спокойствие, което го изпълни изведнъж, го уплаши; по едно време забеляза, че нивото поне се задържа, може би вече наистина не нахлуваше повече вода и тя сигурно спаднаше, макар и с милиметри, но това ще разбере едва етре, ако продължава да изгребва все тъй редовно, през цялото денонощие. Беше ли възможно? Щяха ли да стигнат силите му? В литературата го имаше описано стотици пъти, значи е ставало с други мореплаватели, в други морета; но с него? Никога не е завършвал нещо с упоритост и постоянство. Ще издържи ли организъмът му? Засега не се обаждаха нито бъбреците, нито черният дроб, нито сърцето. Болеше го челото. Прокара ръка по него и я върна окървавена. Ето че нещата изглеждат още по-героични – не липсваше и кръвта.

Не можеше да се отрече най-главното: морето бе преодоляно – зад гърба му лежеше един овъркил, а не са много мореплавателите, които биха могли да се похвалят с това. Край него е като след битка. Но туй не означава още поражение. Десетки неща бяха пропаднали през борда и още толкоз се влачеха, следваха своята “Психея”, която продължаваше да се тътре по вълните.

Ах, как обича тялото на ветрохода си! Преди година му се струваше, че “Психея” го привлича и като жена. Един ден, когато плуваше под корема ѝ, той се притисна към нея, обхвана я и започна да я целува. Милваше, галеше, притискаше се и сякаш усещаше, че се слива с плътта на яхтата, както се сливаше с жените. По-късно разказа туй на Неси, тя реагира с разбиране, на всичко отгоре призна, че го ревнува от “Психея”.

Морето упорито връщаше изхвърлената вода, фалшбордовете се оказаха нищожна преграда срещу наплива, Александър работеше безупречно, като машина, искаше да провери докъде ще стигне и как ще се изрази изчерпването на силите му. Но каквото и да се случеше, вече се смяташе за победител. Ако някой някога му предскажеше, че ще извърши такова пътуване и в разгара на осемте бала ще направи преобръщане, за да си дойде отново на мястото – подобно оловните човечета, – нямаше да повярва, а ето че се случи. Доказва го счупената мачта – върхът ѝ сега почуква по десния борд, зад нея се влачат парцалите на платната, които трябва да се приберат; необходимо е да се започне нещо, да се сложи някакъв ред...

Остави кофата и седна до руля. Ето едно ненужно нещо – рул без движение е нищо, желязо. Обърната срещу вятъра “Психея” изчакваше да отминат трудните часове. Кръвта е спряла да тече, челото го наболява, водата в кабината или стои на същото ниво, или се увеличава, ветроходът е дрипа, вятърът свири, вдига тонове вода по пътя си, само две трети от мачтата стърчат, а в главата му зрее и вторият план на пиесата... Всичко е мокро, може би из кутиите се намира някое непромокаемо местенце с цигари и кибрит, но как ще запалиш във вятъра, и като запалиш, кой ще ти остави цигарата да гори, вълните или пръските?... Ала едно е от сигурно по-сигурно – няма вятър без край, вятърът, който духа, трябва да спре, в противен случай откъде ще се вземат другите ветрове? Къде ще духат те? Нали единият трябва да спре, за да започне другият?

Александър се опита да се изправи, но безсилието му го повлече отново върху мокрия кокпит и остана така. Не загуби съзнание, разбира се... Той мислеше. И понеже по професия бе писател, а не мореплавател, упорито обмисляше втория план.

6.

Действащите лица се трупаха (засега той нямаше да каже на публиката къде), да речем, на сцената. Трябваше да ги рисува едро, както се рисува по калканите на сградите. Всички си имат проблеми, много грижи, някои от тях си имат и радости. Сюжетната линия може да бъде пронизана с няколко дребни конфликта. Те ще определят взаимоотношенията между групите и индивидите. Но въпреки всичко и преди всичко за зрителя постепенно ще се изяснява, че вниманието на героите е

насочено към нещо, което лежи оттатък, може би далеч, може би близо, но то лежи или по-точно – те вярват, че лежи там. Някои от героите дори чуват шума на прибойа и казват на другите, че морето е близо, то се чува, то ще ги нагости с хлад, ще ги приюти и ще им даде очакваното. (Всичко да се развие дискретно, постепенно – да узрее.) Някои от зрителите по-рано, а други по-късно – според интелигентността им – ще прозрат, че морето, което героите търсят да ги разхлади в жегата, не е нищо друго освен символ. В главата на зрителя още нищо не крещи, не крещят и героите, отначало те се разговарят спокойно, у тях цари чудесна увереност, че онова си съществува, че няма къде да им избяга, но после, когато някои от нещата започнат вече да се подразбират, дискретността се разкапва, маските падат една след друга, всеки от героите просто изкрещява стремежа си и се стига до там, че всички почват да викат, а след туй и да беснеят, докато накрая се втурват през прохода към спасителния хлад на близкия плаж, всеки търси процеп, дупка или дупчица, да мине нататък, поне да надзърне, да усети ведростта и благодатта на морето, сред горещото дихание на пустинята, в която живее...

Заливана и мятана от вълните, “Психея” се бореше отчаяно да не потъне. Това, което засега все още бе останало от стопанина ѝ, се стремеше да изхвърля вода – колкото може, според силите си. Той рухваше и ставаше, пренасяше кофата с лазене, често пъти силите му не стигаха да я изхвърли през борда и водата се връщаше на мястото си или падаше върху лицето му, но изгребването продължаваше; две денонощия, почти без сън, кажи-речи, без храна.

7.

След като заваля, най-после просветна, слънцето освети гигантско движение на вода и пяна, разстлано в безкрайността. Горе бягаха облаци, търсеха илюзорни убежища – всичко се движеше и люлееше шумно, крещеше, особено сега, когато бе възбудено от откритието, че светлината все още съществува.

Светлината не го интересуваше, но топлината го раздвижи и го накара да се съблече. Подобно червеите, усетили лъча, Александър пропълзя върху покрива на кабината и се просна. Стискаше здраво преградката, после докопа някакво въже и се привърза – яхтата се люлееше, можеше да го изсипе в морето. Слънцето нагря прикованото му тяло, то изсъхна, гърдният му кош се затопли. Настрани от него дрехите му представляваха жалка мокра купчина.

8.

При първото си събуждане чу крясъците на гларусите, дори съгледа няколко от тях. Внезапно му хрумна, че е прикован като Прометей и птиците ей сега ще изровят очите му от дупките им, но заспа отново – беше му особено приятно да усеща топлината на слънцето, която го изсушава до червата. При второто събуждане видя залязващото слънце, усети, че липсва какъвто и да е вятър, а морето продължава да се люлее. При третото събуждане откри изгрева. Морето се полюляваше бавно, мъдро, на големи интервали. Тогава се полюляваше и “Психея” и тишината се нарушаваше. Наистина, какво разчупва розовата тишина? Ослуша се, “Психея” се издигна и като слезе, водата в стомаха ѝ се разбълника. Александър разбра, че ще падне ново изгребване. Когато се развързваше, усети непоносими болки по кожата – няма как, беше жив, но поразен; отсега нататък ще бъде не само стар, но старец с външност на прокажен.

Седнал върху кабината, готов да заплаче от болки по тялото и душата, внезапно го поразил гледката наоколо – ужас, това се нарича крушение, – върхът на мачтата продължаваше да виси до борда, придържан все още от неизпокъсаните ванти. Поне

половината от инвентара липсваше. Спусна се в кокпита. Тук водата беше малко, нещо бе запушило тръбите за отливане, отпуши ги и работата се оправи.

Но в кабината водата стигаше до койките, важни и неважни предмети от обзавеждането или плаваха, или лежах на дъното. Най-напред посегна към корабния дневник и направи гримаса при вида на неговата херметичност – корабът продължаваше да си има корабен дневник. А колко ли неща бяха изпогубени през борда? И сега какво? Още веднъж почувствува необходимост да пропълзи до ампутираната мачта, хвана се за нея и завика:

– Господи, ти, който нямаш въображение за друго освен за наказанията, не можеш да ме уплашиш!... Ето го моя дом, едва се крепи над водата, а онези неща, които го правеха подвижен, лежат в морето. “Психея” е разрушена, а аз съм гладен, разбра ли, гладен съм и съм жаден, нямам сили да се движа, тялото ми е изгорено, от кожата ми изтича последната лимфа. “Психея” я няма, но психиката ми остана! Щом тук зрее пиеса, значи волята ми живее, а щом има воля, ще те псувам! Разбра ли, ще остане туй, което искам аз, а не което искаш ти!...

Този път господ не отвърна с мълчание, а с вик.

Александър трепна и потърси с очи гларусите. Нямахе ги. Наведе се към дрехите си, вдигна ги – бяха сухи и топли. Скимтеше от болки и се обличаше. Тогава чу повторно гласа и разбра, че за съжаление психиката му, с която се бе изперчил преди малко, наистина не е в ред. Господ продължаваше да крещи. Александър послуша още, махна с ръка и слезе в кабината. Потърси вода за пиене. Синият бидон бе заклещен на мястото си, но нямаше сили да го повдигне. Боже мой, ще открие ли някаква чаша? Наведе се, напипваше предмети, хващаше ги и ги пущаше, но не можа да намери нищо свястно. Луд съм – извика внезапно Александър, – пластмасовата кофа плава пред очите ми! Измъкни я, изцеди солената вода от нея и си налеј сладка вода! И си говорѝ, непрекъснато, иначе е страшно! А така, не бързай, водата няма да ти избяга, има! Хоп! Наля цели два литра!... Хайде, карай да върви! Но не вдигай бързо кофата!... Тук той прекъсна разговора със себе си, кофата се вдигна рязко над главата му и водата потече по лицето му. Все пак голяма част от нея попадеше в устата.

По вантите и по останките на платната можа да набере десетина сушени сафрида, заплетени в конците си. Изяде ги с главите, пи отново вода, намери още рибки, изяде и тях, пи още вода и чак тогава му мина през ум, че точно туй може би е гибелно за изтощения му организъм; пътешествието бе започнало преди триста или повече години, оттогава не бе взимал лекарства, всичко вършеше все напук на здравето си и въпреки туй – нищо, само дето бе пострадала опаковката на тялото му.

Не пожела да се погледне в огледалото; отправи се към помпата, натисна няколко пъти лоста, но се отказа и хвана кофата. Докато изхвърляше водата, поданиците на пиесата минаха в шпалир през мисълта му. Някои вече губеха търпение и кършеха отчаяно ръце. Поне един... Да позволи ли поне един от тях да обезумее? Не, още е рано, все още не е дошло време да се обезумява... Ето го и бинокъла. Отръска го и го окачи на постоянното му място. Предметите се появяваха един по един, някои заемаха определените си места, други се подсушаваха, а трети изхвърчаваха към морето – не ставаха вече за нищо. Понечи да хвърли транзистора, но в последния момент се сети, че някъде е спастрил резервни батерии, и го постави на пейката да се изцежда. Щом се появи спиртникът, Александър заряза изчерпването на водата. Подсуши го, напълни го със спирт и се зае да свари първото кафе от последните сто години насам. Когато отвори най-високото шкафче, то му подари редица ценни продукти, особено юфката... Но откъде да започне? Предстоеше му да подреди цялата “Психея”, да изтегли върха на мачтата от водата и по някакъв начин да се опита да

вдигне ветрило. Всичко предстоеше, чакаше реда си, но най-напред – чаша горещо кафе.

По навик Александър седна до руля, но не се облегна, знаеше, че ще го заболи. Това е най-сладкото кафе в живота му. Пиеше и оглеждаше разрухата в “плаващата мансарда”. А господ си крещеше, лаеше си някъде, дразнеше. Вече не е останало ни едно облаче, навсякъде лятна чистота, природата му се усмихваше като бебе. Гладкото море създаваше илюзия, че е сладководно, а големите обли вълни на солугана, които минаваха от време на време, му приличаха на апокрифни. Тогава водата в търбуха на яхтата се разклащаше и започваше да съска. Може би там се излюпваше и гласът на господ, отдолу го викаше той...

Сам в безграничната метрополия на океана! Това е по-различно, отколкото сам в океана на хората. Тук, макар и покрит със струпеи, и стомах, натъпкан с корави сушени сафриди, неходил по нужда от десетилетия, Александър живееше със самочувствие на господар. Той не е жалък, не е смешен, туй повече не може да се каже за него. Поне сега, когато е пребит от стихията. И ще си пие кафето сред руините, както му се полага. Увиращата юфка бърбеше.

9.

Утрото на другия ден намери “Психея” на същото място, отрупана с одеяла и чаршафи. Всичко бе изнесено да съхне. Александър се мяркаше сред битпазара като персонифицирано страдание. Всеки от опитите му да заспи продължително бе завършвал с крах – болките по кожата го караха да подскача. Освен това на няколко пъти през нощта му се счуваха необясними далечни викове. Излизаше в кокпита, за да се убеди, че всичко е слухова халюцинация.

Най сетне дойде ред и на мачтата. След като налови и изяде двайсет изпържени сафрида, той се зае с нея. Оказа се, че не е чак толкоз трудно да я извади, но как ще постави отломката на мястото ѝ, как ще я прикове? Ясно, ще стъпи на краспицата, но как ще се покачи до нея, откъде сили да издигне дотам и отломката? Това бяха въпроси все на бъдещето. Сега-засега отломката легна на дясната полупалуба. Оставаше да изхвърли остатъците от ветрилата. Всичко отиде в морето – и голямото, и малкото платно. Слава богу, притежаваше много ветрила, те съхнеха с одеялата.

Само една от вантите се е скъсала и това е счупило мачтата. Въсъщност имало ли е, или е нямало овъркил? Беше ли се превъртял във водата? Сигурно. Излишно е да се съмнява. Изобщо с него напоследък се случват толкова невероятни неща. И все пак въпреки непрекъснатото отстъпление сред хаоса на разгрома узряваше и се изправяше на крака нещо; този презрян досега жанр – драматургията – се бе промъкнал в същността му с лукавщината на куртизанка. В махмурлука на творческото му безсилие неочаквано се появи представата за прохладния плаж, прострян зад безкрайността на света, линия, пронизваща мечтите на персонажа му. Боже мой, как ли ще го разбере режисьорът?

Обхванат от пристъпите на творческата си алчност, сега той аскетично се отказваше от всички полезни действия за спасяването на яхтата. Обмисляше. Матрицата бе влязла в работа – тук-там под мозъчната му кора подаваха гугли шаблончетата. Оставяше ги да се покажат, засега му бяха необходими, какво ще ги прави после – това е друг въпрос.

10.

Осем метра полезна височина – толкоз бе останало от мачтата, предостатъчно. Да провери още веднъж: раксата е в ръката му, през раксата е вкаран шегел, а в шегела – блок; през макарата на блока е прокарано качествено въже, идеално за фал. И повече

не му остава нищо, освен да тръгне нагоре. Предстои му да се катери. В детските си години се е катерил по стълбове, а сега, в шестата десетица от живота си, му било писано да се катери по мачта, но не за игра, а от безкрайна нужда.

Напредва бавно и внимателно, кажи-речи – мъчително; всяка стъпка нагоре е като извоювана. Ходилата на гуменките са подсушени добре и държат, но краката и ръцете не, вероятността да стигне до краспицата е нищожна, тежестта на тялото му го придърпва надолу, към покрива на кабината. Спря да си почине. От височината му се откри по-голям хоризонт и самотата му се уголеми. Точно тук и точно в този момент у него недвусмислено се затвърди усещането, че са минали векове, откакто обитава пустоша и безкрайността, стори му се, че вече е забравил как изглежда сушата с материците и градовете. Там хората сигурно продължават да се гърчат и мятат в конвулсии за капка щастие, за малко повече живот. Хайде, Александре, тръгвай нагоре, момчето ми. Така. Дланите се изхлузват, знам, мачтата е полирана, но някога ти се катереше и по такива мачти, нали? Добре е, карай. Някой вика, нека си вика, не му обръщай внимание; знаеш как разни хора викат в морето, за да те заблудят, че е населено, ако не с друго, поне с духове. Да, той си вика, този някакъв дух, а може би крещи самият бог. Ето, в далечината шава нещо живо, което наподобява човек. Как не, не такива номера, само на тебе – не, никой не може да те спре в изкачването към краспицата, да прикачиш най-после раксата към ухото на мачтата, да вдигнеш голямото платно, поне голямото, та като излезе вятър, да го посрещнеш въоръжен... Какво става? Нещо не можеш, а? Нещо не те бива. Знаех си. Спокойно, запази хладнокръвие – ако не днес, утре ще успеем. Слизай, трябва да укрепнеш.

Александър се спусна обратно и остана прав, прегърнал мачтата, притиснал чело към топлото лакирано дърво. През полировката към ноздрите му проникваше далечното ухание на бялата мура.

– Вика ли някой?

Някой мучеше.

– Кой е?

Този път Александър разбра, че вече не става въпрос нито за морските духове, нито за богове – в морето викаше човек. Ами да – на седемстотин метра. Като севзя по-внимателно, Александър разбра, че човекът не плува, а се крепи върху нещо.

Зовяха мъртвеца да спасява, дереше гърло някакъв нещастник, който впрочем може би си вика от дни...

Това, разбира се, няма да стане, все едно че Александър отсъства, липсва, както си е всъщност, но можеше да предложи “Сюркуф”. Заедно с веслото. С един бидон вода. И една въдица. Промуши се и издърпа лодката. Тя беше полунапомпана. Започна да я надува с уста. Даде си сметка колко скрупули мъкне със себе си, а е толкоз просто – остави удавника да пукне, ти самият си удавник, сам си за спасяване.

Загреба спокойно, стараше се да дообмисли случая, пред него се простираха няколкостотин метра, но нищо не му идеше в главата, само нарастваше простото нещо, монтирано в същността на човешката природа – любопитството.

Корабокрушенецът се крепеше върху голяма класическа греда с формата на буквата Г. Над водата се подаваха глава, рамене и ръце. Кожата му беше тъмна, косата бръсната, под нея блестеше ниско чело, а сред монголоидното му лице зееха цепки-очи. Сега-засега те се отваряха и затваряха и сякаш нямаха нищо общо с нервната система на човека.

– Сега, татарино, внимавай – подхвана отдалеч Александър, – ще хванеш задната част на лодката, ще се държиш спокойно, а аз ще те извлека до яхтата. – Главата на непознатия не помръдна, очите не промениха настроението си. – Ще те замъкна до яхтата. Но няма да се качваш в лодката, защото ще потънем. Виж, едва се

крепи над водата... Нищо не разбираш. Какъв си ти, що за човек си и как си попаднал тук?... Не си нищо друго освен един печенег, Чингиз Хан!...

Непознатият изръмжа. Александър възприе звуците му като опит да предложи нещо.

– Какъвто си здрав, като нищо ще качиш мачтата и ще вържеш фала. Провидението те праща, братко мой, човече, макар че приличаш не на брат, а на чудовище.

Раменете и ръцете на удавника тръпнеха с блясъка на стара медна отливка, по тях нямаше нито едно косъмче, кожата беше навсякъде гладка и въпреки изтощението тялото крещеше с исполинската си сила. Спасителят се зае да обяснява с ръце някакво свое предложение, той приближи “Сюркуф” до гредата, но печенегът сякаш чакаше това; без да се съобразява с предупрежденията, награби предницата ѝ. Александър с ужас зърна великанските му пръсти, завършващи с измити до прозрачност неизрязани нокти. В безумния си порив да грабнат спасението те потънаха в гумата. Самоубиецът се запита дали няма да спукат подплатената материя. Всъщност опасността не идеше оттам, а от паническия устрем на жертвата да се преметне в лодката.

– Не!

Смачканата предница отиде под водата, морето нахлу в “Сюркуф”, Александър полетя с веслото в ръка през удавника.

– Слушай – изрева от водата спасителят, – животно, не виждаш ли, че те спасявам?

Татаро-монголът изръмжа повторно и този път без каквато и да е логика хвана рамото на спасителя си. Александър усети непосредствено силата му и схвана, че става още по-страшно – глупакът бе пуснал лодката и сега намираше опора само в него. В следващия миг го обгърнаха две ръце, удушването му бе въпрос на секунди. Направи опит да се измъкне, глупости, изключено: звярът в паническия си страх ще го удави. Освен да опита правило номер четири. Както предполагаше, дивакът доверчиво тръгна с него, но скоро се убеди, че го повличат не към слънцето, а към дъното. Александър продължаваше да набира дълбочина. Най-после му олекна, клещите се бяха разтворили. Оставаше му да следва правило номер четири докрай – да се отдалечи от местопроизшествието. Когато изскочи над морето, докато гълташе въздуха, чу сърцераздирателното ръмжене на номада. В пристъпите на новия си ужас той сякаш се мъчеше да удави лодката.

Без да каже дума повече, дори без да помисли каквото и да е, спасителят заплува към яхтата. Нито веднъж не се обърна, малко го интересуваше съдбата на дивака; имаше си своя проблем – ще му стигнат ли и сега силите да се докопа до стълбичката. Като по чудо и този път “Психея” го чакаше, лежеше си на мястото, дори не помисляше да бяга.

И на какво може да се дължи? – запита се той, след като си почина сред меката суха завивка в кабината. Защо побягнах стремглаво от смъртта? Сигурно защото поискаха да ми я наложат, той искаше да ме свърши, един дявол, едно животно!...

Изправи се, напълни канчето с вода и прибави към нея лъжичка нес кафе; нямаше сили, нямаше и нерви да чака завирането на водата – започна да пие направо. Но нищо добро не последва след кафето. Александър се извърна към койката, тя му се стори много комфортна, приласка го към себе си, загърна го с белотата на чаршафите.

Привечер, когато светът се готвеше да заспи, той се събуди от някакъв шум. Нещо на десния борд. Рипна и изскочи в кокпита. Ослуша се, обхвана с поглед пространството край яхтата. На три метра от кърмата, пълна с вода, стоеше надувната спасителна лодка “Сюркуф”. До нея – веслото. И двете му бяха необходими. Запъти се към стълбичката, трябваше само да се спусне и да ги прибере. Прекрачи борда и замря.

Дивакът се държеше за тръбите.

Знаеше ли, че държи стълба, досещаше ли се, че може да се изкачи по нея? Александър приседна върху палубата и се замисли. Няколко пъти въздъхна и погледна надолу. Най-после се наведе и протегна ръка. Започна да дърпа, искаше му се да подсказе какво трябва да прави, а она може би подразбира и въпреки туй отпусна ръката си – много бе изтощен, горкият. На Александър не му оставаше нищо друго, освен да донесе предпазния колан. Привърза го за подмишците, а края на спасителното въже привърза към стълбичката. Дивакът вече не можеше да потъне от слабост.

Докато неканеният гостенин почиваше, потопен във водата, Александър успя с помощта на куката, без да се мокри, да прибере лодката и веслото.

Малко преди да се свечери, гостът подсказа, че си е починал, и започна да се придвижва. Александър хвана въжето и затегли. Имаше чувството, че изтегля метален блок. Тъмното чудовище падна върху “Сюркуф”, в кокпита. Изглежда, че възможностите му се бяха изчерпали дотук. Тялото му се изпружини и се опъна върху наpomпаните бордове на лодката. Едва сега Александър разбра, че гостът му не е гигант, гигантска беше само силата му. Единствената му дреха бе омазнен кожен панталон, много стар, грубо закърпен на две места. Голият му торс предлагаше изненада – нескопосана татуировка. Напрегна въображението си, но не успя да я разгадае. Всеки случай, представляваше нещо средно между лъв и куче. Направи му впечатление, че пръстите на краката му бяха раздалечени. Това накара Александър да си помисли, че неканеният гостенин не се е обувал често.

Напълни чаша с вода и я поднесе към устата му.

– Хайде, Нумиан!

Усетил сладката вода с езика си, дивакът я изгълта мигновено и схруска чашата. Пластмасовата материя изчезна в стомаха му. Александър отскочи назад.

– Нумиан!

Нумиан спеше.

– Какво направи бе, човеко?

Нумиан лежеше неподвижно, излят само от цимент с гъста стоманена арматура; силно тяло, неугледно скроено, грубо изработен татарин.

11.

Неподвижността на морето позволяваше да се извършат важни манипулации за подреждането и подсушаването. Дори вътре, в утробата на “Психея”, замириса на сухо. Случи се нещо странно – щом смени батериите, транзисторният приемник заработи. Това даде възможност на Александър да свери часовника си и да послуша музика. Не обърна внимание на информационните емисии, макар че долови в гласовете нещо задъхано. Какво ли се беше случило? Бедствие? Война? Сензация? Тия неща значат толкоз малко тук, под блестящия купол на небето, сред гъмжащите от сафрид водни простори. Измъкваше все пълни чипарета, трябваше му много риба, в огромни количества, трупаше я в легените и кофите, подменяше я след време или я сушеше и все по-често извърщаше поглед към мачтата и скъсаната ванта. Нищо ново не беше му хрумнало. Оставаше в сила вторият вариант – блок при краспицата и вдигане на щормовите платна. В атмосферата се долавяше обещание за вятър. Макар и скалпирана, “Психея” можеше да се понесе напред.

Но къде?

В коя посока?

Това е въпросът.

Да се върне ли? Веднага ли да стори това, или като стигне централната зона на морето? А не може ли другия вариант – да скита, докато го затрият бурите? Виж колко

хубаво е, като ги побеждава, мъжко е, достойно за духа. Накрая ще рухне, но чак след като е изиграл великата си игра. Не е зле да побеждава. Ами че той вече почти не е смешен. И тази страшна пиеса, която набъбва...

Александър вади пълни чипарета, откача пулсиращите сафриди и мисли дали да не намеси и приборя; дали да не допусне шума му на сцената – да си послужи с един слухов мираж: публиката в салона го чува, той е призивен, далечен, близък. Разбира се, чуват го и героите, предназначен е за тях, всъщност олицетворява мечтата им, обещанието за щастие или пък самото щастие. Към него се стремят човеците; затова се трупат на сцената, те го търсят, озъртат се, дирят път към водата...

Малко преди единайсет пейзажът се избистря съвсем. Полъхна неубедително, но въздухът отново увисна неподвижна. Морето се отпусна обезверено. Капитанът на “Психея” беше сигурен, че се появява източният, който и без това би трябвало да си духа по закон през туй време от лятото. Така и стана, появи се вторият полъх. Макар и без платна, яхтата долови промяната с най-чувствителните си части и просто реагира. Половин час по-късно морето посиня с един от добрите си нюанси.

Прекъснал риболова, Александър само съзерцаваше, сякаш за първи път виждаше ведро море и топло небе, достойни да събудят младежки пориви и спомени. И защо е необходимо да свършат тия неща? Нима човек може да отиде някъде завинаги, да ги изостави? Необходимо ли е да потъне на всяка цена, а те да си останат във времето, векове след неговата смърт – тези крехки сини часове на източния вятър!... Идеята за пиесата заблестя с нова сила.

И най-неочаквано се появи фрегатата.

След петнайсетгодишно отсъствие!...

Тя се приближи с левия си борд. Той прекрачи към нея, качи се на палубата ѝ – просто напусна “Психея”. Платната на фрегатата бяха нови, безупречно вдигнати и опънати, както винаги ходът бе очарователен, а щурвалът се подчиняваше на най-финото докосване.

Кабината ухаеше на цейлонски чай и мулатки.

Като привърза руля, той мина край тях и ги покани да го последват в каюткомпанията. Преди петнайсет години мулатките винаги го следваха там, носеха димящите си чашки, сядаха край него и пиеха чай, а зърната на гърдите им потръпваха. Този път обаче вместо тях влезе само Неси. Това не го учуди, вече беше свикнал да се примирява с някои неща.

– Какво? – запита Неси.

– Нищо.

– Признай, че предпочиташ мулатките.

– Е!...

– А защо? Кажы защо предпочиташ мулатките вместо мен?

– Понеже са повече – отвърна той, загледан в дъбовата настилка на палубата. – Много и все мулатки. Само бюстът на една от тях тежи повече от тебе цялата.

– Мисля, че знаеш колко те обичам – рече тъжно Неси. – И сигурно не си забравил, че оставих всичко да тръгна след тебе. Вече нямам нищичко на сушата, всичко е тук, на фрегатата. Чакай... защо фрегатата? Защо не “Психея”? Къде е тя?

– Ох, отново ли да ти обяснявам, казал съм ти го сто пъти – когато ми е хубаво, на хоризонта се появява една фрегатата, идва и ме взима. Някога се появяваше често, а сега – след петнайсетгодишно отсъствие. И вместо мулатки – ти. Може би съм много виновен пред тебе или пък нещо друго, защото откъде-накъде ще седна да сменям осемстотин мулатки за една-единствена, и то анемична, след като познавам и най-дребните ти кокалчета, и то... навсякъде.

– Добре де, добре – отивам си. Важното е, че се появи отново, че отново пътуваш с фрегатата. Разбираш ли – важното е, че усети някои неща както някога, както си ми разправял... Къде е “Психея”?

– Там.

– Къде? Има ли някой на борда?

– Оставил съм Нумиан.

– Един дивак.

– Откъде го взе?

– Питай, че да ти кажа!... Ей, Нумиане, ти пък от какво се измъти? Как ще обясниш присъствието си?

Нумиан продължаваше да спи. Разтърси го с крак, за втори път без успех. Александър се чудеше какво да предприеме – вече духаше вятър и можеше да се упъти към централната зона на Черно море.

Грабна раксите и макарите, насочи се към мачтата. Започна да обува гуменките, провери ги, бяха сухи, мачтата също беше суха. Ех, ако можеше да събуди по някакъв начин чудовището!... За него е играчка, то просто щеше да отскочи до краспицата. Но дивакът спеше втори ден и Александър понесе въжето нагоре сам. Този път нещата потръгнаха, краката му заемаха уверено позициите си, ръцете държаха.

Когато се спусна обратно, погледна към краспицата и се убеди, че всичко е о кей: фаловете висяха по местата си, вече можеше да вдигне щормовите платна. Тези платна не му обещаваха голяма скорост, но закъде ли пък се е забързал? Вече ще духат постоянни ветрове: през деня – източният, а през нощта – западният, бризи колкото щеш, пресни, благодат за тялото и духа. Александър измъкна платната. Работеше бавно, безгрижно, щеше му се да мисли, че действа равнодушно, но зад привидната му апатия се долавяше копнеж минута по-скоро да почувствува яхтата като пришпорена кобилка.

Щом усети въжето в ръката си, без да ще, легна на курс бакцаг; знаеше, че не е задълго, този курс го водеше точно в обратна посока, към пристанищата. Ала имаше желание да потича малко с вятъра.

Дълбоко, в най-мрачните гънки на мозъка му, се потайваше мисълта да потегли към сушата. Ами да – нещата се бяха променили, – на борда вече имаше човек за спасяване и една пиеса за отнасяне.

Подушил пътя към дома, Александър проучи внимателно обгорените места по тялото си и извика от мъка – носеше се към Неси два пъти по-грозен и може би два пъти по-стар отпреди. Кога беше то? Преди два или преди три милиона години? Един обезобразен Одисей, с една обезобразена мачта, се връщаше в пристанището си. Лесно е да се преодолее Атлантическият океан, ела да минеш това малко, но необуздано Черно море.

В този ден газовата печка проработи за първи път от обръщането. Напълни голямата тенджера с морска вода, обвари сто сафрида и изяде поне четирийсет. Стараеше се да яде, а не да лапа. Към финала на обедата това почти му се удаде. Предстоеше му работа, имаше да се справя с много манипулации, например не знаеше какво точно липсва, избягваше да проучи кои от продуктите са все още годни за консумация – да, той се страхуваше да погледне действителността в очите. Добре, че навикна поне да гледа по-спокойно счупената мачта, чийто връх лежеше на десния борд и поне засега не пречеше. Трябва ли да го изхвърли? По едно време реши, но се отказа – все пак това беше част от тялото на “Психея”, нека си лежи там, може пак да потрябва. Но къде ще потрябва? На сушата, къде! Не разбра ли – караме към брега, имаме да отнасяме един дивак и една пиеса.

Трябваше да спасява кожата си, и то в буквалния смисъл, поне да облекчи болките. Загуби доста време, докато намери крем, намаза се, тайно се надяваше, че нивеата ще извърши чудо. Един съблечен възрастен мъж представлява не толкова красива картина, ала един съблечен възрастен с обезобразена кожа е трагедия.

Най-после делфини!...

Без да се двоуми особено, Александър реши, че ако се приближат, ще се опита да убие някой с куката; добре е да обогати менюто си за няколко дни. Няма да се спре, ще вдигне ръка и срещу делфините, живее му се, брегът е още далеч и де да знае докога ще има рибни пасажи. Ами този човек на борда? Нали най-после ще се събуди?... Ще иска да яде. С какво ще го храни, ако не с делфини. Стига да се приближат. Къде бяха харпуните? Ще ми излезе лошо име, но ще стрелям или ще замахна с куката. Ще намеря ли лесно харпуните, или ще трябва да употребя куката? Все още нито един делфин не се приближаваше. За всеки случай той стана и придърпа куката. Но стадото мина и замина, просто не му обърна внимание. Черните точки изчезнаха на изток, стопиха се в светлината, сякаш се стопиха в света, отнесоха филетата си и онези чудесни късове месо, разположени по местата, където се предполага, че се намират вратовете им.

Няма делфини, но има цигари. Запали и започна да топли вода за кафе. И този път предпочете да го пие седнал на руля, загледан в платната, открити върху синия равен пейзаж: мизерни, импровизирани ветрила! Върху техните плещи лежи изключителната мисия да го върнат при хората. Нещата в пиесата продължаваха да се избистрят, нюансите се обогатяваха, непрекъснато припламваха отделни реплики, записвани в корабния дневник. А какво ли би станало, ако книгата паднеше през борда? Какво ли биха си помислили хората, като прочетат подобни пасажи не другаде, а в корабен дневник:

ТЪЖНИЯТ ЧОВЕК: Ще ми се да знам, ако стигна най-после при морето, ще ме остави ли запекът, който нося от години със себе си? Жена ми ме остави, забрави ме отдавна, и децата ме оставиха – ще ме остави ли обаче запекът, който е унижението на живота ми!...

БЕЗОТГОВОРНИЯТ СКИТНИК: Вие сте противен тип.

ТЪЖНИЯТ ЧОВЕК: Знам, но ще ме остави ли?

БЕЗОТГОВОРНИЯТ СКИТНИК: Предсказвам ви по-страшното: не само че няма, но ще се върне жена ви. Тя е много стара и много болна, но ще се върне, за да я гледате.

ТЪЖНИЯТ ЧОВЕК (въздъхва): Дано.

БЕЗОТГОВОРНИЯТ СКИТНИК (едва не подскача): Какво?

ТЪЖНИЯТ ЧОВЕК: Обичам я!

12.

На другия ден сутринта дивакът отвори очи, държа ги примижали известно време и накрая изръмжа, но не стана. Предвкусил близкото бъдеще на завръщането, в отлично състояние на духа, Александър щедро изсипа две канчета в устата му. Погледът на непознатия дори и не се опита да изрази нещо, по което би могло да се предположи, че става дума за благодарност. Това сякаш хареса на домакина. Той домъкна тенджерата със сварената риба, избра един едър сафрид и го насочи отвисоко в пастта. Щом рибката докосна устните на омаломощения, пастта се разтвори и налага ръката на дарителя. Александър извика, изтръгна се от зъбите и избяга чак в кабината. Палецът кървеше. Заля го със спирт и му лепна анкерпласт.

– Ти си лош! И нямаш нищо общо с Петкан!

Извърнал глава към дарителя си, монголът го гледаше все тъй безизразно.

– Само туй ми липсва – простена Александър, – да умра от инфекция.

Погледите им най-сетне се срещнаха. На домакина му се стори, че татаринът леко открява уста.

– Искаш да лапаш!... На! – В момент като този печенегът едва ли бе в състояние да проумее какво може да означава един показан пръст. – Не съм побъркан!... Слушай, кой си ти, откъде се взе? Сред морето, върху греда!... Бъди спокоен, ако се държиш все така, като нищо ще те бутна обратно. Лежиш... Но устата ти е отворена, чака да ти пусна нещо. Слушай какво, Нумиан!... Нумиан, как го измислих? Внимавай сега!...

Рибката падна върху рамото на омаломощения. Той направи опит да извърне глава към нея, а после се опита да вдигне ръката си, но не успя.

Домакинът взе друга рибка и се приближи. Този път я пусна отвисоко. Схрускана с два маха на челюстите, тя изчезна. В омаломощения организъм на госта засега работеше само челюстта. Александър се отказа, нямаше смисъл, гладният можеше да изяде всичко, пък и него самия, заедно с въжетата.

– Слушай, варварино, кажи, докато е време – не върша ли грешка, като те съжالياвам? Лично аз си представям трудно картината на самотен съд сред празно море и само двамата на борда. Няма вода, няма храна... Кажи ми, людоедо, виждаш ли в мен храната си?

Людоедът млчеше. Александър му показва празната тенджерата, после я захвърли демонстративно.

В дни като тези заслужава си човек да живее и не само да живее, но и да вика от радост. Наоколо синьо, богато; след малко ще излезе и вятърът; сафридите скачат като бесни над водата; бризът ще смете омарата на хоризонта и изворно бистър, ще се втурне към мръсните брегове.

Устата на людоеда се отвори.

– Затвори я, братко! Няма... Има сурова, варените свършиха. Сурови колкото щеш, една кофа и един леген!... Да бе, не се досетих... Ето!

Суровата рибка бе схрускана като другите. Започна поголовно хвърляне на рибки в дупката. Челюстта и зъбите дъвчеха, устата се пълнеше с кръв; тя потече по брадата, стече се по гърдите и на Александър му се стори, че татуираното куче – или лъв – си близна крадешком от нея. Какво нещо е изкуството, помисли си Александър: ето, и той носи рисунката върху гърдите си. И какъв е бил този народен гений, или мошеник, създал яркия синтез на животното? Случайно ли е получен, или нарочно? Има нещо наистина уникално в това да създаваш животно, което може да приемеш веднъж за куче, друг път за лъв.

– Изяде цяла кофа! Край! Затваряме! Сърдѝ се, ритай – няма да ти дам!...

Монголът затвори очи и май че се унесе отново в сън.

Александър се съблече, поплува и се освежи, излегна се върху кабината, усети благодатната топлина на слънцето. Щом изсъхна, побърза да се облече, гонеше го страх от ново изгаряне. Запали печката и постави джезвето.

Когато посегна към корабния дневник, неочаквано си помисли за пълничка бяла жена. Светът би трябвало да бъде населен само с млечни тела... С жените няма за какво да говориш – тръшни ги някъде и край; после пиши спокойно до следващото тръшкане. Неси, какво е Неси – кротък ужас, иска да говори за изкуство, настоява за мястото си в “плаващата мансарда”. Александър беше повече от сигурен, че ако ѝ предложи да се самоубият заедно, тя ще се постарее туй да стигне до ушите на повече хора. Има нещо приятно в снобизма, дявол да го вземе, например – Неси ще положи усилия самоубийството им да стане по-красиво от замисленото, ще го натруфи, накрая, разбира се, ще го изсуши от философската му същност и по женски като нищо ще го извърти на любовна основа.

Той мислеше за овална бяла жена, за Неси и за снобите, ала опрашената вече тичинка на писането го теглеше към кабинета. По-едрите видения се очертаваха; както очакваше – пламна и пейзажът, единствен и единен; образите заживяха в него естествено.

13.

Александър усети резкия удар на бриза върху голямото платно.

Изскочи в кокпита и едва не блъсна главата си в гика, който след новото оборудване бе слязъл ниско. Гланцът на морето бе отлетял, водата тръпнеше.

Но онова нещо, което би трябвало да лежи върху гумената лодка, липсваше.

Капитанът се озърна и откри госта си на предната палуба. Приклекнал до легена, Нумиан вадеше сафриди и ги поглъщаше.

– Нумиане!

По брадата и гърдите му се стичаше рибя кръв.

– Яж, човече, хапни си!

Бялото на очите му лъщеше, дивакът ядеше като куче, което се бои, че ще му отнемат кокала.

Погънал в творческо безумие, Александър издърпа още въжетото. Гикът се повдигна повече. Малкото платно и без това си потрепваше на необходимия за потеглянето ъгъл. Върна се назад и хвана управлението, “Психея” изскимтя, той я почувствува в ръката си, но същевременно усети мъка от намалената площ на платната – беше от ясно по-ясно, че няма да летят. И все пак зад кърмата се очерта пещата линия на килватера – беше теглена черта на застоя.

Новите платна, разбира се, означаваха още едно допълнително неудобство – трябваше по-често да отскача до руля, по-често да коригира направлението – центровката бе нарушена, полуавтоматичното устройство за управление не работеше както досега.

Нумиан изгледа дъното на празния леген и се изправи; голата част на тялото му представляваше архипелаг от мръснокафяви мускули, нищо в движенията му не издаваше пластичност. Нумиан напомняше затегнат и пренатегнат по гайките и болтовете организъм. Изсъхнал, панталонът му сякаш бе станал още по-мръсен и вонеше на животно. Наскоро бръснатата коса още не бе порасла, облото скулесто лице с особената си конструкция изразяваше устрем напред; можеше да си го представи на кон, как прекосява степи, опожарява градове, пече овни върху клада от александриаски книги, похищава жени в току-що нападнатото селище или участва в заговор против водача си. Когато се вгледа добре, Александър откри дупки на ушите; ушите му бяха малки и не много нагънати, но по тях дупките личаха добре, липсваха само халките или обещите. Обещи можеше и да не му подарява, но на всяка цена трябваше да му подари панталон.

– Така няма да я бъде – избухна Александър и Нумиан трепна от внезапно започналия разговор. – С тази биволска кожа ти в кабината ми няма да влезеш, разбра ли? Момент! – Александър изчезна и се върна след секунда. – Ето ти анцуга, захвърли кожата в морето!...

Печенегът не реагира, метнатата към него дреха падна в краката му.

– Нумиане, преоблечи се! – Александър показва с жестове как да стане това. Номадът сведе поглед към двете парчета на анцуга, но не помръдна, с легена в ръка. – Трябва да пратиш тая мръсотия във водата! – Александър посочи панталона и след туй – водата. – Нищо чудно да ти дам и бельо, разбра ли?

Вместо да му отговори с нещо, дивакът тръгна към него, постави легена в кокпита и се върна на мястото си. Поседя известно време, може би размисляше как да

постъпи, изправи се, взе анцуга, хвърли го към Александър и се изпика върху палубата. Писателят го изчака да свърши и отривисто се изкатери при него. Но преди да заговори, върна се, грабна кофата, загреба от морето и яростно заля палубата.

– Говедо мръсно гадно, да не съм видял втори път подобни гнусотии, защото ще ти счупя кратуната тиквеста! Разбра ли?... Разбра ли бе, номадино гаден?... С един ритник ще те изхвърля през борда, при рибите!...

Дивакът схвана, че нещо в постъпката му не се е понравилось, но продължителното викане, с което го обсипваха, не му хареса чак толкоз. Като му се караше и му обясняваше нагледно как се пикае в яхта – през борда, направо в морето, – Александър може би преигра и предизвика ръмжене у събеседника. Това го стресна и го накара да се изтегли към руля. Продължи оттам, но вече с приятелски тон, доказваше му, че има неща, които би трябвало да се спазват непременно, иначе на какво би заприличало, на нищо, че това и сега не прилича на нищо, защото как може да бъде пренебрегвана меката платнена материя, тя просто гали кожата на човека, а биволската кожа на вонящия панталон е като шкурка и тежи дванайсет килограма, мъкнеш ги на задника си, тормозят те, не позволяват на тялото ти да диша. Освен това смърдят на коч. Затуй, драги Нумиане, облечи си меката чиста дреха, тя се носи обикновено от спортистите и позволява всички видове свободни движения; в нея тялото диша и се развива хармонично.

Бръщолевенето оказа въздействие, дивакът се позасрами и сякаш да потвърди това, отново взе анцуга. Разгледа двете парчета основно и повторно ги хвърли на мястото им. Този път обаче, вместо да се върне на предната палуба, Нумиан се сви в удобното си гнездо – лодката.

Божичко, колко близо до него беше той. Александър го усети с палеца на левия си крак, почувствува четината на главата му, едва побола след бръсненето. Да, този човек бръснеше главата си или му я бръснеха някъде, но къде? Това е въпросът на въпросите: от кой бряг идва Нумиан? После другите въпроси: как се нарича, какво е потеклото му, религията му, с какво се занимава. Безспорно в краката на Александър лежеше изостанал във всяко отношение дивак, у когото най-човешкото нещо бе татуировката – елементарен опит за естетическа изява. Кой е сътворил тази лаконична “скалопис”? Този беше друг, отделен въпрос.

Александър почувствува състрадание, умиление, тъга и натрапчиво съжаление към бедното дете, дори необходимост да го погали с ръка, стига жестът му да бъде разбран както трябва. В краката му сигурно лежеше кротък гигант, къс от суровата, но честна природа на миналото, примитив, реликва. Натисна с палец косата му и доби чувството, че се докосва до вековете...

Мечтаеш ли да бъдеш на мястото му?

Ще бъдеш ли по-щастлив, ако си Нумиан?

Тази мисъл го превърна отново в Александър – страдащия дух, за когото не съществуват тайни и нищо повече не може да го удиви, за когото ходовете на битието са прозрачни и монотонни.

Къде се връщаш? Натам ли? Към брега? Защо се връщаш, кажи? Вече са те погребали. И Неси те е прежалила, тази сантиментална глупачка, която смени съпруг-божество и дете-ангел за един на 55!

Къде, Александре? Отново ли ще се навреш в гарсонията си, да пишеш за първи път това, което е написано хиляди пъти? Да се поддадеш на една глупава пиеса!...

Добре де, няма – съгласи се Александър, – но какво да правя с Нумиан?

Какво, нищо!

Как!... И него ли?

И него!... И той със смъртта на снобите. Представи си – седите в кабината, в безтегловност, на дъното. Ако някой погледне през илюминатора, ще каже: Брей, един дивак и един джентълмен! Мъртви! Един до друг!... Дявол да го вземе, как ли се е получило?

14.

Изненадата на дивака от туй, че го карат да захвърли прилепналия кожен панталон, на другия ден се смени с учудване: вместо вкусната сурова риба, пропита с кървящи сокове, предлагаха му я сварена и гореща. Най-после успя да даде урок на домакина си – щом изтеглиха седемте рибки от водата, Нумиан побърза да ги откачи от кукичките и ги налага.

– Господи! – хвана се за главата интелектуалецът. – Слушай, глупако, ако искаш да знаеш, това облекчава труда ми, яж ги направо, ето ти чипарето – можеш да ловиш и да гълташ.

Дивакът пое чипарето и метна оловото в морето. Когато измъкна рибките, спокойно започна да ги отделя от куките.

– Ще те науча на много неща! – закани се Александър. – На интересни неща!... Не така, не хвърляй заплетени куки в морето! – Александър изтегли чипарето обратно и го разплете. – Всичко трябва да бъде в ред, всяка кукичка сама за себе си.

Какво ли си мислеше той! Изобщо можеше ли да мисли, притежаваше ли някаква чувствителност? Засега Нумиан насищаше глада си. Какво ще предприеме после, след като се нахрани? Може ли да възприема красотата на природата? В момента впечатлява ли го яркосиният топъл ден? Там за втори път се появяват делфини. Какво ли мисли за тях?

– Нумиане, виж!

Александър посочи към стадото. Дивакът съгледа делфините и наведе глава към влакното на чипарето.

– Амбула!

Първата дума просто падна от устата на госта като зрял плод, цяла, компактна, ясна. И го обърка още повече. На яхтата вече си имаше загадка.

Амбула! На какъв език?

– Амбула! – извика Александър и повторно посочи делфините.

Нумиан изръмжа, но не вдигна глава. Колко много любопитство и обещания за открития към дивака. Наистина, какво представлява Нумиан? Това не е маловажен въпрос. Чингизханщина или кротко робство в харемски владения? Бруталност или сляпо покорство? Далечна история или съвременна изостаналост?

В крайна сметка – беше ли му пратила съдбата знак, с който да му подсказе, че все още съществуват свежи тайни? По всяка вероятност – да. Беше му подхвърлила хрумване за пиеса, а сега – обещание за някакво проникване. Искаше му се да влезе в същността на дивака, да я изследва, а после да я подчини и извае по свое подобие. Вече имаш свой Петкан, помисли си Александър, направи го такъв, че да те слуша и примира от покорство, превърни го в куче.

Но като размисли по-сериозно, капитанът на “Психея” реши, че дивакът трябва да умре.

“Психея” блуждаеше, Александър не смееше да прекъсне риболовния порив на госта си – трябваше да натрупат много храна, нищо не се знае, понякога морето изведнъж обезрибява. Писателят окачваше сафридените връзки по всички възможни места на ветрохода – все запаси за далечно или близко бъдеще. Тук нямаше мухи, чирозите се вееха добре и не червяхаха, добиваха добър вкус, от тях капеше чудесна мазнина, тя обезобразяваше палубата, но имаше ли значение?

Александър хладнокръвно изчисляваше тласъка, необходимия замах. Той трябва да бъде силен, категоричен, печенегът тлябва да изхвъркне рязко през борда, в никакъв случай не бива да се вкопчи за фалшборда и да се задържи. Туй би означавало обрат, сплескване – костите на Александър ще изпукат, писателят ще се превърне в смачкана жаба, бруталната сила на номада ще счупи и черепа му, там, притиснати от удара, ще се сплескат всичките му идеи, ще се превърнат в жалки плоски идеи; изобщо туй нещо не бива да се случва за нищо на света и може би няма да се случи, ако жестът и тласкането се обмислят старателно.

– Амбула! – изкрещя Александър.

Нумиан подскочи и, боже мой, как се промуши, как намери куката? (По какъв начин се сети, че тя може да му свърши работа, предварително ли бе обмислил това?) Той запълзя през кокпита. Над фалшборда очите му проследиха делфина. Замапна светкавично и направи дупка в гърба на животното, но нищо повече – не можа да го закачи за устата.

Нумиан скимтеше, изглежда, изразяваше недоволство от себе си.

– Уви! – забъбри домакинът. – Амбула се приближи, защото вярваше в нашата доброта; повече няма да повтори тази глупост и ще разкаже на другите делфини за нас.

Нумиан не го погледна и сега, върна куката на мястото ѝ и отново се залови за риболова.

Тази кука дали не би свършила работа, а? Не може, разбира се, няма как да замахна и остава въпросът – ще успее ли да пробода мускулите му? Виж, да го бутна с нея отдалеч – бива. Само да не я докопа, само да не ми я измъкне от ръцете! Гадно е да умреш от замах на дивак, който дори не би и допуснал, че убива мислещ бог: система от нежност, комплекси, интелект; едно усещане както за нищожество, така и за величие; верига от унижения, смехории, мощ и мизерно безсилие; една тълпа и една безутешна самота.

Може би прогонени от амбула, сафридите изчезнаха изведнъж. А може би амбула бяха разпространили новината за лошите хора? Сафридите потънаха някъде и печенегът, след като измъкна няколко пъти празни кукички, най-после се обърна с ръмжене към домакина.

– Това е, Нумиане! – Александър разтвори ръце. – И да викаш, и да не викаш, понякога рибата изчезва изведнъж, няма я, никой не знае причината, някакви кодове, някакво хрумване на природата... И то е тайна, разбираш ли, никой не знае защо изчезват рибите.

Нумиан набра чипарето и се тръшна върху лодката. Александър напълни платната с вятър и пусна “Психея” по пътя ѝ. И отново – кой беше нейният истински път? Към централната зона на морето или към сушата?

Нумиан спеше. Кръвта бе покрила кучешката част на татуировката, беше останала само лъвската част. В процепа на устата му спяха трийсет и два бисерни зъба, а чертите на лицето му се бяха успокоили до такава степен, че никой не можеше да разгадае по тях къде свършва далечният изток и къде почва далечният запад...

Удобен ли е моментът?

Беше ли дошъл?

Ами ако номадът все още съхранява рефлекса против това оръжие?

Вместо да се губи във въпроси, Александър остави руля и се върна в кабината, намери големия нож и когато подаде глава навън, изстина. Нумиан бе отворил очи и гледаше с любопитство към него, изглежда, зареден от вековете с предчувствието за приближаващия се ханджар. Александър пусна зад гърба си оръжието, ножът падна върху койката. Нумиан заспа. Александър грабна радиото и намери музика, отнякъде му се обади Брамс. Собственикът на “Психея” усили звука, приемникът загърмя.

Но Нумиан не се събуди.

Погледна курса. Беше добър. Отвори корабния дневник. Взе химикалката. Какво да напише? Нищо не може да напише. Ами да напише туй, което стана преди малко с ножа – едно интересно изследване. Нищо не можа да напише, задоволи се само да нарисува едно делфинче. Острието на писеца шареше нервно по листа, удвояваше и утрояваше контурите и така делфинчето бе нарисувано с помощта на много повече от необходимите линии, явен израз на празнота и скука. Една от линиите сигурно беше най-сполучливата, но коя?

Александър се нагледа на рисунката си, понечи да я задраска, но се усмихна и написа под нея: амбула.

Докато рисуваше делфинчето обаче, вътре в него разярената тълпа ревеше и тичаше към морето. И когато всички млъкнаха, за да чуят ясно прибоя, дочуха кръсците на друга тичаща тълпа. Какво ставаше там? А!... Прииждаха хора, много, тълпи излизаха от морето и търсеха благодатта на сушата, където според дълбоко залегналото у тях убеждение се живеело по-добре.

15.

Беше си негово собствено хрумване, финал на пиесата му, беше си го измислил по време на пълното с рискове пътешествие и нещо у него крещеше, че незабавно трябва да го отнесе на сушата, при пишещата машинка, длъжен е да го направи достойно на двукраките насекоми, да им докаже, че е така, а не иначе, както си въобразяват те.

Но колебанията на писателя все още не значеха нищо, “Психея” напредваше добре, вятърът духаше прилежно. Рибата вече нямаше, Нумиан посягаше към сапасите от сушен сафрид. Сутрешните изчисления подсказаха на капитана, че до центъра на морето има не повече от шейсет мили; при най-лошия случай, с лавиране и продължителни затишия, след три денонощия ще се озове там. Засега има да преодолява една пречка – Нумиан. Чисто и просто трябва да го изхвърли през борда, да се освободи и да остане със собствения си вътрешен проблем, а не да мисли как да го храни и къде да го дене.

Ами харпуните? Дали не биха могли да посвършат някоя работа и те? Намираха се под койката на малката кабина, чак в яйчниците на “Психея”, но колко му е да ги измъкне. Единият може да прободне двама Нумиановци... Вятърът е идеален за връщане към Созопол, към живота, но курсът, който държи сега, е курс към централната част на морето, което продължава да го зове... Точно така, ще му пусне една стреличка в гърдите, но първо ще опитам чистия начин – през борда... А такава пиеса, като замислената, все още не е написана. Защо пък да не я напиша аз?... С харпуна ще разиграя отвратителна кървава история, затова, боже, постави своя дивак на удобно за катурване място. Ще го бутна и след туй ще му подхвърля лодката...

– Абү!

– Какво?

– Абу!

– Не те разбирам.

– Абу!

– Келеш, какво е абу?

– Абу!

– Ох, Нумиане – Александър почеса гърдите си, – досега бяхме добре с тази сурова риба, тя набавяше и влагата за твоя организъм!

– Абу!

– Много си сигурен, че ще получиш.

Чу се ръмжене.

– Потрай малко, да мине време – глътките трябва да се разреждат.

Дивакът се изправи, напоследък и погледът, и движенията му говореха, че се е съживил, силите му се възстановяваха, може би не бе достигнал пълния си разцвет, но и това предстоеше, особено при тази жива риба. Кой ти гарантира, че прясната риба кръв не се равнява на живата вода от приказките?

Побърза да излезне в кабината, Александър предпочиташе да напълни канчето сам, да не дава тубата в ръцете му; изобщо Нумиан нямаше работа в кабината, мястото му беше само въвн.

Номадът пое канчето и го изсипа в гърлото си. Домакинът зяпна и видя много неща... Господи, пред него стоеше звяр с пиринчени мускули и огромен корем, силно чудовеще, което сигурно играе всяка игра без правила. Отблизо Нумиан беше още по-страшен, истински ятаганджия, а от панталона му се отделяше отровна смрад.

– Абу!

– Няма абу! – ядоса се Александър. – Ще чакаш!

– Абу! – изкрещя Нумиан.

– Ти си звяр! – изкрещя Александър.

Останалото бе игра на нерви, въпросът бе – кой ще отстъпи. В тишината “Психея” триеше сладострастно белия си корем в синкавата пяна на морето, шептеше от задоволство и бързаше напред. Александър мислеше за секундите, които предстояха – ще настоява ли чудовището, или ще отстъпи? Ако настоява, ще трябва да отстъпи господарят. И край. Битката е загубена. Всъщност развоят на събитията се заключаваше в това – какво ще предприеме Нумиан. Беше ли разбрал вече, че е овладял положението?

Яростта в очите на дивака се сгъсти. Александър дебнеше момента да не закъснее с наливането на водата.

Слава богу!

Нумиан подгъна колене и седна, но канчето остана в ръката му.

Александър се върна при руля, обзет от чувството, че неприятността не се е разминала. Какво ще предприеме неканеният гост? Засега Нумиан му бе обърнал гръб. Седеше и мълчеше. Последва нещо глупашко, той се наведе през борда и се опита да загребе от морето, но тъй като морето беше ниско от фалшборда, дивакът се дотътра в кокпита. Едва тук можа да напълни канчето. Панталонът вонеше. Тялото му се прегъна трудно, лявата ръка стискаше фалшборда, а дясната с канчето и целия мръснокафяв торс увисна през него.

Беше ли настъпил моментът?

Не, дори петима александровци не биха могли да се справят с едно такова бутане.

Нумиан изгълта морската вода и извика, но не я повърна; извика повторно, захвърли канчето с ярост и се изправи. Ще тръгне ли към кабината?...

Чудовището се отдалечи към предната палуба.

Премеждието бе отминало и можеше да се твърди, че първата битка е спечелена. Но какво ще стане до вечерта? Ами утре? При това Нумиан днес беше само жаден, а утре ще бъде и гладен... Боже мой, къде изчезнаха пасажите, потънаха ли? Нямаше риба, имаше безкрайно море, духаше редовен източен, лавираше се трудно с тези щормови платна; оставаше само надеждата, че през нощта западният ще оправи играта.

И вместо туй какво? – По обед източният започна да се върти против всички правила, дори изчезна. Да, в централната зона на морето периодичността на бризите не важеше. След като вятърът се стопи, “Психея” умря в горещия ден, платната рухнаха. По едно време се появи лека топла вихрушка, повъртя се и се хлъзна към хоризонта. Задъхано птиче кацна до Нумиан, просто се търкулна омаломощено на палубата.

Нумиан го взе, тъй както се взима ябълка, бутна го в устата си, изяде го и започна да плюе перушина.

– Абу! – усмихна се Александър

– Абу, абу!

Дивакът се изправи и се обърна изцяло към домакина си.

Употребил крайно необходим тактически ход, Александър изнесе малка пластмасова чашка за себе си и вдигна канчето на дивака. Погрижи се оня да види колко малко пие господарят на водата и колко много се сипва в канчето – за слугата на господаря на водата.

Този път Нумиан изпи цели две канчета морска вода допълнително, без да издаде звук, което означаваше, че работите отиваха към подобряване. И може би всичко ще се развие отлично – каза си Александър, – стига да има време.

Но време нямаше.

Разбрал, че в централната зона на морето липсват ориентирани ветрове, Александър все повече се убеждаваше, че всичко може да се развие и тук. Какво би станало, ако доведе комедията към своя края? Един човек бе живял петдесет и пет години, беше писал, мечтал, любил и след толкоз много неща най-последно беше се превърнал в комедиант с фикс идея, че няма да е лошо, ако се самоубие – сега или утре, а може би вдругиден.

Това е, Нумиане! – Александър забърса потното си чело. – Снобската ми същност желае Тук да стане оная работа! Шегувах се, знаеш, че няма да те убия, защото съм пълен със скрупули. Но тези платна повече няма да се издуют от вятъра. И няма да позволя да попречиш на красивата ни гибел. Ще ти дам всичко необходимо за корабкрушенеца. Намерих те на греда, но ще те пусна с надувна лодка и гребло, ще ти дам туба с вода и въдици. Само дяволите могат да знаят каква е твоята цел и кой е твоят бряг. Моята цел е дъното на морето, мястото ми е там. Яребицата “Психея” ще бъде с мен. Тя ми даде това, което никой не можа да ми даде – продължителната красива илюзия на избавлението. Обичам “Психея”, с нея си имаме тайни. Банкрутът се отрази и на нея – ето я, лежи под мен със счупена мачта, сред вакуума на ветровете, за който знаех, но не вярвах, че съществува наистина. И животът е вакуум, но кой да ти повярва, невежите се блъскат към морето с надеждата, че ще докопат неговата прохлада и ще изпитат щастие. Слушай, говедо, ти знаеш ли, че се наричаш Нумиан? Не знаеш, ти не знаеш нищо и ще бъдеш по-щастлив. Какво да ти кажа повече?... А, ти ме погледна, най-последно успях да привлека вниманието ти. Чудиш се, какво ли бръщолевии този старец с изгоряла кожа? Искам да се наприказвам, Нумиане. Долу ще ме покрие мълчанието. То ще вледени всичките ми мисли, познанията ми, ще умрат представи, заблуждения, съдържания на книги, два езика и една пиеса.

– Улу!

– Какво?

– Улу, улу!

Дивакът сочеше морето.

– Чудно на какво казваш улу!...

Продължаваше да сочи морето, но тъй като и сега не го бяха разбрали, Нумиан грабна чипарето и повтори думата.

– Аха – усмихна се Александър, – риба! Улу – риба... Опитай, може.

Нумиан пусна оловото във водата.

– Вече знам три думи на твоя език!... – Дивакът не му обръщаше внимание. – Амбула, абу, улу!...

Ставаше все по-горещо, безцветното море спеше, а мъртвото помътено небе гледаше отгоре с поглед на юница.

– Това се казва вакуум, Нумиане, сякаш си на края на света, сякаш губиш усещане и за атмосферното налягане!

Господарят на “Психея” се съблече и се метна в морето. Под корема на яхтата водата беше изумително прозрачна и прохладна. Обрастванията се виждаха лесно, с подробностите си. Влакното на чипарето се губеше в дълбините. Александър изскочи шумно под лицето на Нумиан, замахна и го напръска. Дивакът понесе шегата мълчаливо – нито се усмихна, нито се разсърди. Той искаше улу.

Но улу нямаше, беше изчезнала.

Господарят на “Психея” се изтегна по лице върху бака, топлината на слънцето падна върху гърба му и го накара да си припомни колко пъти като дете е лягал върху пясъка, с бисерни капки в клепачите, с меката тръпка на затоплянето и синята люлка на морето пред погледа. Липсваше само къртящата глъч на плажа и женствените неща на жените, които му правеха впечатление и тогава.

Вдъхна дълбоко и отново видя фрегатата.

Боже мой, за петнайсет години нито веднъж, а сега – за няколко дни, два пъти!...

Приближи се и застана на борд. Александър скочи на палубата ѝ, притича до шурвала и я извърна на изток. Чудно, фрегатата летеше дори във вакуума, а мулатките пееха и се занимаваха с нещо важно. Когато тръгнаха към него, той видя кафето си. Поднесе му го дъщеричката на Неси, нагиздена с островни цветя. Щом кафето остана в ръцете му, мулатките и детето изчезнаха. От каютата излезе Неси. В ръцете си носеше картата на Индийския океан.

– Ти ли си? – запитва загрижено тя.

– Да – отвърна той.

– Тази карта е пълна с грешки. Това тук какво е?

– Не виждаш ли – Тринкомал̀!

– Така ли? – Неси погледна още веднъж в картата. – А!... Така може, Тринкомал̀, да! Но ти си луд, защото достатъчно е да имаш един-единствен приятел на света, за да си щастлив, а аз не съм ли ти приятел? За какво ти е туй самоубийство, макар че си го замислил блестящо?

– Не знам – смотолеви той, – решен съм.

– И ме оставяш?

– Сигурно.

– Егоист! Знаеш как те обичам!

– Ти си трогателна и постъпвам некавалерски с теб, но разбери, смешен съм.

– Ти си герой.

– Аз съм старче, но не се държа зле... дори направих овъркил, и въпреки туй... всеки ден се страхувам от смъртта.

– Да ти изброя ли десет велики личности, които са се страхували от смъртта?

– Но те са били велики.

– Ти също!

– В твоите очи.

– Не ме погубвай, върни се!

– Къде? Скъсал съм с всичко! За какво да се върна, кажи!

– Заради мен.

– Неси, остави своя старец да изработи самоубийството си докрай, ако може, разбира се, защото май че го е страх.

Мулатките видяха как той хвърли през борда детето ѝ, а после и нея; те минаха край него да се простят, знаеха, че го виждат за последен път. Всяка го целуваше по челото, както се целува мъртвец, само последната, странно бяла мулатка, го целуна по

устата. Притисна се малко повече към нея и усети бюста на заоблена жена. Какво търси тази премного земна жена на фрегатата, при Неси и мулатките?

– Слушайте, какво търсите вие на фрегатата, при Неси и мулатките?...

– Извинете, но хич не си падам по старчоци!

– Неси е по-красива от вас.

– Тогава защо ме викате?

– И никога не е казала, че съм стар.

– Защото е глупачка, вие сте стар, тя не иска да го забележи, това са изкълчени работи...

Нумиан се беше раздвижил, Александър го зърна как взима специалната кофа, как загребва вода през борда и сяда върху кофата. След като се изходи, дивакът изсипа кофата в морето, изплакна я и я върна на мястото ѝ.

Работите потръгват, мислеше си господарят на “Психея”: и пиеса измислих, и фрегатата започна да ми се появява, и Нумиан се цивилизова.

Слънцето топлеше гърба му, беше чудесно, а на стотици мили оттук пъшкаха и стенеха милиарди същества, понесли вечната си заблуда, че участвуват в някакво движение напред.

Нещо му подсказа, че е наблюдаван.

Нумиан дъвчеше, по гърдите му се стичаше прясна рибя кръв, сафридите се бяха появили отново.

Но защо го наблюдава? Какъв е този блясък в очите му?

16.

Появата на рибните ята просто удари дивака, тъй както южнякът напролет удря гората. Нумиан заблестя, силите му стигнаха разцвета си, ловеше и ядеше, кръвта на сафридите отиваше направо в кръвта му, тялото му възвръщаше младежката си пластичност, мътният досега поглед, през който надничаше мракът на историята, се проясни, а привечер, на втория ден от появата на рибите, Нумиан за малко не се усмихна.

– Не така! – извика весело Александър. – Без сантименти! Никакво приятелство с теб! Вече надух лодката и чакам момента. Не успея ли да те избутам, ще потънеш с мен, но играта се затормозва, защото не ми се вярва да посмея – хем ми се умира, хем не ми се умира.

Когато Нумиан отнесе гумената лодка на предната палуба, което означаваше, че предпочита и да ношува там, той сякаш улесни замисъла на домакина си.

– Понякога си великолепен! – извика Александър. – Оттам ми е по-удобно да те... Спокойно, ще стане скоро... Какво ме гледаш? Защо ме зяпаш така?... Боже мой, Нумиане, усмихваш ли се? Ако знаеш какво ти кроя, ще заплачеш!...

В същата тази привечер, когато се усмихна, дивакът прояви неочаквана грижа за утрешния ден: намери влакно и започна да привързва неизядените сафриди. Нещо му бе прошепнало, че рибите идват и си отиват. Пригответи няколко гирлянди и ги понесе към мачтата. Александър наблюдаваше с интерес колко рационално ги окачва по нея. Като се надигаше на пръсти към вантите, дивакът сякаш зовеше: ела ме бутни.

“Психея” заприлича на подвижна сушилниа. Всъщност тя не се движеше, липсваше вятър, беше изчезнал. Но това не тревожеше капитана. Мястото бе удобно за самопотопяване – ставаше въпрос за дъното – тялото му щеше да премине през всички пластове на морето, същото море, което е било като люлка на целия му живот.

Някога морето го опияняваше, той скачаше в него като в легло на жена, пиеше солени глътки, слизаше на дъното, за да усети мекото докосване на водораслите, упойваше го дори шумът на пристанището, вдишваше жадно тръпчивия мирис на

каучуковите бали, всяка воня благоухаеше – от химикалите до асфалта, всичко беше приказно, сливаше се в нещо, наречено пристанище. Защото от пристанището се тръгва към света. Тогава и светът беше опиянение, мираж, поглед на жена-вампи, лудост, самозабрава, красота, а сега светът е столици и политика, зони на влияние и зони на глад, зловещи статистически резултати.

На “Психея” ѝ предстоеше дълъг път по вертикала, щеше да се спусне като безшумен асансьор; всичко е обмислено, капитанът ще заключи предварително кабината и ще пусне ключа през дупката за нахлуването на водата. Водата ще приижда, а капитанът ще седи на койката и ще наблюдава пейзажа през илюминатора, ще разгледа своето море по отвесния му разрез. Водата ще погъделичка петите му, ще покрие глезените, после масата с картите и дневника – целият свят от логията ще потъне като огромна Атлантида. Очите ще умрат последни; всичко ще умре, но те ще наблюдават докрай чудото, наречено живот – течност от слюз и луга – трагична екзистенция, в която плават няколко щастливи мига...

Въздухът и морето излъчваха безметежност, комуникето от приемника се изниза спокойно, в него нямаше нищо безнравствено, което да нервира, тихата лятна вечер обещаваеше леко звездно небе.

Може би музиката беше тази, която примамва дивака да се приближи. Капитанът на “Психея” си помисли, че един подобен момент в края на краищата не е за пренебрегване: звездите, морето, симфонията и великолепно усеждане за размекването на номада, дошъл през кървави реки да пие кафе в яхтата ти – това е знамение.

Тази беше първата чашка кафе за госта на “Психея” и само за няколко минути капитанът разбра, че тя е изобщо първата чашка в живота на печенега. Малко смях след опарването на устата, още смях след усеждането за горчивата течност... Нумиан все пак погълна сместа. Неподвижен, с чашка в ръка, той гледаше своя спасител в лицето. В погледа му се долавяше нежност, номадът сигурно търсеше начин да изрази благодарността си.

– Бедни Нумиане, кой те прати в моята бездна? Кое изтънено чувство за хумор ни събра – реални в аморфните очертания на нощта? Кой прати тази музика и туй дишане на сладострастната вода? Тук, във вакуума на света?... Кажете бе, дивако, изрече едно от твоите амбула, абу и улу!...

Нумиан се премести още по-близо, потните му рамене отразиха светлиците на нощта, замириса на лошо... Чакай, какво става?... Ръката на Нумиан се вдигна, протегна се напред, дланта ѝ легна върху ръката на господаря.

– Виждаш ли? – ухили се Александър. – Ето, такива са светлите мигове от тъмната история на човечеството! Протегнатата ти ръка ни кара да бъдем спокойни за утрешния ден на цивилизацията... А!...

Нумиан го галеше с двете си ръце.

– Неее!...

Господарят се чудеше какво да прави след новия изблик на нежност.

– Човече, преиграваш!...

Стараше се да отстрани потните му ръце, хвана ги и докато шептеше усмихнат наставления, Нумиан го прегърна.

– Чакай!

Дланите галеха гърба му.

Александър извика строго, ръцете се вклекчиха около него.

– Пусни ме!

Устата на дивака се насочи към устата му. Капитанът на красивата яхта “Психея” наведе глава, за да избегне една крайно нежелана целувка, и усети, че вече го целуват по раменете.

– Пусни ме!

Най-после успя да се отскубне.

– Какво, какво има!

Нумиан издебна най-подходящият момент, спусна се стремглаво и успя да го целуне по устата. Александър усети да го обгръщат мръснокафявите скоби от мускули и кръв. Реагира бързо и след отскубването побягна в кабината.

Тук му провървя, лесно намери големия френски харпун, преряза влакното на стрелата, опъна ластичите и зареди оръжието. Застана обърнат към входа. В кокпита вече нямаше никой. Поне така му се стори. Най-после чу стъпки над главата си. Нумиан се отправяше към гуменото гнездо на лодката. С оръжие в ръка, господарят на “Психея” се показа през вратата и изключи проклетия приемник. Симфонията сега го вбесяваше.

За всеки случай Александър зареди и пневматичния харпун. При залостена врата той се ослуша продължително, Нумиан бе притихнал, но Александър се успокои едва след като отново тежките му стъпки над главата си. Нещо бушуваше в гърдите на непознатия, последва нова напрегната тишина и най-после хъркането, престорено или истинско, то идеше от най-отдалечената точка на палубата. Останалото е ясно: Александър има лек сън и за най-слабия натиск върху вратата харпуните лежаха до него, можеше да стреля добре.

17.

Погледна през илюминатора. Нумиан ловеше риба на бака. Отвори и излезе в кокпита. Нумиан не погледна към него – замяташе и вадеше влакното с приведена глава. Доколкото разбираше от хора, Александър можеше да сметне снощния инцидент за нелеп и отминал. Наспал се добре, докато приготвяше кафето, обмисляше някои неща: преди всичко още сега да се заключи повторно в кабината, да пробие дупка в обшивката и да отиде на дъното. Но защо го обхващаше необяснима жажда за мъст? Беше ли необходимо? Че е по-силен, това се знае – с харпун в ръка той можеше да реши въпросите още сега, да изтича и да го простреля. А имаше ли право на това? Много скрупули, много. Един човек го бе нападнал снощи, но за какво ставаше дума? За нападение или за нежност? Ами ако диваците изразяват благодарността си само по този начин? Ето, може да го ликвидира веднага, но как да убиеш човек, който е навел глава и явно съжалява за стореното? И колко ли е учуден, че не са разбрали порива му? Ами ако е обиден? Лесно е да вземеш натегнатия харпун, остава да натиснеш спусъка. Важното е да се затрие една обида и да се предотврати една жестокост.

На първо време Александър реши да играе на сърдит, разбира се, без да се отдалечава от кабината. Жаждата му за мъст е дива и дявал да го вземе, в този вакуум, в тази ничия част на света може би е прелестно да се убива и никой няма да ти потърси сметка, особено заради един монгол, пролял потоци кръв, осквернил стотици жени и опожарил александрийската библиотека.

Очертаваше се още един хубав ден; вятър нямаше, но не му и трябваше, за никъде не бързаше, никой никъде не го чакаше, пък и да го чака, пукаше му на него за цялата сган, която агонизира на брега.

Неси!...

Някъде в момента духаха ветрове от сушата към морето, но не достигаха до “Психея”. Неси, а?... Тук ветровете се самоунищожават... Неси го чака и винаги ще го чака, а туй е хубаво, тези неща са хубави – някой да те чака, да бъде изцяло твой и да

не иска нищо срещу това... Интересно е да убиеш десет пъти по-силен от тебе в една вакуумна зала, без каквито и да е свидетели. Убиване – това ново усещане, неизпитано досега... Горещината се сили от сутринта. Нумиан вади много риба, пълни съдовете, дори не поглежда господаря си. “Психея” стои с отпуснати платна... Стрелата ще го пониже, той ще рухне, от раната ще протече кръв, рибята кръв ще се върне отново на бял свят и ще засъхне върху палубата.

На обед горещината се сгъсти, появяваха се и чезнеха вихрушки, платната заплюющаваха и увисваха, безмълвието се сменяше с писъци на вятъра, а писъците замираха в безмълвието. Прелетяха някакви птици, една от тях изграчи отчаяно, грачът остана във вакуума дълго след като ятото отмина. Александър не разбра защо трябваше да извика само една от птиците и какво я бе предизвикало, отдолу редицата изглеждаше права, нормална, и изчезна на север, дявол знае по какви закони на навигацията.

Къпеше му се.

Мечтаеше да скочи във водата, но се страхуваше. Дори за туй, само заради туй заслужава да го застрелям, помисли си Александър, така както си е отпуснат в горещината, ще го застрелям и ще се освободя; ще се накъпя до премаляване.

Вадеше вода с кофа и се обливаше, през падащите струи нещата блестяха, боже мой, как е възможно да отвърнеш очи от светлината на света?, в нея плават небесата и моретата, планините и дърветата!... Я да си поживея още, колкото мога.

Едва сега Нумиан погледна към него, сигурно учуден, че господарят не вземе да се джасне в морето, вместо да се облива; дивакът се запита, но не можа да стигне до отговора. Можеше ли той да проумее, че някой се страхува от него? И какво изпитва човек, когато разбере, че се е превърнал в заплаха? Забавно усещане, помисли си Александър, да се боят от тебе. Досега никой, по никакъв повод не се е бояр от Александър, може би няма по-голямо падение за човека от туй, да предизвикваш страх у другите, да се превърнеш в заплаха. О, можеше да опита – достатъчно е да покаже харпуна, веднага ще се превърне в кошмар за своя гост, ще го подчини и обсипе с тормоз.

Тъй като Нумиан продължаваше да го гледа, Александър се принуди да приеме двубоя на погледи. Дивакът не издържа и наведе глава. Отново почувствува жал към него, снощната случка се отдалечи изведнъж. И колко горещо беше, не се понасяше повече, палубата се нажежи, а кабината наистина се превърна в пещ. Капитанът на “Психея” напълни канчето с вода и го постави в подножието на мачтата. Нумиан изтича и глътна водата, постоя известно време с празно канче в ръка, но като разбра, че няма да получи повече, върна го на мястото му. Щом дивакът си легна, Александър се показа от люка на предната кабина, посегна оттам и прибра съдината.

Помъчи се да отклони гика, да си направи някаква сянка с ветрилото, но се отказа – слънцето изобщо не хвърляше сянка. Оставаше му единственото нещо – рискът. Без да поглежда към дивака, той спусна стълбичката. Нумиан се изправи неочаквано. Александър влезе в кабината. Оттук видя как оня прекрачва борда и се спусна по стълбичката. Като се държеше здраво за нея, Нумиан влезе във водата.

Не беше ли дошъл най-последният момент? Не, разбира се, Нумиан стискаше тръбата и няколко удара с нещо по ръцете едва ли биха го принудили да се пусне и удави. Един дивак, който не знае да плува, ще преодолее болките и с наранени ръце ще се докопа до палубата. Иди се разправяй после. Но най-важното: как да посегне на човек, който се е отпуснал блажено и се разхлажда?

Нумиан постоя половин час във водата и се върна на мястото си. Останалото е мнителност, реши Александър и се хвърли в морето. Плуваше и наблюдаваше поведението на своя похитител Нумиан спеше или се преструваше, че спи, всеки

случай чест му прави на дивака, този път бе проявил тактичност, сякаш искаше да каже: накъпн се, защото е горещо и трябва да се спасим от жегата, а по-нататък ще видим.

– Платната!

Нумиан скочи и се озърна

– Лодката! Натикай я в кокпита! Бързо!...

Какво ли е станало? Защо се вика толкоз?

– Спусни платната, дивако!

Нумиан продължаваше да гледа безпомощно и неразбиращо.

Александър плуваше към стълбичката и викаше, но все още никой не го разбираше. Единственото, което успя да направи Нумиан, и то блестящо, бе, че го издърпа на палубата като котенце.

Александър посочи на югозапад и се втурна към въжетата.

Смогна да спусне платната, привърза голямото към гика, а малкото приюти в кабината, метна водната котва в морето и с помощта на дивака пренесе спасителната лодка в кокпита. Разположи я внимателно, по такъв начин, че да се напълни добре. Събра уловената риба в брезентов чувал и освободи всички съдове. Тъй като онова нещо все още се бавеше, побързаха да изплакнат легените с морска вода и ги наредиха край гумените бордове на лодката. Александър предпочете да събере вода за себе си в отделен, почти стерилно чист леген.

Първоначалното му предположение го бе излъгало, черното чудовище не се приближаваше бързо. Нумиан го следеше с ококорени очи. В гърлото му се появи познатото вече тихо, но постоянно ръмжене. От време на време дивакът поглеждаше и към капитана, пълният му с боязън поглед питаше, без да получи какъвто и да е отговор. Страхът на Нумиан подсказа на Александър, че дивакът знае какво е шквал, по всяка вероятност той бе изживявал такова нещо.

– Ръмжиш, а? Насра се от страх! – Отвори люка и пусна чувала с рибата в малката кабина. – Храната ти е подслонена. Хайде! Ще мием лодката!...

Александър изсипа няколко кофи вода в лодката и я изплакна. След туй я обърна и я изцеди до капка.

– Направн същото още два пъти!

Нумиан не посегна към кофата и не го направи нито веднъж, лицето му бе изцяло обърнато към облака, а тялото му вече трепереше. Не разбираше защо трябва да мият лодката.

– Защото си спал в нея, диване такова! Оплескал си я с мазните си панталони! Тази вода ще бъде за пиене.

Нумиан заскимтя.

– Какво?

Вдигна пръст към облака:

– Мурух!

– Аха, радвам се, че те е страх.

– Мурух!

Посегна към капитана с намерение да го разтърси.

– Знам – отдръпна се Александър, – не ме пипай!... Мурух!... Не ме пипай с израстъците си!

Дивакът инстинктивно погледна към входа на кабината. Виж, за това не се бе досетил – ще иска подслон от бурята и трябва да му го даде, няма как, но преди това да скрие оръжието.

Намести харпуните в гардероба и ги покри с хавлията.

– Ял си попарата на шквала, изглежда, може би затуй те намерих върху гредата.

След като покри част от небето, облакът сякаш спря, да си почине.

– Още ли ще чакаме? – извика Александър. – Готов съм, идвай!

Седна на пейката и спокойно запуши. Нумиан неочаквано влезе в лодката и се сви на кравай.

– Като кучетата си, майка му стара! – изруга капитанът. – В тази лодка ще събираме вода!... Слушай бе, ръб, какво искаше от мене снощи? – Разтърси с ръка рамото на дивака. – А?... Нà! – Показа му среден пръст. – Ще си намериш стреличката между ребрата, разбра ли?...

Нумиан не бе разбрал нищо, не можа да проумее жеста, гледаше облака и трепереше.

Много му стана на облака, вече прекаляваше, Александър изпуши почти цялата цигара, без да се случи нещо, и чак тогава се сети, че се намира не другаде, а в пъпа на вакуума и тук тези неща сигурно се развиват по особен начин, или пък изобщо не се развиват...

Ударът едва не го изхвърли в морето, “Психея” се разтърси, вантите не изсвириха, а звъннаха; за първи път му се стчу такова нещо – вантите не изсвириха, а звъннаха. Чак сега разбра за какъв дявол Нумиан се бе свил долу, туй затвърди убеждението му, че дивакът му е подарен от някакъв скорошен “мурух”.

– Там ти е мястото! – изрева през шума на вятъра капитанът. – Вън! И само аз ще реша да те поканя ли!...

Острият поглед на номада сигурно долавяше спокойствието върху лицето на господаря, може би това го караше да предполага, че бурята ще мине и ще замине, все пак продължаваше да скимти, но наоколо гъмжеше от шумове, не можеха да го чуят. Както обикновено, шквалът не вдигна вълни, а избърсна повърхността на водната пустош. “Психея” се наведе няколко пъти, но, общо взето, посрещна спокойно пръските на пяната и сякаш си повтаряше: На мен ли? Аз съм правила овъркил, чупила съм мачта! Ха-ха-ха!

По едно време вятърът натисна здраво и се опита да извърти корпуса, но водната котва се наложи. Мокър от пяната, Нумиан лъщеше в мрака, всяка светкавица го повдигаше заедно с лодката във въздуха и го поднасяше като печен овен на тава, а после го смъкваше обратно в лодката, с изблещени очи, които вече се вслушваха за нова гръмотевица. Светкавиците режеха черния ден, на Александър му се струваше, че това са корени, облаците се стремяха да хвърлят корени в морето.

Вятърът позатихна, но големият дългоочакван дъжд си остана да виси като въпрос; поваля леко, едва покри дъната на съдовете, след туй настъпи хладен покой.

Александър подаде един бидон на дивака.

– За теб, ще си го напълниш и пазиш, отсега нататък всеки ще си има туба.

Започнаха да пеливат водата от легените в тубите, загребваха я с канчетата, нищо работа, Нумиан успя да напълни една туба, а Александър половин.

– Разбра ли бе, звяр? Вече имаш два пъти повече от мен и да не съм те чул да скимтиш!... Е, в твоя бидон има и морска вода, но ти и без това си я обичаш.

Нумиан се оглеждаше, търсеше място за бидона си, Александър се усмихна и отвори ахтерпика.

18.

Чудесен покой със звезди в правоъгълника на вратата и достатъчно водка в бутилката. Запали цигара, послуша се, ятаганистът бе затихнал в леговището си.

– Простако, няма ли да кажеш нещо?

Нумиан се раздвижи и изсумтя над главата му, може би си подбираше най-удобната поза за спане.

Подозираше ли номадът, че в кабината започва приятна вечер с цигара и водка, пред увиращата вода за кафето? Александър погледна Неси. Стори му се по-красива от всички жени на света. Свали рамкираната снимка и я погледна отново. Неси се усмихваше. Приличаше му на тръпка – източена до източената мачта, тя сякаш я конкурираше.

– Неси, ми ти си чудесна! Може би най-чудесното нещо на земята! – Отпи глътка и целуна бедрото ѝ. – И ме обичаш! – Всмукна дим от цигарата. – Мен, стареца! – Целуна косата ѝ. – И си ми вярна като куче!

Тази вечер водката му се услади повече, а през илюминатора нощта му заприлича на зала.

На Неси ѝ липсват обикновените рефлексии за самосъхранение; тя се състои от петдесет части красота и петдесет части доброта; дори съпругът, когато го зарязваше, продължаваше да твърди, че го напуска едно много добро момиче, което прави комплимент на света, плачеше и повтаряше твърдението си, като от време на време добавяше, че е и глупава.

Дивакът бе клекнал пред входа.

– Нумиане, какво има?

Очите му се бяха втренчили в очите на господаря. Отначало Александър помисли, че гостът разглежда с любопитство малкия уют от цигари, водка, кафе, горяща свещ и снимка на почти гола жена.

– Какво зяпаш?

Може би горе номадът бе усетил неугледната си самота и като мушица, подмамена от светлината, като куче, привлечено от топлината, идва, за да приклепне и наблюдава повелителя си. Наистина, какво може да предложи гледката от носа на яхтата: простор и звезди – наблюдавани до втръсване неща.

– Мене ли гледаш?

Милион години диваците са издигали погледи към звездите, отправяли са им наивни въпроси и са очаквали отговори, но звездите са отвръщали с мълчание.

В случая имаше нещо съдбовно иронично – харпуните бяха затворени в гардероба, а в този момент гардеробът бе по-близо до нападателя, отколкото до жертвата.

– Има си хас... да гледаш... мен!

Не бива да прекрачва прага на кабината, в никакъв случай, табуто трябва да се затвърди.

– Нумиане, внимавай!

Панталонът му вонеше.

– Вода ли искаш?

Александър напълни цяло канче от собствения си запас.

Номадът не прие подаръка.

– Аха, водка!

Напълни чашка и протегна ръка.

– Защо бе, Нумиане? Не пиеш ли? – Проклинаше притъпената си бдителност, беше затворил оръжието на най-неудобното място! – Пушиш ли?

Александър всмукна дим и го издуха пред лицето си.

Нумиан сякаш не видя и това, не прави дори опит да се усмихне.

Снимката на Неси пред очите на Нумиан.

Капитанът на “Психея” така и не разбра дали дивакът ѝ обърна внимание.

Хрумна му да посегне към ножа. Наистина, какво ли би станало, ако грабне ножа? Ето един въпрос, по който заслужава да се поразсъждава. Но нападателят не бързаше да напада и все още не се знаеше дали изобщо ще предприеме нещо, тогава

защо да мисли за отбрана? Да разсъди по най-логичния път: Какво ще спечели дивакът, ако убие господаря си? Цигарите и кафето? Нумиан знае добре, че без капитана не би могъл да се справи нито с платната, нито с ветровете, а най-малко с посоките, наоколо нямаше никаква суша, липсваше; засега надеждите му да се измъкне от морето бяха все още насочени към господаря.

Оставаше да употреби последното си и най-достойно оръжие – презрението.

– Лека нощ! – Александър направи знак с ръка: махай се. – Чуваш ли? Лека нощ! – Излегна се, за да му подсказе, че се готви да спи.

Но когато се надигна да угаси светлината, видя левия крак на дивака.

Беше прекрачил прага.

Александър се изправи. Като се отдръпна към масичката, ръцете му усетиха ножа. Предпочете да чака така, тази поза му позволяваше да крие оръжието зад гърба си.

Нумиан не мърдаше, кракът му лежеше върху горното стъпало, ноктите стърчаха напред.

Не можа да го изпревари и толкоз, ножът си остана на масата, нападателят се втурна и го обхвана с ръцете си.

А сега де, целуваха го по врата и устата, по раменете и косата и страшното бе, че не можеше да предприеме нищо – само въртеше глава. Всяка целувка го изпълваше с отвращение, чак до момента, когато го обзе ужасът на крайното безсилие. Беше невъзможно да се противопостави на стихията.

Отчаяно натисна с лакти гърдите на нападателя. Боже мой, нима ме взима за жена? Ето, отбранявам се като жена, така се бранеха някои от нападнатите от мана жени... Някога...

Обръчът се разхлаби, секунди за противодействие, Александър ги издебна и се почувствува извън клещите. Но туй сякаш ядоса номада, без да мисли много, той стовари юмрук върху главата му...

19.

Времето течеше, течеше и хаосът от картини: влажният пейзаж на Кайена, корабни трюмове с роби, Диарбекир, манастирите на Монголия – не ставаше и въпрос за загубване на съзнание, но можеше ли да твърди, че усещанията му са реални? Особено усещането, че няма как да се повдигне, че не може да се отърси от погнусата, нито пък да извика. Продължаваше да лежи дори когато разбра, че вече може да се изправи и чу как гикът проскърца.

Страхът, че нещата биха могли да се озъбят срещу него още по-зловещо, го придържаше към койката. Болките го тревожеха най-малко, а още по-малко болките от юмручния удар по главата. Съществуваха други неща, море от филистерски комплекси и едно мрачно усещане, че са го обискирали.

Наистина, за какво се ражда човекът, ако не за туй – да създаде смях и да умре; кикотът, който предизвиква човекът, е почти винаги обратнопропорционален на неговата интелигентност. Нумиан не е в състояние да предизвика голям смях, животното не може да предизвика особен смях...

Александър се надигна, седна, болките се раздвижиха с него, прокара длани по лицето си и заплака. Съществува ли на света нещо, достойно да изтрие позора му? От друга страна – заслужава ли да му придава такова значение?

Излезе в кокпита. Нощта обещаваеше вятър, звездната вис му се стори по-безчувствена откогато и да е.

Причинителят на страданието му хъркаше горе, на предната палуба. Извърна се да го види. Подчинявайки се на онова нещо, вградено в организма му, Нумиан се

събуди и надигна глава: гледаха се, без да се виждат в тъмнината, но знаеха, че се гледат.

Александър усети хладната алуминиева тръба на стълбичката, а после и топлата вода, погълнала далечния зрак на звездите, ухаеща на йод, разтворила в себе си милионите ухания на водораслите. Морето излизаше от нощта като живо същество, разпростряно по всички посоки, зад границите на реалността; слято с другите морета, свързано с океаните, то мамеше и викаше със загадъчния глас на дълбочините, със солите си и студа, с топлината си, с ароматите си, с тайнствените си течения, в които се реят и планктонът, и китовете; с червеното си дъно, от което понякога излизат забравени от други ери чудовища; от водите му изплуват суеверия и легенди, откривателска дързост и глупашка леност, подлост и благородство, низост и величие; морето – най-ефирното и най-зловещото чудо, много по-красиво от сушата, а понякога далеч по-грозно от нея; в него се вливат всички нечистотии на битието, смрадта и кръвта на кланиците, клоаките на градовете, мръсотииите на корабите, отпадъците на фабриките; в него изтича умората на човечеството, а над чародейната му повърхност са прозвучавали най-гнузните псувни; и все пак си остава най-чистото нещо, най-могъщото, най-опрошаващото. Морето и сега изми тялото му, прие мръсотията му, дезинфектира го, физическите болки се разнасяха, а гъстата обида се нагнетяваше в огромния резервоар, до старите огорчения, там кипеше безутешната му скръб, надигаше се вълната на яростта: кога най-после ще се сгромоляса върху коварството, кога ще измие аномалиите?

Нумиан изръмжа. Защо? Какво се бе случило на животното? Боен вик? Ликуване след победата?

Нумиан викаше.

Александър се обърна към “Психея” и всичко му стана ясно, внезапно завихряне я беше подгонило, издутите ѝ платна я носеха под звездите, белотата ѝ се стопяваше в тъмнината – чисто и просто яхтата изчезваше, изоставяше го, отнасяше и ревящия от ужас дивак.

Заплува към нея.

– Глупако, руля!... Хвани го!... Освободи гика!... Не се ли досещаш?

Не си струваше да се изтошава, нямаше смисъл от бързото плуване, никой не може да стигне недостигаемото.

Оставаше му само да вика. Нумиан не го виждаше, Александър трябваше да вика. Нумиан също викаше, и то добре, раздираше се от крясъци, защото изпитваше ужасът на безпросветния, останал сам на кораб.

Все по-трудно го чуваше, воплите отслабваха. Нумиан се отдалечаваше.

– Нумианееееее!

Дивакът на свой ред ревеше като пред явна гибел, изглежда, че самотата сред въжетата и платната му се струваше по-жестока, отколкото самотата върху една греда.

– Ханнааааа!

– Нумианееееееее!

Какво да правя, Нумиане, няма го твоя Ханна, твоят Ханна е сам сред тъмнината, както беше ти, преди да те спася – само че върху греда, – а Ханна – стар и осквернен – плува; трябва да прави движения, за да не се вкочани; тази топла вода, Нумиане, постепенно и сигурно изстудява тялото.

Утрото беше все още далеч, Александър копнееше за него, искаше отново да види светлината, отново да изпита усещането за хоризонт, да изчезне прилепналата пред очите му тъмнина.

– Нумианееееее!

Преживяването, за което често е ставало дума – да се озове сам в океана, – го е занимавало много, а ето че дойде ред и до него, било му писано да го изпита на гърба си. Предполагаше, че ще бъде страшно, а се оказа ужасно, особено в нощ като тази, когато утрото се бави.

И така, нещата се изясниха: съдбата го надигра, не му позволи и да се самоубие, доказва му, че е по-силна, че ще го убие тя. Може ли сега път ТОЙ да я победи? Ей така, както бе сторил оня, от юношеските му литературни мигове, като се гмурне в бездната?...

Боже, как му се живее!...

– Нумианееееееее!

20.

Надеждата, зрънцето надеждица, което мъждука при всички обстоятелства в човека, бе накарало Александър да плува бавно и все в посока на изчезналата яхта. Ръцете понякога забързваха, но волята ги молеше да пестят сили, да изчакат идването на прословутия ден, да го види най-после как изглежда този последен ден от живота му...

А! Не може да бъде.

Какво е това, то се удари в ръката му! Заприлича на сламка, в която се лови удавникът, по-скоро – на прът или по-точно...

Греда.

Вкопчи се в нея, задиша ускорено. След като се надиша, опипа гредата от няколко страни – стори му се дълга, голяма. Натисна я отгоре, стовари тялото си върху нея – държеше се благонадеждно, не потъваше. Тръгна да я изследва и разбра, че закривява под прав ъгъл – имаше формата на буквата Г, по-точно – на бесилка, сигурно беше част от нещо. Александър можеше да се закълне, че гредата му е позната, беше я пипал и друг път, извивката му бе известна отнякъде... Боже мой, ами че това си е гредата на Нумиан!...

– Нумианееееееееееееееееееее!

Нищо, тишина и мрак. Изтегли се нагоре и яхна дървото. Поседя така, но му стана студено, зазоряваше, температурата на въздуха падаше. Върна се във водата и се постопли, повисяя тъй, може би трийсет минути – частица от времето, проточила се в съзнанието му като ера. Нумиан е висял така поне пет дни и е имал по-големи основания да изпитва ужас, понеже не умее да плува, но е висял и е чакал, без да прави изчисления, както Александър; той пресмяташе вероятностите. Като стар скептик знаеше, че вероятности изобщо няма, пък и да има, те няма да погаят баш него, но все пак...

Знаеше как прониква студът в тялото, тия работи му бяха известни още от дете, когато по цял ден не излизаше от морето заедно с другите деца и с потракващи зъби отново и отново се гмуркаше към краката на момичетата... Чакай, за какво мислеше преди малко? За постепенното проникване на студа в тялото. Наистина е студено, съмва се, повърхността на морето се отваря, слабият повей на вятъра отново се върти и не знае какво да прави; все още са в областта на вакуума, тук нищо не е определено, тук едва ли може да се търси и открие логиката на явленията.

Утрото зрееше, изстрелваше своето гюлле към небето – водата сякаш подаряваше слънцето на въздуха, както дете дава топка на друго дете, да си поиграе и после да му я върне. Беше му необходима много слънчева топлина, огромно количество, защото и тази не е лека инквизиция – да изстиваш, докато загубиш съзнание.

– Добре си разговаряме, а?... Но те е страх, ще се пукнеш от страх.

Сага ако излезе вятър – край!... Иди търси гредата си. Но друг избор не съществуваше, трябваше да бърза, поне да изпревари всеки внезапен полъх. Александър плуваше и си мислеше колко близо е бил цялата нощ до яхтата, зъбите му потракваха, студът беше навлязъл в тялото му.

Успя да се хване за стълбичката, вече беше докопал част от “Психея”. В този момент извън умората и усещането за студа той си обеща да не напуска борда на своя кораб каквото и да става, ако ще да умре от жегата, пък и да тъне в мръсотия.

Държеше се и висеше, зъзнеше във водата, а сърцето му тупаше ли тупаше; бий сърце, успокоявай ударите си, тракайте, зъби – държа се за нещо, което все още има мачта и платна.

Но беше немислимо да се изкачи върху него. Още няколко опита. Абсурд.

Тогавя Нумиан протегна ръка, хвана го под мишницата и като кран го прехвърли в кокпита.

Ах, колко лошо мирише този дивак!...

Туй беше последното нещо, което Александър си помисли, докато тътреше голотата си към кабината. Ах, как гадно миришат тези номади!... И защо, да ги пита човек, не знаят ли, че не е здравословно, толкоз ли не могат да се изкъпят?...

Отпусна се върху койката, изработена от бор и мек дунапрен, покрита с чаршаф.

21.

Усещането за покой, както и усещането за движение обикновено предхождаше събуждането. Преди да отвори очи, той знаеше за тишината. От тази тишина го заболя. Тя означаваше стоене на място, а съзнанието му вече копнееше да препусне напред, към брега, към лудницата.

Мускулите го боляха и това бе естествено, измъчваше го глад, но нищо: посилен се беше оказал ужасът от стоене на място.

Докога?

Нима не са изтекли определените векове?

Оня си беше все на предната палуба – вадеше сафриди.

Докато отваряше консервата, Александър не остана разочарован от вида си в огледалото. Не изглеждаше зле, особено лицето – силно обгорено и мъжко, то по нищо не загатваше за преодоляното крушение.

Гардеробчето зееше. Не бързаше да ритне вратичката, не искаше да го затвори, желаше да се убеди в реалността на харпуните. Под хавлията, която ги закриваше, се очертаваха някои от острите и твърди детайли на метала. Два харпуна един до друг, две чудесни марки, реномирани; заредени.

Запали спиртника, наля вода в тенджерата и сипа месото. Запали цигара, не му оставаше друго, освен да чака. Обеща си да се нахрани бавно, да смеле храната, както подобава на цивилизован човек.

Вън слънцето печеше.

И така: защо Нумиан ме зовеше тази сутрин? Защо го виках и аз?...

Замириса на вкусна манджа; както обещаваше упътването – сместа увря бързо... Но ако не го улучиш? Ще го! Но ако не го, ще стане по-зле. Ще го намеря в сърцето! Дано. Ще видиш! – Бръкна с лъжицата и поднесе от соса към устата си. – Какво нещо е хубавото ядене, а? Сега ми трябват калории. Никога не си убивал хора, нали? Убивал съм кефали. Мислиш ли, че е същото? Ами какво – натискаш и стрелата излита. Ти си животно! Не мога бавно. Нали обещаваше да се храниш като цивилизован човек? Не мога, разбери – гладен съм!...

Сега би трябвало да се чувствава сит. Нищо подобно – можеше да изяде още сто такива консерви. Пи малко водка и се облегна на възглавницата. Лицето и гърдите му плуваха в пот. Още една глътка. Нещо вътре в него се разтвори неочаквано в нещо, което също беше вътре в него. Дори не се опита да погледне бутилката, не искаше да знае големи или малки са били глътките, по-важното бе, че падна някаква броня. Гладът изчезна и изплува младежката същност на съзнанието. В края на краищата събитията не се отличаваха с кой знае каква фаталност; ветровете ще духат, пък и сега не е толкова лошо де – винаги си е мечтал да се намира в подобно обстоятелство сред океана, в бедствено положение, да изпита както волята, така и силата си. Вкусът на водката превишаваше сто пъти вкусът на телешкото. Освен това положението доби нов, по-тънък и по-оптимистичен характер.

Грабна харпуна и изскочи в кокпита.

– Нумиане, кажи, не си ли говедо? Не си ли едно ранно световно събитие, което знае само да яде? Добиче бедно и нещастно, къде си тръгнало? Какво ще чиниш с тази психика на осквернител?... Какво ме гледаш? Презираш ли ме?... Приличам ли на отчаяна девица?... Казвай, защото ще те накарам да проговориш!... Ха, ха – готов си да се усмихнеш? Ами че ти си съвсем готов да се усмихнеш и после да... нападнеш неочаквано. Не, туй вече няма да ти позволя. Ще те убия Макар че никой не знае, пък и надали някой ще узнае някога за падението ми, ще те убия...

Александър вдигна харпуна. Чак сега се убеди, че ръцете му държат много силно оръжие, Нумиан извика и изтича зад стаксела. Преди да се скрие зад платното, видя лицето му – страх, Нумиан ревеше, не дивак, а тигър сякаш се навираше зад платнището, виковете му летяха към небето, ветрилото трепереше – зад стаксела издъхваше един мит, едно нищожество, същото, което снощи го бе опозорило и направило за смях на вселената.

– Полоний, покажи се!...

Нумиан сякаш се свличаше от страх зад платното, продължаваше да грачи и може би вече се двоумеше кое да предпочете: дълбоката вода или острието на харпуна.

Така му се струваше на Александър.

– Ти знаеш какво е харпун! Това ме изненадва... Хайде, момченце – покажи се, за да умреш!... Да те видя! Искам да видя как падаш от страх.

Приведе се към леедката и я отпусна, брезентът на щормовия стаксел рухна. Без да знае, че сам помага на ветрилото да пада, Нумиан се държеше за него и крещеше.

Господарят на ветрохода бърбеше каквото му падне, но и мислеше, той вече знаеше, че жребият е хвърлен завинаги, оказа се, че на дивака е известна пробивната сила на харпуна и отсега нататък съжителството им на борда е невъзможно: един от двамата трябваше да умре. Но кой? С този страх изчерпваха ли се всичките възможности на дивака? Александър не би стрелял за нищо на света, той всъщност никога не се е канел да стреля истински, но вече е късно. А да почне да се извинява, да захване с това, че всичко е уж на шега – кой ще го разбере? И така, какво се казваше за случай като този: извадиш ли оръжие, употреби го!

Натрупваха се прекалено много приключения; сега пък трябваше и да убива, всичко го водеше натам. Дивакът е подъл, като нищо може да го изненада със скок над кабината, достатъчно е само да се скрие зад мачтата.

Ще стрелям, няма как. Но устата му изрече:

– Лодката!

Нумиан замълча.

– Лодката във водата! – Александър посочи с върха на стрелата. Чудно как бързо дивакът започна да проумява, нещо у него сякаш се проясни; макар и номад, той

може би прозря истината, че човек като Ханна не е в състояние да натисне спусъка на оръжието си. – Чуваш ли, лодката във водата!... Еднооооо!... На тебе казвам!...

Капитанът на “Психея” викаше повече от страх за себе си, отколкото от страх да не пусне стрелата. Нумиан вече беше почти сигурен, че Ханна няма да стреля, но туй п о ч т и, изглежда, не се оказа достатъчно – той се наведе и постави своята туба в лодката.

– Вземи и чипарето за улу! Да си ловиш улу!... Хайде!... Едноооо!... Добре, вземи и легена, за рибата... Не се бави!... Еднооооо!... Ако се бавиш, ще стрелям!... Не!... Там не пипай!

Нумиан се учуди с право: не му позволяваха да вземе греблото.

– Ще го получиш по-късно. Пусни лодката!... Не се бави! Едноооо!...

Нумиан се наведе доколкото можа през борда, не искаше да разсипе нещата от ценния си товар. Лодката падна добре, от малка височина, чу се едно туп и тя застана до яхтата. Дивакът надзърна към бившия си домакин. Той го гледеше неумолимо. Нумиан се прехвърли ловко, като се хвана за десния борд, но щом стъпи на лодката, тя се отмести и тялото му увисна. Погледна с молба.

– Пусни се!

– Ханна!

– Пусни се!

– Ханна!...

Александър извика и допря стрелата до челото на грешника. Нумиан отмести поглед от своя Ханна, сякаш му се беше разсърдил за нещо, но продължаваше да виси. Какво искаше? Надяваше ли се на нещо? Александър грабна парче от котвеното въже и го пусна към водата. Нумиан го хвана и се свлече по него, замахна със свободната си ръка, докопа ценната лодка. Това бе достатъчно.

Александър доби впечатлението, че Нумиан, преди да се прехвърли в лодката, която отсега нататък ставаше негово притежание и упование, покисна повече във водата.

За да се разхлади.

22.

“Психея” се превърна в обширен комфортен кораб, Александър ликуваше, изведнъж му се откри възможност да отива когато си ще на предната палуба, без угрозата да се сблъска с дремещи там номади. Важна територия от яхтата му беше върната, сега той можеше да лежи или да стои дълго време на нея, вторачил поглед към хоризонта, където би трябвало да се появи синкаво-сивата тръпка.

Пет кофи вода и малко прах за пране според него бяха достатъчни да измият следите от краката на Нумиан. Изгъркваше палубата и демонстрираше отвращението си. Дивакът го наблюдаваше от своето гумено гнездо. “Сюркуф” се намираше на десетина метра – въпреки всичко не можеха да се разделят, можеше да ги отдалечи само вятърът, а той все още не бе дори едно обещание на хоризонта. Стояха един до друг. Успокоеният Нумиан се върна към всекидневието си – вадеше рибки и ги лапаше, друго и да искаше, не можеше да прави. Близостта на осквернителя не даваше спокойствие на Ханна, Ханна живееше винаги с харпун през рамо. Освен това – хъркането! Когато Нумиан хъркаше, трепереха от страх дори рибите в морето; бягаха, изчезваха. Но как да побегне “Психея”?

Доскорошният самоубиец подмени чаршафите и калъфките на възглавниците, подреди покъщината, изми косата си с понофикс и усети, че главата му олекна, а пред очите му просветна. Макар да бе горещо, ободряваше го чувството, че е сам на

палубата. Напрежението обаче не спаднаше заради винаги изострената бдителност и туй щеше да продължава до излизането на вятъра.

Налови риба, запали спиртника, замириса на пържено. Лапаше по две парчета наведнъж и пиеше. Отпусна се, почувствува приятната лекота на пийналия човек, стори му се, че наистина живее добре. Какво му липсваше? Нищо, разбира се, само да се отдалечи от тихата заплаха на Нумиан.

При залез-слънце повърхността на морето се превърна буквално в емайл, а във въздуха се появи соленото опиянение, с което са напоени любимите часове на морските скитници.

Неочаквано се досети, че същите часове са май любимите часове и на Нумиан. Подигна глава. Дивакът го наблюдаваше.

– Какво има, биволе? – Александър показва харпуна. – Само да посмееш!...

Верен на стила си, Нумиан и този път не отвърна, седеше и наблюдаваше своя хазяин.

– Погледът ти ме отвращава! – Капитанът на “Психея” размаха оръжието. – Ще те прострелям!

Спеше му се, сега спеше малко, само докато чуваше хъркането на врага си; секнеше ли хъркането – секваше и неговият сън, нямаше как, трябваше да привиква, до появата на вятъра. Но кога ще стане това? След колко века? Ами ако въздухът е загубил способността си изобщо да се движи? Ами ако ориста на Александър е такава – да остане завинаги в блатото на неподвижността и нищото, с постоянна та мръснокафява заплаха? Туй е по-страшно от най-страшния кръг на ада, Нумиан можеше да нахлуе чрез абордаж.

Капитанът прибра стълбичката от борда, което не означаваше нищо – гигантът би могъл да скочи в кокпита и без нея.

– Ханна!...

– Какво?

Човекът от “Сюркуф” го гледаше.

През дните, прекарани на “Психея”, Нумиан бе възстановил страшното си величие – наедря, настръхна, долната част на лицето му се изнесе още по-напред, а малките му скръбни очи се дръпнаха още по-назад, изразът им се загуби в тайните и излизаше на бял свят само в моменти като този, когато погледът молеше за близост.

– Какво има, биволе? Свечерява се, а?

– Ханна!...

– Забранявам ти да ме гледаш така! Изразът на очите ти ми е противен и ако продължаваш, ще пробия тялото ти!

Празна закана; не можеше да придвижи яхтата към него.

Това можеше да стори само номадът с леката си лодчица. Ако се сети, разбира се, че ръцете лесно се превръщат в гребла.

– Ще те прониза! – извика Александър и размаха харпуна.

Нумиан изръмжа.

– Не е добре да си сам, нали? – Ръмженето се засили. – Тежко е да си невежа и да си сам срещу тайнствените сили.

Ръмженето вече не секна; от време на време само заглъхваше или преминаваше в рикане, след туй се извисяваше отново, особено като се появиха първите звезди; в него се потайваше болката на звяра, молбата на страхливия.

Да влезе в кабината? Да напусне кокпита? Това бе немислимо. Със сгъстяването на мрака Александър се вираше все по-трудно, но не изпускате с поглед жълтеникавата материя на “Сюркуф”. Спеше му се, едва се крепеше, седнал на пейката

с оръжие в ръка; главата му клюмаше, очите му се притваряха, клепачите потръпваха, а слухът му се стараеше да не изгуби рикането на звяра.

Нумиан може би се готвеше за скок.

Събуди го сладкият мирис на бриза. Голямото платно вече се поклащаше, а “Психея” налиташе на “Сюркуф”.

Нумиан се вкопчи в борда и се изтласка високо – силен като степта, муден като вековете, дързък като съдбата, целият превърнат в тишина, хитрост и жажда. Държеше се за фалшборда на яхатата, но краката му не изпущаха лодчицата.

Стрелата се заби в гърдите му.

Номадът я погледна учудено и извика, отпусна се, сви колене, приклепна върху дюшека на лодката. Лявата му ръка продължаваше да стиска фалшборда на “Психея”. Дясната ръка се насочи към стрелата, обхвана я и се помъчи да я изтръгне. Горкият, Нумиан дори не подозираше, че върхът е излязъл зад гърба му, че перото на контрата беше свършило работата си – отсега нататък никой не можеше да изтръгне стоманената пръчка от месата му.

Ветрецьт пълнеше платната, яхтата и лодката напредваха бавно под светлината на звездите, някъде на края на света, в един от неговите вакууми, извън писаните закони. Всичко се разви тихо и можеше да бъде съвсем тихо, ако дивакът бе проявил поне мъничко усет за хармония и не бе извикал.

“Психея” и “Сюркуф” се движеха заедно, свързваше ги яката ръка, завършваща с черни нокти, воняща на риба и кръв.

– Нумиане!

Нумиан го погледна, този път още по-страшно – източените му очи просто изскочиха напред.

– Пусни се!...

Дивакът изрева като лъв, от раната бликна кръв и опръска лицето на Александър. Писателят се дръпна назад и грабна греблото на лодката. Докато раненият пълнеше нощта с лъвските си резове, Александър започна да удря впитите му във фалшборда пръсти.

– Пускай!

Ръката се отвори изведнъж и бързо сграбчи края на веслото. Този неочакван жест не само изненада, но и обиди писателя. Какво се целеше с това? Какво можеше да произлезе по-нататък? Не е ли време прободеният да умре?

“Психея” и “Сюркуф” сега бяха свързани с веслото.

Александър погледна ветрилата: имаше вятър, яхтата се движеше, какво му струваше да пусне веслото? Но трябваше да помисли още, някой упорствуваше, искаше да живее...

– Нумиане, пуцам!...

Нумиан падна в лодката и тя остана зад кърмата на “Психея”.

– Ханнаааа!...

Виж го ти!

– Ханнаааа!...

– Какво, дивако, какво искаш?... Малко ли неща се случиха между нас?...

– Ханнаааааааа!

– Откъде се взе, клетнико, кой вятър те домъкна при мен?

Александър потърси Полярната звезда и разбра, че ако иска да оползотвори цялата сила на слабия вятър, поне засега, трябваше да се придържа към курса изток-североизток.

Движеше се по обратната посока на пътя си към дома, но само тъй можеше да се отдалечи от кошмара Нумиан. Като се увери, че рулят е закрепен, гребна вода с кофата и изми лицето си.

23.

На другия ден Александър проспa цялото време на затишието, почина си, след туй налови сафрид, нахрани се, пи кафе и всичко се разви сякаш по програма, особено когато в единайсет извърши необходимите определения по слънцето, а в единайсет и дест духна хубав източен към България. Изчисленията си позволиха малка ирония, подсказаха му, че се намира не другаде – а в центъра на морето, идеалното за самопотопяване.

– Не! – извика той срещу мачтата. – Аз съм писател, а писателят трябва да пише – не да се самоубива... Има време за всичко, ще се намери и за едно умиране. Къде бързаш, Александре... Беше юноша и обещаваше да го сториш на четирийсет, после отложи за петдесет, а сега защо да не отложим още? Виж какво море, колко делфини! А, откъде толкоз делфини!... Музика! – изрева срещу мачтата Александър. – Тук трябва музика!... Скачайте, животни, играйте! Ако искате, пейте!... Но и вие не сте нищо друго освен измислица!...

Александър измъкна приемника, включи го, фиксира музика и вдигна ръце над главата си. Сам участник в картината от препускащ по безкрая кораб с прекършена мачта, обсаден от делфини, той дирижираше – струпясал и брадясал, решен да забрави, че вчера е убил свой събрат.

Чудесни курортни дни!...

Полуавтоматът на рулевото устройство не работеше прецизно, но туй не бе фатално, чисто и просто Александър трябваше да се намесва по-често. Това му пречеше да спи продължително, ала затишията при смяната на ветровете го даряваха с почивки и улов.

Всеки ден му приличаше на синя струя, в тази струя се раждаха новите герои на пиесата, звънтяха остроумни реплики. Нищо не записваше, трупаше го в паметта си и често си го повтаряше, да се увери, че го съхранява добре, защото паметта на стария човек е като щастието – мислиш, че я имаш, а я нямаш. Но фактите се трупаха там, където трябваше, запълваха коридорите на безгрижието му.

Само нощем нещата не бяха толкова ведри. Изоставила пустинните простори, “Психея” може би вече препускаше по води, прорязани от пътищата на корабите. С изключение на две восъчни свещи всички видове светлини на борда бяха изгорели. Свещите се употребяват пестеливо и само в кабината. Как да се пази от корабите! Светлината от звездите бе недостатъчна да го спаси, изобщо звездите се оказаха скъперници, само красяха небето, правеха го ту тежко, ту леко, приближаваха го или го отдалечаваха, придаваха му реалност или го превръщаха в декор, но не помагаша на капитана.

Отначало с доста чувство за срам пред факта, че отново се отдава на размисли пред чудото “звездно небе”, а после спокойно, овладян от загадката за край и безкрай, за граници и безграничност, той легна кротко в нозете на вселената и заскимтя като бездомно кученце. Нумиан би казал, че звездите са душите на умелите, хиляда години след Александър някое момченце от бъдещето ще знае повече от Александър; но ще знае ли всичко? Къде е границата? Съществува ли, или не съществува? Ще знае ли момчето повече? Ще изчезне ли човекът миг преди да разгадае гатанката, за да не се превърне в бог? И кой е този, който ревниво не позволява на човека да стане бог? Дали пък и вселената не е като плажа от пиесата му? Дали от нейното море към неговата суша няма да нахлуят онези, които искат да знаят това, което знае Александър? И ако

се съберат един ден онези и тези, дали няма да разберат най-после, че двете страни знаят едно и също нещо, че никой не може да разкаже на другия поне една подробност повече? Вселената е като дъвката, беше си казал той някога, колкото и да я дъвчеш, няма да я изядеш.

Тогава?

За какъв дявол мъкне пиесата на борда си? Защо да сяда пред машинката? Мисията на пиесата не се ли заключаваше само в туй да го откаже от самоубийството му? Ако си животно – живей, но ако си мислещо същество, защо да живееш? Не виждаш ли че си червей, който се гърчи в зноя на въпросите?

Опита се да изяде една сурова риба. Схруска я и я изплю. А знаеше, че му се налага да изяде не само нея – стотици други, ако държи да оцелее. Освен калории суровата плът на рибата му предлагаше влагата си. Водата в тубата привършваше, трябваше да се пести само за кафето след уморителен ден или безсънна нощ. Взе втора риба. Този път я захапа откъм опашката. Така се научи отначало да яде опашки, а три дни по-късно изяждаше всичко от сафридите и не знаеше да плаче ли, или да се смее, да се гордее или да се самобичува заради това. Грабеше от кофата и лапаше, в ъгълчето на устата му се появяваше капчица кръв и тази капчица, както е тръгнало, скоро ще се превърне в струйка.

– Нумианеееееееееее!...

Размаха полуизядения сафрид срещу хоризонта.

– Ела да видиииииш!...

Колко хубаво е всичко – красиво е, дявол да го вземе – храниш се с кръв и си викаш високо, залата на света е твоя, предоставена ти е цялата тишина, викай, майка му стара, колкото щеш, докато издържиш!...

Александър бе загубил надежда да се върне където и да е. По този въпрос вече не можеше и да мисли, видя се като вечен скитник, съгледа в бъдещето летящата по вълните “Психея”, възседната от един млад в старостта си човек, който още иска да пише драми и да обладава жени, но няма да се докопа нито до драмите, нито до жените и това ще си остане драмата на вечното му скитничество. Съществува ли по-достойно за ума от туй, да кръстосваш просторите, понякога да летиш, да си стар, но млад в старостта? Какво е това, а? Кажй бе, животно – каква е тази дива коравина под корема ти? Какъв е този звяр, който всяка сутрин се събужда преди тебе?

– Нумианеееееееееееееееее!...

Пейзажът мълчеше, Александър чувствуваше безкрайни сили в себе си, понякога се джаскаше като луд в морето и плуваше като бесен, а после изреваваше и се катереше с детинска лекота по мачтата.

Магическото всекидневие щеше да свърши доста трагично една нощ, но, слава богу, танкерът мина на пет метра от “Психея”. Александър изскочи от кабината и се развика. Високата стена парахода се изнизваше край десния борд на ветрохода. Никой не го чуваше. Обленият в светлини танкер се гмурна в мрака, глух към заканите.

Морето беше гладко, а нощта тиха, чудесна за една подобна смърт. След туй първо съприкосновение с хората Александър реши привечер винаги да облича спасителна риза.

24.

Нощта на разминаването с танкера стана още по-тъмна, сутринта слънцето не се показа и от принизеното небе заръмя. Това го учуди и сигурно щеше да го зарадва, ако не се разви за сметка на вятъра. Александър почувствува униние, докога ще стои в отново обезветрено море? Кога най-после ще се добере до брега?

Дъждецът и задухата вървяха заедно. Това не му пречеше да се наспи като хората. След като разгъна брезентовото платнище и го приготви да събира дъжда, той влезе в кабината. Предстоеше му тежък мрачен ден, който неизбежна го връщаше към спомена за снощното разминаване със смъртта.

Стана и посегна към бутилката, но се отказа и запали спиртника; разколеба се, угаси го и отвори бутилката. Лошото настроение също като доброто настроение отваряше бутилки. Копнеж по брега! По хората! Бързай, отивай, наври се между тях, закричи с тълпата! Боже, толкоз ниско ли е паднал, няма примитивността му е тъй жестоко замаскирана? Защото кой друг освен примитивният човек може да се радва на живота и да бяга от смъртта?

Дъждецът се усилваше. Платнището вършеше работата си – през умело измайстореното улейче към кофата се стичаше струйка, която не става за пиене, тя има за цел да измие брезента, да създаде условия за чистотата на следващите капко.

Александър излезе в кокпита и постави нова кофа под улея на брезента. Струйката вече беше прозрачна. Насапуниса косата си и употреби цялата първа кофа да се измие отново, съблече се гол, застана на бака, насапуниса тялото си, натърка се с дунапрен, премахна солта от порите, кожата задиша.

Тъгата по брега нарастваше. С нея можеше да се справи само водката. Съвършено гол, подсушен и опреснен, Александър надигна бутилката. Какво друго да предприеме в подобен мокър ден, какво, освен да се намокри и отвътре?

Гол като бебе, налалпал празната бутилка като биберон, собственикът на “Психея” спеше и сънуваше всичко, каквото му попадне – от фрегатата с малайките до счупената мачта, а накрая нещата издребняха дотам, че започна да прави гигантски усилия да се навре в един охлюв. Момиченцето, което си играеше на плажа, издуха песъчинките от охлюва, но заедно с тях издуха и него, след което постави охлюва в кофичката си. Александър се изправи и яростно заудря по кофичката: Искам си охлюва! Върнете ми го да си вляза и да се свия на спирала!...

Отново заудря по кофичката.

Всъщност гикът удряше по кабината. Капитанът изхвърча навън. Духаше добре, не валеше, облаците се бяха разпарцалили, а “Психея” се лашкаше като тапа, тъй като нямаше кой да я пришпори.

Но най-интересното бе, че се здрачаваше, значи бе спал не по-малко от десет часа.

– Глупако – извика Александър, – проспа такъв вятър!

Намери края на шкота, грабна го, изрита брезента, едва не събори кофата със сладка вода и седна до руля.

Ветрилата се напълниха веднага и яхтата усети оня приятен удар, който ѝ обещаваха всички прекрасни неща и сладко триене по бордовете...

– Ханнаааа!

Защо да се извъръща? И тъй се виждаше добре – идваше косо, към обветрения борд.

Излизаше от омарата.

Приближаваше се.

Прободен през гърдите със стрелата, Нумиан гребеше бясно към “Психея”. Просто да не вярваш – зад кърмата на “Сюркуф” струеше килватер.

Александър изви машинално на пълен бакцаг.

Но дивакът гребеше като световен шампион, разстоянието между двамата се топеше. Разчитайки на маневрата в последния миг, Александър потрепваше от страх и чакаше. Имаше нещо смешно, разбира се, в туй съвсем голо старческо тяло, което трябваше да стори невъзможни неща, за да се изтръгне от нападателя си.

Най-последно гребецът се хвана за кърмата. Без да губи време, Александър замахна с куката и зяпнал пред изумителната гледка на прободеното от стрелата мръснокафяво тяло, заудря ръцете му. Нумиан не извика нито веднъж, не обърна внимание и на кръвта по пръстите си, нито на болките.

Започна бавно да се надига. Александър разбра, че друг избор няма.

Стоманеният връх на куката се заби един път, после още веднъж... Кръвта шуртеше, но Нумиан се надигаше, надигаше... И успя да издърпа куката от ръцете на убицеца си.

Александър побягна назад, затърси нещо, което би могло да му послужи за отбрана, нямаше нищо, хрумна му да скочи във водата, да обсеби "Сюркуф" и побегне с гребане.

Но защо, когато има втори харпун? Отвори гардеробчето и се върна в кокпита.

Нумиан бе стъпил на кърмата. С една ръка стискаше куката, а с другата притискаше новата рана върху гърдите си, дишаше тежко – един настъпващ гигант с желязна пръчка, влизаща някъде под сърцето и излизаща на гърба му.

– Ханна!...

Александър стреля.

Втората стрела мина под първата и също се показа зад гърба на осквернителя.

Нумиан се олюля и се преметна във водата.

Да се неначудиш – макар и несръчно, дивакът направи няколко маха с ръце и доплува до лодката си.

Всичко е обяснимо, помисли си Александър, необясними са само простите неща. Нумиан сяда и взема греблото... оставя го и се привежда напред, иска да поеме дъх, да изхвърли насъбралата се при раните кръв, тя бликва и... цялото море е червено!...

Вятърът удари здраво ветрилата, "Психея" хукна през здрача.

– Ханнааа!...

Капитанът стискаше румпела и гледаше пред себе си.

– Ханнааааааааааааа!...

Александър заплака.

25.

На созополското пристанище пристигнаха много местни хора, децата си подвикваха весело: след малко риболовните кораби щели да докарат удавник. Едно от децата уверяваше, че удавникът бил жив, друго поясняваше, че не бил жив, но щели да го съживят в школата за спасяване. Децата поспориха могат ли удавените да възкръсват, или не могат, някои твърдяха, че ако им се извади водата, могат, а други настояваха, че мъртвият си е мъртъв: колкото и вода да му измъкнеш, ще си бъде мъртъв. Брей, възмути се най-дребното от всички деца и заяви, че мъртвите умират само когато умират вкъщи, от болест, а всички останали са живи и могат да бъдат спасени.

Възрастните посрещнаха случката като една от поредните авантюри на писателя.

Александър стъпи на кея, не можа да направи и крачка, Неси се хвърли върху грубата рибарска шуба, прегърна го и започна да обсипва с целувки едно смалено, обрасло лице. Сред него блещукаха две мътни, трудно подвижни очи.

Когато го освободи от прегръдката си, той смъкна шубата и я подаде на тълпата.

– Неси, как можа да чакаш толкова дълго?

– А!... Какво е това?

– Цирей, не го натискай.

- Боли ли?
- Колко ме нямаше?
- Трийсет и три дни.
- Само? – Спасеният погледна хълмовете зад градчето. – Само толкова?

Струваше му се, че е отсъствувал повече от сто и пет века. Божичко, само трийсет и три дни! Ами да, изглежда, че е станала някаква магия, обратна на космическите одисеи. Не... Невъзможно...

– Мили, защо направи това?

– Кое? – Александър потърси учудено истината в погледа й. – Отде знаеш какво съм направил?

– Защо без мен?... Нали бих дошла навсякъде. Цели трийсет и три дни!...

– И нощи! – Той виждаше тълпата като едно цяло, с едно лице и две очи. – Нима толкоз малко, господи! Че тогава...

– Какво тогава!

– Може би не съм остарял.

– Ти си моето момче.

Без да се съобразява с тълпата, Александър прегърна всеотдайното същество, притисна го към гърдите си и си помисли, че всъщност едва ли някога е бил по-млад от този момент, представи си колко е грохнал, с поразена от слънцето кожа, покрита с циреи, а на всичко отгоре – заобиколен от презряната тълпа. Всичко ставаше пред тълпата, тя отново се беше разпаднала на обикновени хора, с много лица и очи.

– Пирате мой! – шептеше в ухото му Неси.

Пред очите на винаги презряната тълпа, мислеше си той, която не знае, че животът е само слуз и не наподобява спирала.

– Мъжествено мое момче!...

Един стар човек, покрит със струпеи, останал без мачта...

– Закрила моя!... Ти си бог, преминал си през подвига!

Неси плачеше от радост, а Александър си мислеше, че за човека съществува нещо много по-страшно от това да стане смешен – заплахата, че може да стане още по-смешен.

1974 г.